

ISSN 2229-0710 (Print)
ISSN 2774-1141 (Online)

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2568 Vol.15 No.1 January – June 2025

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
THE FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2568 Vol.15 No.1 January – June 2025

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์

Journal of Human Society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities And Social Sciences Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2568 Vol.15 No.1 January – June 2025

- นโยบาย**
1. สนับสนุนผลงานบทความวิชาการ (Academic Article) และบทความวิจัย (Research Article) ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
 2. กำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม
- ขอบเขตงาน**
- เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์
- เจ้าของ**
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการที่ปรึกษา

ดร.สมปอง รักษาธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะหมด

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการภายนอกสถานศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ บุญกำเนิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตพร แซ่แงสายจันทร์

ดร.ไมตรี อินทรีย์ะ

ดร.จารุโส สุดศิริ

ดร.จิราพร ไชยเชนทร์

พ.ต.ต.หญิง ดร.จิรสุตา ปลายยอด

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 8

กองบรรณาธิการภายในสถานศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เลิศไกร

รองศาสตราจารย์พัชรภรณ์ เอื้อจิตร์เมศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ สังขวิญญู

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยิ่ง ประทุม

ดร.วิเชียร มั่นแหล่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดโช แขน้ำแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณาพร แก้วแกมจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระพงศ์ สุจริตพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา มุทะมัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ ทองทศ

อาจารย์กษมา ภัคดีพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลกฤษณ์ วสีวิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยิ่ง ประทุม

อาจารย์วรวេช ว่องศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

นายอนุสรณ์ นิลโพธิ์

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดี

รองคณบดี

รองคณบดี

ผู้ช่วยคณบดี

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ฯ

นักวิชาการศึกษา

ออกแบบปก นายธรรมรัตน์ รัตนพันธ์

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการสังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 ม.4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมะนัง จังหวัด
นครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80280

โทรศัพท์ 075-809842 โทรสาร 075-377442

Website : <http://human.nstru.ac.th>

E-mail : human.nstru@gmail.com

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจแนะนำทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระหรือพิชญพิจารณ์ (Peer Review) ในสาขานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 คน
2. ข้อคิดเห็นใดๆ ของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
3. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

ISSN 2229-0710 (Print)

ISSN 2774-1141 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2568 เป็นวารสารทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักวิจัยและนักวิชาการได้นำเสนอบทความอันเป็นผลมาจากการวิจัยและบทความวิชาการ ในกรอบวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งบทความทุกบทความ จะผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน และกระบวนการส่งบทความ การพิจารณาบทความ เป็นไปตามขั้นตอน ตามเกณฑ์ที่กำหนดท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการเปิดรับบทความ โดยส่งผ่านระบบ ThaiJo และดำเนินการตามระบบตามมาตรฐาน TCI เพื่อให้ทุกบทความมีคุณค่า เกิดประโยชน์ทางวิชาการ และสังคม ตามเป้าหมายหลักของวารสารวิชาการ.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา
จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

Public hearing for the principal city plan of Songkhla's deep sea port,
Songkhla Province in accordance with The Town and Country Planning
Act B.E. 2019

ศदानนท์ วัดธรรม, รัชพงษ์ ชัชวาลย์, มุจลินทร์ ผลกล้า และชยานิษฐ์ ตูเทพ 1

ความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Needs of The People Regarding The Desired Characteristics of Chief Executive
of the Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization Mueang
District,Nakhon Si Thammarat Province

วีรยุทธ ไชยบุญ, เจษฎากร พลอินทร์, อุมพร กาญจนคลอด, ธารินี จริยาปยุตต์เลิศ,
สาวิมล รอดเจริญ และใหม่ บัวบาล21

อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุน
การท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

The influence of marketing mixes on tourist behavior in supporting
rail tourism at Khao Luang, Nakhon Si Thammarat

เพียงพิศ ศรีประเสริฐ, กิรฐากร บุญรอด, ฐิติมา รัตนพงษ์, พรรณนภา เขียวน้อย46

หลามข้าว : ภูมิปัญญา ศรัทธาอาชีพ อาหารคนเมืองคอน

Lam Khao: Wisdom, Faith in Vocation, Food of Mueang Khon People

ลัญจกร นิลกาญจน์62

ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟางมณฑลไห่หนาน
สาธารณรัฐประชาชนจีน

Beliefs of Tattooing among the Li ethnic group in Dong Fan village, Hainan
province, People's Republic of China

Zhao Jue, สุภาวดี ยาดี และ Truong Thi Hang84

ผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์และคุณลักษณะเพจตราสินค้า
ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าโดยมีความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่าน

The Impact of Social Media-based Brand Community and Brand Innovativeness
on Purchase Intention: The Mediating Role of Brand Characteristics

ชนนรรจ์ ขาวปลอด, ธงชัย ศรีวรรณะ, ทิพย์รัตน์ เลาหะวิเชียร
และธีรรัตน์ วรพิเชฐ107

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้า และประชาชน ในโครงการ

“Everyday Say No to Plastic Bags”

The participation of network partners, stores and people in the project

“Everyday Say No to Plastic Bags”

วิสาชา ภูจินดา และณัฏฐธิดา พัฒนเจริญ128

การยกระดับท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง
ในภาคใต้ ปีงบประมาณ 2563-2565

Upgrading Local Levels According to Sustainable Development Guidelines of a
Higher Education Institution in the Southern Region, Fiscal Year 2020-2022

วันชัย ธรรมสัจการ, ดำรงค์พันธ์ ใจหา้ววีระพงศ์, พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, ธณัฐกมล
สุขราม, อภิศักดิ์ ทับชนะ, อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, และสกาวิรัตน์ บุญวาร์โณ146

การพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

The Development of the Low Register Exercises for Bassoon

ธามณ พจนากนกกุล และศรัณย์ นักรบ166

The Factor Analysis of Quality of Life of the Ageing Population
in Thailand

Yodfah Ratmanee and Phattrawan Tongkumchum183

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Performance Competency of Personnel at Wachirawut Hospital, Mueang
District, Nakhon Si Thammarat Province

ศักรินทร์ ถวาย, ปณัฐดา โมรา และกนกภักดิ์ บุญสิทธิ์203

รูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Model for Local Community Management of Green Cities
in Nakhon Si Thammarat Province

พริตดา สุจริตพันธ์, เพ็ญศรี ฉิรินัง, วรเดช จันทรร และวิวัฒน์ หมั่นการ224

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

The Integration of Buddha dhamma for Enhancement the Role of Negotiator to
Negotiate of Conflict Incenter of Civil Sector Conflict Negotiation Trang Province

ณภัทร ไชยศิลป์ และกัณตณ หนูทองแก้ว241

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัด
นครศรีธรรมราช

Strengthening Political Leadership Model of Local Politicians based on Buddhist
Principles in Nakhon Si Thammarat Province

โสธยา ประสพสุข และพระมหาเอกวิน ปิยวีโร257

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา

จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

Public hearing for the principal city plan of Songkhla's deep sea port,
Songkhla Province in accordance with The Town and Country Planning
Act B.E. 2019

ศदानนท์ วัดตธรรม*, รัชชพงษ์ ชัชวาลย์, มุจลินทร์ ผลกล้า และชยานิตฐ์ ตูเทพ
Sadanon Wattatham*, Rutchapong Chatchawan, Mudchalin Pholkla and Chayanit Tutap

Received: 26 March 2024, Revised: 11 March 2025, Accepted: 4 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขั้นตอนการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 และ 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการสำรวจพื้นที่ ติดประกาศ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ไปจนถึงจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมด้วยความสมัครใจ จำนวน 173 คน และใช้แบบสอบถามในการสอบถามความเหมาะสมของผังเมือง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ผลทางสถิติเพื่อหาค่าจำนวน และร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นการดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ป้ายประชาสัมพันธ์ (ป้ายไวเนล) และการใช้รถแห่ (2) การจัดทำข้อมูลเอกสารและปิดประกาศแสดงรายการเกี่ยวกับการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม (3) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน และ (4) การจัดทำรายงานสรุปการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน สำหรับระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมที่มีต่อแผนผังทั้ง 8 ประเภท พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าแผนผังมีความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทุกข้อ

คำสำคัญ : ผังเมืองรวม, ท่าเรือน้ำลึกสงขลา, การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

Abstract

This research article entitled public hearing for the principal city plan of Songkhla's deep sea port, Songkhla Province in accordance with The Town and Country Planning Act B.E. 2019, aimed to 1) study the process of organizing meetings to gather public hearing for the principal city plan of Songkhla's deep sea port, Songkhla Province in accordance with The Town and Country Planning Act B.E. 2019, and 2) examine the level of public hearing from the meetings held to receive feedback for the principal city plan of Songkhla's deep sea port, Songkhla Province according to The Town and Country Planning Act B.E. 2019. This research was action research conducted through area surveys, posting announcements, publicity, and organizing practical meetings to gather feedback. The meetings involved 173 voluntary participants and utilized questionnaires to assess the suitability of the city plan. Subsequently, statistical analysis was conducted to determine the frequencies and percentage of feedback received.

The research findings indicate that: 1) The process of organizing meetings to gather public hearing follows a four-step procedure, including: (1) conducting diverse publicity channels such as radio stations, newspapers, the internet, billboards (vinyl signs), and using mobile units, (2) generating documents and posting announcements regarding the planning and development of the principal city plan, (3) organizing meetings to receive feedback and engage in consultations with the public, and (4) compiling reports summarizing the feedback received from the meetings and the consultations with the public. Regarding the level of public hearing from the meetings towards the eight types of plans, it was found that

most respondents There is an opinion that the plan is suitable for all economic and social development.

Keywords : The Town and Country Planning, Songkhla's deep seaport, People hearing

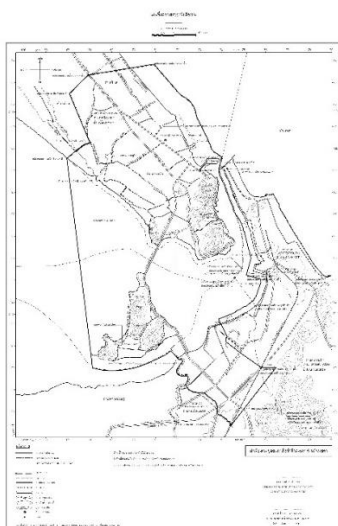
บทนำ

การวางและจัดทำผังเมืองรวม เป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองและดำรงรักษาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและขนส่ง การสาธารณสุข โภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง โดยทั่วไปแล้ว การวางและจัดทำผังเมืองรวม เป็นภารกิจหนึ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง และด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านการผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับไปดำเนินการ (สุรินทร์ สิทธิเชตรกรณ์, 2552)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ในจังหวัดที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงมหาดไทยทางด้านผังเมืองรวม ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการวางผังเมืองรวมที่มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่จังหวัด ให้ถือเป็นหน้าที่และอำนาจของกรมโยธาธิการและผังเมือง หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น หรือสามารถทำร่วมกันก็ได้ อีกทั้งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 ในมาตรา 10 ระบุไว้ว่า “...เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองจัดให้มีการทบทวนผังนโยบายการใช้ประโยชน์พื้นที่ทุก 5 ปี หรือในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับ แผนนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ สภาพเศรษฐกิจและสังคม หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไปจะจัดให้มีการทบทวนผังนโยบายการใช้ประโยชน์พื้นที่ก่อนระยะเวลาดังกล่าวก็ได้...”

ผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ได้รับการประกาศเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 34 (พ.ศ. 2530) บังคับใช้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2530 และได้มีการปรับปรุงและปรกฏกระทรวงมาแล้วทั้งสิ้น จำนวน 6 ครั้ง ได้แก่ ปี พ.ศ. 2539 และ ปี พ.ศ. 2548 จากนั้น

ได้มีการขยายอายุบังคับใช้ผังเมืองรวมอีก 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ปี และหมดอายุวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2555 และไม่ได้มีการปรับปรุงใด ๆ จนกระทั่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 ได้มีการประกาศใช้ โดยมีพื้นที่ครอบคลุมในเขตอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสิงหนคร และครอบคลุมพื้นที่ในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองสงขลา จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครสงขลา เทศบาลเมืองเขารูปช้าง เทศบาลตำบลพะวง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองสิงหนคร จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองสิงหนคร ดังรายละเอียดในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ขอบเขตผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา
ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง (2566)

จากผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ที่ได้จัดทำขึ้นโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองแล้วนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จึงได้ดำเนินการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เนื่องด้วยการจัดทำผังเมืองรวมในครั้งนี้ เป็นประเด็นที่รัฐจะกำหนดนโยบายสาธารณะหรือออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อวิถีความเป็นอยู่ของประชาชน หรือเป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ทำให้ต้องมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนขึ้น

(อรุณ ขยันหา, 2567) โดยให้ดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการผังเมือง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม พ.ศ. 2565 และได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ในฐานะผู้ที่มีบทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และผู้เชี่ยวชาญในการจัดบริการวิชาการกับประชาชน เป็นผู้ดำเนินการ จากทั้งหมด จึงนำไปสู่การศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นของสถาบันการศึกษาที่ได้รับมอบหมาย และเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้นำผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว ไปสู่การจัดทำร่างประกาศเพื่อประกาศใช้ในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อยู่ในเขตผังเมืองรวมท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ที่มีความสนใจในการเข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 จำนวน 173 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาขั้นตอนและระดับความคิดเห็นการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชนในการวางและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ในแผนผัง 8 ประเภท ได้แก่ 1) แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท 2) แผนผังแสดงที่โล่ง 3) แผนผังแสดงโครงการการคมนาคม

และการขนส่ง 4) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (1) 5) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (2) 6) แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) แผนผังแสดงผังน้ำ และ 8) มาตรการทางผังเมือง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินงาน เริ่มตั้งแต่ เดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2566

4. ขอบเขตด้านสถานที่

เขตผังเมืองรวมท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา โดยมีพื้นที่ครอบคลุมในเขตอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสิงหนคร และครอบคลุมพื้นที่ในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองสงขลา จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครสงขลา เทศบาลเมืองเขารูปช้าง เทศบาลตำบลพะวง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองสิงหนคร จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองสิงหนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการสำรวจพื้นที่ ตัดประกาศ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์รายละเอียดของเขตผังเมืองรวมท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ไปจนถึงจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการประชุมรับฟังความคิดเห็น และการปรึกษาหารือกับประชาชนในการวางแผนและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ที่มีความสนใจในการเข้าร่วม จำนวน 173 คน จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่เป็นทางการหลากหลายรูปแบบ เช่น การปิดประกาศ การไต่ถาม และการออกหนังสือ เป็นต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นต่อ (ร่าง) ผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นข้อคำถามปลายปิด เพื่อให้เลือกตอบ ได้แก่ 1) แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท 2) แผนผังแสดงที่โล่ง 3) แผนผังแสดงโครงการการคมนาคมและการขนส่ง 4) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค

สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (1) 5) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (2) 6) แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) แผนผังแสดงผังน้ำ และ 8) มาตรการทางผังเมือง โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ตอบเหมาะสม ให้ 1 คะแนน และปรับปรุง ให้ 0 คะแนน

3. การวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการวิจัยครั้งนี้ คือ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชนในการวางและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึก สงขลา จังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าร้อยละ (percentage)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

การดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2562 มาตรา 9 และประกาศคณะกรรมการผังเมือง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นการปรึกษาหารือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม พ.ศ. 2565 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบก่อนวันที่กำหนดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชนเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันประชุมรับฟังความคิดเห็นล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน ซึ่งสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ มีดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ผ่านทางสถานีวิทยุ จำนวน 3 สถานี ได้แก่ 1) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสงขลา FM 89.50 MHz 2) สถานีวิทยุเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา FM 105.75 MHz และ 3) สถานีวิทยุการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา FM 106.25 MHz

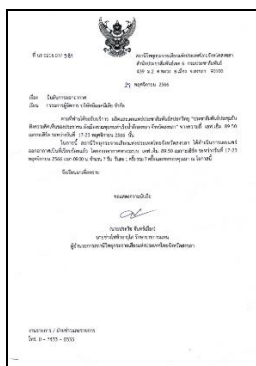
2. การประชาสัมพันธ์ผ่านทางหนังสือพิมพ์ จำนวน 1 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์แนวหน้า โดยมีการประชาสัมพันธ์ติดต่อกันจำนวน 7 วัน คือระหว่างวันที่ 17 - 23 พฤศจิกายน 2566

3. การประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กรมโยธาธิการและผังเมือง (www.dpt.go.th) 2) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสงขลา (<https://www.yotasongkhla.go.th/frontpage>) 3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (<https://songkhlapao.go.th/new/frontpage>) 4) เทศบาลเมืองสิงหนคร(<https://www.singhanakorn.go.th/frontpage>) 5) เทศบาลตำบลพะวง (<https://www.pawong.go.th/new>) 6) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ (<https://kohyor.go.th/frontpage>) และ 7) เทศบาลนครสงขลา (<https://www.songkhla-city.go.th/2020/frontpage>)

4. การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบการติดตั้งแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ (ป้ายไวนิล) ตามบริเวณสถานที่ราชการ สถานที่ชุมชนหลัก และภายในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวมฯ จำนวน 12 แห่ง เพื่อให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่จัดประชุม

5. การประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการใช้รถแห่ ได้ดำเนินการจัดให้มีรถยนต์วิ่งกระจายเสียงผ่านตามพื้นที่สำคัญในพื้นที่วางผังฯ เช่น บริเวณชุมชนหลัก บริเวณสถานที่ราชการ บริเวณบ้านเรือนและแหล่งชุมชน เป็นต้น โดยแบ่งเป็นวันละ สองรอบเวลา ได้แก่ ช่วงเช้าและช่วงบ่ายติดต่อกัน 3 วัน คือ วันที่ 21 - 23 พฤศจิกายน 2566 เพื่อให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่จัดประชุม

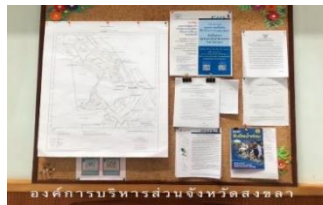
จากทั้งหมด สามารถแสดงตัวอย่างสื่อประชาสัมพันธ์ในดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์
ที่มา: นักวิจัย (2566)

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำข้อมูลเอกสารและปิดประกาศแสดงรายการเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองรวม โดยปิดเปิดเผยเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนวันประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน โดยสถานที่ปิดประกาศ ได้แก่ 1) กรมโยธาธิการและผังเมือง 2) ศาลากลางจังหวัดสงขลา 3) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสงขลา 4) สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา 5) สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา สาขาสิงหนคร 6) ที่ว่าการอำเภอสิงหนคร 7) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา 8) ที่ว่าการอำเภอเมืองสงขลา 9) เทศบาลเมืองสิงหนคร 10) เทศบาลนครสงขลา 11) เทศบาลเมืองเขารูปช้าง 12) เทศบาลตำบลพะวง และ 13) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ โดยได้ทำการปิดประกาศตามสถานที่ดังกล่าวเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน ตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน - 8 ธันวาคม 2566 ซึ่งสามารถแสดงตัวอย่างสถานที่ปิดประกาศได้ดังภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 ตัวอย่างสถานที่ปิดประกาศ
ที่มา: นักวิจัย (2566)

ขั้นตอนที่ 3 การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน เพื่อนำเสนอร่างผังเมืองรวมพร้อมข้อกำหนด ตารางบัญชีแนบท้ายข้อกำหนด เพื่อให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการที่ประชาชนจะเข้าใจถึงผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และแนวทางการเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายแก่ประชาชนหรือชุมชน ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นและการแสดงสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียที่จะยื่นคำร้องแสดงความเห็นเกี่ยวกับการวางและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา โดยจัดขึ้น ในวันอังคารที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2566 เวลา 09.30 น. ณ ศาลาประชาคมอำเภอสิงหนคร ที่ว่าการอำเภอสิงหนคร ตำบลทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งสามารถแสดงภาพการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน ได้ดังภาพที่ 4 ดังนี้

ภาพที่ 4 การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน
ที่มา: นักวิจัย (2566)

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำรายงานสรุปการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน และประเมินผลแบบสอบถาม และจัดทำทะเบียนแบบคำขอสงวนสิทธิในการยื่นคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา

2. ระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม และเขตพื้นที่อยู่อาศัย และ 2) ระดับความเห็นต่อ (ร่าง) ผังเมือง

รวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 1 - 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม		
หน่วยงาน	49	40.2
ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ	1	0.8
ประชาชน	72	59.0
อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาล/อบต.		
เทศบาลนครสงขลา	2	1.6
เทศบาลเมืองสิงหนคร	53	43.4
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ	42	34.4
เทศบาลเมืองเขารูปช้าง	11	9.0
เทศบาลตำบลพะวง	10	8.2
อื่น ๆ ได้แก่ ภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่	4	3.3
รวม	122	100.0

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชาชน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 59 รองลงมาเป็นหน่วยงานราชการ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 และภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสิงหนคร จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมาอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลพะวง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 อาศัยอยู่ในเขตอื่นๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อ (ร่าง)ผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา

ประเภทแผนผัง	เหมาะสม (ร้อยละ)	ปรับปรุง (ร้อยละ)
1. แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท		
ก. ความเหมาะสมของการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	114 (93.4)	8 (6.6)
ข. ความเหมาะสมของข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน (การควบคุมกิจกรรม)	105 (86.1)	17 (13.9)
2. แผนผังแสดงที่โล่ง		
ก. ความเหมาะสมของการกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง	111 (91)	11 (9)
ข. ความเหมาะสมของข้อกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง	112 (91.8)	10 (8.2)
3. แผนผังแสดงโครงการการคมนาคมและการขนส่ง		
ก. ความเหมาะสมของแนวเส้นทางของถนนเดิมขยาย	100 (82)	22 (18)
ข. ความเหมาะสมของแนวเส้นทางของถนนโครงการเสนอแนะให้สร้างใหม่	101 (82.8)	21 (17.2)
4. แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการและบริการสาธารณะ (1)		
ก. ความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อโครงการกิจการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ (1)	108 (88.5)	14 (11.5)
5. แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการและบริการสาธารณะ (2)		
ก. ความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อโครงการกิจการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ (2)	104 (85.2)	18 (14.8)
6. แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
ก. ความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	106 (86.9)	16 (13.1)
7. แผนผังแสดงผังน้ำ		
ก. ความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อพัฒนาระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมชุมชน	92 (75.4)	30 (24.6)
8. มาตรการทางผังเมือง		
ก. การควบคุมความหนาแน่นของประชากรด้วย FAR (อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมกันของอาคารทุกหลังต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็น	105 (86.1)	17 (13.9)

ประเภทแผนผัง	เหมาะสม (ร้อยละ)	ปรับปรุง (ร้อยละ)
ที่ตั้งอาคาร)		
ข. การควบคุมมวลอาคารด้วย FAR (อัตราส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร)	107 (87.7)	15 (12.3)
รวม	122	100.0

จากตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนผังรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึก จังหวัดสงขลา รายละเอียดดังนี้

1. แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท ประเด็นความเหมาะสมของการกำหนดสีการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 93.4 และตอบปรับปรุง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 และประเด็นความเหมาะสมของข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน (การควบคุมกิจกรรม) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 86.1 และตอบปรับปรุง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9

2. แผนผังแสดงที่โล่ง ประเด็นความเหมาะสมของการกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 91 และตอบปรับปรุง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9 และประเด็นความเหมาะสมของข้อกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8 และตอบปรับปรุง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2

3. แผนผังแสดงโครงการการคมนาคมและการขนส่ง ประเด็นความเหมาะสมของแนวเส้นทางของถนนเดิมขยาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 82 และตอบปรับปรุง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18 และประเด็นความเหมาะสมของข้อกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 82.8 และตอบปรับปรุง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2

4. แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (1) ประเด็นความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อโครงการกิจการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ

(1) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 และตอบปรับปรุง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5

5. แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ
(2) ประเด็นความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อโครงการกิจการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ
(2) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 และตอบปรับปรุง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8

6. แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 86.9 และตอบปรับปรุง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

7. แผนผังแสดงผังน้ำ ประเด็นความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อพัฒนาระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วมชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 75.4 และตอบปรับปรุง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6

8. มาตรการทางผังเมือง ประเด็นการควบคุมความหนาแน่นของประชากรด้วย FAR (อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมกันของอาคารทุกหลังต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 86.1 และตอบปรับปรุง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และประเด็นการควบคุมมวลอาคารด้วย FAR อัตราส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 87.7 และตอบปรับปรุง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3

สรุปผลการวิจัย

การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำ ลีกลองขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เป็นการดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทั่วไป ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบก่อนวันจัดประชุม ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ป้ายประชาสัมพันธ์ (ป้ายไวเนล) และการใช้รถแห่ 2) การจัดทำข้อมูลเอกสารและปิดประกาศแสดงรายการเกี่ยวกับการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม ไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนวันจัดประชุม 3) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน และ

4) การจัดทำรายงานสรุปการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชน และประเมินผลแบบสอบถาม และจัดทำทะเบียนแบบคำขอสงวนสิทธิในการยื่นคำร้องของผู้มีส่วนได้เสีย สำหรับระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 ที่มีต่อแผนผังทั้ง 8 ประเภท พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสมทั้ง 8 ประเภท ได้แก่ 1. แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท ประเด็นความเหมาะสมของการกำหนดสีการใช้ประโยชน์ที่ดินร้อยละ 93.4 และประเด็นความเหมาะสมของข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน (การควบคุมกิจกรรม) (ร้อยละ 86.1) 2) แผนผังแสดงที่โล่ง (ร้อยละ 91.0) และประเด็นความเหมาะสมของข้อกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง (ร้อยละ 91.8) 3) แผนผังแสดงโครงการการคมนาคมและการขนส่ง ประเด็นความเหมาะสมของแนวเส้นทางของถนนเดิมขยาย (ร้อยละ 82.0) และประเด็นความเหมาะสมของข้อกำหนดแผนผังแสดงที่โล่ง (ร้อยละ 82.8) 4) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (1) ประเด็นความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อโครงการกิจการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ (1) (ร้อยละ 88.5) 5) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ (2) ประเด็นความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อโครงการกิจการสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ (2) (ร้อยละ 85.2) 6) แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 86.9) 7) แผนผังแสดงผังน้ำ ประเด็นความเหมาะสมของตำแหน่งที่ดินเพื่อพัฒนาระบบระบายน้ำ และป้องกันน้ำท่วมชุมชน (ร้อยละ 75.4) และ 8) มาตรการทางผังเมือง ประเด็นการควบคุมความหนาแน่นของประชากรด้วย FAR (อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมกันของอาคารทุกหลังต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร) (ร้อยละ 86.1) และประเด็นการควบคุมมวลอาคารด้วย FAR อัตราส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร) (ร้อยละ 87.7)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

ขั้นตอนการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 สามารถดำเนินการได้ตามประกาศคณะกรรมการผังเมือง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นการปรึกษาหารือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางและจัดทำผังเมืองรวม พ.ศ. 2565 อาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนของทางราชการที่สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมกับประชาชน ตั้งแต่ก่อนเริ่มการจัดประชุม ด้วยการสื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เชิญชวน ไปจนถึงการประชุมรับฟังความคิดเห็น ตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและมีการระบุระยะเวลาแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับอรุณ ชัยนหา (2567) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งพบว่า โครงการที่มีผลกระทบรุนแรง ต้องจัดให้มีการรับฟังรูปแบบ “อภิปรายสาธารณะ” ซึ่งทั้ง 2 กรณีต้อง เผยแพร่ข้อมูลและปิดประกาศ “ก่อน” ไม่น้อยกว่า 30 วัน และติดประกาศวิธีการรับฟัง วันเวลา สถานที่ ล่วงหน้า 30 วัน หลังจากนั้นประกาศผลของการรับฟังความคิดเห็น หากมีการแก้ไขที่เป็นสาระสำคัญในระหว่างการรับฟังความคิดเห็น ให้เริ่มกระบวนการใหม่ทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการรับฟังความคิดเห็นในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำผังเมืองรวม เป็นผังเมืองที่เกิดจากความเห็นชอบของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการรับผลประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการพัฒนาเชิงพื้นที่เมื่อมีการประกาศใช้ต่อไป อีกทั้งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 ที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ซึ่งต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้คำนึงถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบในผังแต่ละประเภท และต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบด้วยวิธีการที่หลากหลายและทั่วถึง โดยมีข้อมูลเพียงพอต่อการที่ประชาชนจะเข้าใจถึงผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และแนวทางการเยียวยาความเดือดร้อน หรือความเสียหายแก่ประชาชนหรือชุมชน นั้น

2. ระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมการประชมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

ระดับความคิดเห็นของประชาชนจากการจัดประชุมการประชมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบเหมาะสม ทั้ง 8 ประเภท ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการขั้นตอนของการประชุม ทางผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรกที่เกิดขึ้นก่อนวันจัดประชุม เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบที่มาของการจัดประชุม การศึกษาข้อมูลของผังเมืองรวมในแต่ละประเภทผังเมือง เมื่อถึงวันจัดประชุม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มาเข้าร่วมประชุมจะสามารถเข้าใจสาระสำคัญที่วิทยากรบรรยาย และนำไปสู่การให้ความคิดเห็นเพื่อตอบแบบสอบถามได้ด้วยความถูกต้องและเข้าใจอย่างแท้จริง จึงทำให้การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผังเมืองรวมในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีเหตุการณ์รุนแรงจากความคิดเห็นที่เห็นต่างๆ แต่เป็นการพูดคุยกันด้วยความเข้าใจของทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่เกิดปัญหาตามมา อย่างในงานของกุลธิดา บุญศิริชูโต (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการกิจด้านการผังเมืองรวมภายหลังการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่า ปัญหาของการดำเนินการกิจด้านการผังเมือง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป นอกจากนี้ ผลความคิดเห็นที่เกิดขึ้นในการจัดเวทีในครั้งนี้ที่มีความเหมาะสมนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาเชิงพื้นที่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหากยังเกิดความเข้าใจตั้งแต่เริ่มกระบวนการแล้วด้วยนั้น ยิ่งทำให้การใช้ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นมีความราบรื่นและถือเป็นการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับบริษัท เอ็มไพร์ เอเชีย กรุป จำกัด (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรับรู้ที่ถูกต้อง รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินการขอจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ โครงการ ศูนย์นวัตกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูงบ้านฉาง ซึ่งพบว่า ผู้มีส่วนได้เสียร้อยละ 98 มีเห็นด้วยในการจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษของโครงการศูนย์นวัตกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูงบ้านฉาง และเชื่อมั่นว่าจะทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่และเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น มีประโยชน์ต่อชุมชนโดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจใน

พื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ประชาชนให้การสนับสนุนโครงการ มีเพียงร้อยละ 2 ที่เห็นว่าความเป็นอยู่แบบเดิมก็ไม่มีผลเสียอะไร และยังสอดคล้องกับพิศาล ขยันสำรวจ (2552) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจการจัดทำผังเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีผังเมืองรวมจังหวัด ซึ่งพบว่า ผังเมืองรวมจะเป็นผังเมืองที่ช่วยกำหนดนโยบายที่เป็นการผสมผสานในด้านเศรษฐกิจ สังคม และกายภาพ รวมไปถึงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และสามารถกำหนดรายละเอียดไปสู่โครงการพัฒนาในระดับพื้นที่ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลการวางแผนและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้นำรายงานสรุปการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชนในการวางแผนและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ไปใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ได้นำรายงานสรุปการประชุมรับฟังความคิดเห็นและการปรึกษาหารือกับประชาชนในการวางแผนและปรับปรุงผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา ไปใช้ในการจัดบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างรูปแบบของในลักษณะของเครือข่ายการทำงานในการบริหารจัดการปัญหาในระยะยาว

2. ควรทำการวิจัยเรื่องการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 ในเขตพื้นที่อื่นและในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดการขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2566). **ขอบเขตผังเมืองรวมชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา จังหวัดสงขลา**. เอกสารสำเนา.
- กุลธิดา บุญศิริชูโต. (2555). ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการกิจด้านการผังเมืองรวมภายหลังการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี. **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 23(1), 121-130.
- บริษัท เอ็มไพร์ เอเชีย กรุป จำกัด. (2564). **การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรับรู้ที่ถูกต้อง รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินการขอจัดตั้งเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ โครงการ ศูนย์นวัตกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีขั้นสูงบ้านฉาง**. รายงานเสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.
- ประกาศคณะกรรมการผังเมือง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็นการปรึกษาหารือ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวม พ.ศ. 2565. (2565, 1 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 139, ตอนพิเศษ 77 ง, หน้า 45-49.
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562. (2562, 29 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 136, ตอนที่ 71 ก, หน้า 1-44.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116, ตอนที่ 114 ก, หน้า 1-21.
- พิศาล ชัยนสำราจ. (2552). **การถ่ายโอนภารกิจการจัดทำผังเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีผังเมืองรวมจังหวัด**. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล. หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540, 11 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 114, ตอนที่ 55 ก, หน้า 1-99.
- สุรินทร์ สิทธิเชตรกรณ์. (2552). **ปัญหาการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา การถ่ายโอนภารกิจด้านการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมในเขตเทศบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ.

อรุณ ขยันหา. (2567). แนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารศิลปการจัดการ, 8(1), 348-364.

ผู้เขียน

ศดานนท์ วัตตธรรม*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สุตรรัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
160 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
E-mail: sadanon.wa@skru.ac.th

รัชพงษ์ ชีवालย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สุตรรัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
160 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
E-mail: rutchapong.cha@skru.ac.th

มูจลินทร์ ผลกล้า

อาจารย์ ดร. ประจักษ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
160 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
E-mail: mudchalin.ph@skru.ac.th

ชยานิษฐ์ ตูเทพ

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
160 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
E-mail: chayanit.tu@skru.ac.th

ความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
The Needs of The People Regarding The Desired Characteristics of Chief
Executive of the Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization
Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province

วีรยุทธ ไชยบุญ, เจษฎากอร์ พลอินทร์, อุมาพร กาญจนคลอด*, ธารินี จรียาบุญต์เลิศ,
สาวิมล รอดเจริญ และใหม่ บัวบาล

Weerayudh Chaiboon, Jessadakorn Phol-inn, Umaporn Kanjanaklod*,
Tharinee Jariyapayuklert, Sawimol Rodjaroen and Mai Buaban

Received: 10 June 2024, Revised: 7 March 2025, Accepted: 8 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ และศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 366 คน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1.กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการด้านมนุษยสัมพันธ์ มากที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ส่วนด้านความรู้ความสามารถ และด้านคุณธรรม มีสัดส่วนน้อยที่สุด และ 2. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ : ความต้องการ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Investigation into the requirements of the populace concerning the preferred traits of the Chief Executive of the Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization in the Mueang District of Nakhon Si Thammarat Province. The aim is to examine the desires of the people regarding the preferred traits of the Chief Executive of the Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization in the Mueang District of Nakhon Si Thammarat Province and comparison wants of the individuals with respect to the specified characteristics of the Chief Executive of the Kamphaeng Sao Subdistrict Administrative Organization in the Mueang District of Nakhon Si Thammarat Province classified concurring to individual components. The test gather utilized in this inquire about was 366 voters in Kamphaeng Sao Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. Measurements utilized in information investigation percentage, mean, and standard deviation, T-test, and F-test. The research found that 1. Most of the test bunch had the most prominent require for human relations, taken after by identity. As for information, capacity and ethical quality has the slightest extent. and 2. Individuals of diverse sexual orientations There are distinctive levels of needs. Measurably noteworthy at the 0.01 level. Age, status, instruction level, occupation, month to month salary are diverse and have diverse levels of needs. It is factually noteworthy at the 0.001 level and individuals have distinctive discernments of political news. There are distinctive levels of needs. Factually noteworthy at the 0.001 level.

Keywords : The Needs, Desired characteristics, Chief Executive of the Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เป็นการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริงสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาลที่ให้อำนาจการบริหารงานแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานหรือแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่มีอิสระการตัดสินใจสิ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตำบลกำแพงเขาอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา มีการดำเนินงานยกระดับหน่วยงานด้านคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความรู้ความสามารถคอยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายภาวะความเป็นผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถชี้แนะเสนอสั่งการให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างมีความกระตือรือร้น มีความเต็มใจที่จะทำงานหรือตัดสินใจพร้อมรับฟังความคิดเห็นหรือปัญหาของประชาชนในพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา, 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลคุณลักษณะผู้นำที่สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการบริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีการวิจัย

1 ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7,757 คน (ข้อมูล ณ องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ณ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2564)

1.2 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจากจำนวนประชากรทั้งหมด 7,757 คนโดยใช้การเปิดตารางสำเร็จรูป Krejcie and Morgan ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละหมู่บ้านของตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	บ้านสวนพล	1,076	51
2	บ้านนาโหนด	986	46
3	บ้านย่านซื่อ	757	36
4	บ้านชัน	839	40
5	บ้านตีนนา	940	44
6	บ้านกลาง	968	46
7	บ้านห้วยปรางค์	578	27
8	บ้านแพงเขา	492	23
9	บ้านหนองลูง	1,121	53
รวม		7,757	366

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา ข้อมูล ณ เดือน พฤศจิกายน 2564

2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ครอบคลุมนิยามปฏิบัติการของตัวแปรประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวัดระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการใช้อยู่ในรูปแบบคะแนนมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดย 1= เห็นด้วยน้อยที่สุด และ 5 =เห็นด้วยมากที่สุด และตอนที่ 3 เป็นคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.3) นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยการนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรจำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Power) เพื่อพิจารณาว่าข้อคำถามหรือตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยสามารถจำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้หรือไม่โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Item-total Correlation) ข้อคำถามที่ใช้ได้ต้องมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.4981-0.8450 นอกจากนี้ได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาคด้วยการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของชุดคำถามที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.834 - 0.9340 มีค่ามากกว่า 0.7 ขึ้นไปจึงถือว่าค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมดยอมรับได้

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ 1)ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 2)ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 3)ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง 4)ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามและรับแบบสอบถามกลับคืนหลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ย (Mean) สำหรับวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์และ t-test (เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง) และค่า F-test (One-way Anova) (เพื่อวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของข้อมูล)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี ซึ่งมีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับสูงสุดมัธยมศึกษา/ปวช. โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร/ประมง/ปศุสัตว์ มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท และประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านโทรทัศน์

1.ศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า

1.1 ด้านความรู้ความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความรู้ความสามารถ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

ใหญ่มีความต้องการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถให้ข้อมูลข่าวสารถูกต้องชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมหรือเวทีสาธารณะต่างๆ

1.2 ด้านบุคลิกภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเป็นกันเองกับประชาชน มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญและใส่ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน เช่น เวลาพบเจอมักจะสอบถามถึงปัญหาหรือความเดือดร้อนอยู่เสมอ

1.3 ด้านคุณธรรม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พัฒนาท้องถิ่น มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือหลังจากสถานการณ์น้ำท่วมนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ติดตามข้อมูลข่าวสารและลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประชาชนมีช่องทางหลากหลายในการติดต่อกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุมหมู่บ้านเพื่อสอบถามข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการด้าน

มนุษย์สัมพันธ์ มากที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ส่วนด้านความรู้ความสามารถและด้านคุณธรรม มีสัดส่วนน้อยที่สุด

2.การเปรียบเทียบความต้องการที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{x}$	SD	t	Sig
ชาย	164	3.80	0.43	2.99	.003**
หญิง	202	3.62	0.66		

**p<0.01

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีระดับความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	28.75	7.19	28.45	.000***
ภายในกลุ่ม	361	91.22	0.25		
รวม	365	119.97			

***p<0.001

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบอายุกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	18 - 25 ปี	26 - 35 ปี	36 - 45 ปี	46 - 55 ปี	ตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป
18 - 25 ปี	3.71	-	0.01	0.39***	0.26	0.58***
26 - 35 ปี	3.70		-	0.40***	0.25	0.57***
36 - 45 ปี	4.10			-		0.97***
					0.65***	
46 - 55 ปี	3.45				-	0.32
ตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป	3.13					-

*** $p < 0.001$

จากตารางที่ 3 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26 - 35 ปี มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 46 - 55 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	21.20	10.60	38.95	.000***
ภายในกลุ่ม	363	98.77	0.27		
รวม	365	119.97			

***p<0.001

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบสถานภาพกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	$\bar{x}$	โสด	สมรส	หย่าร้าง/หม้าย
โสด	3.47	-	0.41***	0.36*
สมรส	3.87		-	0.77***
หย่าร้าง/หม้าย	3.11			-

* $p < 0.05$, *** $p < 0.001$

จากตารางที่ 5 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างสถานภาพโสด มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างสถานภาพสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างสถานภาพสมรส มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	39.60	7.92	35.47	.000***
ภายในกลุ่ม	360	80.37	0.22		
รวม	365	119.97			

*** $p < 0.001$

จากตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการศึกษาเกี่ยวกับระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถมศึกษาศึกษา	มัธยมศึกษา /ปวช.	อนุปริญญา /ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	อื่นๆ
ประถมศึกษา	4.07	-	0.34***	0.98***	0.53***	2.07**	1.50***
มัธยมศึกษา/ปวช.	3.74		-	0.65***	0.19	1.74*	1.16***
อนุปริญญา/ปวส.	3.09			-	0.46***	1.09	0.51
ปริญญาตรี	3.55				-	1.55	0.97**
สูงกว่าปริญญาตรี	2.00					-	0.58
อื่นๆ	2.58						-

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

จากตารางที่ 7 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของ (Scheffe) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีระดับความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอื่นๆ เช่น ไม่เคยศึกษาเล่าเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	36.47	7.29	31.45	.000***
ภายในกลุ่ม	360	83.50	0.23		
รวม	365	119.97			

***p<0.001

จากตารางที่ 8 การเปรียบเทียบอาชีพกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	$\bar{x}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน เอกชน/ บริษัท	รับจ้าง	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	เกษตรกรรม/ ประมง/ ปศุสัตว์	อื่นๆ
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	2.52	-	1.16***	0.73***	1.50***	1.25***	0.84***
พนักงาน เอกชน/บริษัท	3.68		-	0.43**	0.34**	0.09	0.32
รับจ้าง	3.25			-	0.77***	0.52***	0.11

ค้าขาย/ธุรกิจ	4.02	-	0.25**	0.66***
ส่วนตัว				
เกษตรกรรม/	3.76		-	0.41
ประมง/ปศุสัตว์				
อื่นๆ	3.70			-

p<0.01, *p<0.001

จากตารางที่ 9 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/บริษัท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ประมง/ปศุสัตว์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/บริษัท มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้าง มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ประมง/ปศุสัตว์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ประมง/ปศุสัตว์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันจากกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น นักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	25.83	6.46	24.76	.000***
ภายในกลุ่ม	361	94.14	0.26		
รวม	365	119.97			

***p<0.001

จากตารางที่10 การเปรียบเทียบรายได้ต่อเดือนกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	$\bar{x}$	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001 – 10,000 บาท	10,001 – 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	ตั้งแต่ 20,001 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.37	-	0.42***	0.65***	0.08	0.06
5,001 – 10,000 บาท	3.79		-	0.23*	0.34**	0.48***
10,001 – 15,000 บาท	4.02			-	0.57***	0.71***
15,001 – 20,000 บาท	3.44				-	0.14
ตั้งแต่ 20,001 ขึ้นไป	3.31					-

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

จากตารางที่ 11 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 20,001 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 20,001 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	50.54	10.11	52.40	.000***
ภายในกลุ่ม	360	69.43	0.19		
รวม	365	119.97			

*** $p < 0.001$

จากตารางที่ 12 การเปรียบเทียบการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่แตกต่างกัน มีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ต่อได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การรับรู้ ข่าวสารทาง การเมือง	$\bar{x}$	โทรศัพท์	วิทยุ	หอ กระจาย ข่าว	สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ พิมพ์/ วารสาร/ ใบปลิว)	อินเทอร์เน็ต	เพื่อน ฝูง/ญาติ พี่น้อง
โทรศัพท์	3.78	-	1.62***	0.82***	1.03**	0.16	0.09
วิทยุ	2.16		-	0.80**	0.60	1.78***	1.53***
หอกระจาย ข่าว	2.96			-	0.20	0.98***	0.73***
สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ /วารสาร/ ใบปลิว)	2.76				-	1.18***	0.94***
อินเทอร์เน็ต	3.94					-	0.25
เพื่อนฝูง/ ญาติพี่น้อง	3.96						-

p<0.01, *p<0.001

จากตารางที่ 13 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านโทรศัพท์ มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านวิทยุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านหอกระจายข่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่าง

จากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/ใบปลิว) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านวิทยุ มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านหอกระจายข่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านเพื่อนฝูง/ญาติพี่น้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านหอกระจายข่าว มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านเพื่อนฝูง/ญาติพี่น้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์/วารสาร/ใบปลิว) มีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความต้องการต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านเพื่อนฝูง/ญาติพี่น้อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

1. ศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ส่วนด้านความรู้ความสามารถและด้าน

คุณธรรมมีสัดส่วนน้อยที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า ความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิพัฒน์ สมพงษ์ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ของประชาชนตำบลสำโรงตาเจ็น อำเภوخุขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ของประชาชน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเชษฐ ใจเพชร (2564 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณ ลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการศึกษา พบว่า ความคาดหวังของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.43) โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปค่าน้อย คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของผานิต เกียรติวินัยสกุล (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกกโก อำเภอมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรมและจริยธรรม ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์ การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความต้องการของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ในเขตพื้นที่ตำบลกำแพงเขา อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน มีระดับความต้องการแตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธ์ เกาทอง (2561 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์ในเขตเทศบาลเมืองควนลัง อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของนายก เทศมนตรีที่พึงประสงค์ในเขตเทศบาลเมืองควนลัง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้(ต่อเดือน) ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

คุณลักษณะของนายก เทศมนตรีที่พึงประสงค์ในเขตเทศบาลเมืองควนลังแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพและระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์ในเขตเทศบาลเมืองควนลังไม่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการศึกษาคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ อาชีพต่างกันคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมไม่แตกต่างกันและจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน คาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชวาล ภูดีทิพย์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนต้องการในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนมผลการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนต้องการในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนต้องการในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำแนกตามระดับการศึกษาและจำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านคุณลักษณะด้านคุณธรรม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล ควรให้ความสำคัญการอบรมหรือพัฒนานายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้มีคุณลักษณะเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรม มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย
2. ด้านคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ สำหรับประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจมากที่สุด ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารในการแจ้งข้อร้องเรียนหรือปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ

3. ควรศึกษาคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาจจะศึกษาประเด็นอื่น เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์

4. ควรศึกษาคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดมากยิ่งขึ้นโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เช่น พนักงานส่วนตำบล ลูกจ้าง ในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ หาญชัย. (2565). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่อการบริหารสถานศึกษา. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 22(1), 57-72.

จิรภัทร จิตมงคล. (2560). คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลท่าข้าม อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชัชวาล ภูดีทิพย์. (2556). คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประชาชนต้องการในเขตอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม. หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เชษฐ ใจเพชร. (2564). คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร. วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 1(13), 1925-1932.

ธัญญลักษณ์ เอียดแก้ว. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์กรณีศึกษา : ตำบลสะทอน อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา. หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ผานิต เกียรติวินัยสกุล. (2558). คุณลักษณะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง. วารสารไตรศาสตร์, 1(1), 13-20.

พัฒนา ธนากร. (2566). การศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการทดสอบภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการทำงานด้วยระบบดิจิทัล. วารสารการทดสอบและการประเมินทางการศึกษาระดับชาติ, 4(1), 33-45.

เพ็ญพรรณ อธิโกสุมาลย์. (2559). **คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ ของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางบุตร อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง**. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยุทธพิชาญ โยธสาสน์. (2566). ผู้นำและภาวะผู้นำที่พึงประสงค์. วารสารวันมูอองแหงพุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 10(1), 153-168.

วรยุทธ สถาปนาศุภกุล. (2558). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสถาบันวิจัยญาณสงวร, 8(2), 246-253.

สถาบันพระปกเกล้า. (2559). **คุณค่าองค์การบริหารส่วนตำบลกับการบริการสาธารณะและการพัฒนาพื้นที่**. ค้นเมื่อ มกราคม 10, 2567, จาก <http://wiki.kpi.ac.th>

สุคนธ์ เกาทอง. (2561). คุณลักษณะของนายกเทศมนตรีที่พึงประสงค์ในเขตเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ, 1(10), 469-484.

เสาวนารถ เล็กเลสินธุ์. (2560). ความคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้ใหญ่บ้านตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยรามคำแหงมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 20(1), 1-11.

สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2556). **ความเป็นมาของธรรมาภิบาลและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. ค้นเมื่อ มกราคม 14, 2556, จาก <https://www.dla.go.th>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). **พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562**. ค้นเมื่อ มกราคม 12, 2567, จาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th>

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา. (2564). ผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขาประจำปี พ.ศ 2564. ค้นเมื่อ มกราคม 14, 2567, จาก <https://www.kampangsao.go.th>

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา. (2567). โครงสร้างการกำหนดส่วนราชการ. ค้นเมื่อ มกราคม 24, 2567, จาก <https://www.kampangsao.go.th>

อภิวัฒน์ สมพงษ์. (2565). คุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่พึงประสงค์ของประชาชนตำบลสำโรงตาเจ็น อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(3), 1110-1122.

ผู้เขียน

นายวิรัช ไชยบุญ

e-mail: 6411224066@nstru.ac.th

นายเจษฎากร พลอินทร์

e-mail: 6411224080@nstru.ac.th

ดร.อุมาพร กาญจนคลอด*

e-mail: umaporn_kan@nstru.ac.th

ดร.ธารินี จริยาปยุกต์เลิศ

e-mail: tharinee_jar@nstru.ac.th

ผศ.สาวิมล รอดเจริญ

e-mail: sawimol_rod@nstru.ac.th

ว่าที่ร้อยตรีหญิงใหม่ บัวบาล

e-mail: mai_bua@nstru.ac.th

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุน

การท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

The influence of marketing mixes on tourist behavior in supporting
rail tourism at Khao Luang, Nakhon Si Thammarat

เพ็ญพิศ ศรีประเสริฐ, กิรฐากร บุญรอด*, จิตติมา รัตนพงษ์ และพรรณนา เขียน้อย

Piangpis Sriprasert, Kirathakon Boonrod*, Thitima Rattanapong And Pannapa Khiawnoi

Received: 29 October 2024, Revised: 24 April 2025, Accepted: 26 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางด้วยรถไฟมายังพื้นที่เขาหลวง จำนวน 387 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดทุกด้านมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับสูง โดยเฉพาะด้านบุคลากร (Mean = 4.60) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Mean = 4.44) ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการถดถอยพหุคูณชี้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\beta = 0.435$) รองลงมาคือ ราคา ($\beta = 0.421$) และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ($\beta = 0.315$) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ระดับการศึกษามีความแตกต่างในการตัดสินใจใช้งานรถไฟอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ไม่มีผลแตกต่าง

การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าการวางกลยุทธ์การตลาดโดยเน้นองค์ประกอบที่สำคัญสามารถยกระดับประสบการณ์การเดินทางด้วยรถไฟ และสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : อิทธิพลของส่วนประสมการตลาด, การท่องเที่ยวทางรถไฟ, เขาหลวงนครศรีธรรมราช

Abstract

This study aimed to examine the influence of marketing mix factors on tourist behavior in supporting rail tourism at Khao Luang, Nakhon Si Thammarat Province. A quantitative research method was employed. The sample consisted of 387 Thai tourists who traveled to Khao Luang by train, selected through accidental sampling. The research instrument was a structured questionnaire. Descriptive and inferential statistics were used for data analysis.

The findings revealed that all marketing mix dimensions had high average satisfaction scores, particularly the personnel (Mean = 4.60) and physical environment (Mean = 4.44), which significantly influenced tourists' travel decisions at the 0.05 significance level. Multiple regression analysis indicated that the physical environment ($\beta = 0.435$) had the most significant impact on decision-making, followed by price ($\beta = 0.421$) and tourism products ($\beta = 0.315$). The results also showed that the level of education significantly affected the decision to travel by rail. At the same time, other factors such as gender, age, occupation, and income had no significant effect.

This study highlights that marketing strategies focusing on key components can enhance the rail travel experience and contribute to the sustainable development of regional tourist destinations.

Keywords : Influence of Marketing Mix, Rail Tourism, Khao Luang Nakhon Si Thammarat

บทนำ

ภาคการท่องเที่ยวของไทยเป็นตัวอย่างของความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว โดยผสมผสานประเพณีอันหลากหลายของประเทศเข้ากับความสะดวกสบายสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกที่หลากหลาย การผสมผสานนี้ทำให้เกิดประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและการมุ่งมั่นที่จะรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและความสมดุลทางระบบนิเวศ

ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Smith, 2021; Jones, 2022) นอกเหนือจาก
ทิวทัศน์ที่งดงามและเทศกาลทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาแล้ว ประเทศไทยยังมอบประสบการณ์ที่ไม่
เหมือนใครให้กับผู้เยี่ยมชมที่ผสมผสานประวัติศาสตร์และความร่วมสมัยเข้าด้วยกัน

รัฐบาลไทยมีส่วนสำคัญในการเติบโตนี้ผ่านการตลาดเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานอย่างกว้างขวาง ความคิดริเริ่มเหล่านี้ได้ขยายการเข้าถึงจุดหมายปลายทางทั้งในพื้นที่
ห่างไกลและในเมือง ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าดึงดูดใจของประเทศอย่างมีนัยสำคัญและส่งเสริมการ
เติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็ตั้งคำถามเกี่ยวกับความยั่งยืนของการขยายตัวอย่างรวดเร็ว
ดังกล่าว (Brown & Davis, 2023; Wang, 2022) ตัวอย่างที่โดดเด่นของแนวทางการท่องเที่ยวที่
เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยคือการเดินทางโดยรถไฟโดยมีเส้นทางผ่านเขาหลวงในจังหวัด
นครศรีธรรมราชซึ่งสร้างประสบการณ์การเดินทางที่ไม่เพียงแต่ให้การขนส่งเท่านั้น แต่การนั่งรถไฟ
จะพาผู้คนไปสัมผัสกับวัฒนธรรมและธรรมชาติอันมหัศจรรย์ของภูมิภาคนี้อย่างช้าๆ และชวน
หลงใหล ขณะที่รถไฟแล่นผ่านทิวทัศน์อันเขียวชอุ่มของภาคใต้ของประเทศไทย รถไฟจะพา
ผู้โดยสารไปสัมผัสกับความงามของชนบท ตั้งแต่ทุ่งนาเขียวขจีไปจนถึงต้นปาล์มสูงตระหง่านและ
ภูเขาที่อยู่ไกลออกไปเป็นการสร้างบรรยากาศที่งดงามสำหรับการเดินทาง (Smith, 2021;
Johnson & Lee, 2022) ซึ่งแต่ละสถานีรถไฟบนเส้นทางเขาหลวงมีประวัติความเป็นมาที่เป็น
เรื่องราวที่น่าสนใจ

สถานีรถไฟบนเส้นทางเขาหลวงเป็นสถานที่ที่ประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่หนึ่งของประเทศ
ไทยนั้นช่วยเพิ่มบริบททางประวัติศาสตร์ที่สำคัญให้กับการเดินทาง สถาปัตยกรรมของสถานีรถไฟ
แห่งนี้เป็นประตูสู่อดีต ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกับมรดกของภูมิภาคได้อย่างเป็น
รูปธรรม และช่วยให้พวกเขาได้สัมผัสกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่เต็มอิ่มและสะท้อนความคิด
(Brown, 2020; Davis, 2021) ยิ่งไปกว่านั้น รูปแบบการเดินทางอย่างรถไฟเองก็มีบทบาทสำคัญ
ในการกำหนดความคาดหวังและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การเลือกเดินทางโดยรถไฟแทน
การเดินทางแบบรวดเร็วนั้นบ่งบอกถึงความชอบในการดื่มด่ำและมีส่วนร่วมกับการเดินทางและ
ทิวทัศน์ ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศให้ชื่นชมความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมของเขาลองได้มากขึ้น (Kim &
Park, 2023; Olsen, 2022; Peterson & Nguyen, 2023) เช่น การสนทนากับคนในท้องถิ่นและ
การรับประทานอาหารร่วมกัน ช่วยส่งเสริมบรรยากาศของชุมชนและยกระดับประสบการณ์การ
เดินทาง ช่วงเวลาที่ได้ร่วมกันเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของแง่มุมการแสดงของการท่องเที่ยวทำให้

เกิดประสบการณ์โดยรวมสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสร้างความเชื่อมโยงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นกับจุดหมายปลายทาง (Taylor, 2021; Wilson, 2023)

บทความนี้ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวทางราง วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนนโยบายแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2567-2570

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1.การปรับปรุงกลยุทธ์การตลาด ผลจากการวิจัยเป็นข้อมูลเชิงลึกสำหรับการจัดทำกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยในการออกแบบแคมเปญที่เจาะจงเพื่อโปรโมตการท่องเที่ยวทางรถไฟในเขาหลวง ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวได้
- 2.การเพิ่มประสบการณ์นักท่องเที่ยว การเข้าใจว่าองค์ประกอบต่างๆ ของส่วนประสมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวอย่างไร สามารถนำไปสู่การปรับปรุงบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ช่วยเพิ่มความน่าดึงดูดของการท่องเที่ยวทางรถไฟ
- 3.ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นสามารถนำไปสู่รายได้ที่สูงขึ้นสำหรับเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมถึงการใช้จ่ายโดยตรงกับบริการรถไฟและบริการอื่นๆ ในนครศรีธรรมราช
- 4.การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้แน่ใจว่าการเติบโตของการท่องเที่ยวไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรม
- 5.การกำหนดนโยบายและการดำเนินการ ข้อมูลจากการศึกษาอาจช่วยให้หน่วยงานภาครัฐบาลท้องถิ่นและคณะกรรมการท่องเที่ยวกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวทางรถไฟ พร้อมรักษาสมดุลทางนิเวศและมรดกทางวัฒนธรรม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวโดยทางรถไฟ ณ เขาหลวงจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริงดังนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) จึงได้ขนาดตัวอย่าง 387 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5%

การสร้างเครื่องมือ การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Checklists) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Checklists) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้การวัดมาตราส่วนลิเคิร์ต (Phukamchanoad, 2020) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญจากการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัย จำนวน 3 คนต่อจากนั้นจะต้องนำไปทดลอง (Try out) จำนวน 30 คนและหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ Cronbach's Alpha ได้เท่ากับ 0.80 อยู่ในระดับดี ตามแนวทางของ George และ Mallery (2003)

การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือใน

การเก็บข้อมูล โดยใช้คำถามคัดกรองเพื่อคัดเลือกเฉพาะผู้ที่คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยรถไฟ เพื่อมาท่องเที่ยวในอำเภอทุ่งสง อำเภอนาบอน อำเภอช้างกลาง และอำเภอฉวาง โดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้แก่นักท่องเที่ยวและผ่านระบบออนไลน์ โดยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็นส่วนต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า การกระจายทางเพศส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 61 เมื่อเทียบกับผู้ชาย ร้อยละ 35.5 และเพศอื่น ร้อยละ 3.5 ในส่วนของอายุของกลุ่มตัวอย่างกระจายอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 23.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือเทียบเท่า ร้อยละ 42.3 โดยอาชีพใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับการค้า ร้อยละ 33.5 รายได้ต่อเดือน 10,000 -15,000 บาท ร้อยละ 27.3 สถานภาพโสดร้อยละ 40.5 และสถานที่พำนักผู้เข้าร่วมมีสัดส่วนเกือบเท่าๆ กันระหว่างจังหวัดนครศรีธรรมราช ร้อยละ 45 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพลวัตของการเดินทางด้วยรถไฟในภูมิภาคที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรมแห่งนี้ คือ ประสบการณ์การเดินทางด้วยรถไฟ ข้อมูลระบุว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.3 และไม่เคยมีประสบการณ์การเดินทางด้วยรถไฟตามเส้นทางนี้เลย สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเติบโตของโครงการริเริ่มด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยกำหนดเป้าหมายไปยังผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการสำรวจโดยใช้ทางรถไฟ ในส่วนของประเภทรถไฟนั้นพบว่า รถไฟเร็วได้รับความนิยมมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยว ร้อยละ 36.5 เลือกใช้การเดินทางประเภทนี้ รองลงมาคือรถไฟด่วน ร้อยละ 24.8 การตั้งค่านี้นั้นยังถึงคุณค่าที่วางไว้กับประสิทธิภาพและความเร็วในการจัดการการเดินทาง สำหรับการเลือกระดับบริการในบรรดาประเภทบริการต่างๆ ที่มี เติงนอนชั้นสองเป็นตัวเลือกที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ร้อยละ 28.5 รองลงมาคือที่นั่งชั้น 3 ซึ่งเป็นที่ต้องการของนักเดินทาง ร้อยละ 25.3 ซึ่งบ่งชี้ถึงความต้องการความสะดวกสบายและความประหยัดอย่างมาก ในส่วนของที่ตั้งสถานีรถไฟพบว่า สถานีชุมทางทุ่งสงและสถานีพ่อท่านคล้ายว่าจ่าสิทธิเป็นสถานีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 48 และร้อยละ 38.5 ชื่นชอบ สถานีเหล่านี้จะเป็นจุดสำคัญในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยให้บริการที่จำเป็นและการเชื่อมต่อกับจุดหมายปลายทางหลัก โดยที่ Travel Companionship ร้อยละ 46.3 และชอบการเดินทางคนเดียว ซึ่งอาจสะท้อนถึงแนวโน้มการเดินทางคนเดียวที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับความชอบด้านการเดินทางทั่วโลกที่มีต่อการสำรวจรายบุคคล แต่การพักค้างคืน ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากถึง ร้อยละ 62.3

แสดงความพอใจกับการพักค้างคืนเมื่อเดินทางตามเส้นทางรถไฟสายนี้ ซึ่งอาจบ่งชี้ถึงความเพียงพอของการเดินทางแบบไปเช้าเย็นกลับเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือความพร้อมของตัวเลือกจากกลับที่เหมาะสม และตัวเลือกที่พักและงบประมาณ สำหรับผู้ที่พักค้างคืน รีสอร์ทเป็นประเภทที่พักที่ต้องการ โดยร้อยละ 32.4 เลือกตัวเลือกนี้ สะท้อนถึงความต้องการความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อน ร้อยละ 72.8 และยินดีที่จะใช้จ่ายระหว่าง 500 ถึง 1,000 บาทต่อคืน ซึ่งบ่งชี้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ควรจัดสรรงบประมาณในระดับปานกลางสำหรับที่พัก และอาหารท้องถิ่นได้รับความนิยมและได้รับการคัดเลือกอย่างสูงจากนักท่องเที่ยว ร้อยละ 44.6 ซึ่งบ่งชี้ว่ามีความสนใจอย่างมากในประสบการณ์ด้านอาหารในภูมิภาค ค่าอาหารโดยทั่วไปจะอยู่ระหว่าง 100 ถึง 200 บาท ร้อยละ 45.5 โดยเน้นถึงความสามารถในการจ่ายและความน่าเชื่อถือในการเลือกรับประทานอาหาร โดยเลือกซื้อของฝากของที่ระลึกคืออาหารท้องถิ่นได้รับความนิยมมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยว ร้อยละ 50.1 ชื่นชอบ ซึ่งตอกย้ำถึงความสำคัญของรสชาติท้องถิ่นในประสบการณ์การเดินทาง นอกจากนี้การใช้จ่ายซื้อของที่ระลึกส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 100 – 500 บาท ตามที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบ

โดยสรุป ข้อมูลการสำรวจให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยรถไฟในพื้นที่เขาหลวง สิ่งนี้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อนักการตลาดด้านการท่องเที่ยวและผู้ให้บริการที่ต้องการปรับแต่งผลิตภัณฑ์และบริการที่ยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการในการท่องเที่ยวทางรถไฟในท้องถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อกำหนดส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทางรถไฟ

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1	ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.39	0.31	สูงที่สุด
2	ด้านราคาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.37	0.36	สูงที่สุด
3	ด้านช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.45	0.3	สูงที่สุด
4	ด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.42	0.37	สูงที่สุด

5	ด้านบุคลากรด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.6	0.35	สูงที่สุด
6	ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.44	0.31	สูงที่สุด
7	ด้านกระบวนการบริการด้านการท่องเที่ยว	4.30	0.32	สูงที่สุด
ภาพรวม		4.42	0.33	สูงที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวในระดับสูงที่สุด ด้วยคะแนนเฉลี่ยโดยรวมที่ 4.42 ในทุกองค์ประกอบ เห็นได้ชัดว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกำลังใช้หลักการผสมผสานทางการตลาดเพื่อดึงดูดและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามและปรับใช้องค์ประกอบเหล่านี้อย่างต่อเนื่องตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของข้อเสนอด้านการท่องเที่ยวในตลาด เป็นที่น่าสังเกตว่าการวิจัยในอนาคตสามารถสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับผลกระทบโดยรวมต่อความภักดีและการสนับสนุนของลูกค้า งานวิจัยนี้มีศักยภาพที่จะให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการตลาดเชิงกลยุทธ์ในการท่องเที่ยว กระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียลงทุนในการศึกษาเพิ่มเติม

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมการตลาดกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยวทางราง วิถีชีวิตท้องถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานแตกต่างข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ด้วยการทดสอบค่าที

เพศ	N	Mean	S.D.	t-test	Sig.	ผลการทดสอบ
ชาย	142	4.11	0.52	-0.486	0.627	ยอมรับสมมติฐาน
หญิง	245	4.06	0.63			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างต่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย ด้วยการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ข้อมูลทั่วไป	สถิติ	F	Sig	ผลการทดสอบ
อายุ	F-test	0.450	0.773	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	F-test	1.808	0.000*	ยอมรับสมมติฐาน
อาชีพ	F-test	1.154	0.327	ปฏิเสธสมมติฐาน
สถานภาพ	F-test	0.465	0.781	ปฏิเสธสมมติฐาน
รายได้ต่อเดือน	F-test	0.485	0.774	ปฏิเสธสมมติฐาน

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามรายได้ด้านสามารถพิจารณาดังต่อไปนี้

อายุต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช *ไม่แตกต่างกัน* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f = .450$ Sig. = .773)

สถานภาพต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช *ไม่แตกต่างกัน* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f = 0.465$ Sig. = 0.781)

การศึกษาต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช *แตกต่างกัน* ที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f = 13.808$ Sig. = 0.000*)

อาชีพต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช *ไม่แตกต่างกัน* ที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.05 ($f = 1.154$ Sig. = 0.327)

รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช *ไม่แตกต่างกัน* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($f = 0.485$ Sig. = 0.774)

ตารางที่ 4 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาค้อ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	b	SE	β	t	Sig
Constant	1.118	0.116			
ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (X_1)	0.144	0.040	0.315	2.342	0.003*
ด้านราคาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว(X_2)	0.153	0.047	0.421	3.446	0.000*
ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (X_3)	0.114	0.019	0.130	2.274	0.051
การส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (X_4)	0.125	0.032	0.174	2.130	0.066
บุคลากรด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (X_5)	0.169	0.061	0.241	3.449	0.031
สภาพแวดล้อมทางกายภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (X_6)	0.113	0.020	0.435	3.631	0.000*
กระบวนการบริการด้านการท่องเที่ยว(X_7)	0.154	0.045	0.425	3.325	0.045
R = 0.840 R ² = 0.710 Adjust R ² = 0.709 SEE = 0.410 F = 220.910					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟ การสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาค้อ จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ละด้านส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ในระดับสูง และมีอำนาจการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 71.0 โดยด้านที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ($\beta=0.425$) รองลงมาคือ ด้านราคาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ($\beta=0.421$)และด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ($\beta=0.315$) ซึ่งสามารถเขียนอยู่ในรูปสมการ ได้ดังนี้ $Y=1.118 + 0.425(X_6) + 0.421(X_2) + 0.315(X_1)$

การอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยทางประชากรศาสตร์พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีช่วงอายุ 21-30 ปี โดยที่ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือเทียบเท่า และอาชีพใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือเกี่ยวข้องกับการค้า รายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน และมีสถานภาพโสด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pasaco-González et al. (2023) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 21 – 30 ปี และสถานภาพโสด แต่ผลการศึกษาของ Sophon (2022) นักท่องเที่ยวมีรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท และมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางโดยรถไฟในภูมิภาคที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายของประเทศไทย การค้นพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม 55.3% ไม่เคยเดินทางโดยรถไฟบนเส้นทางนี้ ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพที่สำคัญในการเติบโตในโครงการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการเดินทางโดยรถไฟ ข้อมูลเชิงลึกนี้สอดคล้องกับแนวโน้มที่กว้างขึ้นในพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์สามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจที่เพิ่มขึ้นในหมู่ผู้เดินทาง (Srisawat et al., 2023; Tantivejakul, 2023) ความต้องการที่แสดงออกต่อรถไฟและที่พักประเภทเฉพาะ เช่น รถไฟด่วนและรถนอนชั้นสอง เน้นย้ำถึงความสำคัญของประสิทธิภาพและความสะดวกสบายในการยกระดับประสบการณ์การเดินทางโดยรถไฟ การเน้นย้ำถึงความสะดวกสบายนี้สะท้อนให้เห็นในส่วนอื่นๆ ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งความต้องการที่พักที่สะดวกสบายและมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รีสอร์ท ยังคงแข็งแกร่ง แนวโน้มการเดินทางคนเดียว ซึ่งบ่งชี้โดยนักเดินทางส่วนใหญ่ชอบเดินทางคนเดียว สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกที่กว้างขึ้น โดยประสบการณ์การเดินทางแบบส่วนตัวและอิสระกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น (Sann et al., 2023) ยิ่งไปกว่านั้น ความเต็มใจของนักเดินทางที่จะใช้จ่ายระหว่าง 500 ถึง 1,000 บาทต่อคืนและความชอบในประสบการณ์การรับประทานอาหารท้องถิ่น เน้นย้ำถึงบทบาทสำคัญของการพิจารณาเรื่องงบประมาณและอาหารที่มีส่วนในการกำหนดประสบการณ์การเดินทางโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของอาหารท้องถิ่นในการดึงดูดและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (Piboonrungraj et al., 2023; Yodkhayan & Muneenam, 2023) ดังนั้นโอกาสการเติบโตอย่างมากในการท่องเที่ยวโดยรถไฟในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านความคิดริเริ่มที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและการติดต่อกับวัฒนธรรมของประสบการณ์การเดินทาง การมุ่งเป้าไปที่นักเดินทางทั้งที่ไม่เคยเดินทางมาก่อนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางซ้ำด้วยประสบการณ์ที่ปรับแต่งให้เหมาะสมกับความต้องการของพวกเขาในด้านประสิทธิภาพ ความสะดวกสบาย และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ประเทศไทยสามารถเสริมความแข็งแกร่งให้กับตำแหน่งของตนเองใน

ฐานะจุดหมายปลายทางชั้นนำสำหรับประสบการณ์การเดินทางที่หลากหลายและสมบูรณ์แบบ (Phuthong et al., 2023; Waiyawet & Nonthapot, 2023)

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์เชิงลึกถึงอิทธิพลของส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) ที่มีต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางรถไฟ ณ เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของปัจจัยด้านการตลาดในการส่งเสริมระดับความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อดึงดูดและรักษานักท่องเที่ยวให้เกิดความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่าการติดตามประเมินผลและปรับปรุงกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ โดยอ้างอิงจากคำติชมของนักท่องเที่ยว มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kusonkhum และคณะ (2022) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปรับปรุงส่วนประสมการตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับศักยภาพทางการท่องเที่ยวของภูมิภาคโดยการค้นพบดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวทางรถไฟในเขตพื้นที่ศึกษาต่อไป

การทดสอบสมมติฐานของการศึกษาเผยให้เห็นว่าข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ อาชีพ และระดับรายได้ ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการรถไฟเพื่อการท่องเที่ยววิถีถิ่นเขาหลวง ในทางตรงกันข้าม พบว่าระดับการศึกษาส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเหล่านี้ นอกจากนี้ การวิเคราะห์ยังเน้นย้ำว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ราคา และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการกำหนดกระบวนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ดังที่แสดงโดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สูง ผลการวิจัยเหล่านี้ให้ข้อมูลเชิงลึกอันมีค่าสำหรับการตลาดการท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการวิจัยในอนาคตควรสำรวจปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้และผลกระทบที่กว้างขึ้นต่อความภักดีของลูกค้าและการสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Tantivejakul, 2023) การลงทุนในการวิจัยเพิ่มเติมจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่าจะนำแนวคิดการตลาดเหล่านี้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยรวมและความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สนับสนุนการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลเชิงลึกจากผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางรถไฟ โดยเฉพาะการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยว อ้างอิงจากองค์ประกอบของส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ

2) ผลักดันการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และระบบขนส่งที่เชื่อมโยงกับเส้นทางรถไฟในพื้นที่เขาหลวง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดที่เจาะจงกลุ่มลูกค้า เช่น การจัดโปรแกรมทัวร์เชิงวัฒนธรรม การนำเสนอของที่ระลึกเฉพาะถิ่น หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ

2) สร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบบริการ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3) พัฒนากลไกการประเมินผลและติดตามfeedbackจากนักท่องเที่ยว ควรมีระบบเก็บข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินประสิทธิภาพของแผนการตลาดและปรับปรุงบริการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยเรื่องการสำรวจผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อการท่องเที่ยวทางราง ควรศึกษาว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ต่อครัวเรือน ราคาน้ำมัน และแนวโน้มการใช้พลังงานสะอาด มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการท่องเที่ยวทางรางในพื้นที่เขาหลวงอย่างไร

2) การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมในการบริการการท่องเที่ยวทางราง ควรศึกษาแนวทางการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวทางราง เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยเพื่อยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- Brown, A., & Davis, E. (2023). Infrastructure and tourism in Southeast Asia: Thailand's strategic approach. *Journal of Travel Research*, 42(4), 350–365.
- Brown, J. (2020). The gateway to the past: Architectural significance of Thai railway stations. *Journal of Historical Architecture*, 15(2), 89–104.
- Davis, M. (2021). Cultural reflections in tourism: The case of Nakhon Si Thammarat. *Southeast Asian Cultural Studies*, 33(1), 45–60.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Johnson, S., & Lee, K. (2022). Visual engagement and tourist perception. *Visual Anthropology Review*, 38(1), 34–50.
- Jones, M. (2022). Tradition meets modernity: The dual appeal of Thai tourism. *Asian Studies Review*, 46(1), 99–114.
- Kim, H., & Park, J. (2023). The role of the journey in tourism. *International Journal of Travel Research*, 25(4), 401–415.
- Kusonkhum, W., Srinavin, K., Leungbootnak, N., & Chaitongrat, T. (2022). Using a machine learning approach to predict the Thailand underground train's passenger. *Journal of Advanced Transportation*, 2022(1), Article 8789067.
- Olsen, E. (2022). Anticipation in travel: Enhancing destination satisfaction. *Travel Psychology Journal*, 34(1), 56–73.
- Pasaco-González, B. S., Campón-Cerro, A. M., Moreno-Lobato, A., & Sánchez-Vargas, E. (2023). The role of demographics and previous experience in tourists' experiential perceptions. *Sustainability*, 15(4), Article 3768.

- Peterson, D., & Nguyen, T. (2023). Modes of travel and tourist behavior. **Tourism Analysis**, 28(3), 300–315.
- Piboonrungrroj, P., Wannapan, S., & Chaiboonsri, C. (2023). The impact of gastronomic tourism on Thailand economy: Under the situation of COVID-19 pandemic. **SAGE Open**, 13(1), Article 21582440231154803.
- Phukamchanoad, P. (2020). The model of public participation in social development based on the philosophy of sufficiency economy affecting paddy fields and rock salt fields in Ban Dung District, Udon Thani Province, Thailand. **Phranakhon Rajabhat Research Journal: Humanities and Social Sciences**, 15(1), 293–312.
- Phuthong, T., Anuntavoranich, P., Chandrachai, A., & Piromsopa, K. (2023). A framework for assessing wellness tourism destination competitiveness: A perspective from the wellness tourism clusters in Thailand. **GeoJournal of Tourism & Geosites**, 49(3).
- Smith, J. (2021). Sustainability and adaptability in Thai tourism. **Journal of Sustainable Tourism**, 39(6), 1045–1060.
- Sann, R., Jansom, S., & Muennaburan, T. (2024). An extension of the theory of planned behaviour in Thailand cycling tourism: The mediating role of attractiveness of sustainable alternatives. **Leisure Studies**, 43(1), 47–61.
- Sophon, V. (2022). Study of tourist behavior traveling in Chiang Mai Province. In **Proceedings of the Graduate School Conference** (Vol. 4, No. 1, p. 318).
- Srisawat, P., Zhang, W., Sukpatch, K., & Wichitphongsa, W. (2023). Tourist behavior and sustainable tourism policy planning in the COVID-19 era: Insights from Thailand. **Sustainability**, 15(7), Article 5724.
- Tantivejakul, N. (2024). The State Railway of Siam and the origin of tourism public relations in Thailand (1917–1941). **Corporate Communications: An International Journal**, 29(1), 9–23.

- Taylor, R. (2021). Community and connection: Performative aspects of tourism. **Sociology of Travel**, 10(2), 134–150.
- Thaothampitak, W., Wongsuwatt, S., & Choibamroong, T. (2024). The influence of key success factors on business growth for tourism business along Thailand's Andaman coast: Moderating role of location. **Tourism and Hospitality Management**, 29(2), 134–150.
<https://dx.doi.org/10.20867/thm.29.2.4>
- Waiyawet, S., & Nonthapot, S. (2023). Demand for water tourism by rafting in the upper northeastern region 1 of Thailand. **Journal of Environmental Management and Tourism**, 14(4), 2056–2065.
- Wang, L. (2022). Environmental impacts of rapid tourism expansion in Thailand. **Environmental Science & Policy**, 33(3), 175–189.
- Wilson, G. (2023). Sensory experiences in rail travel to Khao Luang. **Annals of Tourism Research**, 50(1), 88–102.
- Yodkham, M., & Muneenam, U. (2023). Evaluation of community-based gastronomic tourism in Satun Province, Thailand, regarding management for zero food waste. **GeoJournal of Tourism and Geosites**, 50(4), 1260–1267.

ผู้เขียน

เพ็ญพิศ ศรีประเสริฐ

กิริฐากร บุญรอด*

ฐิติมา รัตนพงษ์

พรรณนภา เขียวน้อย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

e-mail: kirathakon@gmail.com*

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : kirathakon@gmail.com

The influence of marketing mixes on tourist behavior in

supporting rail tourism at Khao Luang, Nakhon Si Thammarat

หลามข้าว : ภูมิปัญญา ศรัทธาอาชีพ อาหารคนเมืองคอน

Lam Khao: Wisdom, Faith in Vocation, Food of Mueang Khon People

ลัญจกร นิลกาญจน์*

Lunjakon Nillakan*

Received: 11 February 2024, Revised: 24 April 2025, Accepted: 29 April 2025

บทคัดย่อ

หลามข้าว : ภูมิปัญญา ศรัทธาอาชีพ อาหารคนเมืองคอน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทและปัจจัยที่มีต่อภูมิปัญญาหลามข้าว ชาวนครศรีธรรมราช เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวและสภาพอนาคตของอาหารหลามข้าวชาวเมืองคอน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนาม แนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ด้วยการสังเกตและสนทนาพูดคุยย้อนประสบการณ์ การมองสภาพอนาคตใช้เทคนิค EFR (Ethnographic Future Research) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ในการวิเคราะห์ก่อนนำมาสรุป เป็นองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการหลามข้าวเป็นวิถีชีวิตประจำจากหลามข้าว 3 ลักษณะคือที่ทำข้าวหลามขายเป็นอาชีพ หลามข้าวสุกแทนการหุงข้าว และหลามข้าวด้วยศรัทธาบุญตามประเพณีบุญข้าวโบสถ์

ผลการวิจัยพบว่าบริบท จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ตอนกลางมีเทือกเขาทอดตัวจากทิศเหนือไปทางใต้ มีพื้นที่ป่าลาดเอียงไปทางตะวันออกและตะวันตก ซึ่งมีไม้ไผ่ป่าตามธรรมชาติตามแนวป่าเขาเป็นทรัพยากรทำให้เกิดภูมิปัญญาหลามข้าวเป็นอาหารท้องถิ่นในกลุ่มคนเดินป่า พบว่าพระและสามเณรที่เดินทางหลายชั่วโมง คนในชุมชนจึงหลามข้าวถวายตอนพระทำวัตรเช้า เป็นประเพณีบุญข้าวโบสถ์ และพบว่า อาชีพขายข้าวหลาม บริบทงานวัด งานมหรสพข้าวหลามเป็นอาหารสำคัญแก้หิวต่อมาปรับเปลี่ยนไปขายตามตลาดนัดและแผงประจำ

สภาพอนาคตหลามข้าวชาวเมืองคอน จากการศึกษาวิจัยอนาคต (EFR) หลามข้าวภูมิปัญญา เหนียวคล็อก มิตอนาคตจะเป็นอาหารเอกลักษณ์นักท่องเที่ยวเดินป่าหลามข้าว ศรัทธาจะกลายเป็นกิจกรรมประเพณีของกลุ่มคนในชุมชน กิจกรรมจัดโดยกรรมการวัดหลามข้าวอาชีพมีแนวโน้มคงที่ ซึ่งจะมีลูกค้าซื้อประจำ และเน้นเปิดตลาดรับคำสั่งซื้อล่วงหน้าและตลาดออนไลน์

คำสำคัญ : อาหารท้องถิ่น, ภูมิปัญญาหลามข้าว, คนเมืองคอน

Abstract

Lam Khao: Wisdom, Faith in Vocation, Food of Mueang Khon People. Have a purpose to study the context and factors affecting the wisdom of the Lam Khao. Nakhon Si Thammarat people and to analyze adaptation and the future image of Lam Khao food from Mueang Khon People. It is qualitative research. Collect field data Phenomenological approach by observing and talking back to experiences. The future vision is based on EFR (Ethnographic Future Research) techniques using 21 experts. in the analysis before summarizing It is a body of knowledge about the wisdom and culture of local food. In the area of Nakhon Si Thammarat province where rice farming is a regular way of life, there are 3 types of rice farming: Khao Lam is sold as a profession. Cooked rice python instead of cooking rice and make merit with faith in the merit-making tradition of merit-making at the church.

The results of the research found that the context and factors Nakhon Si Thammarat Province The central area has mountain ranges extending from north to south. There is a wooded area sloping to the east and west. Which has natural wild bamboo along the mountain forest as a resource, causing the wisdom of Lam Khao to be a local food among trekking groups and found that monks and novices who travel for many hours People in the community then offer rice to the monks during morning prayers. It is a tradition of merit-making khao lam at the church and it was found that the career of selling khao lam in the context of temple work and entertainment, khao lam is an important food to cure hunger. Later, it was changed to be sold at flea markets and regular stalls.

The future image of Lam Khao of Khon Mueang people. According to the Future Research Project (EFR), Lam Khao Wisdom, Sticky Clock, future dimension is

a unique food for tourists. Walking through the Lam Khao faith has become a traditional activity among people in the community. Activities organized by Wat Lam Khao Career committee. There is a stable trend. which will have regular customers and focus on opening the market for pre-orders and the online market.

Keywords : local food, Wisdom of Lam Khao, Mueang Khon people

บทนำ

ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น เมืองนครศรีธรรมราชเป็นภาพรวมของชุมชนหลายชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่คนในชุมชนจะไปมาหาสู่กันและกันระหว่างชุมชน บริบทแวดล้อมของท้องถิ่น จะเป็นปัจจัยสำคัญเข้ามามีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งมีชุมชนกระจายอยู่ คนในชุมชนจะเดินทางไปมาหาสู่กันในท้องถิ่นนครศรีธรรมราชอยู่เสมอ บริบทแวดล้อมทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่รอบ ๆ ชุมชนของท้องถิ่นนั้น จะเรียนรู้ สร้างภูมิปัญญา พัฒนาทรัพยากรที่มีในสิ่งรอบตัวให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ในพื้นที่ที่เป็นป่าเขา ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เข้ามามีบทบาทในการผลิตอาหาร ป่าไผ่จำนวนมาก กระจายอยู่ในหลายพื้นที่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตและวิถีเศรษฐกิจ คนรุ่นก่อนในพื้นที่ได้เรียนรู้สะสมภูมิปัญญาในการใช้ไม้ไผ่ที่จำนวนมากในหลากหลายมิติ (Kottak C. Phillip, 2015 p 22) ในมิติของการนำไม้ไผ่มาเป็นอุปกรณ์หุงข้าวของคนเดินป่า ที่ใช้ชีวิตช่วงเดินป่าหลายวัน มาหาลมข้าวแทนการหุงข้าว ใช้หาลมข้าวเหนียวเป็นข้าวหาลมในการเดินทางหลายชั่วโมงเป็นอาหารระหว่างเดินทางหรืออาหารไว้กินตอนหิวในการชมหนังตะลุง โนรา ที่ใช้เวลาแสดงทั้งคืน ขณะที่ชุมชนในพื้นที่อำเภอพรหมคีรี ได้ใช้ข้าวหาลมมงคล เป็นส่วนสำคัญในประเพณีบุญข้าวโบสถ์ การหาลมข้าวจึงเป็นวัฒนธรรมอาหารที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Barker C, 2012 p 178) ภูมิปัญญาอาหารของคนท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของถิ่น

หลามข้าว เป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนและต้องอดทนสูง ใช้เวลาหลายชั่วโมง ในยุคที่การคมนาคมไม่ค่อยสะดวก กิจกรรมหลามข้าวในชุมชนจะมีขึ้นบ่อย โดยเจ้าภาพจะนัดหมายชายหญิงวัยทำงาน มาช่วยกันหลามข้าวในโอกาสที่มีกลุ่มคนในหมู่บ้านต้องเดินทางเป็นกลุ่ม เพื่อไปถางป่าทำไร่ทั้งวัน ลูกหลานหลายคนที่ต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงในการเดินทาง ก็จะมาทำข้าวหลาม ตั้งแต่ช่วยกันตัดไม้ไผ่ที่มีขนาดพอเหมาะ แช่วเหนียวซึ่งใช้เวลาหลายชั่วโมง มีการป็นเก็บมะพร้าว ปอกมะพร้าว ชูดมะพร้าว ฯ เป็นการใช้แรงงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 5-7 คน ร่วมกันเตรียมอุปกรณ์จนพร้อม จึงเริ่มหลาม ด้วยก่อกองไฟด้วยไม้พิน ตั้งราวไม้เป็นแนวยาวเหนือกองไฟสำหรับหลามข้าว ใช้เวลาในการหลาม 2 ชั่วโมงโดยประมาณ และต้องคอยหมุนหันกระบอกลข้าวหลามด้านเข้าหากองไฟเป็นระยะ ๆ เมื่อหลามจนสุกแล้ว ก็นำมาเหลาไม้ไผ่ให้บางจนเกือบถึงเนื้อข้าวหลาม กิจกรรมเหล่านี้ มีการเรียนรู้ ถ่ายทอดเป็นภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น กิจกรรมช่วยกันหลามข้าว จะได้บรรยากาศของความร่วมมือ ความเอื้อเฟื้อต่อกันในหมู่คณะหรือหมู่ญาติ

หลามข้าวสุก การหลามข้าวเจ้าด้วยไม้ไผ่แทนการหุงข้าว เป็นภูมิปัญญาจากกลุ่มคนเดินป่าเทือกเขาอ่าวพิปูน คนรุ่นก่อนออกเดินขึ้นเขาหาของป่า ลำสัตว์ เป็นเวลาติดต่อกันหลายวัน โดยมีข้าวสารใส่ห่อผ้าขาวม้าพกติดตัว กลางคืนจะทำห้านอนบนต้นไม้ เมื่อหิวก็จะตัดไม้ไผ่มาหลามข้าวสวยเป็นอาหารหลักกิน เป็นเทคนิควิธีที่สืบทอดต่อเนื่องมาจากคนรุ่นก่อน โดยใช้ใบแร็ดห่อข้าวที่เป็นมัด ๆ หนึ่งมัดเรียกว่าหนึ่งหรี ใส่ในกระบอกลไม้ไผ่ ส่วนใหญ่กระบอกลละ 4-6 หรี ตามขนาดความยาวของไม้ไผ่ เมื่อข้าวห่อใบแร็ดแล้วใส่ในกระบอกลไม้ไผ่ ตามด้วยใส่น้ำให้ท่วมห่อข้าว นำมาหลามด้วยไฟ คอยหมุนกระบอกลไม้ไผ่จนน้ำเดือด เทน้ำออก (เหมือนหุงข้าวแช่น้ำ) และหลามต่อจนสุก (ประมาณ 2 ชั่วโมง) ก็จะได้ข้าวสวยพร้อมรับประทาน พร้อมกับข้าวที่ปรงจากผักปลา หรือเนื้อสัตว์ที่หาได้แบบอาหารป่า

หลามเหนียวคล็อก เป็นอาหารว่างระหว่างวัน เหนียวคล็อกมีลักษณะคล้ายข้าวหลามหรือเหนียวหลาม เพียงแต่จะมีรสชาติหวานมันกว่า กระบวนการทำจะใช้ไม้ไผ่ได้ทุกชนิด (ขณะที่ข้าวหลาม จะใช้ไม้ไผ่สีสุกหรือไผ่หวานที่มีเยื่อบาง ๆ ทำให้ข้าวเหนียวไม่ติดกระบอกลไม้ไผ่) เพราะจะใช้ข้าวเหนียวคลุกกับกะทิสดและน้ำตาลห่อใบตองใส่ในกระบอกลไม้ไผ่ มีจุกปิดปากกระบอกลไม้ไผ่

แล้วหลามอยู่ประมาณ 2 ชั่วโมง จนสุก เวลารับประทานแค่เปิดจุกและเทออกแรง ๆ (คล็อกออกมา) จะมีเสียงห่อข้าวเหนียวหลุดออกมาดังคล็อก เลยเรียกหนึ่ยวคล็อก

ศรัทธา ประเพณีทำบุญด้วยข้าวหลาม หลามข้าวหลาม ข้าวหลามเมืองคอน เป็นอาหารว่างเวลาหิวเหมือนข้าวหลามในตลาดทั่วไป คนเมืองคอนจะทำข้าวหลามในกรณีที่มีการเดินทางไกล จะชวนกันทำข้าวหลาม เพื่อให้คนเดินทางถือติดตัวไว้กินตอนเวลาหิว และชาวอำเภอพรหมคีรี จะหลามข้าวหลามในเดือนสามเนื่องจากเป็นช่วงที่พระจะเดินธุดงค์ หรือเดินทางไปยังวัดที่อยู่ไกล การเดินทางมักจะออกเดินทางหลังทำวัตรเช้าเสร็จใช้เวลาเดินทางหลายชั่วโมงกว่าจะถึงวัดเป้าหมาย มักจะเป็นเวลาเย็นค่ำ พระจะฉันข้าวหลามระหว่างทางก่อนเวลาเที่ยง และกิจกรรมหลามข้าวถวายพระตอนออกจากโบสถ์หลังทำวัตรเช้าเป็นประเพณี เรียกว่าบุญข้าวโบสถ์ ข้าวหลามจากประเพณีบุญข้าวโบสถ์ในปัจจุบัน พระจะนำข้าวหลามเข้าไปในโบสถ์ตอนทำวัตรเช้าเป็นการสวดข้าวหลามไปด้วย เมื่อทำวัตรเช้าเสร็จ ข้าวหลามนั้นจะกลายเป็นข้าวหลามมงคลของคนพรหมคีรี

อาชีพะ หรือการหลามข้าวเพื่อเป็นอาชีพ (ทำข้าวหลามขาย) การดำรงอยู่ของคนทำข้าวหลามเมืองคอน ข้าวหลามเป็นอาหารเดินทางในยุคที่การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางโดยรถไฟเป็นเวลานานหลายชั่วโมง สถานีรถไฟจึงมีแม่ค้าข้าวหลามเดินขายทั้งที่สถานีและขึ้นไปขายบนขบวนรถไฟ การเดินทางโดยเรือหรือเดินที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานมักจะมีข้าวหลามติดตัวหรือหน้าโรงหนังตะลุง โนราห์ที่ใช้เวลาการแสดงเกือบทั้งคืน จะมีข้าวหลามเร่ขายเป็นอาหารยามหิว ปัจจุบันพบว่า การสื่อสารคมนาคมที่ทันสมัยและรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม (Guest J. Kenneth, 2014 p 478) อาหารท้องถิ่นจะถูกกระทบจากอาหารค่านิยมแบบทันสมัย อาชีพขายข้าวหลามจึงปรับตัวมาตั้งแผงขายประจำริมถนนหลายสาย มีแผงขายในตลาดนัด มีแม่ค้าเดินขายบนขบวนรถไฟระหว่างสถานีนครศรีธรรมราช-เขาชุมทอง พัทลุงเขาชุมทอง พังงสเขาชุมทอง

วัฒนธรรมอาหารหลามข้าวของคนนครศรีธรรมราช การหลามข้าวยังคงอยู่ในวิถีชีวิตคนเมืองคอน แม้ว่าค่านิยมในการบริโภคอาหารที่หลากหลายเข้ามา ทั้งอาหารไทยจากต่างถิ่น

ต่างประเทศ แต่ข้าวหลามและการหลามข้าวสวแทนหุงข้าวเพื่อเลี้ยงแขกในโอกาสพิเศษ การทำข้าวหลามประเพณียังคงอยู่ และมีการปรับตัวเกี่ยวกับการตลาดของอาชีพขายข้าวหลาม ทำให้กิจกรรมหลามข้าวยังคงอยู่ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา วิจัยเรื่อง หลามข้าว : ภูมิปัญญา ศรัทธาอาชีวะของคนเมืองคอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษา บริบทและปัจจัยที่มีต่อภูมิปัญญาหลามข้าว ชวนครศรีธรรมราช
- 2.เพื่อวิเคราะห์การปรับตัว และภาพอนาคตของอาหารหลามข้าวชาวเมืองคอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บข้อมูลใช้แนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของค่านิยมด้านอาหาร และระบบตลาดอาหารที่เปลี่ยนแปลงต่ออาหารหลามข้าว ด้วยการสังเกตเข้มข้นรอบทิศทาง (360 องศา) ติดตามเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มคนในแวดวงอาหารหลามข้าว เชื่อมโยงสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอาหาร จากการสนทนาพูดคุยย้อนประสบการณ์ (Ex-Post facto Approach) การสนมนาระดมความเห็น (Focus group discussion) และการสัมภาษณ์วิเคราะห์ (Focus Group Analysis) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงทฤษฎีแต่ละประเด็นจนครบถ้วน เป็นองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Selective) จากชุมชนพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการหลามข้าวเป็นวิถีชีวิตประจำจากหลามข้าว 3 ลักษณะ

1. พื้นที่ทำข้าวหลามขายเป็นอาชีพ บ้านทุ่งหล่อ อำเภอร่อนพิบูลย์ บ้านมะม่วงตลอดอำเภอเมืองบ้านเพ็ญมิตร อำเภอดง บ้านวังวู้ (เหนียวคล็อก) อำเภอพิปูน
2. พื้นที่หลามข้าวสุกแทนการหุงข้าว ตำบลยางค่อม ตำบลพิปูนและตำบลเขาพระ อำเภอพิปูน
3. พื้นที่หลามข้าวด้วยศรัทธาบุญ ตำบลพรหมโลก ตำบลทอนหงส์และตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี

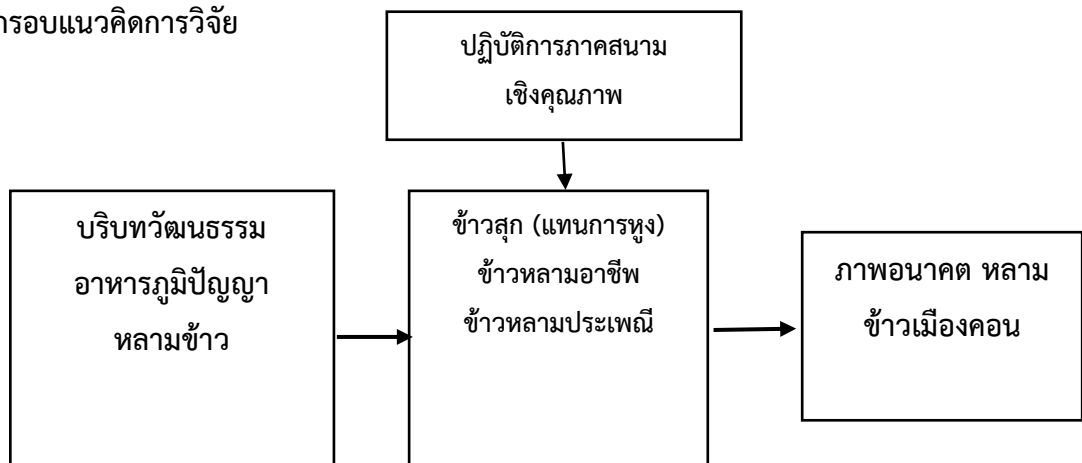
ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลหลักจากบุคคลประกอบด้วยกลุ่มคน 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มคนที่ผลิต (หลามข้าว) จำนวน 9 ครอบครัว
2. กลุ่มผู้ขายแม่ค้าขายข้าวหลาม เหนียวคล็อก

แม่ค้าขายข้าวหลามมงคล (ช่วงประเพณีบุญข้าวโบสถ์ และร้านอาหารที่ขายหลามข้าวสุก (แทนข้าวที่หุง) จำนวน 9 คน 3. บุคคล กลุ่มคนที่ซื้อข้าวหลาม สั่งซื้อข้าวหลาม เหนียวคล่อง จำนวน 9 คน นอกจากนี้จะมีนักวิชาการด้านการตลาด นักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์การอาหาร นักพัฒนาชุมชนจากองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นและการท่องเที่ยว ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 คน (ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คนโดยหลักการกระจายผู้ให้ข้อมูลเชิงโครงสร้างและเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนจนถึงภาวะอิ่มตัวเชิงทฤษฎี)

ขอบเขตเนื้อหา ศึกษาบริบทและปัจจัยที่มีต่อภูมิปัญญาหลามข้าว ชาวนครศรีธรรมราช และ วิเคราะห์การปรับตัว ภาพอนาคตของอาหารหลามข้าวชาวเมืองคอน การศึกษา ศึกษาปรากฏการณ์เชิงกระบวนการทางสังคมจาก ต้นน้ำ (บริบทพื้นที่ ปัจจัยไม่ใฝ่ มะพร้าว นาข้าวเจ้าข้าวเหนียว) กลางน้ำ (กระบวนการหลาม ภูมิปัญญา การเรียนรู้การถ่ายทอด เทคนิควิธี) ปลายน้ำ (ตลาด กระบวนการขาย คนขาย-คนซื้อ) และศึกษาเชิงทฤษฎี โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ในการศึกษาโครงสร้างและบทบาท การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อกันในแต่ละส่วนและบทบาทแต่ละคนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมถึงทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ในการเชื่อมโยง บุคคล กลุ่มคนอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เน้นเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้เก็บข้อมูลหลัก และมีทีมงานที่เป็นนักศึกษาที่ผ่านการอบรมเทคนิคการเก็บข้อมูล เน้นหลักการสังเกตเชิงลิขิตทาง และเทคนิคการสนทนาในสถานที่จริง เพื่อให้บรรยากาศการสนทนาเป็นธรรมชาติ ผู้ถูกสัมภาษณ์ จะมีอิสระพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับประเด็นศึกษาและความเห็นต่าง ๆ

เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัย

การวิจัยประกอบด้วยการสังเกตรอบด้านเชิงระบบ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตตามหลักและแนวคิดเชิงทฤษฎี การสัมภาษณ์สนทนาเชิงลึกแบบมีส่วนร่วมและไม่มีโครงสร้างกับบุคคลและกลุ่มคนที่หลวมซ้ำ และการสนทนากลุ่มเชิงทฤษฎี (Focus group Interview and Discussion) ตามแนวศึกษาวิจัยฐานราก (Grounded Theory) ซึ่งผู้วิจัย ดำเนินการสังเกตบรรยากาศการผลิต การขาย สนทนาพูดคุยกับผู้ผลิต ผู้ขายและผู้ซื้อ ในสถานที่จริง และแบบสรุปจากการประชุมสัมมนาวิเคราะห์ การเก็บข้อมูลในพื้นที่ จะเข้าไปเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง และหลังจากนั้น 5-7 วัน จะส่งทีมงานวิจัยทีมที่ 1 และอีก 15-20 วันจะส่งทีมงานวิจัยทีมที่ 2 ไปเก็บข้อมูลซ้ำ เพื่อตรวจสอบข้อมูลและจะได้มุมมองเกี่ยวกับข้อมูลในหลากหลายมิติ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน อย่างน้อย 3 ลักษณะ จาก 4 ลักษณะคือ ที่มาของข้อมูล กระบวนการ สืบสวนหาข้อมูล ทฤษฎีที่เป็นแนวการหาข้อมูล และวิธีการหาข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลากหลายวิธีการมาเทียบเคียงกัน ใช้แบบการสังเกตปรากฏการณ์รอบทิศทาง 360 องศา การสัมภาษณ์รายบุคคลและสัมภาษณ์กลุ่ม การจัดกลุ่มสนทนา หรือสัมมนา วิเคราะห์ (Focus group Discussion and Focus Group Analysis) เพื่อตรวจสอบข้อมูลจาก หลาย ๆ แหล่ง ให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีการที่หลากหลายวิธีในขณะที่อยู่ในพื้นที่ภาคสนาม เน้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงแต่ละขั้นตอน ที่มีผลต่อเนื่องเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกัน และผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีมาเป็นแนวทางหลัก เน้นทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่และแพร่การกระจายตัวทางวัฒนธรรม กระบวนการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมในรูปแบบ Focus group Discussion ระหว่างนักวิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลัก จากข้อมูลและการวิเคราะห์ ก็นำมาถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ จากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยรูปแบบ (Action Learning Model) จนได้สรุปรูปแบบของ การเรียนรู้ วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงปรากฏการณ์และเชิงทฤษฎี (Focus group Analysis) โดยผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการด้านการ สกัดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น การปรับตัวตามวิถีชีวิตใหม่กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น วิเคราะห์ การปรับตัว และสภาพอนาคตของอาหารหลามข้าวชาวเมืองคอน ใช้กระบวนการวิจัย EFR (Ethnographic Future Research) โดยมีนักวิชาการด้านวัฒนธรรมอาหาร และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดอาหารท้องถิ่น ร่วมกันวิเคราะห์แนวการสร้างฉากทัศน์แบบเข้มข้น

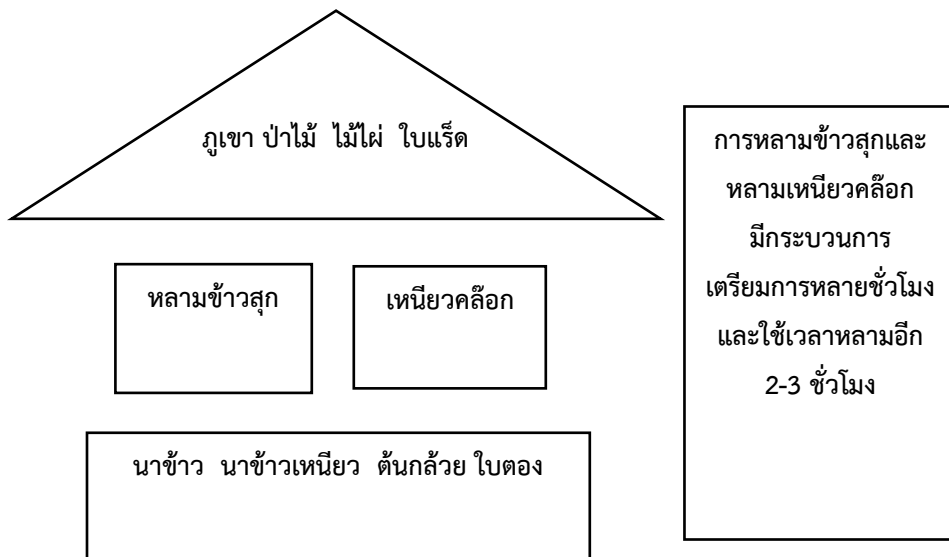
สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บริบทและปัจจัยที่มีต่อภูมิปัญญาหลามข้าวชาวนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่กว้างใหญ่มาก มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ พื้นที่ตอนกลางมีเทือกเขาทอดตัวจากทิศเหนือไปทางใต้ มีพื้นที่ป่าลาดเอียงไปทางตะวันออกจนติดทะเลอ่าวไทย ด้านตะวันตก มีพื้นที่ป่าลาดเอียงไปจดเทือกเขาแนวตะวันตก ภาพพื้นที่โดยรวม จะเป็นป่าและที่ราบขนาดเล็กและขนาดกลาง ยกเว้นพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่เป็นที่ราบลุ่ม จากบริบทดังกล่าวพบว่า มีไม้ไผ่ป่าตามธรรมชาติตามแนวป่าเขา และยังพบว่าหมู่บ้านชุมชนชนบทจะปลูกไม้ไผ่ หรืออนุรักษ์รักษาไม้ไผ่เพื่อเอามาทำประโยชน์ใช้สอยอย่างหลากหลาย ในการนี้จึงมีการนำไม้ไผ่ที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่น มาหลามข้าวเป็นอาหารท้องถิ่นอย่างแพร่หลาย

บริบทหลามข้าวชาวพิปูน พื้นที่ป่าเขาชาวอำเภอพิปูน แนวภูเขาที่เป็นป่าที่ทอดตัวรายล้อมพื้นที่เกือบทุกตำบลของวิถีชีวิตใช้ชีวิตใกล้ชิดป่าเขา แต่ละวันจะเดินขึ้นเขาไปในป่า เก็บของ

ป่า ใช้เวลาอยู่ในป่าทั้งวัน บางครั้งค้างคืนในป่า คนเดินป่าจึงนำเอาข้าวสารติดตัวไป ทำอาหารจากพืชผักป่าและหาลามข้าวเป็นข้าวสุกแทนการหุงข้าว เป็นอาหารขณะอยู่ในป่า วัฒนธรรมอาหารป่าที่หาลามข้าวแทนการหุงข้าวเป็นอาหารท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษของท้องถิ่น เพราะต้องใช้ทรัพยากรท้องถิ่นคือไม้ไผ่ละใบแร่ด (ห่อข้าวสารใส่กระบอกไม้ไผ่ ตอนหาลาม) ข้าวตำบลดำเขาพระ ตำบลด่างค้อม ตำบลพิปูน ปัจจุบันพบว่า ธุรกิจท่องเที่ยวธรรมชาติ นำนักท่องเที่ยวเดินป่า จะหาลามข้าวแทนการหุงข้าวเป็นเมนูอาหารพิเศษ หรือเมื่อมีแขกพิเศษไปเยือนในพื้นที่ จะหาลามข้าวเป็นเมนูพิเศษต้อนรับ

หาลามเหนียวคล็อก ตำบลดควนกลาง อำเภอพิปูน เป็นพื้นที่ลาดจากภูเขา มีสภาพพื้นที่ป่าเขาและที่ราบระหว่างภูเขา ชาวควนกลางจะทำนาในที่ราบทำสวนในพื้นที่ลาด และเก็บของป่าบนภูเขา ทรัพยากรจากป่า เขายังคงอุดมสมบูรณ์ การทำนา ทำสวนและเก็บของป่าเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ข้าวเหนียวจากนา ไม้ไผ่จากป่าได้นำมาเป็นปัจจัยหลัก ใช้ภูมิปัญญาในการหาลามข้าว (แทนการหุงข้าว) และหาลามเหนียว (เป็นข้าวหาลาม) เหมือนที่มีทั่วไป แต่ต้องการพัฒนาภูมิปัญญาหาลามข้าวเหนียวให้มีลักษณะพิเศษ และเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ได้ทำข้าวเหนียวมาหาลาม โดยใช้ข้าวเหนียวใส่กะทิสดและน้ำตาลให้ออกหวานนิดหน่อย ห่อใบตองใส่กระบอกไม้ไผ่ หาลามออกมา โดยให้ไฟเข้มมากขึ้น จนเหนียวกรอบแข็ง ใช้เวลาหาลามประมาณ 2 ชั่วโมง เมื่อหาลามเสร็จเวลาจะรับประทานให้เขย่าแรง ๆ และเทออก การเขย่าแรง ๆ แล้วเท จะมีเสียงดังคล็อกออกมาเป็นข้าวเหนียวห่อใบตองที่หอม อร่อย กลายเป็นอาหารว่างระหว่างวันยอดนิยม คนตำบลดควนกลางนำไปกินกับกาแฟ หรือข้าวต้มยามเช้า และเป็นอาหารว่าง เหนียวคล็อก

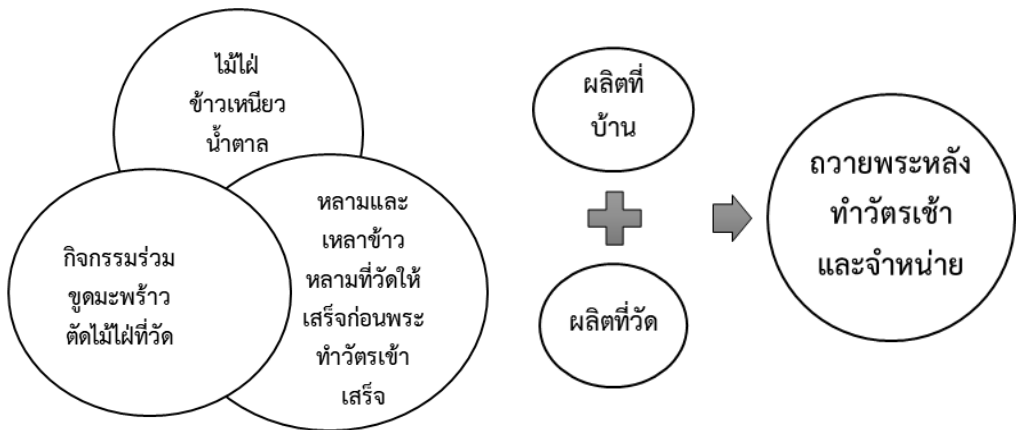
ภาพที่ 2 บริบทปัญญากับ หาลามข้าว เอกลักษณ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น

การหาลามข้าว และหาลามเหนียวคล็อก ใช้ไม้ไผ่ชนิดใดก็ได้ที่มีขนาดเหมาะสม เพราะข้าวหรือข้าวเหนียวที่หาลามจะห่อใบแร่ดีหรือใบตอง การหาลามต้องใช้เวลา ความอดทนสูง รวมถึงเทคนิควิธีการสุ่มไฟ การใช้ไม้ไผ่หรือค้อน ทุบที่โคนกระบอกไม้ไผ่ไม่ให้ไฟติดกระบอกที่หาลาม และคอยพลิกหมุนอยู่ตลอด 2 ชั่วโมง จึงมีคนร่วมทำหลายคน และคนที่ทำต้องตั้งใจและพร้อมที่จะทุ่มเท การหาลามแบบนี้จะไม่เลาเพราะเทออกมาเป็นก้อน ๆ ที่ห่อไว้ตอนหาลาม

บริบทอำเภอพรมหิรีและอำเภอมือง เป็นพื้นที่ราบลุ่มลาดเทจากแนวเขาตะวันตกสู่ทะเลตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองสายสั้น ๆ หลายสายไหลจากภูเขาออกทะเลผ่านทุ่งนา สวนป่า ชาวนาชาวสวนจึงมักปลูกไม้ไผ่ริมคลอง กระจายในบริเวณบ้านและสวน นาข้าวและนาข้าวเหนียวมีมาก ไม้ไผ่ที่ปลูกจึงมักเลือกปลูกไม้ไผ่สีสุก ไผ่หวานเป็นหลัก ซึ่งไม้ไผ่สองชนิดนี้ สามารถทำข้าวหาลามได้ดี

พื้นที่อำเภอพรมหิรี มีสวน ลำคลองสั้น ๆ ทุ่งนา ชาวพรมหิรียึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัดและชุมชนจะร่วมกันจัดระเบียบทางสังคมให้เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม

รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยใช้วัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม ในการขัดเกลาทางสังคม นิเวศวิทยา ครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจและการเมือง พุทธศาสนามีหลักคำสอน และหลักปฏิบัติช่วยจัดระเบียบทางสังคม มงคลชีวิตความสุขทางใจที่ได้ถวายอาหารแด่พระสงฆ์ และได้กินอาหารที่ผ่านกิจกรรมทางสงฆ์เป็นกระบวนการที่สามารถช่วยให้ตนในสังคมมีความสุข (ภัชรา เมฆาวรรณ, 2566 น.347) จากสภาพพื้นที่พรหมคีรีพบว่า มีพื้นที่เป็นทุ่งนาที่กว้างใหญ่ จะมีต้นสาकुเกาเป็นกลุ่ม ๆ และมีกอไม้ไผ่ และไม้ยืนต้น อื่น ๆ เป็นเกาะกลางทุ่งนา พื้นที่เกาะจะเป็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ชุมชนและวัด ซึ่งก่อนนี้การคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีถนนไม่มีรถการติดต่อระหว่างชุมชน จึงเดินเท้าเป็นวิธีหลัก วัดในอำเภoprหมคีรีมีกระจายไปตามชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล พระและสามเณรจะเดินทางไปมาติดต่อยะหว่างวัดค่อยข้างบ่อย การเดินจากวัดหนึ่ง ไปยังวัดที่อยู่ห่างไกล ระหว่างมาจะผ่านทุ่งนา เกาะป่าที่กระจายตัวในทุ่งนา กว่าจะถึงชุมชนหมู่บ้าน อาจจะต้องใช้เวลา 3-4 ชั่วโมง จึงไม่มีโอกาสแวะฉ่นอาหารเพลได้ตามเวลา ชาวพรหมคีรีจึงมักจะถวายข้าวหลามแด่พระและสามเณรที่เดินทางอยู่เสมอ คนในชุมชนและวัดจึงนัดหมายกันมาร่วมกันทำข้าวหลามก่อนพระและสามเณรจะเดินทาง ซึ่งต้องเตรียมการมากมาย ทั้งไม้ไผ่ที่จะทำข้าวหลาม แ่ข้าวเหนียว ขุดมะพร้าว ตั้งแต่ เวลา 04.00 กว่าจะหลามข้าวหลามและเหล่าให้เป็นข้าวหลามพร้อมรับประทาน ก็เสร็จประมาณ 7.30 น เมื่อพระและสามเณรฉ่นอาหารเช้า และพร้อมจะเดินทางประมาณ 8.30-9.00 ชาวบ้านจะถวายข้าวหลามเป็นเสบียงในการเดินทาง กิจกรรมหลามข้าวที่วัด ได้พัฒนามาเป็นประเพณีที่ทำกันในช่วงเดือนสาม ถวายพระตอนออกจากโบสถ์หลังทำวัตรเช้าเป็นประเพณี เรียกว่าบุญข้าวโบสถ์ เป็นกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เน้นให้นักท่องเที่ยวและกลุ่มคนที่ศรัทธาบุญ มาร่วมกิจกรรมและซื้อข้าวหลามมงคล (วินิจ ฝาเจริญ, 2566 น.304) ข้าวหลามพรหมคีรีช่วงเดือนสาม จึงเป็นข้าวหลามมงคล ที่ทำขึ้นด้วยความศรัทธาต่อพระสงฆ์ที่ปฏิบัติศาสนกิจ จึงนำข้าวหลามเข้าในโบสถ์กลายเป็นข้าวหลามที่เกิดจากศรัทธาและแหล่งเสริมสร้างพลังบุญพลังมงคลให้กับทุกคนที่มีส่วนร่วม

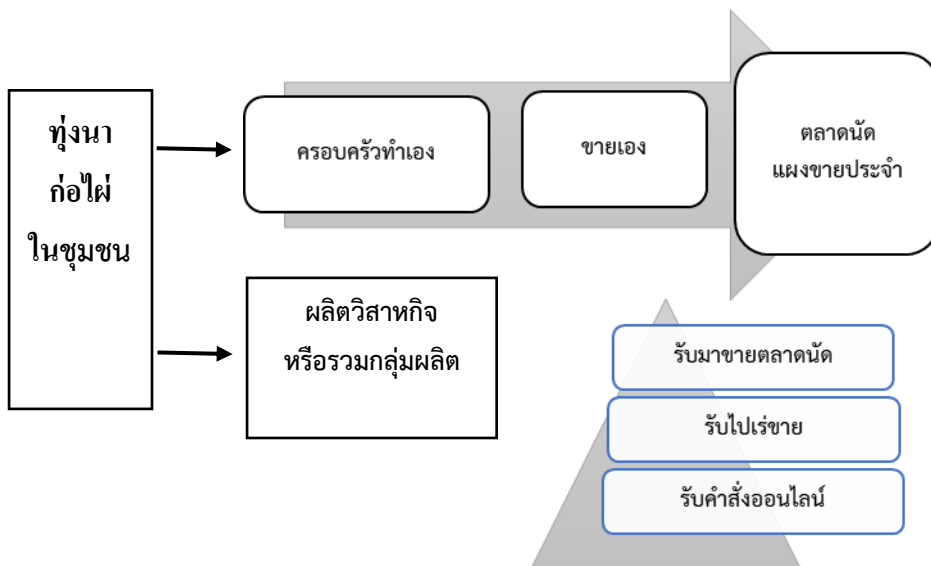

ภาพที่ 3 หลามข้าว ศรัทธาและพลังบุญ

หลามข้าว “ทำเหนียวหลามศรัทธา” พิธีกรรมเป็นสัญญาณสื่อถึงกลุ่มบุคคลเป้าหมายเชิงความเชื่อ พิธีกรรมเป็นการแสดงออกในลักษณะเฉพาะเจาะจงของท้องถิ่นของยุคสมัย โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่มีรากฐานมาจากชุดความเชื่อดั้งเดิมได้ส่งผ่านการรับรู้ทางความเชื่อผ่านพิธีกรรมของวัฒนธรรมชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นและได้สะท้อนการปรากฏเกิดขึ้นของความเชื่อ (พชรธนา สุวรรณกลาง, 2565 น. 96) จากสัญญาณทางพิธีกรรมพบว่า วัดในพื้นที่อำเภอพรหมคีรีจะแจ้งให้ญาติโยมทราบถึงกำหนดการจัดกิจกรรมบุญข้าวโบสถ์ มักจะมีกิจกรรม 3 วันก่อนวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 เพื่อให้แต่ละชุมชนมาจัดเตรียมการ และมักจะจัดให้เริ่มหลามข้าวทำเหนียวหลามมงคล ช่วงบ่ายวันขึ้น 15 ค่ำ ตกเย็นมีการประกวด (แบบกึ่งทางการ) พอช่วงเช้าขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 แต่ละกลุ่มที่มาหลามข้าวทำเหนียวหลามมงคล จะร่วมกันถวายพระ บางส่วนที่เหลือจะจำหน่ายซึ่งถือว่าเป็นข้าวหลามมงคล ที่ร่วมกันทำขึ้นมาด้วยพลังศรัทธา และพบว่า ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา กิจกรรมหลามข้าวในวัด หลายวัดในพื้นที่อำเภอพรหมคีรี มีกลุ่มคนและจำนวนการหลามข้าวร่วมประเพณีบุญข้าวโบสถ์มากขึ้น ปริมาณการซื้อขายข้าวหลามมงคล (จากกิจกรรมหลามข้าวในวัด) มีมากขึ้นเป็นลำดับ กิจกรรมบุญข้าวโบสถ์ช่วยพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมมีส่วนร่วม จะสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์คุณค่าภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ภัทรธ อินทรกำแหง, 2566 น.306) การนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้

ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวประเพณีบุญข้าวโบสถ์ได้อย่างยั่งยืน

อาชีพขายข้าวหลาม บริบทงานวัด งานมหรสพเมืองนครมีการจัดงานวัด หรืองานแข่งหนังตะลุง โนราห์ จัดที่ตลาดหรือสนามกว้าง หลายโรงมาประชันแข่งขันกัน จะมีคนมาดูและเชียร์ ศิลปินที่ตนชอบ การแข่งขันจะเริ่มตั้งแต่ตอนค่ำ ประมาณ 20.00-05.30 หรือตั้งแต่หัวค่ำจนสว่าง คนดูจะปูเสื่อนั่ง นอนดูทั้งคืน อาหารแก้หิวที่นิยมกันมาก คือข้าวหลาม สามารถขายตั้งแต่เริ่มค่ำ จนถึงสว่าง เมื่อบริบทเปลี่ยนไป มหรสพและโรงหนังตะลุง โนราห์ มีการจัดการเชิงธุรกิจ ตลาดข้าวหลามจึงปรับเปลี่ยนไปขายตามตลาดนัด ในวันเวลาที่ตลาดนั้น ๆ กำหนด และเปิดขายประจำ ณ จุดขายริมถนนในเส้นทางที่รถสามารถจอดซื้อสะดวก และยังคงเร่ขายบนขบวนรถไฟสายสั้นๆ

ภาพที่ 4 อาชีพหลามข้าว ทำเหนียวหลามขาย

คนเมืองคอน ยังคมหลามข้าว (เหนียวหลาม) หรือข้าวหลามออกขายเป็นประจำ พบว่าตลาดนัดที่มีสัปดาห์ละ 3 วัน ตามหน้าห้างสรรพสินค้า (ผลิตจากตำบลดปากพูน) จะมีแม่ค้าชาว

หลามขายประจำ มีแผนขายข้าวหลามประจำเส้นทางสายปากพนัง นครศรีธรรมราช (ผลิตมาจากตำบลดำไร่ ตำบลบางจาก) แผงถนนหน้าสนามบิน (ผลิตจากตำบลบ้านเกาะ อินทรี อ.พรหมคีรี) ที่ผลิตเองขายเองที่หน้าบ้านริมถนนสาย ฉวาง จันดี(บริเวณใกล้วัดเพ็ญมิตร) ขณะที่กลุ่มข้าวหลามบ้านทุ่งหล่อ (ตำบลควนชุม อ.ร่อนพิบูลย์) รวมกลุ่มผลิตกันจากหลายครอบครัว จนต้องสั่งซื้อไม้ไผ่มาจากจังหวัดภาคเหนือ ผลิตให้เจ้าประจำ ออกขายที่สถานีรถไฟและบนขบวนรถไฟสายระยะทางสั้น ๆ ที่ผ่านสถานีชุมทางเขาชุมทอง ผู้ซื้อส่วนหนึ่งเป็นผู้ซื้อประจำ และหลายส่วนมาซื้อตามคำแนะนำจากผู้เคยซื้อประจำ และมีการสั่งซื้อออนไลน์ใช้บริการมอเตอร์ไซด์ขับส่งอาหารที่เริ่มมีมากขึ้นจากตลาดนัด ธุรกิจข้าวหลามเมืองคอนจึงพบว่า มีการกระจายตามตลาดนัดมากขึ้น แผงประจำริมถนนจะยังคงที่ และที่เร่ขายตามสถานีรถไฟ บนขบวนรถไฟมีแนวโน้มลดลง

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การปรับตัว และสภาพอนาคตของอาหารหลามข้าวชาวเมืองคอนวิเคราะห์การปรับตัว และสภาพอนาคตของอาหารหลามข้าวชาวเมืองคอน การศึกษาบริบท (ปัจจัยต้นน้ำ) พบว่าข้าวสารและข้าวเหนียวเดิมที่ได้จากการทำนา และกะทิที่ได้จากนำมะพร้าวมาขูดและคั้นเองมีการปรับตัวชัดเจน มีการซื้อจากตลาดเป็นหลัก ยกเว้นข้าวหลามแนวศรัทธาที่ทำร่วมกันในวัดของชาวพรหมคีรี จะนิยมนำลูกมะพร้าวมาดำเนินการร่วมกันเพื่อทำกะทิสดและน้ำไม่เฝียว ๆ มาตัดให้เหมาะกับขนาดที่ต้องการที่วัด ไม้ไผ่ส่วนใหญ่จะมีแหล่งประจำของแต่ละกลุ่มผลิต โดยจะสั่งซื้อจากเจ้าของสวนไม้ตามขนาดที่ต้องการมาส่ง และยังคงมีที่ออกไปจัดหาจากกอไผ่ในพื้นที่ของตนหรือในป่าบนแนวภูเขาเล็กน้อย และมีคำสั่งซื้อจากต่างจังหวัด (จากเจ้าประจำจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก) ยังคงมีอยู่ แนวโน้มจำนวนไม้ไผ่ในระยะยาวอาจจะไม่พอกับความต้องการ กระบวนการผลิต (กลางน้ำ) กระบวนการหลามข้าว คนต้องคอยใส่ถ่านหรือเชื้อไฟคอยดูแลและเกลี่ยไฟต้องพลิก หมุนกระบอกรับข้าวหลามเป็นระยะตลอดเวลาเวลานานร่วม 2 ชั่วโมงเมื่อข้าวหลามสุกต้องมาเหลาให้บาง ๆ ลบเหลี่ยมให้กลมสวยงาม คนที่จะต้องอดทนอยู่กับความร้อน ควันไฟ และต้องอดทนเหลากระบอกรับข้าวหลามอย่างใจเย็น จึงมีคนจำนวนไม่มากที่ใจเย็นและอดทนพอจะหลามข้าวหลาม จำนวนคนผลิตข้าวหลามจึงมีไม่มาก และการจำหน่ายข้าวหลาม (ปลายน้ำ) พบว่า ตลาดที่ค่อนข้างเสถียร คือตลาดนัดที่มีเจ้าประจำ กับตลาดข้าวหลาม

ศรัทธา การเปิดตลาดออนไลน์ จะเป็นช่องทางที่สร้างเสถียรภาพ โดยเปิดรับคำสั่งซื้อล่วงหน้า ก่อนการผลิต และการทำตลาดกับหน่วยราชการ หน่วยงานในการจัดกิจกรรมการเดินทางของกลุ่มคน ให้ผู้เดินทางที่ใช้เวลาเดินทางมากกว่า 3 ชั่วโมงมีข้าวหลามติดตัวแก้หิวระหว่างเดินทาง หรือเป็นของฝาก

ภาพอนาคตหลามข้าวขาวเมืองคอน จากกระบวนการศึกษาวิจัย EFR (Ethnographic Future Research) โดยมีนักวิชาการด้านวัฒนธรรมอาหาร และผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดอาหารท้องถิ่น พบว่า

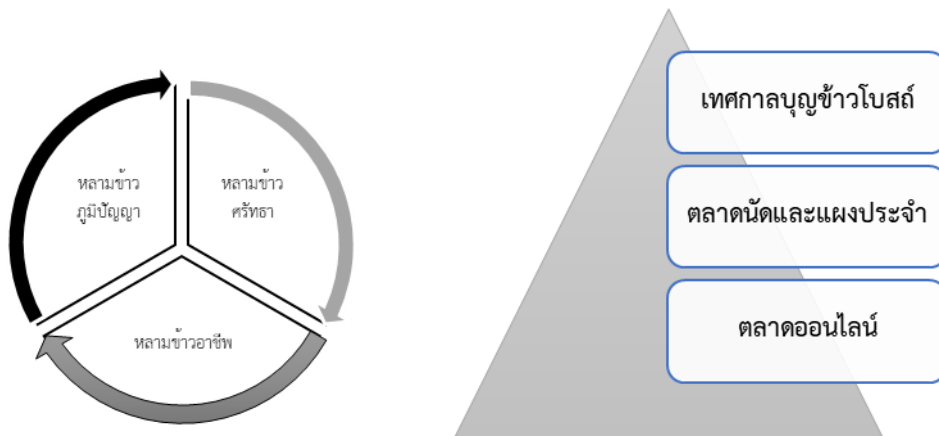
หลามข้าวภูมิปัญญา ได้แก่หลามข้าวสุก (มีกลุ่มนักท่องเที่ยวป่า) เหนียวคล็อก (กลุ่มคนเจ้าประจำในพื้นที่ และจะมีการสั่งล่วงหน้า) มีเอกลักษณ์เฉพาะและมีกลุ่มคนเป้าหมายค่อนข้างชัดเจน ประกอบกับสามารถใช้ไม้ไผ่ได้ทุกชนิด เพราะข้าวที่หลามห่อใบแร้ดและใบตอง กลุ่มคนที่ผลิตจะมีภูมิปัญญาและทักษะเฉพาะ จะยังคงเป็นเอกลักษณ์อาหารท้องถิ่นที่ชัดเจน อนาคตคาดว่า จะมีกลุ่มธุรกิจเที่ยวป่า และท่องเที่ยวเอกลักษณ์ท้องถิ่น จะมีกิจกรรมหลามข้าวสุก ในโอกาสพิเศษมากขึ้น แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว คำนึงถึงความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชนสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ต้องใช้สื่อประชาสัมพันธ์วิถีทัศน์หรือคลิปวิดีโอ (สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล, พระมหาณัฐพงษ์ ฐิตปัญโญ, 2566 น.381) และสื่อถึงหลามข้าวภูมิปัญญามาใช้เป็นจุดขาย

หลามข้าว ศรัทธา เป็นกิจกรรมเฉพาะกิจ และมีประเพณีความศรัทธาในพลังบุญหนุนเสริม หลามศรัทธาจะคึกคัก ประกอบกับกลุ่มคนในชุมชนที่ผลิต จะเตรียมการครบวงจร คือเตรียมพื้นที่ป่าไผ่ หรือแหล่งไม้ไผ่สีสุกหรือไผ่หวานไว้ล่วงหน้าหลายเดือนหรือเป็นปี รวมถึงเตรียมการมะพร้าวที่จะคั้นกะทิ พร้อมทั้งประมาณการจำนวนที่ผลิต เนื่องจากเน้นกิจกรรมมีส่วนร่วมครบวงจร ความคงอยู่และสืบเนื่องการหลามข้าวแบบนี้จะยังคงคึกคัก ตามแรงศรัทธาของทีมกรรมการวัดแต่ละวัดและชุมชนในพื้นที่ที่จะให้ความสำคัญกับจัดกิจกรรมบุญข้าวโบสถ์มากขึ้นและมีความเสถียรของกิจกรรมด้านนี้ในวัดที่จัดกิจกรรม

หลามข้าวอาชีพ มีแนวโน้มคงที่และค่อย ๆ ลดจำนวนและกลุ่มผลิตลง เนื่องจากต้นทุนจะค่อย ๆ สูงขึ้น ทั้งต้นทุนไม้ไผ่ ข้าวเหนียว น้ำตาล กะทิ ที่ส่วนใหญ่ซื้อมาจากตลาด และกระบวนการผลิตที่ต้องใช้เวลาและความอดทนมาก จะมีคนผลิตน้อยลง กลุ่มที่ยังคงเหนียวแน่นและมีความเสถียร จะต้องมียุคค้าที่มาซื้อประจำ รวมถึงรสชาติ องค์กร หน่วยงานควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มคนทำข้าวหลาม ได้พัฒนางานของตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการด้านทักษะ ด้านเจตคติ ด้านความคิดสร้างสรรค์ เกี่ยวกับธุรกิจข้าวหลาม (สมพงษ์ สุนทรธรรม, สมาน งามสนิท และสุรินทร์ นิยมางกูร, 2566 น.346) ช่วยให้การจัดการต้นทุนปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และราคาสินค้าที่ออกสู่ตลาดมีความเหมาะสม จะมีผลความมั่นคงของอาชีพ การเปิดตลาดล่วงหน้าและตลาดออนไลน์ ที่มีระบบการจัดการตลาดดี ๆ จะทำให้กิจกรรมข้าวหลามอาชีพพอดำรงอยู่ได้ และพบว่า คนทำอาชีพเกี่ยวกับข้าวหลาม มีการมองโลกในแง่ดีมีความหวัง จึงพร้อมเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เมื่อมีปัญหาจะสามารถควบคุมตนเองให้มีการคาดหวังในทางบวกต่อสถานการณ์ มองโลกในแง่ดีมีการกำกับตัวเอง และมีความพึงพอใจ มีความเข้าใจ พยายามหาทางออก พยายามแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้นรวมถึงสามารถจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติไปได้ (กวีศุภณัฐ วิกรมวยากรณ์, 2566 น.215)

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่สำคัญคือการจัดการ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมการหลามข้าวให้คงอยู่ ด้วยการสนับสนุนการตลาด ทั้งตลาดท่องเที่ยวป่า ค่ายพักแรมด้วยหารหลามข้าว และเหนียวคล็อก สนับสนุนกิจกรรมบุญข้าวโบสถ์ และสนับสนุนข้าวหลามจากแผนตลาดนัด ตลาดออนไลน์ จะช่วยให้ภูมิปัญญา หลามข้าวยังคงอยู่และสืบทอดยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป แนวโน้มปัญหาสิ่งแวดล้อมจะค่อยๆ เพิ่มความเข้มข้นขึ้น โดยมีผลกับไม้ไผ่ที่ใช้ในการผลิตและกระบวนการหลามที่ต้องใช้ไม้ฟืนหรือถ่านไม้จะถูกกดดันในเรื่อง ฝุ่น ควัน และสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 5 ขนาดของตลาด จะกำหนดจำนวนผู้ผลิตและการคงอยู่ของวัฒนธรรมอาหารหาลามข้าว เมืองคอน

การรณรงค์หรือช่วยประชาสัมพันธ์ข้าวหาลามท้องถิ่น จะช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับคนหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มธุรกิจไม้ไผ่ ธุรกิจการหาลามข้าวและขายข้าวหาลาม เป็นการเสริมธุรกิจอาหารท้องถิ่นให้มีเสถียรภาพ สร้างฐานสังคมชุมชนให้มั่นคง

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อศึกษาบริบทและปัจจัยที่มีต่อภูมิปัญญาหาลามข้าว ชาว นครศรีธรรมราชผลการวิจัยพบว่า ระบบนิเวศในชุมชน เป็นแหล่งดำรงชีพ เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดมายังคนรุ่นหลัง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น Jerawang et al. (2023, p. 13-23) หาลามข้าวภูมิปัญญา เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของอาหารป่า โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวสายเดินป่า หรือสายสัมผัสธรรมชาติท่ามกลางป่า น้ำตก เชื้อนก๊กเก็บน้ำ หาลามข้าวสุกและเหนียวคล็อกจะเป็นเสน่ห์สร้างความประทับใจ แต่ต้องใช้ทักษะ เทคนิคในการหาลาม จึงควรมีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในการสาธิตให้นักท่องเที่ยวหรือกลุ่มคนที่มาทัศนศึกษา มาอบรมหลักสูตรระยะสั้นพิเศษ เช่นการอบรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือ หรือลูกเสือที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำข้าวหาลาม ของอัครลักษณ์ ราชพลสิทธิ์ (2563, น.59) พบว่าการสืบ

ทอดภูมิปัญญาการทำข้าวหลามของชาวบ้านในชุมชนหนองมน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี ด้วยการบอกเล่า วิธีการดังกล่าวจะเป็นการบอกเล่าข้อมูลสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในครัวเรือนในลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครองหรือ เครือญาติพี่น้อง บอกเล่าเรื่องราววิธีการทำข้าวหลามสอนลูกหลาน

หลามข้าวศรัทธา เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ไหมเครือแก้ว, พรานตา จันทโร, สุภาพร อภิรัตนานุสรณ์ และ ภมรรัตน์ สุธรรม (2560, น.277) วัฒนธรรมอาหารยังเป็นภาพสะท้อนที่เป็นรูปธรรมของอุปนิสัย ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ความเชื่อเฉพาะตัวของแต่ละชุมชน การนำประเด็นความเชื่อที่ว่า ข้าวหลามที่เป็นส่วนหนึ่งของบุญข้าวโบสถ์ เป็นมงคลแก่ผู้ที่รับประทาน หรือผู้ที่นำข้าวหลามนั้นไปมอบเป็นของฝากแก่คนที่เคารพรัก แนวทางนี้ จึงสามารถขยายตลาดทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและตลาดความศรัทธา

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาหลามข้าว อาชีพให้มีตลาดที่มั่นคง ควรมีการปรับตัวตามกระแสสังคมบางส่วน โดยเฉพาะ การผลิตข้าวหลามเพื่อขายตามแผงประจำในตลาดนัด ต้องมีความพิเศษด้านสุขภาพ อาจจะมีการทดลองใช้ข้าวเหนียวกล้องหรือข้าวเหนียวกล้องงอก จะช่วยกระตุ้นให้ความต้องการซื้อของคนเดินตลาดนัด หรือผู้บริโภคที่เน้นอาหารสุขภาพเกิดความสนใจจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ เจริญพันธ์ และ สุธี วังเตื่อน (2560, น.55) ที่พบว่า การพัฒนาด้านลักษณะปรากฏของข้าวหลามข้าวเหนียวกล้องงอก จากแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวหลาม ข้าวเหนียวกล้องงอกเสริมคุณค่าทางโภชนาการ ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานราชการ องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงาน ในพื้นที่ ควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอาหาร หลามข้าวเมืองคอน เป็นส่วนหนึ่งของอาหารจัดเลี้ยง รับแขกเมือง
2. สถานศึกษา และกรรมการชุมชน ควรมีนโยบายการส่งเสริมกิจกรรมบุญข้าวโบสถ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาหลามข้าว ให้เป็นอาหารเอกลักษณ์ท้องถิ่น
3. หน่วยงานและองค์กรท้องถิ่น สนับสนุนให้มีการปลูกไม้ไผ่หวาน ไม้ไผ่สีสุก ในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคล เพื่อเพิ่มจำนวนไม้ไผ่ที่เป็นปัจจัยการผลิต และช่วยลดมลพิษ แก้ปัญหาโลกร้อน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนา การตลาดอาหารท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น
2. ควรมีการวิจัยการท่องเที่ยวชุมชน ที่มีรูปแบบสนับสนุนความเชื่อ ประเพณีที่มีกิจกรรมสนับสนุนอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กวีศุภณัฐ วิกรมยากรณ์. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของควยทำงาน ในจังหวัดปทุมธานี. วารสารพุทธจิตวิทยา, 8(2), 208-219.
- นรินทร์ เจริญพันธ์ และสุธี วังเตื่อน. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวหลามเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตผลเกษตรท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว. วารสารเทคโนโลยีการอาหาร มหาวิทยาลัยสยาม, 12(1), 48-58.
- พชรชนา สุวรรณ. (2565). มายาคติวัฒนธรรมทางความเชื่อ พิธีกรรม: การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล. วารสารพุทธจิตวิทยา, 7(2), 89-98.

- ภัชรา เมฆาวรรณ. (2566). เเบบจุลศึลกับการจัดระเบียบทางสังคม. *วารสารพุทธจิตวิทยา*. 8(2), 347-358.
- ภัทร อินทรกำแหง. (2566). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยภูเขา ไทยเขมรและไทยลาวในจังหวัดสุรินทร์, *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 1-15.
- สมพงษ์ สุนทรธรรม, สมาน งามสนิทและสุรินทร์ นิยมางกูร. (2566). การพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 339-350.
- สุกัญญา ไหมเครือแก้ว, พรานตา จันทโร, สุภาพร อภิรัตนานุสรณ์ และ ภูมิรัตน์ สุธรรม. (2560). ภูมิปัญญาวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นและ ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(4), 274-296.
- สุนทราภรณ์ เตชะพะโลกุล,พระมหาณัฐพงษ์ จิตปัญโญ. (2566). การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธนานาชาติในเมืองรองของประเทศไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 378-390.
- อัศวลักษณ์ ราชพลสิทธิ์. (2563). พบว่าการสืบทอดภูมิปัญญาการทำข้าวหลามของชาวบ้านในชุมชนหนองมน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*, 9(2), 51-66.
- Barker C. (2012) Cultural studies Theory and practice. Los Angeles : Sang.
- Guest J. Kenneth. (2014) Cultural Anthropology A Toolkit for global age second edition. New York : W.W. Norton & Company.
- Jerawang, S., Damrongwattana, J., Kamnamkaew, D., Dechochai, U., and PhatthanaPanyathorn, P., (2023). LAM KHAO NA KAN: THE BODY OF KNOWLEDGE FOR PRODUCING STICKY RICE IN BAMBOO IN THE COMMUNITY FROM A CASE STUDY OF BAN NA KAN COMMUNITY, VILLAGE NO. 1, NA RIENG SUB-DISTRICT, PHROM KHIRI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE. *Journal of Social Science Development*, 6(2), 13-23. (in Thai)

Kottak C. Phillip. (2015) Cultural Anthropology Appreciating Cultural Diversity.
Michigan : Mc Graw Hill Education.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

e-mail: lunjakon@gmail.com

ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟางมณฑลไห่หนาน
สาธารณรัฐประชาชนจีน

Beliefs of Tattooing among the Li ethnic group in Dong Fan village, Hainan
province, People's Republic of China

Zhao Jue*, สุภาวดี ยาดี และ Truong Thi Hang

Zhao Jue*, Supawadi Yadi And Truong Thi Hang

Received: 19 July 2024, Revised: 16 June 2025, Accepted: 26 June 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องลายสักของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน 2) เพื่อศึกษาลายสักและความหมายของลายสักกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการศึกษาพบว่า มีรูปแบบลวดลายการสักยันต์จำนวน 8 ลวดลาย ได้แก่ ลายกบ ลายคราด ลายตะกร้า ลายแมลง ลายผีบรรพบุรุษ ลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) รูปตัวอักษร แสดงชื่อของตัวเองและลายอสิระ คือ 1) การทำเกษตรกรรม จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายคราด ลายตะกร้า ลายแมลง ผู้หญิงหลีเชื่อว่าทำให้ชีวิตดีขึ้นและสามารถปกป้องพืชผลได้ 2) การปกป้องตัวเอง จำนวน 2 ลาย ได้แก่ ลายผีบรรพบุรุษ ลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) ผู้หญิงหลีเชื่อว่า การมีบรรพบุรุษอยู่ในโลกนี้สามารถปกป้องตัวเองได้ 3) การสืบทอดลูก จำนวน 1 ลายคือลายกบ ผู้หญิงหลีเชื่อว่ากบเป็นสัตว์ที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงเพราะกบมีท้องกลมเหมือนท้องของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ และ 4) ความรู้และสถานะ จำนวน 2 ลาย ได้แก่ รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองและลายอสิระ ลายรูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองนี้สามารถทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลีดีขึ้น นอกจากนี้ลายอสิระยังสะท้อนถึงครอบครัวและสถานะของผู้หญิงหลี ผู้หญิงหลีเชื่อว่ายังมีการสักยันต์จำนวนมาก ยิ่งสวยรวมถึงแสดงสถานะถึงความร่ำรวยของครอบครัวอีกด้วย สำหรับผู้หญิงหลีการสักยันต์เป็นสัญลักษณ์ของความปรารถนาที่จะทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลีดีขึ้นและสามารถปกป้องตัวเอง

คำสำคัญ : การสักยันต์, ความเชื่อ, กลุ่มชาติพันธุ์หลี

Abstract

This independent study has two purposes, 1) to analyze the tattoo belief of the Li people in Dongfang Village, Dongfang City, Hainan Province, China 2) to study the meaning of tattoo among the Li people in Dongfang Village, Dongfang City, Hainan Province, China. Results of the research results found that there were 8 types of tattoo patterns: frog tattoo, rake tattoo, basket tattoo, insect tattoo, ancestor ghost tattoo, thunder god pattern, text pattern of showing one's name and free tattoo. 1) it was found that there were three types of tattoos with meanings and beliefs related to agriculture, rake tattoo, basket tattoo, and insect tattoo in order to make the lives of Li women better and to protect crops. 2) There are two types of tattoos with meanings and tattoos related to protecting oneself, ancestor ghost tattoo and thunder god tattoo. Li women believe that ancestors exist in this world and believe that ancestors can protect themselves. 3) The tattoo that has meanings and beliefs related to spreading children is the frog tattoo. Li women believe that frogs are highly reproductive animals because the frog's belly is as round as a pregnant woman's belly. 4) There are also tattoos that reflect the meaning and belief of knowledge and status. There are two kinds of tattoo designs that reflect their own names and free tattoos. Li women believe that tattoo designs that reflect their names can make Li women's lives better. In addition, there are Having free tattoos can reflect the family and status of Li women, Because Li women believe that the more tattoos they have, the more beautiful they look and reflect the family's wealth and status. For Li women, tattoos are not only pain and beauty on the skin, but also a symbol of their desire and desire to make their lives better and to protect themselves.

Keywords : Tattoo, Belief, Li Ethnic Group

บทนำ

การสักในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยการสักเริ่มต้นตั้งแต่ยุคหินใหม่มนุษย์ใช้สีของปูนดินเหลืองและพีชมาถูกับร่างกายแต่เมื่อเวลาผ่านไปนาน ๆ สีก็จะจางลงไปหลังจากนั้นก็มีการนำเอาสีลงตรงจุดที่มีแผล การสักยันต์ลักษณะนี้ถือว่าเป็นการสักแบบดั้งเดิมของชาวจีน รอยสักในภาษาจีนจะเรียกว่า 刺青 (ชือชิง) หรือ纹身 (เหวินเฉิน) “纹เหวิน” คือสักส่วน“身เฉิน” คือร่างกาย ให้ความหมายของการสักไว้ว่า การใช้เข็มแหลมจิ้มแล้วเจาะเข้าผิวหนังเพื่อสร้างเป็นภาพหรืออักขระ และบาดแผลบนร่างกายจะเป็นภาพลวดลายแบบถาวร ซึ่งในสมัยโบราณชาวจีนจะสักบนหน้าหรือร่างกายเพื่อแสดงความนับถือธรรมชาติ ป้องกันตัวเองหรือเป็นสัญลักษณ์ของเผ่าเพื่อให้แยกแยะออกจากเผ่าอื่น (หลิว เฉียน, 2565, หน้า 13)

“รอยสัก” คนทั่วไปก็อาจจะนึกถึงรูปภาพ ลวดลาย ตัวหนังสือ ตัวอักขระหรือตัวเลขในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงรูปสัญลักษณ์ความหลากหลายที่แตกต่างกันตามความต้องการของผู้สัก ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่า ในลวดลายของรอยสักนั้น มีความพิเศษอยู่และเป็นการสร้างการมีตัวตนของผู้สักอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเจ้าของรอยสักนั่นเอง การสักรูปรอยบนผิวหนังเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีมาแต่โบราณกาล ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ใช้สีทาตัวเป็นสัญลักษณ์ภายในกลุ่มและป้องกันภัยจากสัตว์ร้ายด้วยการใช้สีต่างๆ ตามธรรมชาติ ก่อนที่จะสร้างเครื่องมือในการสักและวิวัฒนาการจนกลายมาเป็นวัฒนธรรมการสัก ในการสักนั้นทุกสังคมวัฒนธรรมเกือบทั่วโลกต่างก็มีรอยสักตามจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป (ภัทรพล ภูริดำรงกุล (2553, หน้า 14)

ในสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ยังมีวัฒนธรรมการสักยันต์ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ชาวหลี่ เมืองไห่หนานที่มีประวัติการสักยันต์มายาวนาน การสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่มีต้นกำเนิดมาจากเทพตำนานเป็นภาพสะท้อนของจิตวิทยาดั้งเดิมของมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสักยันต์เป็นวัฒนธรรมอันเก่าแก่ และสะท้อนถึงความหวังดั้งเดิมของมนุษย์ ทั้งนี้การสักยันต์ยังเป็นภาพสะท้อนชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณอีกด้วย ด้านการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ในความคิดดั้งเดิมของชาวหลี่คิดว่าวิญญาณไม่ได้หายไป ในขณะที่มีชีวิตอยู่วิญญาณก็อยู่ในตัว ถ้าเสียชีวิตไปแล้ววิญญาณก็เป็นอิสระ สถานการณ์นี้ชาวหลี่เรียกว่าเป็นผี ชาวหลี่ถือว่าผีบรรพบุรุษเป็นผีที่น่ากลัวที่สุด และเป็นผีที่ควบคุมชะตากรรมและความสุขของมนุษย์ โดยปกติจะมีข้อห้ามเรียกชื่อของบรรพบุรุษเพื่อป้องกันตนเองและครอบครัวไม่ให้บรรพบุรุษกลับมาโลกของมนุษย์ การสักยันต์จึงเปรียบเสมือนกฎที่บรรพบุรุษทิ้งไว้ ลูกหลาน

ต้องสักตามรูปแบบที่กำหนดไว้ถ้าไม่ได้สักในขณะที่มีชีวิตอยู่หลังจากเสียชีวิตไปแล้วบรรพบุรุษจะไม่ยอมรับและจะกลายเป็นผีป่า 2) เนื่องจากมีสงครามระหว่างทุกกลุ่มชาติพันธุ์ เกิดการแย่งชิงผู้หญิงของฝ่ายตรงข้ามเป็นรางวัล และนำมาเป็นทาส ดังนั้นแต่ละกลุ่มจะสักรูปแบบลวดลายบนร่างกายของผู้หญิงในกลุ่มของตัวเองเพื่อแยกแยะผู้หญิงคนไหนอยู่ในกลุ่มของตัวเอง 3) ในสมัยโบราณมนุษย์เผชิญกับภัยพิบัติใหญ่ ทุกสิ่งในโลกเกือบจะสูญพันธุ์เหลือเพียงสองพี่น้อง เนื่องจากข้อห้ามทางจริยธรรมพี่น้องไม่สามารถแต่งงานได้ แต่เพื่อสืบลูกหลานต่อไป สองพี่น้องจะไปหาคนที่แต่งงานด้วย แต่ด้วยไม่มีใครหลงเหลืออยู่เลย ดังนั้น เทพเจ้าอยู่บนสวรรค์คือ เทพเจ้าเหลยกง (雷公神) รู้เรื่องของพี่น้องสองคน เมื่อน้องชายออกไปหาภรรยาแต่งงานด้วย เทพเจ้าเหลยกง (雷公神) จึงสักลวดลายลงไปในหน้าของพี่สาวเพื่อให้พี่สาวจำพี่สาวไม่ได้ ทำให้พี่สาวกับน้องชายสามารถแต่งงานกันได้ และมนุษย์ก็สามารถขยายเผ่าพันธุ์เป็นกลุ่มชาติพันธุ์สืบมาปัจจุบัน ลักษณะทั่วไปที่พบการสักยันต์ของผู้หญิงหลายคนจะสักบนใบหน้า แขนและขา การสักยันต์ของทุกคนแตกต่างกัน บางคนมีการสักยันต์ที่ขามากกว่า หรือบางคนก็มีการสักยันต์ที่แขนมากกว่าส่วนอื่น ๆ ในร่างกาย แต่ปัจจุบันพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีผู้หญิงที่ยังมีการสักยันต์ในเกาะไหหลำน้อยแต่มีจำนวนไม่มากนัก และยังพบว่าหญิงสาวแทบจะไม่มีใครสักยันต์อีกต่อไป ดังนั้นการสักยันต์ที่ปรากฏเป็นเพียงร่องรอยทางวัฒนธรรมเก่าแก่ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลีสสมัยโบราณและยังคงหลงเหลืออยู่มาถึงปัจจุบัน

การสักยันต์เป็นจิตวิญญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยการสักยันต์นั้นได้มีการเล่าขานบอกกล่าวกันมาอย่างยาวนานไม่ว่าจะอยู่ในส่วนใด ๆ ของโลก ทั้งนี้หากจะกล่าวถึงการสักยันต์บนเรือนร่างของคนโดยทั่วไปแล้ว ก็อาจนึกถึงรูปภาพ ลวดลายตัวหนังสือตัวอักษรหรือตัวเลขในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงรูปสัญลักษณ์ความหลากหลายที่แตกต่างกันตามความต้องการของผู้ต้องการจะสัก ซึ่งหากจะพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่าในลวดลายต่าง ๆ ของลายสักนั้นมีความหมายและลักษณะพิเศษ และยังเป็นการสร้างการมีตัวตนของผู้สักเอง อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเจ้าของรอยสัก (พระอธิการอาทิตย์ อาทโร (เกิดแจ่ม) ,2565, หน้า, 16)

กล่าวถึงการสักยันต์ คือ การใช้เครื่องมือที่แหลมคมเช่นมีดและเข็มเพื่อแกะสลักลวดลายหรือสัญลักษณ์บนบางส่วนของร่างกายมนุษย์ซึ่งมีแขนและขาและทาสีเพื่อให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้อย่างถาวร การสักยันต์ในภาษาอังกฤษ เรียกว่า “tattoo” ตำนานมาจากสองคำที่

สำคัญคือ หนึ่งคือคำโพลีเนเซีย เรียกว่า “ta” หมายถึงสิ่งมหัศจรรย์ อีกคำหนึ่งเรียกว่า “tatau” หมายถึงการทำเครื่องหมายบางสิ่งบางอย่าง(โจว เหยียนหลิง (2550, หน้า 1)

ชนกภรณ์ นรากร (2548, หน้า 17) กล่าวถึงรอยสักคือ ไม่ว่าจะเป็นความหมายที่กล่าวถึงการสักของไทยหรือการสักในความหมายสากลทั่วไป มีส่วนที่สอดคล้องกันและสามารถผนวกกันได้ว่า เป็นกรรมวิธีอย่างหนึ่งที่ใช้เครื่องมือปลายแหลมจุ่มหมึกแล้วแทงลงไปบนผิวหนัง เมื่อหมึกซึมลงไปในผิวหนังแล้วก็จะปรากฏเป็นรูปภาพหรือลวดลายตามทิศทางที่จุ่มแทงหรือลากวัตถุปลายแหลมนั้นไป ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ของการสักเพื่อตกแต่งร่างกายให้งดงาม หรือเพื่อให้บังเกิดผลทางไสยศาสตร์และจะเห็นได้ว่าลายสักทุกชนิดย่อมมีความหมายไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ความหมายอาจเป็นไปอย่างสากล คือ เป็นที่เข้าใจของคนทั่วไปหรืออาจมีความหมายที่เข้าใจเฉพาะตัวผู้สักก็ได้ รูปรอยที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ในการสัก นอกจากจะเป็นรูปรอยที่มีความหมายแล้วยังจะต้องมีความงามในเชิงสุนทรียภาพ มีความสง่าเป็นที่เกรงขามในเชิงจิตวิทยา ทั้งยังมีความชัดเจนในสัญลักษณ์นั้นๆโดยเหตุที่การสักเป็นทัศนศิลป์ สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยการดู สามารถแสวงหาสุนทรียรสได้ด้วยสายตา ดังนั้นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสักจะต้องเป็นสัญลักษณ์ที่มีสุนทรียภาพให้ความหมายที่ลึกซึ้งจึงจะเป็นสัญลักษณ์ที่มีคุณค่าต่อสังคมทุกยุคสมัย

ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลีหมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากการสักยันต์ถือเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมโบราณของกลุ่มชาติพันธุ์หลีหมู่บ้านตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีคุณค่าและความสำคัญสำหรับชาวหลี การศึกษาวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงความเชื่อ รูปแบบการสักยันต์ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หลีที่นับวันจะเลือนหายไป ผลการวิจัยครั้งนี้จะส่งผลให้ชาวหลีเกิดความตระหนักและหันมาสนใจอนุรักษ์วัฒนธรรมการสักยันต์ของตนเองมากขึ้น ตลอดจนสามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสักยันต์นี้ไปสู่สังคมภายนอกต่อไป

วิธีการวิจัย

1.การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น

1.1 การเลือกชุมชน การศึกษาวิจัยความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลีหมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ในครั้งนี้กำหนดพื้นที่ศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์หลีหมู่บ้านตงฟาง เป็นหมู่บ้านที่ชาวหลีอาศัยอยู่ มีประชากรทั้งหมดประมาณ 1,529 คน และมีผู้หญิงหลีประมาณ 20 คนที่ยังมีการสักยันต์

1.2 การกำหนดประชากร จากการศึกษาและตรวจสอบบุคคลในหมู่บ้านนี้ได้พบบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวซึ่งจะสามารถนำเป็นวิทยากรได้จำนวน 2 คน ได้แก่ ฝูย่าฮุย (符亚慧) อายุ 89 ปี เป็นเพศหญิงหลี่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถอธิบายความหมายและความเชื่อที่เกี่ยวกับการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ฝูไป๋หวู่ (符百五) อายุ 78 ปี เป็นเพศหญิงหลี่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถอธิบายความหมายและความเชื่อที่เกี่ยวกับการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ ทั้ง2คนนี้เป็นชาวหลี่ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มาตั้งแต่กำเนิดหรือย้ายเข้ามาอยู่อาศัยหรือมีความสัมพันธ์กับชุมชนชาติพันธุ์ลีมาไม่น้อย 10 ปีและเป็นชาวหลี่ที่สามารถบอกเล่าเรื่องราว ความทรงจำ ความหมาย และความสำคัญของการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่

2.การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อ และการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.2 ศึกษาประวัติและความเป็นมาของการสักยันต์ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.3 สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและสำนวนที่ใช้แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยตรวจสอบ

2.4 ปรับแก้ไขเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ และนำไปเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

2.5 เครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกเสียง กระดาษ ดินสอ ปากกา

2.6 การสังเกตในขณะสัมภาษณ์ การตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าตอบตรงประเด็นและตามข้อเท็จจริงที่เป็นการสังเกตกำหนดแนวทาง

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้านรูปแบบลวดลายการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้านความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

3.3 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1.รูปแบบลวดลายการสักยันต์ของผู้หญิงหลี

จากการศึกษารูปแบบที่ของลวดลายการสักยันต์ที่ปรากฏบนร่างกายของผู้หญิงหลีพบจำนวน 8 ลายได้แก่ ลายกบ ลายคราด ลายตะกร้า ลายแมลง ลายผีบรรพบุรุษ ลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองและลายอิสระ ปรากฏความหมาย คือ 1) สำหรับความหมายของลายกบพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่ากบเป็นสัตว์ที่มีความสามารถสูงในการสืบพันธุ์ เพราะกบมีท้องกลมเหมือนท้องของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ นอกจากนี้กบยังเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ต่อการการเกษตรสามารถกินศัตรูพืชในทุ่งนาและปกป้องพืชผลได้ 2) ลายคราด สำหรับความหมายของลายคราดพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าคราดเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในการเกษตรเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ผู้หญิงหลีต้องพึ่งพาในการทำการเกษตรสามารถช่วยปรับระดับดินและเก็บวัชพืช 3) ลายตะกร้า สำหรับความหมายของลายตะกร้าพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าตะกร้าเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในการเกษตรซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับผู้หญิงหลีเป็นเครื่องมือแรงงานหรือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตและมีบทบาทหลักใช้ในการเก็บเมล็ดพืชหรือเมล็ดพืชสำรอง 4) ลายแมลง สำหรับความหมายของลายแมลงพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าแมลงมีประโยชน์ต่อการเกษตรแมลงที่ดีสามารถกำจัดศัตรูพืชไม่ให้ทำลายพืชผลทางการเกษตรได้ 5) ลายผีบรรพบุรุษสำหรับความหมายของลายผีบรรพบุรุษพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าผีบรรพบุรุษสามารถปกป้องตนเองได้เป็นภูมิต่อบรรพบุรุษทั้งไว้ลูกหลานต้องสักตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ถ้าไม่ได้สักในขณะที่มีชีวิตอยู่หลังจากเสียชีวิตไปแล้วบรรพบุรุษจะไม่ยอมรับเป็นลูกหลานของบรรพบุรุษ และลูกหลานผู้นั้นจะกลายเป็นผีป่า ดังนั้นผู้หญิงหลีจะสักลายผีบรรพบุรุษบนร่างกายเพราะเชื่อว่ามีผีบรรพบุรุษสามารถปกป้องได้ 6) ลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) สำหรับความหมายของลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) พบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) หมายถึง การมีบรรพบุรุษคอยป้องกันตัวเองให้พ้นจากภัยร้ายต่างๆได้ 7) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเอง สำหรับความหมายรูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าการสักชื่อของตัวเองบนร่างกายหมายถึงทำให้ชีวิตของตัวเองดีขึ้น เพราะการได้รับการศึกษาสามารถหางานได้มากขึ้น ไม่ใช่แค่การทำเกษตรกรรมแต่ยังรวมถึงงานทั่วๆไปอีกด้วยเพื่อที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้นและชีวิตของ

ผู้หญิงหลิจะดีขึ้น ทั้งนี้การสักยันต์ด้วยลวดลายที่เป็นชื่อของตัวเองไม่ปรากฏให้เห็นอีกต่อไป มีเพียงการบอกเล่าจากการสัมภาษณ์ ของผู้ย้าย (符亚慧) 8) ลายอิสระ สำหรับความหมายของลายอิสระพบว่า ผู้หญิงชาวหลิจะถือว่าลายอิสระนี้แสดงถึงความงามของผู้หญิงหลิจะ กล่าวได้ว่ายังมีการสักยันต์จำนวนมากยังมีความสวยงามและยังแสดงให้เห็นถึงสถานภาพที่สูงขึ้นอีกด้วย เพราะในเวลานั้นมีเพียงคนที่มาจากครอบครัวที่ดีเท่านั้นที่สามารถจ้างช่างสักได้ วิธีการขอให้ช่างสักมาทำการสักจะต้องการฆ่าไก่ที่บ้านและเลี้ยงอาหารให้ช่างสัก ฉะนั้นจึงมีครอบครัวยากจนอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถจ้างช่างสักได้ ถ้าต้องการสักทำได้เพียงการขอให้ญาติที่มีประสบการณ์การสักยันต์ในครอบครัวมาช่วยทำการสักให้เท่านั้น

2. ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี

มีความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี จำนวน 8 ลาย ได้แก่ ลายกบ ลายคราด ลายตะกร้า ลายแมลง ลายผีบรรพบุรุษ ลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง 雷公纹) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองและลายอิสระ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ลายกบ ปรากฏในการสัมภาษณ์ของผู้ไปหวู่ (符百五) ที่กล่าวว่า

“...การสักยันต์ของผู้หญิงหลิจะมีหลายรูปแบบ ลวดลายส่วนใหญ่ของผู้หญิงหลิจะถูก เลือกเอง รู้สึกลายสวยงามก็เลือกสักบนร่างกายได้ ลวดลายของผู้หญิงหลิจะจึงถูกเลือกตามการรับรู้ความงามของตนเอง บางรูปแบบลวดลายไม่มีความหมายเพียงแค่แสดงความงาม แต่บางลวดลายรูปแบบของผู้หญิงหลิจะมีความเชื่อ เช่น ลายกบ กบเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ที่สามารถกินศัตรูพืชในทุ่งนาและปกป้องพืชผลได้ ดังนั้นผู้หญิงหลิจะบางคนจึงสักลายกบบนร่างกายเพื่อให้การเกษตรพัฒนาไปได้ด้วยดีและเชื่อว่า ลายกบสามารถทำให้การเกษตรได้รับผลผลิตที่ดี...”

(การสัมภาษณ์, ผู้ไปหวู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

นอกจากนี้ ลายกบยังการสื่อความหมายถึงสัตว์ที่มีบทบาทสำคัญในการมีลูกหลานมากมาย เนื่องจากในครอบครัวของของกลุ่มชาติพันธุ์หลี ผู้หญิงหลิจะมีหน้าที่สำคัญคือการเป็นแม่ที่ต้องมีลูกในการสืบทอดตระกูล ปรากฏในการสัมภาษณ์ของผู้ย้าย (符亚慧) ที่กล่าวว่า

“...ผู้หญิงหลิจะเชื่อว่าลายกบสามารถปกป้องการเกษตร ผู้หญิงหลิจะยังเชื่อว่าลายกบสามารถนำความโชคดีและปกป้องตัวเองได้ กบเป็นสัตว์ที่มีความสามารถสูงในการสืบพันธุ์ ท้องกลมของกบเหมือนท้องของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ ชาวหลิจะให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการแต่งงานและครอบครัวและการเกิดของลูก ในชาวหลิจะหลายคนถือว่ามีลูกมากมายเป็นความมั่งคั่งของครอบครัว และยังมี

ลูกในครอบครัวมากก็ยิ่งดีเท่านั้น หากผู้หญิงหนีแต่งงานแต่ไม่ให้กำเนิดมีลูกจะถูกครอบครัวตำหนิ ดังนั้นผู้หญิงหลายคนจะสักลายกบบนร่างกายเพื่อนำความโชคดีมาสู่ตัวเองตั้งครรรภ์และเพื่อป้องกันตัวเอง ดังนั้นผู้หญิงหนีจึงต้องการมีภาวะเจริญพันธุ์ที่แข็งแกร่งเหมือนกบเพื่อส่งเสริมความแข็งแกร่งและความเจริญรุ่งเรืองของกลุ่มชาติพันธุ์หลี...”

(การสัมภาษณ์, ผู้ชาย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้หญิงหลีเชื่อว่ากบเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์สำหรับผู้หญิงหลีและเป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่กินแมลงซึ่งจะสามารถช่วยปกป้องพืชผลได้ ดังนั้นผู้หญิงหลีจึงเชื่อว่าลายกบไม่เพียงแต่แสดงถึงความงามเท่านั้นแต่ยังสามารถทำให้การเกษตรได้รับผลผลิตที่ดีอีกด้วย นอกจากนี้ผู้หญิงหลียังเชื่อว่ากบเป็นสัตว์ที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงในการสืบพันธุ์ เช่นเดียวกับความเชื่อที่ว่าผู้หญิงหลีมีหน้าที่สำคัญคือการเป็นแม่ที่ต้องมีลูกในการสืบทอดตระกูล ฉะนั้นผู้หญิงหลีหลายคนจะสักลายกบบนร่างกายเพื่อนำความโชคดีมาสู่ตัวเองและเพื่อป้องกันตนเองในระหว่างตั้งครรภ์อีกด้วย การสักลายกบจะสามารถนำความโชคดีและทำให้วิถีชีวิตของชาวหลีดีขึ้นซึ่งจะกลายเป็นรูปแบบที่ผู้หญิงหลีต้องการสักบนร่างกาย

ภาพที่ 1 ภาพของลายกบ

ที่มา: ผู้ไปหวู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

2) ลายคราด ปรากฏในการสัมภาษณ์ของผู้ไปหวู่ (符百五) ที่กล่าวว่า

“...ในอดีตชีวิตของชาวหลียากลำบากมากซึ่งเป็นการดำรงชีวิตด้วยการเกษตรผู้หญิงหลีไม่เพียงแต่ต้องดูแลครอบครัวเท่านั้นแต่ยังต้องทำงานด้วย เช่น การปรุงอาหาร การเก็บเกี่ยวและอื่นๆ หากชาวหลีอยากทำให้ชีวิตดีขึ้นจึงต้องพยายามทำงานเพื่อให้พืชผลผลิตดีคราดเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในการเกษตรเป็นเครื่องมือที่ชาวหลีต้องการในตลอดชีวิต ดังนั้นผู้หญิงหลีจึงชอบรูปแบบนี้จึงสักบนร่างกายเชื่อว่าคราดสามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้...”

(การสัมภาษณ์, ผู้ไปหวู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า คราดเป็นเครื่องมือใช้เกี่ยวกับการไถที่ดินและเก็บเกี่ยวพืชผล ผู้หญิงหลิเชื่อว่าใช้คราดทำการเกษตรจะทำงานได้ดีและทำให้ดินดี และมีความเชื่อว่าคราดเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ชาวหลิทำงานได้ดี ถ้าทำงานดีขึ้นก็คือ ดินดี ผลผลิตดีและส่งผลให้ชีวิตดีขึ้น ดังนั้นผู้หญิงหลิจึงสักลายคราดบนร่างกายเพราะเชื่อว่าคราดสามารถทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลิดีขึ้น

ภาพที่ 2 ภาพของลายคราด

ที่มา:ผู้ไปหู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

3) ลายตะกร้า ปรากฏในการสัมภาษณ์ของฝูย่าฮุย (符亚慧) ที่กล่าวว่า

“...ตะกร้าเป็นเครื่องมือแรงงานหรือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตและมีบทบาทหลักซึ่งใช้ในการเก็บเมล็ดพืชหรือเมล็ดพืชสำรอง ในอดีตตะกร้าเป็นเครื่องมือแรงงานที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการผลิตทางการเกษตร โดยปกติเมื่อเมล็ดพืชได้ผลผลิตที่ดีชาวหลิจะใช้ตะกร้าเป็นสิ่งสำคัญที่เก็บกินของชาวหลิ ดังนั้นตะกร้าเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตและชีวิตทางการเกษตรของชาวหลิ ดังนั้นผู้หญิงหลิจึงชอบรูปแบบนี้จึงสักบนร่างกายเชื่อว่าสามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้...”

(การสัมภาษณ์, ฝูย่าฮุย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ตะกร้าใช้ในการทำการเกษตรกรรมเพื่อการเก็บเมล็ดพืชหรือเมล็ดพืชสำรองเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในการทำการเกษตรกรรมเพื่อให้ชีวิตของชาวหลิยังมีอาหารการกินอยู่ และตะกร้าเป็นสิ่งสำคัญของชาวหลิ ผู้หญิงหลิจึงสักลายตะกร้าในร่างกายซึ่งเชื่อว่าลายตะกร้าสามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้

ภาพที่ 3 ภาพของลายตะกร้า

ที่มา:ผู้ไปหู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

4) ลายแมลง ปรากฏในการสัมภาษณ์ของผู้ย่าฮุย (符亚慧) ที่กล่าวว่า

“... ในอดีตการปลูกพืชจะพบศัตรูพืชหลายชนิดที่จะทำให้พืชผลเสียหาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับแมลงที่มีประโยชน์ ชาวหลี่ถือว่าแมลงเป็นแมลงอะไรก็ได้แต่ทุกอย่างที่เกี่ยวกับแมลงต้องเป็นแมลงที่มีประโยชน์ที่สามารถป้องกันพืชผลและไม่ให้พืชผลถูกทำลายได้ เพื่อช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดีขึ้น พืชผลเติบโตได้ดี การเก็บเกี่ยวก็จะยิ่งดีขึ้นเท่านั้น สามารถทำให้ท้องอิ่มได้และชีวิตของชาวหลี่ก็จะยิ่งดีขึ้น ดังนั้นผู้หญิงหลี่จึงเชื่อว่าการสักลวดลายนี้บนร่างกายสามารถทำให้พืชเจริญเติบโตได้อย่างราบรื่นและไม่ถูกศัตรูพืชโจมตี...”

(การสัมภาษณ์, ผู้ย่าฮุย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชาวหลี่ถือว่า ลายแมลงเป็นแมลงอะไรก็ได้แต่ทุกอย่างที่เกี่ยวกับแมลงต้องมีประโยชน์ที่ดีสำหรับพืชผลซึ่งแมลงเป็นแมลงทั่วไปแต่ต้องเป็นแมลงที่ดีจะช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดีขึ้นและสามารถป้องกันพืชผลและไม่ให้พืชผลถูกทำลาย พืชผลเจริญเติบโตได้ดีขึ้นการเก็บเกี่ยวก็จะยิ่งดีขึ้นจะสามารถทำให้ท้องอิ่มได้และชีวิตของชาวหลี่ก็จะยิ่งดีขึ้น ดังนั้นผู้หญิงหลี่จึงเชื่อว่าลายแมลงสามารถป้องกันพืชผลและช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดีขึ้น

ภาพที่ 4 ภาพของลายแมลง

ที่มา:ผู้ย่าฮุย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

5) ลายผีบรรพบุรุษ ปรากฏในการสัมภาษณ์ของผู้ย้ายอยู่ (符亚慧) ที่กล่าวว่า

“...ผู้หญิงหลีมี่ตำนานการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี ในความคิดดั้งเดิมของผู้หญิงหลีคิดว่าวิญญาณไม่ได้หายไป ในขณะที่มีชีวิตอยู่วิญญาณก็อยู่ในตัวถ้าเสียชีวิตแล้ววิญญาณก็เป็นอิสระ ผู้หญิงหลีเรียกว่าเป็นผี ผู้หญิงหลีถือว่าผีบรรพบุรุษเป็นผีที่น่ากลัวที่สุดซึ่งสามารถควบคุมชะตากรรมและความสุขของมนุษย์โดยปกติห้ามเรียกชื่อของบรรพบุรุษ เพราะผู้หญิงหลีถือว่าการเรียกชื่อของบรรพบุรุษเป็นการขาดความเคารพต่อบรรพบุรุษ ดังนั้นเพื่อไม่ให้บรรพบุรุษกลับมาโลกของมนุษย์และทำร้ายมนุษย์โดยทั่วไปจะไม่เรียกชื่อของบรรพบุรุษ ลายผีบรรพบุรุษเป็นกฎที่บรรพบุรุษทิ้งไว้ลูกหลานต้องลักตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ถ้าคนไหนไม่ได้ลักในขณะที่มีชีวิตอยู่หลังจากเสียชีวิตไปแล้วบรรพบุรุษจะไม่ยอมรับเป็นลูกหลานของบรรพบุรุษจะกลายเป็นผีป่า ดังนั้นผู้หญิงหลีจะสักลายผีบรรพบุรุษบนร่างกายเชื่อว่ามีผีบรรพบุรุษสามารถปกป้องได้...”

(การสัมภาษณ์, ผู้ย้ายอยู่ (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้หญิงหลีมี่ตำนานเกี่ยวข้องกับลายผีบรรพบุรุษ เพราะผู้หญิงหลีเชื่อว่าเมื่อคนยังมีชีวิตอยู่วิญญาณจะอยู่ร่วมกันในร่างกายของตนเอง แต่เมื่อเสียชีวิตไปแล้ววิญญาณก็เป็นอิสระ สถานการณ์นี้ผู้หญิงหลีจะเรียกว่าเป็นผี และผู้หญิงหลีถือว่าผีบรรพบุรุษเป็นผีที่น่ากลัวที่สุด ซึ่งสามารถควบคุมชะตากรรมและความสุขของมนุษย์ โดยปกติในชีวิตประจำวันของชาวหลีห้ามเรียกชื่อของบรรพบุรุษ การเรียกชื่อของบรรพบุรุษเป็นการไม่เคารพบรรพบุรุษ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้บรรพบุรุษกลับมาโลกของมนุษย์ผู้หญิงหลีจะไม่เรียกชื่อของบรรพบุรุษ เพื่อป้องกันตัวเอง ลายผีบรรพบุรุษเป็นลวดลายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ หากผู้หญิงหลีไม่ได้สักลวดลายที่บรรพบุรุษกำหนดไว้ เมื่อเสียชีวิตไปแล้วบรรพบุรุษจะไม่ยอมรับเป็นลูกหลานของบรรพบุรุษ และจะกลายเป็นผีป่า ผู้หญิงหลีจึงมีความเชื่อว่าการสักลวดลายที่บรรพบุรุษกำหนดไว้ จะสามารถคุ้มครองตนเองได้

ภาพที่ 5 ภาพของลายผีบรรพบุรุษ

ที่มา:ผู้ไปหวู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

6) ลายฟ้าผ่า (เหลยกง雷公纹) ปรากฏในการสัมภาษณ์ของฝูย่าฮุย (符亚慧) ที่กล่าวว่า “...ชาวหลี่เชื่อว่าเทพเจ้าฟ้าผ่า (เทพเจ้าเหลยกง 雷公神) เป็นเทพเจ้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ เทพเจ้าฟ้าผ่า (เทพเจ้าเหลยกง 雷公神) เป็นเทพเจ้าองค์หนึ่งที่ควบคุมสวรรค์และแผ่นดินโลกของมนุษย์ ชาวหลี่มีตำนานการสักยันต์ที่เกี่ยวข้องกับลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง 雷公纹) ในสมัยโบราณมนุษย์เผชิญกับภัยพิบัติใหญ่ทุกสิ่งในโลกแค่เหลือเพียงสองพี่น้องเนื่องจากข้อห้ามทางจริยธรรมพี่น้องไม่สามารถแต่งงานได้เพื่อสืบต่อลูกหลานต่อไปสองพี่น้องจะไปหาคนที่แต่งงานได้แต่มองไปรอบๆมีเพียงสองพี่น้องดังนั้น เทพเจ้าอยู่บนสวรรค์มีเทพเจ้าองค์หนึ่งคือเทพเจ้าฟ้าผ่า (เทพเจ้าเหลยกง 雷公神) รู้แล้วจะมาเจอพี่น้องสองคนอยากให้สอนคนแต่งงานแต่น้องชายไม่ยอมรับแต่งงานกับพี่สาวและออกไปหาภรรยา...ดังนั้นเทพเจ้าฟ้าผ่า (เทพเจ้าเหลยกง 雷公神) ก็สักยันต์อยู่บนหน้าของพี่สาวเพื่อให้น้องชายจำพี่สาวไม่ได้พี่สาวกับน้องชายก็สามารถแต่งงานได้มนุษย์สามารถเผยแพร่ได้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ในปัจจุบัน ดังนั้นชาวหลี่จะเชื่อเทพเจ้าเหลยกงเป็นอย่างมากและเชื่อกันว่าชาวหลี่ถูกสร้างขึ้นโดยเทพเจ้าเหลยกง ดังนั้นผู้หญิงหลี่ชอบสักลวดลายนี้บนร่างกายซึ่งเชื่อว่าลายนี้สามารถปกป้องตัวเองได้...”

(การสัมภาษณ์, ฝูย่าฮุย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชาวหลี่มีตำนานของตนเองที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าเหลยกง (雷公神) ผู้หญิงหลี่ถือว่า เทพเจ้าเหลยกง (雷公神) สามารถการลงโทษและควบคุมสวรรค์และแผ่นดินโลกของมนุษย์ เทพเจ้าเหลยกง (雷公神) ไม่เพียงเป็นบรรพบุรุษของชาวหลี่แต่ยังรวมถึงความเชื่อของชาวหลี่ด้วยซึ่งชาวหลี่เชื่อว่าสามารถใช้พลังงานของเทพเจ้าเหลยกง (雷公神) เพื่อตระหนักถึงความปลอดภัยของชาวหลี่และสามารถปกป้องตัวเองได้ ดังนั้นผู้หญิง

หลี่จิ้งสักลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) บนร่างกายซึ่งเชื่อว่ามีเทพเจ้าฟ้าผ่า (เทพเจ้าเหลยกง雷公神) ที่สามารถป้องกันตัวเองได้

ภาพที่ 6 ภาพของลายฟ้าผ่า

ที่มา: ฝูย่าฮุย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

7) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเอง ปรากฏในการสัมภาษณ์ของฝูย่าฮุย (符亚慧) ที่กล่าวว่า “...ในอดีตชาวหลี่ไม่มีการศึกษาและยังไม่มีภาษาของตนเอง ผู้หญิงหลี่หลายคนไม่รู้จะวิธีการเขียนและการอ่านแต่อยากจำชื่อของตัวเอง ดังนั้นผู้หญิงหลี่บางคนจะไปหาคนที่มีการศึกษาเพื่อช่วยเขียนชื่อของตนเอง จากนั้นผู้หญิงหลี่บางคนจะสักชื่อของตนเองบนร่างกายเพื่อให้ผู้อื่นรู้จักชื่อของตนเองและสามารถจำชื่อของตัวเองได้ ถึงแม้ว่าชาวหลี่จะไม่มีภาษาของตนเองแต่ผู้หญิงหลี่หลายคนยังคงหวังว่าอยากได้รับการศึกษา ไม่อยากเป็นคนที่ไม่รู้จักภาษาและรู้สึกว่าจะสามารถเปลี่ยนชีวิตและทำให้ชีวิตดีขึ้นได้ เพราะการได้รับการศึกษาสามารถหางานได้มากขึ้น ไม่ใช่แค่การทำเกษตรกรรมแต่ยังรวมถึงงานทุกอย่างไปอีกด้วยเพื่อที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้นและชีวิตของผู้หญิงหลี่จะดีขึ้น...”

(การสัมภาษณ์, ฝูย่าฮุย (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ชาวหลี่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่มีภาษาของตนเอง แต่ผู้หญิงหลี่หลายคนยังคงหวังว่าจะได้รับการศึกษา ผู้หญิงหลี่เชื่อว่า ถ้ามีความรู้ ชีวิตของผู้หญิงหลี่สามารถดีขึ้นซึ่งมีโอกาสมารถทำงานอย่างอื่นได้ เพราะการได้รับการศึกษาสามารถหางานได้มากขึ้น ไม่ใช่แค่การทำเกษตรกรรมแต่ยังรวมถึงงานทุกอย่างไปอีกด้วย เพื่อที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้นและชีวิตของผู้หญิงหลี่จะดีขึ้น ดังนั้นผู้หญิงหลี่จึงเชื่อว่าลายนี้สามารถทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลี่ดีขึ้น จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลนี้พบว่า ไม่ปรากฏรูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองบนร่างกายของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 คน คือ ฝูย่าฮุย (符亚慧) และ ฝูไป่หู่ (符百五)

8) ลายอิสระ ปรากฏในการสัมภาษณ์ของผู้ไปหวู่ (符百五) ที่กล่าวว่า “...เมื่อพูดถึงการสักยันต์ หลายคนกลัวความเจ็บปวด ดังนั้นจึงกลัวที่จะสัก แต่ในเวลานั้นการสักยันต์ได้กลายเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมและถ้าไม่ได้รับการสักยันต์หลายคนจะคิดว่าคนนี้เป็นคนแปลก ถึงแม้ว่าจะเป็นคนที่กลัวความเจ็บปวดแต่ยังจำเป็นต้องสัก นอกจากนี้ถ้าคนไม่ยอมสักคนจะถูกพ่อแม่เรียกให้ไปสัก ดังนั้นการสักยันต์จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ในเวลานั้นที่ผู้หญิงหลิต้องการสัก ผู้หญิงหลิถือว่ายิ่งมีการสักยันต์จำนวนมากก็ยิ่งดูสวยขึ้น แต่ในเวลานั้นมีเพียงคนที่มีครอบครัวที่ดีเท่านั้นที่สามารถจ้างช่างสักได้ เพราะการขอให้ช่างสักมาสักจะต้องการฆ่าไก่ที่บ้านและเลี้ยงอาหารให้ช่างสัก ดังนั้นเฉพาะคนที่มีครอบครัวที่ดีเท่านั้นที่สามารถจ้างช่างสักได้ แต่มีครอบครัวยากจนจำนวนมากที่สามารถจ้างช่างสักได้ ถ้าอยากสักแค่ขอให้ญาติที่มีประสบการณ์การสักยันต์ในครอบครัวมาช่วย ผู้หญิงหลิถือว่ายิ่งมีการสักยันต์จำนวนมากก็ยิ่งดูสวยขึ้นและสะท้อนถึงครอบครัวร่ำรวยและสถานะยังดี ดังนั้นจะมีการสักยันต์จำนวนมากมายที่ไม่สามารถตั้งชื่อได้และไม่มีความหมาย...”

(การสัมภาษณ์, ผู้ไปหวู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้หญิงหลิถือว่ายิ่งมีการสักยันต์จำนวนมากก็ยิ่งดูสวยขึ้น แต่ในเวลานั้นมีเพียงคนมาจากครอบครัวที่ร่ำรวยเท่านั้นที่สามารถจ้างช่างสักได้ ครอบครัวที่ยากจนสามารถขอให้ญาติที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสักยันต์ช่วยมาทำการสักยันต์เท่านั้น ผู้หญิงหลิเชื่อว่ายิ่งมีการสักยันต์จำนวนมากก็ยิ่งดูสวยขึ้นและยังสะท้อนถึงครอบครัวร่ำรวยและสถานะยังดี ดังนั้นจะมีการสักยันต์จำนวนมากมายที่ไม่สามารถตั้งชื่อได้และไม่มีความหมาย

ภาพที่ 7 ภาพของลายอิสระ

ที่มา: ผู้ย้ายฮู่ (符亚慧) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

ภาพที่ 8 ภาพของลายอิสระ

ที่มา:ผู้ไปหวู่ (符百五) วันที่ 29 เดือน ตุลาคม 2566

การศึกษาความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้หญิงหลีแสดงถึงความปลอดภัยที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นผ่านความเชื่อในการสักยันต์ สำหรับผู้หญิงหลีการสักยันต์ไม่ได้เป็นเพียงความเจ็บปวดและความงามของผิวหนังแต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความปลอดภัยที่จะทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลีดีขึ้น

สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่ามีรูปแบบของลวดลายการสักยันต์ที่ปรากฏบนร่างกายของผู้หญิงหลีมีจำนวน 8 ลวดลาย ลักษณะลวดลายส่วนใหญ่เป็นเส้นตรง เส้นลาดเอียง เส้นโค้ง วงกลม และจุด ผสมผสานเป็นลวดลายที่หลากหลายเป็นการสักโดยใช้หนามหวายซึ่งเป็นเถาวัลย์ชนิดหนึ่งมีสีขาว มีหนามนิยมนำมาปลุกในท้องถิ่น นำหนามหวายจุ่มด้วยสีที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ผสมกับน้ำและต้มจนกลายเป็นสีน้ำเงิน จากนั้นใช้หนามหวายทิ่ม/แทงลงไปที่ผิวหนังให้เกิดลวดลายต่าง ๆ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ลายกบ สำหรับความหมายของลายกบพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่ากบเป็นสัตว์ที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงเพราะกบมีท้องกลมเหมือนท้องของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์และเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ต่อการการเกษตรสามารถกินศัตรูพืชในทุ่งนาและปกป้องพืชผลได้

2) ลายคราด สำหรับความหมายของลายคราดพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าคราดเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นและขาดไม่ได้ในการเกษตร เพราะเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ผู้หญิงหลีต้องพึ่งพาในการทำการเกษตรสำคัญที่ผู้หญิงหลีต้องพึ่งพาในการทำการเกษตรสามารถช่วยปรับระดับดินและเก็บวัชพืช

3) ลายตะกร้า สำหรับความหมายของลายตะกร้าพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าลายตะกร้าเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นและขาดไม่ได้ในการเกษตรซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับผู้หญิงหลีสามารถช่วยใช้ในการเก็บเมล็ดพืชหรือเมล็ดพืชสำรอง

4) ลายแมลง สำหรับความหมายของลายแมลงพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าแมลงมีประโยชน์ต่อการเกษตร แมลงที่ดีสามารถกำจัดศัตรูพืชไม่ให้ทำลายพืชผลทางการเกษตรได้

5) ลายผีบรรพบุรุษ ลายผีบรรพบุรุษของผู้หญิงหลีแต่ละคนแตกต่างกัน สำหรับความหมายของลายผีบรรพบุรุษพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าลายผีบรรพบุรุษสามารถคุ้มครองตนเองได้

6) ลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) สำหรับความหมายลายของฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) พบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าลายฟ้าผ่า (ลายเหลยกง雷公纹) หมายถึงการมีบรรพบุรุษที่สามารถป้องกันตัวเองได้

7) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเอง ลักษณะของรูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองของผู้หญิงหลีแต่ละคนแตกต่างกัน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์หลีไม่มีภาษาเขียนเป็นของตัวเอง ทั้งนี้ผู้หญิงหลีบางคนไม่ได้รับการศึกษาแต่อยากจำชื่อของตัวเองได้ จึงสักเป็นชื่อของตัวเอง สำหรับความหมายของรูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่าการสักลายชื่อของตัวเองบนร่างกายหมายถึงการทำให้ชีวิตของตัวเองดีขึ้น ทั้งนี้การสักยันต์ด้วยลวดลายที่เป็นชื่อของตัวเองไม่ปรากฏให้เห็นอีกต่อไปเป็นเพียงการบอกเล่าจากการสัมภาษณ์ผู้ย้ายอยู่ (符亚慧)

8) ลายอิสระ ลักษณะของลายอิสระของผู้หญิงหลี ลวดลายนี้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ความงามของแต่ละคน เช่น ผู้หญิงหลีบางคนชอบมีลวดลายอยู่บนแขนซึ่งมีลักษณะการวาดเริ่มต้นด้วยการเชื่อมต่อเส้นตรงสี่เส้นเพื่อสร้างรูปสี่เหลี่ยม จากนั้นเพิ่มจุดในสี่เหลี่ยมนี้เพื่อสร้างเป็นรูปแบบลวดลาย และผู้หญิงหลีบางคนชอบมีลวดลายอยู่บนหน้าอกซึ่งมีลักษณะใช้หลายจุดสักที่หน้าอกเพื่อสร้างเป็นลวดลายและคิดว่าการสักยันต์เป็นสิ่งที่ทำให้สวยขึ้น ฉะนั้นจึงรู้สึกว่าการสักยันต์เปิดเผยจะต้องมีการสักยันต์ด้วย เช่น แขน หน้า มือ ขา และเท้าจึงต้องมีการสักยันต์ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความงามของผู้หญิงหลี ดังนั้นจะมีรูปแบบการสักยันต์มากมายที่ไม่สามารถตั้งชื่อบนร่างกายของผู้หญิงหลีได้ สำหรับความหมายของลายอิสระพบว่า ผู้หญิงชาวหลีจะถือว่ารูปแบบลวดลายที่ลายอิสระนี้แสดงถึงความงามของผู้หญิงหลี

นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มีเรื่องความเชื่อที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ลายกบ สำหรับความเชื่อของลายกบพบว่า ผู้หญิงหลิเชื่อว่ากบเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์สำหรับผู้หญิงหลิซึ่งกบเป็นสัตว์ที่สามารถกินศัตรูพืชในทุ่งนาและปกป้องพืชผลได้ทำให้การเกษตรได้รับผลผลิตที่ดี นอกจากนี้ผู้หญิงหลิยังเชื่อว่ากบเป็นสัตว์ที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงในการสืบพันธุ์เช่นเดียวกับความเชื่อที่ว่าผู้หญิงหลิมีหน้าที่สำคัญคือการเป็นแม่ที่ต้องมีลูกในการสืบทอดตระกูล

2) ลายคราด สำหรับความเชื่อของลายคราดพบว่า การทำเกษตรกรรมสามารถใช้คราดเพื่อเพิ่มผลผลิตพืชผลและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของที่ดิน ฉะนั้นผู้หญิงหลิเชื่อว่าใช้คราดทำการเกษตรจะทำงานได้ดีและทำให้ดินดี ผู้หญิงหลิจึงมีความเชื่อว่าคราดเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ชาวหลิทำงานได้ดี ถ้าทำงานดีขึ้นก็คือ ดินดี ผลผลิตดีและส่งผลให้ชีวิตดีด้วยสามารถทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลิดีขึ้น

3) ลายตะกร้า สำหรับความเชื่อของลายตะกร้าพบว่า ตะกร้าเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำการเกษตรกรรมเพื่อการเก็บเมล็ดพืชหรือเมล็ดพืชสำรองเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในการทำการเกษตรกรรมเพื่อให้ชีวิตของชาวหลิยังคงมีอาหารการกินอยู่ เป็นสิ่งสำคัญที่เก็บกิน และเป็นเครื่องมือครองตำแหน่งสำคัญในการผลิตและชีวิตทางการเกษตรของชาวหลิ ผู้หญิงหลิจึงเชื่อว่าลายตะกร้าสามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้

4) ลายแมลง สำหรับความเชื่อของลายแมลงพบว่า ลายแมลงเป็นแมลงอะไรก็ได้แต่ทุกอย่างที่เกี่ยวกับแมลงต้องมีประโยชน์ที่ดีสำหรับพืชผลและช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดีและสามารถป้องกันพืชผลไม่ให้พืชผลถูกทำลาย พืชผลเจริญเติบโตได้ดีขึ้นการเก็บเกี่ยวก็จะยิ่งดี จะสามารถทำให้ท้องอิ่มได้และชีวิตของชาวหลิก็จะยิ่งดี ดังนั้นผู้หญิงหลิจึงเชื่อว่าลายแมลงสามารถป้องกันพืชผลและช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้

5) ลายผีบรรพบุรุษ สำหรับความเชื่อของลายผีบรรพบุรุษพบว่า ผู้หญิงหลิถือว่าผีบรรพบุรุษเป็นผีที่น่ากลัวที่สุด สามารถควบคุมชะตากรรมและความสุขของมนุษย์และลายผีบรรพบุรุษเป็นลวดลายที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ถ้าผู้หญิงหลิไม่มีลวดลายที่บรรพบุรุษกำหนดไว้ เมื่อเสียชีวิตไปแล้วบรรพบุรุษจะไม่ได้ยอมรับเป็นลูกหลานของบรรพบุรุษจะกลายเป็นผีป่า ดังนั้นผู้หญิงหลิจึงเชื่อว่าลายผีบรรพบุรุษจะสามารถปกป้องได้

6) ลายฟ้าผ่า (เหลยกง雷公纹) สำหรับความเชื่อของลายฟ้าผ่า (เหลยกง雷公纹) พบว่าผู้หญิงหลิถือว่า เทพเจ้าเหลยกง (雷公神) สามารถลงโทษคนเลวได้เหมือนควบคุมสวรรค์และแผ่นดินโลกของมนุษย์เทพเจ้าเหลยกง (雷公神) ไม่เพียงเป็นบรรพบุรุษของชาวหลิแต่ยังรวมถึงความเชื่อของชาวหลิด้วยซึ่งชาวหลิเชื่อว่าสามารถใช้พลังงานของเทพเจ้าเหลยกง (雷公神) เพื่อ

ตระหนักถึงความปรารถนาของชาวหลีและสามารถปกป้องตัวเองได้ ฉะนั้นผู้หญิงหลีเชื่อว่ามีเทพเจ้าฟ้าผ่า (เทพเจ้าเหลยกง雷公神) สามารถป้องกันตัวเองได้

7) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเอง สำหรับความเชื่อของรูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเองพบว่า ผู้หญิงหลีหลายคนยังคงหวังว่าจะได้รับการศึกษา ผู้หญิงหลีเชื่อว่าลายนี้สามารถทำให้ชีวิตของผู้หญิงหลีดีขึ้น เพราะถ้ามีความรู้ ชีวิตของผู้หญิงหลีสามารถดีขึ้นซึ่งมีโอกาสสามารถทำงานอย่างอื่นได้ และสามารถหางานได้มากขึ้น ไม่ใช่แค่การทำเกษตรกรรมแต่ยังรวมถึงงานทั่ว ๆ ไปอีกด้วยเพื่อที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้นและชีวิตของผู้หญิงหลีจะดีขึ้น

8) ลายอิสระ สำหรับความเชื่อของลายอิสระพบว่า ผู้หญิงหลีเชื่อว่าลายนี้สามารถสะท้อนถึงครอบครัวและสถานะของผู้หญิงหลี ในเวลานั้นการสักยันต์ได้กลายเป็นลักษณะเฉพาะของสังคม นอกจากนี้ผู้หญิงหลีถือว่ายังมีการสักยันต์จำนวนมากก็ยังดูสวยงามขึ้น แต่ในเวลานั้นมีเพียงคนมาจากครอบครัวที่ร่ำรวยเท่านั้นที่สามารถจ้างช่างสักได้ ครอบครัวที่ยากจนสามารถขอให้ญาติที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสักยันต์ช่วยมาทำการสักยันต์เท่านั้น ผู้หญิงหลีเชื่อว่ายังมีการสักยันต์จำนวนมากก็ยังดูสวยงามขึ้นและยังสะท้อนถึงครอบครัวร่ำรวยและสถานะยังดี ดังนั้นจะมีการสักยันต์จำนวนมากมายที่ไม่สามารถตั้งชื่อได้และไม่มี ความหมาย

จากการศึกษาความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าความหมายและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม การปกป้องตัวเอง การสืบทอดลูก และแสดงถึงสถานะ ผู้หญิงหลีแสดงความปรารถนาที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นผ่านความเชื่อในการสักยันต์ สำหรับผู้หญิงหลีการสักยันต์ไม่ได้เป็นเพียงความเจ็บปวดและความงามของผิวหนังแต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความปรารถนาที่จะทำให้ชีวิตดีขึ้นและสามารถปกป้องตัวเอง อีกทั้งการสักยันต์ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของตระกูลเท่านั้น แต่ยังเป็นหน้าที่ในการแสวงหาโชคลาภและปัดเป่าวิญญูณชั่วร้าย ดังนั้นผู้หญิงหลีจึงมีความเชื่อเรื่องการสักยันต์ เมื่อสักยันต์แล้ว อานุภาพของการสักยันต์จะทำให้การเกษตรดำเนินไปอย่างราบรื่นในวิถีชีวิตของผู้หญิงหลีและปกป้องตัวเองได้จะทำให้ชีวิตดีขึ้น

อภิปรายผล

ในทศวรรษ 1930-1940 ผู้หญิงหลีทุกคนต้องมีการสักยันต์ ในทศวรรษนั้นการสักยันต์ของผู้หญิงหลีเป็นความจำเป็นทางสังคม ถ้าผู้หญิงหลีไม่ได้รับการสักยันต์ สังคมหลีจะคิดว่าผู้หญิงหลีผู้นั้นเป็นคนที่แปลก การสักยันต์แสดงถึงความงามสำหรับผู้หญิงหลี ผู้หญิงหลีเริ่มสักยันต์เมื่อ

อายุประมาณ 6-8 ปี และสามารถเริ่มสักในวันที่สองของตรุษจีนในทุกปี ผู้หญิงหลิทุกคนจะสามารถสักได้ปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น จำนวนการสักยันต์ของผู้หญิงหลิแต่ละคนแตกต่างกันออกไป บางคนมีการสักยันต์จำนวนมากขึ้นอยู่ว่าแต่ละคนต้องการสักยันต์มากน้อยเพียงใดและสามารถอดทนต่อความเจ็บปวดที่เกิดจากการสักยันต์ได้มากเพียงใด การสักยันต์บนร่างกายส่วนใหญ่พบว่ามีการสักในผู้หญิงที่มีอายุประมาณ 13 ปี ลวดลายของการสักยันต์จะเลือกด้วยตัวเอง ซึ่งมีลวดลายบางอย่างที่ผู้หญิงหลิสักแล้วสามารถอธิบายได้ แต่มีลวดลายบางลวดลายที่ผู้หญิงหลิรู้สึกว่าสวยงามก็สักบนร่างกายแต่ไม่สามารถอธิบายความหมายหรือความเชื่อได้

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาพบว่ารูปแบบของลวดลายการสักยันต์ที่ปรากฏบนร่างกายของผู้หญิงหลิส่วนใหญ่ประกอบด้วยจุดและเส้น แต่ละคนมีรูปแบบของลวดลายการสักยันต์ที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับการรับรู้ความงามของตัวเอง และความต้องการที่จะแสดงออกถึงความงามของผู้หญิงหลิ

การสักยันต์สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์หลิถือว่ามีต้นกำเนิดมาจากเทพตำนานและความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ จึงเชื่อว่าเป็นกฎที่บรรพบุรุษทิ้งไว้ให้ลูกหลานว่าต้องสักตามรูปแบบที่กำหนด อีกทั้งยังเป็นแบ่งกลุ่มผู้หญิงในสมัยเกิดสงครามอีกด้วย จากผลการศึกษาดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ นิวัฒน์ ประจักษ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง สายยันต์ : ภูมิปัญญาการสักยันต์ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์ อาจารย์วัตร หมู่ที่ 12 ตำบลนาแว อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ระบุว่า ลวดลายสวยงามที่เกิดขึ้นอยู่ที่ว่าตัวผู้สักจะชอบแบบไหน เพราะลายสักแต่ละลายจะแตกต่างกันอยู่ที่ตัวบุคคลที่สักเอง นอกจากนี้ในการสักลวดลายแบบสวยงามนี้มีความแตกต่างจากลวดลายการสักแบบอักขระเป็นอย่างมาก เพราะว่าการสักอักขระจะมีเลขยันต์ที่ซับซ้อนและการสักยันต์อักขระจะมีการปลุกของต่างจากการสักแบบสวยงามจะไม่มีมีการปลุกของ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ กนกนภัส สาสีศรี (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สัตว์และความเชื่อที่ปรากฏบนรอยสักญีปุ่น ได้ระบุว่า ลวดลายรวมถึงความชอบของคนที่ต้องการจะสร้างรอยสักไว้บนร่างกายนั้น รูปแบบของงาน ลายเส้น หรือสีสันทัน ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกระแสความนิยมในแต่ละช่วงเวลา แต่ ความหมายและความเชื่อที่ต้องการสื่อผ่านงานศิลปะบนร่างกาย เป็นอิทธิพลของความเชื่อทางสังคม ซึ่งแตกต่างจากการสักของผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์หลิ คือ ไม่ว่าจะเป็นลายสักอะไรจะต้องเกิดจากช่างสัก นอกเหนือจากลายผีบรรพบุรุษต้องสักตามรูปแบบที่บรรพบุรุษทิ้งไว้เท่านั้นงานวิจัยที่ช่วยอธิบายความหมายการสักยันต์ในฐานะการแสดงออกถึงความสวยงามและการรับค่านิยมทางสังคม รวมไปถึงเพื่อการแบ่งแยกกลุ่มของผู้สักยันต์อีกเรื่องหนึ่ง คืองานวิจัย

ของ พระอธิการอาทิตย์ อาทโร (เกิดแจ่ม) (2565) ได้ศึกษาเรื่อง *กุศโลบายการสอนธรรมจากการสักยันต์ในสังคมไทย* ที่ระบุว่า การสักยันต์เปรียบเสมือนเป็นการสร้างหรือเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนของตัวเอง หรือแสดงความเป็นกลุ่มเพื่อที่จะแสดงให้ผู้คนทั้งหลายได้เห็นถึงสิ่งที่ตัวเองต้องการที่จะแสดงออกถึงความชอบในรอยสักหรือการสักลาย หรือเพื่อเป็นการแสดงถึงการสร้างศิลปะบนเรือนร่างในความชอบส่วนตัวที่มีต่อรอยสัก และยังเป็นการที่ได้รับเอาค่านิยมมาจากสังคมที่ตัวเราเองชื่นชอบซึ่งเป็นแบบอย่างในการสักลายการสักร่างกายในมิติของความสัมพันธ์ทางสถานภาพและจุดมุ่งหมายของการสักตามประเพณีนิยมนี้เป็นการสักที่ไม่มีจุดหมายของตนเอง แต่เป็นการสักตามประเพณีนิยม หรือเป็นความเชื่อที่ได้ยึดถือประเพณีปฏิบัติต่อกันมาอย่างยาวนานในเฉพาะกลุ่มเผ่าพันธุ์ของตน เช่น การสักของชาวไทยใหญ่ที่มีรอยสักเป็นเครื่องหมายของการบอกกล่าวว่าเป็นพวกพ้องเดียวกัน จะเห็นได้ว่าการสักเป็นผลมาจากอิทธิพลของสังคมที่ผู้สักดำรงอยู่จนวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับการสักยันต์ส่วนใหญ่เกิดจากความเชื่อของแต่ละคน เช่น การสักยันต์แบบคนไทย ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนา ทั้งผู้ชายและผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะสักในรูปแบบ ยันต์ อักษร เลขยันต์ต่าง ๆ เพื่อนำความโชคดี ปกป้องสุขภาพ และมีความมั่งคั่งซึ่งเป็นรูปแบบที่พบได้ทั่ว ๆ ไป ตามความเชื่อและกระแสนิยมในบริบทนั้น ๆ ทว่าการสักยันต์ของผู้หญิงมีลักษณะที่ชัดเจนว่าการสักยันต์คือ ผู้หญิงเหล่านั้นที่จะต้องสัก เพราะชาวหลี มีตำนานที่เกี่ยวข้องกับการสักยันต์ จึงทำให้เกิดเป็นความเชื่อที่ผู้หญิงหลีต้องสักได้แพร่กระจายมาจนถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายบางประการยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวังโม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง *การสักยันต์และลักษณะทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์หลี มณฑลไห่หนาน* ที่ระบุว่า ลายกบเป็นการออกแบบการสักยันต์สำหรับผู้หญิงหลีเป็นการแสดงออกของลัทธิการสืบพันธุ์ของผู้หญิงหลี และผู้หญิงหลีถือว่ายิ่งมีลูกจำนวนมากขึ้นยิ่งมีความสุข ผลการศึกษาในลวดลายที่ปรากฏนี้พบในกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง เช่นเดียวกัน และมีความเชื่อที่คล้ายคลึงกันว่าในงานวิจัยของวังโมไม่พบลายสักอื่น ๆ อีกจำนวน 7 ได้แก่ ลายคราด ลายตะกร้า ลายแมลง ลายผีบรรพบุรุษ ลายฟ้าผ่า (เหลยกง 雷公纹) รูปตัวอักษรแสดงชื่อของตัวเอง และลายอิสระ ซึ่งลายที่พบนี้สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะของลวดลาย เช่น การสักยันต์ที่เกี่ยวกับการเกษตร ได้แก่ 1) ลายคราด 2) ลายตะกร้า 3) ลายแมลง ซึ่งทั้ง 3 ลายนี้ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้หญิงหลีที่ดำรงชีวิตด้วยการเกษตร ผู้หญิงหลีไม่เพียงแต่ต้องดูแลครอบครัวเท่านั้นแต่ยังต้องทำงานฉะนั้นการปรุงอาหาร การเก็บเกี่ยวพืชผล โดยใช้เครื่องมือทางการเกษตรมี

ความสำคัญช่วยให้ชีวิตและการทำงานได้ผลผลิตที่ดี ส่วนการมีแมลงที่ดีถือว่าช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้ดี ดังนั้นผู้หญิงหลีจึงชอบสักบนร่างกายเชื่อว่าสามารถทำให้ชีวิตดีได้ ด้วยงานวิจัยของวังโมได้รวบรวมลวดลายและการอธิบายถึงความหมาย แต่ไม่ได้ศึกษาความหมายและความเชื่อการสักยันต์ในกลุ่มชาติพันธุ์หลีทุกพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาในพื้นที่ หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง ส่งผลให้ลายสักที่พบบางลายแตกต่างกัน หรืออาจไม่พบได้ในบางพื้นที่

กล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้หญิงหลีปรากฏในชีวิตประจำวันของผู้หญิงหลีและสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงหลีต้องทำการเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัว และสามารถทำให้ชีวิตของดีขึ้น การศึกษาความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี หมู่บ้านตงฟาง เมืองตงฟาง มณฑลไห่หนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าความหมายและความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของแต่ละลาย การสักยันต์เป็นวัฒนธรรมความเชื่อของผู้หญิงหลีและยังแสดงถึงจิตวิญญาณของผู้หญิงหลีสามารถปกป้องผู้หญิงหลีได้และเป็นวัฒนธรรมความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุดที่หลงเหลืออยู่ การสักไม่เพียงเป็นศิลปะบนร่างกายของผู้หญิงหลีแต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดดั้งเดิมของชาวหลีอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นการสักยันต์ของผู้หญิงหลีเป็นความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจากความเชื่อดั้งเดิมของชาวหลีในอดีต รูปแบบของลวดลายการสักยันต์ยังได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเรื่องจิตสำนึกชีวิตและแนวคิดเรื่องวิญญาณซึ่งมีความเคารพต่อสิ่งที่มีชีวิตตามธรรมชาติและบรรพบุรุษของชาวหลีด้วย ทว่าศิลปะบนร่างกายที่เป็นอัตลักษณ์แบบโบราณนี้กำลังค่อยๆ เลือนหายไป ประวัติศาสตร์การสักยันต์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลีก็จะสิ้นสุดลงเช่นกัน ความงดงามของศิลปะบนร่างกายนี้คงเพียงมีรูปแบบและเอกสารเท่านั้นที่อยู่ในโลก

เอกสารอ้างอิง

- กนกนัทธ์ สาสีศร. (2563). **สัตว์และความเชื่อที่ปรากฏบนรอยสักญี่ปุ่น**. บทความวิจัยปริญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร .
- โจว เหยียน หลิง. (2550). **การศึกษาลักษณะภูมิภาคและความหมายแฝงของศิลปะรอยสักโบราณ**. มหาวิทยาลัยครูกวางตุ้งเฉาโจวฮั่นซาน.
- ชนกภรณ์ นรากร. (2548). **วิวัฒนาการการสักและวัฒนธรรมมวลชนกับการสักรอยศิลปะ**. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย.

นิวัฒน์ ประจักษ์. (2561). สายยันต์ : ภูมิปัญญาการสักยันต์กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์
อาจารย์วัตร หมู่ที่ 12 ตำบลนาแ้ว อำเภอดงขาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.

พระอธิการ อาทิตย์อาทโร(เกิดแจ่ม). (2565). กุศโลบายในการสอนธรรมจากการสักยันต์ใน
สังคมไทย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

ภัทรพล ภูริดำรงกุล. (2553). ผู้หญิงกับการสักยันต์: กระแสแฟชั่นหรือการพยายามสร้าง อัน
ลักษณะ? วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วัง โม. (2552). การสักยันต์และลักษณะทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์หลี มณฑลไห่หนาน
มหาวิทยาลัยซูโจว, เมืองซูโจว.

หลิว เฉียน. (2565). รูปแบบและความเชื่อการสักยันต์ไทยของกลุ่มชาวจีนในประเทศไทยและ
สาธารณรัฐประชาชนจีน. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

ผู้เขียน

ZHAO JUE*

สุภาวดี ยาดิ

Truong Thi Hang

คณะมนุษยและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

119 หมู่ 9 ถนนลำปาง-แม่ทะ ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100

e-mail: 664018968@qq.com

ผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์และคุณลักษณะเพจตราสินค้า
ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าโดยมีความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า
เป็นตัวแปรส่งผ่าน

The Impact of Social Media-based Brand Community and Brand
Innovativeness on Purchase Intention: The Mediating Role of
Brand Characteristics

ชยนรรจ์ ขวาลอด*, ธงชัย ศรีวรรธนะ, ทิพย์รัตน์ เลหาหะวิเชียร และธีรารัตน์ วรพิเชฐ
Chayanun Khaoplod*, Thongchai Srivardhana, Tipparat Laohavichien
and Thirarut Worapishet

Received: 2 June 2023, Revised: 24 June 2025, Accepted: 28 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับสื่อชุมชนตราสินค้าออนไลน์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการด้วยนวัตกรรมตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมพบว่า ประเด็นที่น่าสนใจศึกษามีดังนี้ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของสื่อชุมชนตราสินค้าออนไลน์ที่มีต่อนวัตกรรมตราสินค้า (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของสื่อชุมชนตราสินค้าออนไลน์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการ (3) เพื่อศึกษาผลกระทบของสื่อชุมชนตราสินค้าออนไลน์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการผ่านนวัตกรรมตราสินค้า กรอบแนวคิดที่ได้ี้ สามารถนำไปใช้ในการศึกษาเพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจจากสื่อสังคมออนไลน์ ประเทศไทยให้มีการพัฒนารูปแบบด้วยนวัตกรรมตราสินค้าที่เข้าถึงความต้องการของลูกค้าด้วยความทันสมัย รวดเร็ว ครอบคลุมทุกเครือข่าย สอดรับการเปลี่ยนแปลงในยุคการตลาดยุคดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0

คำสำคัญ : ชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์, คุณลักษณะเพจตราสินค้า, ความตั้งใจซื้อสินค้า, ความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า

Abstract

This article aims to study literatures and related researches, and, propose a conceptual framework of the relationship between social media based brand community and brand innovativeness on purchase intention: the mediating role of brand characteristics . Due to the literature review, some interesting issues are as follows: (1) to study the effect of social media based brand community and brand characteristics on brand innovativeness; (2) to study the effect of social media based brand community on purchase intention; (3) to study the effect of social media based brand community on purchase intention through brand innovativeness.

These conceptual frameworks would be helpful to draw up a marketing strategy for social media business in Thailand, in order to implement brand innovation that meets customers' purchase intention to assess the pace of change in the digital era.

Keywords : Social media based brand community, Brand Characteristics, Purchase intention, Brand innovativeness

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคดิจิทัล ปัจจุบันระบบสื่อสังคมออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสเพื่อการเข้าถึงกลุ่มสังคมลูกค้าได้อย่างสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพียงแค่มีเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตไร้สายที่มีกำลังส่งขยายตัวเพิ่มขึ้นครอบคลุมทั้งในพื้นที่สาธารณะ องค์กรภาครัฐและเอกชน และหน่วยเล็กที่สุดคือครัวเรือน ตลอดจนผ่านเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการติดต่อสื่อสารเข้าถึงผู้บริโภค กลายเป็นช่องทางการทำการตลาดผ่านสื่อชุมชนตราสินค้าออนไลน์ มีการเปิดกว้างครอบคลุมเชื่อมโยงเครือข่ายหลากหลายกลุ่มสังคมและเป็นการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า

ได้อย่างรวดเร็ว ด้วยการพัฒนานวัตกรรมตราสินค้าจึงเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดรูปแบบหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ

การเติบโตอย่างรวดเร็วของสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้การพัฒนาเครือข่ายการทำธุรกิจที่นับวันมีการเปิดกว้าง โดยเฉพาะโลกไร้พรมแดนสอดคล้องนโยบายภาครัฐนำไปสู่การพัฒนาประเทศไทย 4.0 อุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าด้วยนวัตกรรมเป็น เป็นเครื่องมือนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

เครือข่ายการทำธุรกิจเป็นรูปแบบที่เรียกว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีพลังสูง มีการรับรู้ การสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว เท้าทันการค้นหาค้นหาข้อมูลได้ทั่วทุกมุมโลก การนำสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้เป็นช่องทางการตลาดที่สำคัญในหลายธุรกิจ ที่เรียกว่า การตลาดสินค้าออนไลน์ กิจกรรมต่างๆ ที่มีในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบเฟสบุ๊กที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค ส่งผลต่อการรับรู้ในตราสินค้าของธุรกิจ อันมีผลกระทบต่อความตัดสินใจในการซื้อของผู้บริโภค (Katja Hutter and Julia Hautz, 2013)

สถิติและพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ประเทศไทยมีผู้ใช้งานจากจำนวนประชากรทั้งหมด 68 ล้านคน พบว่า เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 46 ล้านคน คิดเป็น 67% ของประชากร โดยทั้งหมดใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ทั้งสิ้น (ที่มา : We Are Social Digital in 2017) ข้อมูลคนไทยใช้อินเทอร์เน็ต พบว่า มีการใช้งานทุกวันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 86% โดยการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มากที่สุดคือ เฟสบุ๊ก รองลงมาคือ ไลน์ คนไทยที่ใช้เฟสบุ๊กมีการใช้งานมากที่สุด มีจำนวนถึงถึง 31 ล้านคนต่อวัน และมีอัตราส่วนของผู้ใช้สินค้าออนไลน์เทียบกับจำนวนประชากร ด้วยอัตราส่วนร้อยละ 44 ทำให้ประเทศไทยยังอยู่ในกลุ่มผู้นำที่มีผู้ใช้สินค้าในตลาดสินค้าออนไลน์

อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกายและสิ่งทอในปี 2566 เป็นอุตสาหกรรมเสื้อผ้านี้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ต้องยอมรับว่าผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในกลุ่ม “เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย” เป็นธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีผู้บริโภคเป็นหลักในการขับเคลื่อนเติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศไทย ตลาดแฟชั่นแฟชั่นมีมูลค่ากว่า 30,000 ล้านบาท และในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา จากพฤติกรรมของคนไทย ที่ไม่ว่าสถานการณ์เศรษฐกิจจะดีหรือไม่ ความต้องการในการซื้อเสื้อผ้าหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแฟชั่นยังคงมีการเติบโต จากภาพรวมของตลาดสินค้าแฟชั่นมูลค่า 150,000 ล้านบาท ที่เติบโตทุกปีเฉลี่ย

5-6% ตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ที่เปลี่ยนรูปแบบตามกระแสนิยมในวงการแฟชั่น “แฟชั่นรวดเร็ว” เป็นกระแสการทำตลาดจากแบรนด์สินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นที่เป็นอินเทอร์เน็ตแบรนด์ ตัวอย่าง เช่น Zara, H&M, Uniqlo, Mango เป็นต้น

เป็นแบรนด์จากต่างชาติที่เข้ามาทำตลาดในประเทศไทย โดยตราสินค้าที่มีสาขาและ ยอดขายสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ Uniqlo มีจำนวน 40 สาขา มียอดขาย 8.8 ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ Zara มีจำนวน 11 สาขา มียอดขาย 4.7 ล้านบาท และ H&M มียอดขาย 4.4 ล้านบาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2018) ดังนั้น การแข่งขันในตลาดแฟชั่นรวดเร็ว ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ตราสินค้าหรือแบรนด์เป็นสิ่งสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของแบรนด์และผู้บริโภคที่มีการรวมกลุ่มกันในโลกออนไลน์ จากพฤติกรรมการเชื่อมโยงด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้โลกเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารถึงกันอย่างรวดเร็วการใช้งานด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีตั้งแต่ ด้านการเรียนรู้ ด้านความบันเทิง ด้านการซื้อสินค้า ไปจนถึงการดำเนินธุรกิจ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ที่ต้องการปรับตัว สภาวะความเปลี่ยนแปลง (Kotler & Keller, 2016)

เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้า เรื่องผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์และคุณลักษณะเพจตราสินค้าที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นลักษณะการทำกลยุทธ์การตลาดรูปแบบหนึ่งโดยการศึกษาจากพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มอุตสาหกรรมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายแฟชั่นรวดเร็วในประเทศไทย ที่แสดงถึงการค้นหาคุณลักษณะเพจตราสินค้าที่ครองใจกลุ่มชุมชนตราสินค้าออนไลน์ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ บนแพลตฟอร์มเฟสบุ๊กเพจตราสินค้าเสื้อผ้าแฟชั่นรวดเร็ว ที่เป็นกลุ่มลูกค้าที่มีประสบการณ์ซื้อเป็นสมาชิกผู้ติดตามข้อมูลข่าวสารการอัปเดตในเพจตราสินค้าอยู่ก่อนแล้ว โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์และคุณลักษณะเพจตราสินค้าโดยมีความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่านว่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้านั้นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำมาผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับกลยุทธ์ทางการตลาด ตลอดจนทิศทางการของธุรกิจซึ่งนับวันจะมีการแข่งขันแนวสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การพัฒนากลยุทธ์ที่เหนือกว่าคู่แข่งแต่ตอบโจทย์เพิ่มเติมความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะเพจตราสินค้า ครองใจกลุ่มลูกค้าเดิมและเพิ่มความสามารถการแข่งขันโดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่เป็นแฟชั่นรวดเร็วของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการ ผ่านความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจศึกษามีดังนี้ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการ (3) เพื่อศึกษาผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการผ่านความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า

ดังนั้น การศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมนี้จึงมีความสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดผลกระทบของชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการด้วยความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า โดยคาดว่าผลลัพธ์จากการศึกษาเป็นการนำเสนอกรอบแนวคิดที่เป็นประโยชน์เพื่อขยายองค์ความรู้ทางวิชาการ ในด้านนวัตกรรมกลยุทธ์การตลาด เป็นแบบอย่างในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในธุรกิจออนไลน์ให้เกิดการถ่ายทอดสืบต่อไป

เนื้อหา

ชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ (Social media based brand community)

ชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง แนวคิดการผสมผสานระหว่างสื่อสังคมออนไลน์และชุมชนตราสินค้า โดยชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ แสดงถึงการรวมตัวกันของผู้ใช้งานบนโลกออนไลน์ จากการรวมกลุ่มของลูกค้าผู้ที่มีความชื่นชอบในตราสินค้า ก่อเกิดแนวคิดชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลูกค้าเป็นศูนย์กลาง ประสบการณ์การบริโภคข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทรัพยากรที่มีค่าอื่น ๆ จะถูกแบ่งปันระหว่างสมาชิกและเจ้าของบริษัทซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นระหว่างองค์ประกอบทั้งหมดของรูปแบบชุมชนตราสินค้าที่มีลูกค้าเป็นศูนย์กลาง (McAlexander et al., 2002) ประกอบด้วยความสัมพันธ์ในชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลูกค้าเป็นศูนย์กลาง 4 ด้าน คือ ด้านสินค้า (Product) ด้านตราสินค้า (Brand) ด้านบริษัท (Company) และลูกค้าอื่น (Other Customer)

ด้านสินค้า (Product) คือ ผลิตภัณฑ์ภายใต้ตราสินค้าที่ผู้บริโภครู้สึกรัก ภาควิไมใจ มีความรู้สึกมีความสุขที่ได้ใช้สินค้าภายใต้ตราสินค้า และมีความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ใช้ในการซื้อผลิตภัณฑ์ภายใต้ตราสินค้านั้น

ด้านตราสินค้า (Brand) คือ คุณค่าของตราสินค้าที่มาจากเรื่องราวความเป็นมาของตราสินค้า เป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูงในความรู้สึกของลูกค้าและหากต้องมีการหาสินค้าทดแทนลูกค้าก็จะยังคงเลือกในตราสินค้านั้น

ด้านบริษัท (Company) คือ บริษัทเจ้าของตราสินค้าที่เข้าถึงความต้องการของลูกค้าและใส่ใจในสิ่งที่ลูกค้าแสดงความคิดเห็น

ลูกค้าอื่น (Other Customer) คือ สมาชิกในกลุ่มชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามารวมกลุ่มกันก่อเกิดมิตรภาพที่ดีเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน และมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของตราสินค้านั้นร่วมกันในกลุ่ม

ชุมชนตราสินค้าสื่อออนไลน์ หมายถึง การผสมผสานระหว่างแนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์และชุมชนตราสินค้า จากการศึกษางานวิจัยมากมายได้ให้นิยามความหมายแตกต่างกันเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (social media) โดย Kaplan and Haenlein (2010) ได้ให้ความหมายสื่อสังคมออนไลน์ คือ กลุ่มผู้ใช้แอปพลิเคชันบนเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นการสร้างกลุ่มที่มีแนวความคิด มีอุดมการณ์ร่วมกันด้วยเทคโนโลยีของ Web 2.0 ภายในกลุ่มที่สร้างขึ้นมานี้ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็นในเนื้อหาของตราสินค้านั้น ที่สมาชิกในกลุ่มร่วมสร้างกันขึ้นมาได้ นิยามความหมายของสื่อสังคมออนไลน์นั้นสามารถปรับประยุกต์ได้ตามการรับรู้และการเข้าใจร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้การรวมตัวเพื่อสร้างกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์นั้นเกิดจากสมาชิกในกลุ่มผู้บริโภคที่ร่วมกันสร้างเนื้อหาเรื่องราวประวัติความเป็นมาจนถึงปัจจุบันในตราสินค้า จากความแตกต่างหลากหลายกลุ่มหลากหลายแพลตฟอร์มที่เป็นรูปแบบการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ ตัวอย่างเช่น การส่งรูปภาพ การแบ่งปันข้อมูล ความรู้ การพูดคุยกันในกลุ่ม เป็นต้น (Harris, 2009).

ชุมชนตราสินค้าออนไลน์ คือ ชุมชนที่มีลักษณะไร้ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ มีเครือข่ายกว้างขวางทั่วทุกมุมโลก โดยอ้างอิงจากโครงสร้างทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มผู้ชื่นชมในตราสินค้าเดียวกัน มีความรู้สึกผูกพันกับตราสินค้านั้น ๆ จนทำให้เกิดการรวมตัวกันจนเป็นชุมชนขึ้นมามีการสื่อสารที่แสดงออกในลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Muniz & O'Guinn, 2001).

Oestreicher and Zalmanson (2013) ศึกษาวิจัย โดยตรวจสอบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวเนื้อหาในอุตสาหกรรมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในโลกอุตสาหกรรมในการสื่อสารของโลกยุคดิจิทัล นักการตลาดปัจจุบันนำเสนอรูปแบบการสื่อสารทางการตลาดผ่านรูปแบบเครือข่ายชุมชนออนไลน์ในอินเทอร์เน็ต การศึกษาแสดงผลว่าการสร้างเว็บไซต์ทางการตลาดในเชิงรุกที่นักการตลาดสร้างขึ้นมามีประสิทธิภาพและมีอิทธิพลต่อกลุ่มผู้บริโภคเข้ามาให้ความสนใจในตราสินค้าและตัวสินค้า รูปแบบการตลาดเชิงรุกจากเว็บไซต์ของนักการตลาดสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคในปัจจุบันและในอนาคตได้ ด้วยรูปแบบการตลาดเชิงรุกที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้ใช้สินค้าแสดงความคิดเห็นที่มีต่อตราสินค้านั้นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นจุดแข็งในการนำเสนอให้กับผู้ที่สนใจคนอื่น ๆ หรือผู้ใช้อื่นที่มีความคาดหวังในตราสินค้า คอยติดตามความคิดเห็นที่ได้รับจากผู้ซื้อตราสินค้าเดิมที่มีอยู่เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้า ดังนั้นนักวิจัยได้แนะนำให้ธุรกิจจัดทำรูปแบบส่งเสริมการตลาดด้วยระบบดิจิทัลในสื่อสารข้อมูลกับกลุ่มสมาชิก

ชุมชนตราสินค้าเกิดจาก สมาชิกและความสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีร่วมกันในชุมชนตราสินค้า McAlexander, Schouten, and Koenig (2002) นำเสนอโมเดลการมุ่งเน้นลูกค้าแสดงความสัมพันธ์ชุมชนตราสินค้าอันประกอบด้วย ผลิตรายณ์ ตรายณ์ ลูกค้าและนักการตลาด (ภาพที่ 1) การสร้างความแข็งแกร่งของชุมชนตราสินค้าเกิดได้จากรูปแบบการดำเนินงาน ทั้งในตัวชุมชนตราสินค้า หรือจากความคิดเห็นของสมาชิกที่ร่วมกันระบุความเป็นตัวตนของตราสินค้า ภายในกลุ่ม มีการแบ่งปันข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตราสินค้าผ่านทางชุมชนตราสินค้า ทั้งที่เป็นข้อมูลทางความรู้สึก ความคิดเห็น รวมถึงการสนับสนุนให้กำลังใจ เหล่านี้ล้วนสื่อออกมาเป็นสัญลักษณ์ของตราสินค้าที่นักการตลาดต้องการสื่อออกมาให้สังคมรับรู้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ตราสินค้าด้วยกันที่เกิดขึ้นได้ผ่านชุมชนตราสินค้า และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ตราสินค้ากับตราสินค้า ซึ่งเกิดจากความไว้วางใจที่มีต่อสินค้าหรือบริการ และองค์ประกอบที่จับต้องไม่ได้ของตราสินค้า (McAlexander, Schouten, & Koenig, 2002).

คุณลักษณะเพจตราสินค้า (Brand page characteristics)

คุณลักษณะเพจตราสินค้า คือ สิ่งที่ธุรกิจอยากสื่อสารผ่านเพจตราสินค้าที่ถูกสร้างเพื่อเป็นเครื่องมือส่งเสริมการตลาด โดยคุณลักษณะที่สื่อสารเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของผู้บริโภคกับแบรนด์ การสร้างคุณลักษณะเพจตราสินค้านั้นเปรียบเสมือนการออกแบบบุคลิกลักษณะของตรา

สินค้าคล้ายลักษณะบุคคลที่มีมาที่ไป มีภูมิหลังบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมา สร้างคุณค่าเพจตราสินค้าจากการ แสดงออกถึงตัวตน ความสัมพันธ์เสมือนเป็นสิ่งมีชีวิต เหมือนกับมนุษย์ เช่น มีโครงสร้าง ร่างกาย ความคิด และจิตวิญญาณ ในยุคดิจิทัล คุณลักษณะเพจตราสินค้า มีความสำคัญสูงต่อการทำธุรกิจอย่างแท้จริง การทำให้ตราสินค้ามีชีวิตและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมภายใต้ชื่อตราสินค้านั้น โดยมีคุณลักษณะ 4 ด้าน ดังนี้

1. เนื้อหาที่มีคุณภาพ (Content quality) มุมมองของลูกค้าเกี่ยวกับคุณค่าข้อมูลที่มีอยู่ในหน้าเพจตราสินค้า เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถช่วยให้สมาชิกเลือกสินค้า นำไปใช้ประโยชน์ให้ผลลัพธ์ที่ดีและมีเพียงพอต่อความต้องการ เป็นข้อมูลที่มีคุณภาพเกี่ยวข้องให้กับตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่น่าเสนอ ซึ่งอาจรวมถึงข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหา ความถูกต้อง ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงถึงกัน

2. คุณภาพการติดต่อลูกค้า (Customer Contact Quality) ความสะดวกและความพร้อมของข้อมูล ง่ายต่อการใช้งาน มีการอัปเดตข้อมูลที่ทันสมัย เป็นทางเลือกที่ดีกว่าช่องทางอื่นจากการใช้เพจตราสินค้า

3. คุณค่าการเรียนรู้ตราสินค้า (Brand learning value) คือ การรับข้อมูลตราสินค้าของลูกค้าจากหน้าเพจตราสินค้า โดยมาจากความรู้ความเข้าใจรายละเอียด ช่วยเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาลเฉพาะเกี่ยวกับตราสินค้า ให้ข้อมูลเพื่อช่วยตัดสินใจ และช่วยจัดการทางการเงินได้จากหน้าเพจตราสินค้า

4. คุณค่าความสุขความเพลิดเพลิน (Hedonic) หมายถึง ความบันเทิง ความสนุกเพลิดเพลินและความน่าตื่น เป็นสัมผัสทางความรู้สึกมีความสุขมากขึ้นที่ลูกค้าได้รับในขณะที่ใช้งานหรือมีส่วนร่วมกับเพจตราสินค้า

คุณลักษณะตราสินค้าถูกสร้างและได้รับอิทธิพลมาจากการปฏิสัมพันธ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่กลุ่มลูกค้ามีต่อตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ ลักษณะบุคลิกภาพของผลิตภัณฑ์ยังสามารถมาเชื่อมโยงกับตราสินค้าได้โดยตรงจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตราสินค้า เช่น ภาพลักษณ์ที่แสดงถึงผู้ใช้ตราสินค้านั้น (Brand's User Imagery) พนักงาน ผู้บริหาร หรือเจ้าของบริษัท (Company's Employees or CEO) และบุคคลที่มีชื่อเสียงที่เป็นตัวแทนให้การสนับสนุนตราสินค้า (Brand's Product Endorsers) นอกจากนี้ ลักษณะบุคลิกภาพยังสามารถมาเชื่อมโยงกับตราสินค้าได้ในทางอ้อมอีกด้วย เช่น ผ่านคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับ ผลิตภัณฑ์ (Product-Related Attribute) สิ่งต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับประเภทของผลิตภัณฑ์ (Product Category Associations) ชื่อตราสินค้า

สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย (Brand Name, Symbol or Logo) ราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย รวมทั้ง รูปแบบการโฆษณา เป็นต้น (Aaker, 1997; Batra, Lehmann, & Singh, 1993; Plummer, 1985)

ความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า (Brand Innovativeness)

ความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า หมายถึง ระดับการรับรู้ในนวัตกรรมตราสินค้า ความเป็นนวัตกรรมของตราสินค้าจากคุณลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างเมื่อเทียบกับตราสินค้าอื่น ชื่อเสียงของตราสินค้าที่มาจากการใช้นวัตกรรมสูงในการแสดงคุณค่าของตราสินค้าให้กับผู้บริโภครับรู้ เป็นการแสดงออกด้วยคุณลักษณะที่เป็นนวัตกรรมที่ผู้บริโภคมองเห็นคุณค่าในตัวสินค้า อาจมาจากความเชื่อและการรับรู้ของกลุ่มลูกค้า สื่อสารผ่านเพจตราสินค้า สามารถนำเสนอเรื่องราวใหม่ๆ และผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้โดยง่าย นวัตกรรมตราสินค้าเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการคิดใหม่ ภาพลักษณ์ใหม่และการแนะนำนวัตกรรมคุณภาพสูงผ่านตราสินค้าในการดำเนินธุรกิจ การเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันในตลาด อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา การแนะนำ ผลิตภัณฑ์ใหม่ คุณลักษณะผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมากมายหลากหลายระดับของสินค้า ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงทางตลาดออนไลน์ จากความเชื่อและการรับรู้ที่กลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มลูกค้าสมาชิกที่หลงใหลชื่นชมในตราสินค้า จากความโดดเด่นในคุณลักษณะตราสินค้าเมื่อเปรียบเทียบกับตราสินค้าอื่นเป็นการยอมรับจนถึงความจงรักภักดีด้วยความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า

นวัตกรรม จากแนวคิดนวัตกรรมบริการภายใต้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารบนช่องทางอินเทอร์เน็ต Hsiaping Yeh (2015) ผลการวิจัย พบว่าจากการศึกษาในหลากหลายอุตสาหกรรม ตั้งแต่อุตสาหกรรมยานยนต์ไปจนถึงอุตสาหกรรมอาหาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครือข่ายสังคมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้า ซึ่งธุรกิจมีเป้าหมายในการนำเสนอสินค้าใหม่โดยผ่านการส่งเสริมในตราสินค้า สิ่งเหล่านี้ส่งผลทางตรงทำให้มีคุณค่าที่ลูกค้าได้รับจากการซื้อสินค้าหรือบริการเพิ่มมากขึ้นและมีความตั้งใจในการซื้อของลูกค้าตามมาอีกด้วยนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่ธุรกิจจะได้รับ

Chang (2011) กล่าวถึง นวัตกรรมตราสินค้า พบว่า เป็นที่ยอมรับว่าทุกวันนี้พฤติกรรม การบริโภคสินค้านั้น ผู้บริโภคจะมีการจัดลำดับสินค้าที่ตนต้องการไว้ในใจ แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างแบรนด์แต่ด้วยความเหลื่อมล้ำของช่วงระยะเวลานั้น การสร้างตราสินค้าการ

สร้างตราสินค้าที่เรียกว่า การสร้างแบรนด์ กลับยังไม่เพียงพอ ผู้บริโภคมีความเฉยชากับตราสินค้ารูปแบบเดิมที่ไม่มีความสดใหม่และการรับรู้ในตราสินค้า ดังนั้น วัตถุประสงค์ของนวัตกรรมตราสินค้าคือ การถ่ายทอดประสบการณ์ทั้งทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อมของสินค้าหรือบริการในธุรกิจออกไปสู่ผู้บริโภค ให้ได้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในแนวคิดของนวัตกรรมตราสินค้า เหล่านี้คือ สิ่งที่ส่งเสริมการทำตราสินค้าของธุรกิจที่ดีเป็นตราสินค้าสาธารณะอย่างมีรูปแบบแนวความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่ตราสินค้าที่แท้จริง

Schultz and Barnes (1999) ให้ความหมายในมุมมองที่ว่าตราสินค้าเพียงอย่างเดียวไม่สามารถดึงดูดให้ผู้บริโภคนั้นเข้าไปถึงการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ แต่เป็นการสื่อความหมายทางการตลาดแก่ลูกค้า ในการแสดงให้เห็นในสิ่งที่ลูกค้าเป็นอยู่และกล่าวถึงความเชื่อที่มีในตราสินค้าที่ต้องการพัฒนาในขั้นที่สูงขึ้นไปในแวดวงสื่อสังคม ดังนั้น ตราสินค้าจะไม่เป็นแค่เพียงชื่อหรือสัญลักษณ์ทางการค้า แต่ตราสินค้าเป็นการสร้างความเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้บริโภค

Grant (2006) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมตราสินค้าโดยให้คำนิยามว่า นวัตกรรมตราสินค้า คือ เรื่องราวความเป็นมาของการดำเนินธุรกิจอันเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่ตรรกะทางวัฒนธรรมในธุรกิจนั้น ก่อเกิดการเชื่อมโยงเรื่องราวอย่างต่อเนื่องในกลุ่มการดำเนินธุรกิจ นำไปสู่แนวคิดใหม่ เพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ในตราสินค้านั้นและที่สำคัญคือ การทำให้ตราสินค้านั้นดำรงคงอยู่ในลักษณะเข้าไปตราตรึงในใจของผู้คนที่พบเห็น นวัตกรรมตราสินค้า แสดงถึงแนวคิดกิจกรรมใหม่ๆที่สื่อออกมาจากตราสินค้า

Yu-Hsien and Chih-Hung (2014) ศึกษาตราสินค้า พบว่า สินค้าของธุรกิจนั้นมียอดประกอบเป็นตัวแปรต่างๆมากมาย เพื่อสื่อแสดงถึงตราสินค้าและตราสินค้าของธุรกิจที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่ จากเรื่องราวความเป็นมาของธุรกิจในอดีตแสดงถึงการรับรู้ของผู้บริโภคสืบเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบันที่ทันสมัยเท่าทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก นวัตกรรมตราสินค้า มีเป้าหมายในการเข้าถึงพฤติกรรมต่างๆของผู้บริโภคตามแนวความคิดใหม่ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ความชอบ กระแสสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อมก่อให้เกิดเป็นแนวคิดตราสินค้าของธุรกิจ ประกอบด้วยแนวคิด (1) วัฒนธรรมประเพณีใหม่ (2) ระบบความเชื่อและช่วงเวลา (3) สัญลักษณ์ (4) การเชื่อมโยงเครือข่ายและการควบคุม (5) ความหรูหราและความตื่นตัวใจ

ดังนั้น ความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า คือ การสร้างหรือพัฒนาสิ่งใหม่หรือการสร้างตราสินค้า ให้ผู้บริโภคสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง จากการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจและเหนือกว่าแบรนด์อื่น ที่ต้องดึงดูดใจผู้บริโภคและไม่เคยมีตราสินค้าอื่นทำมาก่อน เป็นการสร้างความแตกต่างด้านอารมณ์ ความรู้สึกของผู้บริโภค ผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ทั้งโซเชียลมีเดียเช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม อันเป็นช่องทางการเข้าถึงผู้บริโภคผ่านรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคในเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ นักการตลาดสามารถวางแผนกลยุทธ์รองรับพฤติกรรมอย่างลึกซึ้ง การตลาดสังคมเครือข่าย (Social Networking Marketing) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีกลุ่มสังคมอยู่บนโลกออนไลน์

ความตั้งใจซื้อสินค้า (Purchase Intention)

Dodds et al. (1991) ให้ความหมาย ความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค คือ ความเป็นไปได้จากความเต็มใจในการซื้อสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ ผลการศึกษาแสดงถึง ความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภคมีอิทธิพลและเป็นการแสดงถึงแรงจูงใจและความชื่นชอบเฉพาะในตราสินค้า ในกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสำคัญต่อลูกค้าเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลของตราสินค้าที่เป็นที่ชื่นชอบมีอิทธิพลทางด้านบวกต่อการรับรู้คุณภาพ การรับรู้ในคุณค่า และความเต็มใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในขณะที่ ความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค

การศึกษาของ Akaah and Korgaonkar (1988) กล่าวว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมีวิธีในการเลือกจากตราสินค้าที่เป็นที่รู้จักจากสินค้าที่มีภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีเพราะภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีมีผลต่อการรับรู้ในความเสี่ยงที่ต่ำกว่าของสินค้า นอกจากนี้ Aghekyan et al. (2012) ยังกล่าวอีกว่าตราสินค้าที่มีความตั้งใจซื้อจากผู้บริโภคนั้น เกิดจากการเพิ่มการรับรู้ในคุณค่าของสินค้าในสายตาผู้บริโภค

การศึกษาวิจัยของ Ajzen (1991) ชี้ให้เห็นว่า ความตั้งใจของผู้บริโภคเป็นตัวชี้วัดอันเกิดจากการพฤติกรรมการสมมุติที่ถูกชี้นำด้วยความรู้สึกชื่นชอบของคน ความเต็มใจที่จะเข้าถึงสินค้า และมีความยินดีที่แสดงออกถึงพฤติกรรมบางอย่างที่พวกเขาพยายามจะกระทำให้รับรู้ถึงความรู้สึกที่บ่งบอกว่าเป็นพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ Jamil and Mat (2011) ได้เสนอเกี่ยวกับความตั้งใจในการซื้อสินค้าหรือบริการบนโลกออนไลน์ว่า ความตั้งใจซื้อหรืออิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการที่แท้จริงบนโลกออนไลน์ และเสนอแนะในการตรวจสอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรดังกล่าวกับการศึกษาในอนาคต

ดังนั้น ความตั้งใจในการซื้อสินค้า หมายถึง พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความสนใจในตราสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะได้รับอิทธิพลและมีแรงจูงใจจากความชื่นชอบในตราสินค้านั้น จนเกิดกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้า จากภาพลักษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือในตราสินค้ามีผลกระทบสูงมากต่อการตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ธุรกิจลดภาวะความเสี่ยงจากการให้บริการดี ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นช่วยในการลดต้นทุนสารสนเทศ นอกจากนี้ความตั้งใจซื้อสินค้าเกิดจากการเพิ่มการรับรู้ในภาพลักษณ์แสดงถึงคุณค่าของตราสินค้าในสายตาผู้บริโภค

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแฟชั่น

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแฟชั่นในประเทศไทย หมายถึง กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแฟชั่น ผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ บนแพลตฟอร์มโซเชียล ประเภทเฟสบุ๊ค ปัจจุบันธุรกิจหนึ่งที่มีความโดดเด่นในตลาดการแข่งขันนั้นคือธุรกิจใ้อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้าแฟชั่นที่เป็นอินเตอร์แบรนด์ ตัวอย่าง เช่น Zara, H&M, Uniqlo, Mango เป็นต้น เป็นแบรนด์จากต่างชาติที่เข้ามาทำตลาดในประเทศไทย โดยตราสินค้าที่มีสาขาและยอดขายสูงสุด 4 อันดับ ได้แก่ Uniqlo มียอดขาย 8.8 พันล้านบาทต่อปี รองลงมา ได้แก่ Zara มียอดขาย 4.7 พันล้านบาทต่อปี H&M มียอดขาย 4.4 พันล้านบาทต่อปี และMango เป็นอินเตอร์แบรนด์ติด1ใน10อันดับมียอดขายสูง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2018) เป็นตลาดที่มีการแข่งขันสูงระหว่างตราสินค้า ถือได้ว่าเรื่องการนำเสนอคุณลักษณะตราสินค้าหรือบริการ ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ กลุ่มโซเชียลมีเดียมีการเติบโตสูง มีวิวัฒนาการพัฒนานำเสนอเทรนด์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Yu-Hsien Chou and Chih-Hung Pai (2014) ศึกษาผลกระทบของนวัตกรรมตราสินค้าที่มีต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า ในประเทศไต้หวัน ผู้บริโภคมีกระแสมินิยมการลดน้ำหนัก ส่งผลต่อกระแสสังคมและวัฒนธรรม จากการสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มผู้บริโภคในประเทศไต้หวัน แสดงผลการวิจัย คือ มีผลกระทบด้านบวกระหว่างนวัตกรรมตราสินค้ากับการมีข้อมูลข่าวสารของลูกค้า กระบวนการประมวลผลข้อมูล กระบวนการตัดสินใจของลูกค้า และปัจจัยที่เป็นสถานการณ์ในการตัดสินใจของลูกค้า และพบว่าในด้านประชากรศาสตร์นั้นนวัตกรรมตราสินค้าไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ทั้งนี้การวิจัยมุ่งเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการจัดการนวัตกรรมตราสินค้า

ความสัมพันธ์ระหว่าง นวัตกรรมตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้าTeng (2009) ศึกษาพบว่าในด้านของกลยุทธ์ตราสินค้ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญกับคุณค่าตราสินค้า ในขณะที่ Lin (2011); Liang (2012) กล่าวถึง นวัตกรรมด้านการบริการและนวัตกรรมในธุรกิจโรงแรม พบว่า นวัตกรรมบริการมีอิทธิพลด้านบวกต่อคุณค่าตราสินค้า

งานวิจัยในประเทศที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น Hsiaoping Yeh (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านผลกระทบของแนวคิด นวัตกรรมบริการกับภาพลักษณ์ตราสินค้าและความตั้งใจซื้อสินค้า พบว่า กระบวนการที่เป็นนวัตกรรมบริการภายใต้การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าและความตั้งใจซื้อสินค้า ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสายตาของลูกค้าและได้รับความตั้งใจซื้อสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น

แรงจูงใจสำหรับการมีส่วนร่วมของลูกค้าในนวัตกรรมร่วมเครือข่ายชุมชนออนไลน์ นั้น Tingting(Christina) Zhagand and Jay Kandampully (2015) ได้รวบรวมแนวคิดพบว่าในอุตสาหกรรมโรงแรมมีแรงจูงใจหลัก 3 ประการนำไปสู่การมีส่วนร่วมของลูกค้าในเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ คุณค่าของตราสินค้า ความรู้สึกของชุมชน และแรงจูงใจทางการเงิน ทั้งนี้เกิดจากประสบการณ์ของลูกค้าที่มีก่อนเข้ารับบริการ นำมาใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดนวัตกรรมในการร่วมสร้าง ร่วมทำ ส่งผลกระทบเป็นแรงจูงใจทั้ง 3 ประการจากทัศนคติของลูกค้า

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่สมมติฐานและกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

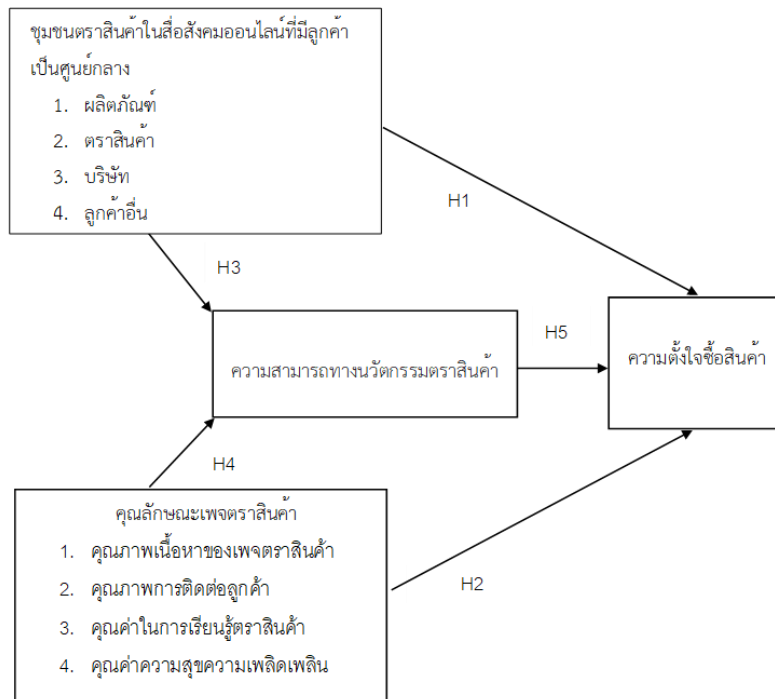
สมมติฐานที่ 1 ชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบทางตรงต่อความตั้งใจซื้อ

สมมติฐานที่ 2 คุณลักษณะเพจตราสินค้ามีผลกระทบทางตรงต่อความตั้งใจซื้อ

สมมติฐานที่ 3 ชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า

สมมติฐานที่ 4 คุณลักษณะเพจตราสินค้ามีผลกระทบทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า

สมมติฐานที่ 5 คุณลักษณะเพจตราสินค้ามีผลกระทบทางอ้อมต่อความตั้งใจซื้อสินค้าโดยมีความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่าน

บทสรุป

การศึกษาแนวคิดชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ คุณลักษณะเพจตราสินค้า ที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการโดยผ่านความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า โดยรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการใช้กลยุทธ์การตลาดด้านนวัตกรรมตราสินค้าที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ทางการตลาดที่แสดงถึงความสามารถทางการแข่งขัน ในการสร้างความแตกต่างในรูปแบบใหม่ตอบสนองรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ที่มีการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย ภายใต้ความน่าเชื่อถือในตราสินค้าที่จะส่งผลต่อเป้าหมายดำเนินงานที่ดีของธุรกิจในด้านความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค การวิเคราะห์กิจกรรมเครือข่ายสังคมออนไลน์จากงานวิจัยของ Katja Hutter and Julia Hautz (2013) ศึกษาพบว่า ตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์และสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ความผูกพันของเฟซบุ๊กแฟนเพจมีผลกระทบทางตรงต่อการรับรู้ในตราสินค้าของผู้บริโภค กิจกรรมที่เกิดขึ้นแบบปากต่อปาก (Word of mouth : WOM) และความตั้งใจซื้อสินค้าแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมในสื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบอย่างแท้จริงต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆมากมายที่เกิดขึ้นและการแผ่กระจายอย่างรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร เป็นความท้าทายสำหรับนักการตลาดบนโลกออนไลน์ ลูกคามีอำนาจการต่อรองและเป็นพลังอำนาจที่เพิ่มมากขึ้นยากต่อการควบคุม ทำให้การตลาดมีแนวโน้ม จำเป็นต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ไปตามพฤติกรรมของผู้บริโภค การตลาดรูปแบบการรวมกลุ่มกับของผู้บริโภคบนโลกบนโลกออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค การปรับตัวของธุรกิจในการทำกลยุทธ์บนเพจตราสินค้าของบริษัทจึงมีบทบาทสำคัญ เดิมมีการศึกษาในแง่มุมด้านกลยุทธ์ตราสินค้า นวัตกรรมการผลิตและนวัตกรรมบริการ มีการศึกษาด้านความสามารถทางนวัตกรรมแต่ยังไม่พบการศึกษาด้านความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า และแม้ในอดีตมีนักวิจัยมากมายศึกษาเกี่ยวกับชุมชนตราสินค้าและสื่อสังคมออนไลน์แต่ยังขาดแคลนข้อมูลในการผสมผสานระหว่างสื่อสังคมออนไลน์กับชุมชนตราสินค้าที่เรียกว่า ชุมชนตราสินค้าในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดแต่ยังขาดแคลนข้อมูล ความชัดเจนในการศึกษาถึงคุณลักษณะเพจตราสินค้า อิทธิพลที่มีผลทำให้เป็นที่ยอมรับกับพฤติกรรมความต้องการของลูกค้า จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโลกยุคดิจิทัลทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคสนใจในความแปลกใหม่ทันสมัย การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง

การทบทวนวรรณกรรมนำมาเรียบเรียงเป็นบทความที่มีความน่าสนใจ สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดงานวิจัยต่อไป ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำแนวคิดชุมชนตราสินค้าในสื่อออนไลน์ คุณลักษณะเพจตราสินค้าที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการโดยผ่านความสามารถทางนวัตกรรมตราสินค้า สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจบนสื่อสังคมออนไลน์ ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าทางการตลาดสูงมีการแข่งขันในโลกธุรกิจด้านนวัตกรรมที่สูงมาก เพื่อเป้าหมายในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่ดีมีประสิทธิภาพของธุรกิจของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). (online).
http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/industry_plan/thailand_industrialdevelopmentstrategy4.0.pdf, 8 พฤษภาคม 2560.
- กลยุทธ์การสร้างแบรนด์. (2563). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563, จาก

- <http://thesisavenue.blogspot.com/2008/09/brand-buildingstrategies.html>
 คอตตอน ยูเอสเอ. (2563). ตลาดเสื้อผ้าไทยมูลค่า 3,186 ล้านบาท ขี้อุปกระจาย 58 % ขี้อ
 เสื้อผ้าทุกเดือน, <https://positioningmag.com/58914>. สืบค้นวันที่ 19/04/2023
 พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2559). Branding on the move : นวัตกรรมการสร้างแบรนด์ให้ โดน ดี ดัง.
 (online). <http://drphot.com/thinkabout/archives/1528>, 16 พฤศจิกายน 2559
 แผนกข้อมูลอุตสาหกรรม สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2566). ความท้าทายและโอกาส
 ของอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย ในปี 2566, ศูนย์ข้อมูลฯ,
<https://www.thaitextile.org/th/insign/detail.3326.1.0.html> www.just-style.com และ Business Watch. สืบค้นวันที่ 19 /04/66
 ฐานเศรษฐกิจ. (2562). อี-คอมเมิร์ซครั้งแรกโต33% ‘เสื้อผ้า-แฟชั่น’ครองแชมป์ซื้อปมากที่สุด
<https://www.thansettakij.com/technology/404997>. หน้า 11. หนังสือพิมพ์
 ฐานเศรษฐกิจ | ฉบับ 3487 ระหว่างวันที่ 14 - 17 กรกฎาคม 2562 สืบค้นวันที่
 19/04/2023
 นกสวันต์ ชมภูซ และ ชุตินาถ ทองจีน .(2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า
 ออนไลน์ผ่าน ระบบ QR Code ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการ
 สวนสุนันระดับชาติ ด้าน “การวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2559 วัน
 ศุกร์ที่ 26 สิงหาคม 2559. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Journal of Organizational
 Behavior and Human Decision Processes* 179 - 211.
 Akaah, I.P. and Korgaonkar, P.K. (1988). A conjoint investigation of the relative
 importance of risk relievers in direct marketing. *Journal of Advertising
 Research* 28: 38-44.
 Aghekyan, M., Forsythe, S., Kwon, W.S., and Chattaraman, V. (2012). The role of
 product brand image and Online Store Image on Perceived Risks and
 Online Purchase Intentions for Apparel. *Journal of Retailing and
 Consumer Services* 9(3): 325-331.
 Aslam, Wajeeha, Ramos de Luna, Iviane. (2021). The relationship between brand

- Facebook page characteristics, perceived value, and customer engagement behavior: An application of Stimulus-Organism-Response (S-O-R).** *Revista Brasileira de Gestão de Negócios*, 23(1), p.43-62.
- Bajpai, V., Pandey, S., & Shriwas, S. (2012). Social Media Marketing: Strategies & ITS Impact. **International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research** 1(7): 214-223.
- Bahman Huseynli , Sevar Mammadova. (2022). Determining the Moderator Role of Brand Image on Brand Innovativeness, Consumer Hope, Customer Satisfaction and Repurchase Intentions. *International Journal of Economics and Business Administration* Volume X, Issue 2, 2022 pp. 59-77
- Bugshan, H. (2014). Co-innovation: the role of online communities. **Journal of Strategic Marketing** 23(2): 1-12.
- Chang, Yuan-Hsin 2011. **The Influences of Brand Innovation on Purchase Attitude and Purchase Intention: The Moderating Effects of Brand Involvement.** MA Taiwan: Department of Business Administration, Ming Chuan University.
- Duncan, T. R. (2008). **Client perceptions of integrated marketing communications.** *Journal of Advertising Research* 33(3): 30-39.
- (2018). **Customer brand engagement behavior in online brand communities.** *Journal of Services Marketing*, 32(3), 286–299.
doi:10.1108/JSM-08- 2016-0293
- Habibi, M.R., Laroche, M. and Richard, M.O. (2014). **Brand communities based in social media: How unique are they? Evidence from two exemplary brand communities.** *International Journal of Information Management*.34(2): 123–32.
- Hair Jr. F. J., Black C. W., Babin J. B., Anderson E. R., Tatham L. R. (2006). **Multivariate Data Analysis.**
Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall Inc.

- Harris, R. 2009. **Social media ecosystem mapped as a wiring diagram.** (online). from:<http://www.twitterthoughts.com/social-medianewsanalyses/2009/9/3/social-media-ecosystemmapped-as-a-wiringdiagram.html?printerFriendly=true>, 27June 2017.
- He, D., Lu, Y., Zhou, D. (2008, June). **Empirical Study of Consumers' Purchase Intentions in C2C.** Journal of Electronic Commerce 13(3): 287-292.
- Hsiaoping Yeh. (2015). **Effects of ICT's Innovative Applications on Brand Image And Customer's Purchase Intention.** The International Journal of Organizational Innovation 7(4): 31-47.
- Jamil, N. A., Mat, N. K. (2011). **To Investigate The Drivers of Online Purchasing Behavioral In Malaysia Based on the Theory of Planned Behavior (TPB): A Structural Equation Modeling (SEM) Approach.** International Conference On Management 453-460.
- Juha Munnukka, Heikki Karjaluo, Anna Tikkanen. (2012). **Are Facebook brand community members truly loyal to the brand?** Computers in Human Behavior 51 (2015) P.429–439
- Kaplan, A. M. and Haenlein, M. (2010). **Users of the world, unite! The challenges and Opportunities of social media.** Journal of Business Horizons 53 (1): 59–68.
- Katja Hutter and Julia Hautz. (2013). **The impact of user interactions in social Media on brand awareness and purchase intention: the case of MINI on Facebook.** Journal of Product & Brand Management 22(5): 342–351.
- Kim, E., Hong, T. (2010). **Segmentating Customers in Online Stores from Factors That Affect the Customer's Intention to Purchase.** Journal of Research in Interactive Marketing 383-388. Kotler, Philip. **Marketing Management (14th Edition)** - Pearson Education Limited, 2011.

- Lee, S.M., Olson, D.L. and Trimi, S. (2012). **Co-innovation: convergenomics, collaboration, and co creation for organizational values.** Journal of Management Decision 50(5): 817-831.
- Lee, H.J. and Suh, Y.M. (2013). **Analysis of organizational-adoptable and user favorable ideas in a crowdsourcing community: focused on StarbucksIdea.com.** Journal of the Korea Society of IT Services 12(1): 69-81.
- Matchon Online. (2017). **Export garment.** Retrievedd from [http ://www.Matchon.co.th/news/506496](http://www.Matchon.co.th/news/506496) (in Thai)
- McAlexander, J.H., Schouten, J. W., & Koenig, H.F. (2002). **Building brand community.** Journal of Marketing 66(1): 38-54.
- McWilliam G. (2000). **Building stronger brands through online communities.** Journal of Sloan Management Review 41(3): 43–54.
- Nambisan, S., & Baron, R. A. (2010). **Different roles, different strokes: Organizing virtual customer environments to promote two types of customer contributions.** Organization Science, 21(2), 554–572.
- Oestreicher, G.S. and Zalmanson, L. (2013). **Content or Community? A Digital Business Strategy for Content Providers inthe Social Age.** Journal of MIS Quarterly 37(2): 591-616
- Parmentier, G. and Mangematin, V. (2011). **Community as a locus of innovation: coinovation with users in the creative industries.** (Online) <http://hal.univ-savoie.fr/hal-00658535/>. 21 June 2017.
- Grant, J. (2006). **The Brand Innovation Manifesto.** England: John Wiley and Sons Ltd.
- Liang, L. T. (2012). **Exploring The Relationship Between Hotel Innovation And Brand Equity From Customers' Perspective.** MA Taiwan: Department of Restaurant, Hotel and Institutional Management, Fu Jen Catholic University.

- Lin, Y.K. (2011). **Investigating the Influence of Library Service Innovation and Brand Equity on Readers' Behavioral Intentions: A Case Study of Far-East University Library**. MA Taiwan: Department of Innovative Design and Entrepreneurship Management, Far East University.
- Stokburger, S.N. (2010). Brand community: Drivers and outcomes. **Journal of Psychology Marketing**, 4(April): 347–68.
- Teng, S. L. (2009). **A study on the effects on the policy of brand value upon brand equity and invention of brand strategy: A comparison and analysis on the public and private institutes of technology**. MA Taiwan: College of Management, Fu Jen Catholic University.
- Tingting(Christina)Zhangand Jay Kandampully. (2015). **Motivations for customer Engagement in online co-innovation communities (OCCs)**. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 6(3): 311-328
- Ul Islam, J, Rahman, Z, & Hollebeek, L. (2017). **Personality factors as predictors of online consumer engagement: an empirical investigation**. 35(4), 510-528. doi:doi. <https://doi.org/10.1108/MIP-10-2016-0193>
- Verhagen, T., Feldberg, F., van den Hooff, B., Meents, S., & Merikivi, J. (2011). **Satisfaction with virtual worlds: An integrated model of experiential value**. *Information & Management*, 48(6), 201–207.
- We Are Social and Hootsuite. (2017). **Digital in 2017: Global Overview**. (Online) <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>.
- Yu-Hsien Chou and Chih-Hung Pai. (2014). A Study the Effect of Brand Innovation on Consumer Decision in Catering Industry. **Journal of Anthropologist**, 17(3): 743-750
- Zhao, L., & Lu, Y. (2012). **Enhancing perceived interactivity through network externalities: An empirical study on micro-blogging service satisfaction and continuance intention**. *Decision Support Systems*, 53(4), 825–83

ผู้เขียน

ชยนรรจ์ ขาวปลอด*

ธงชัย ศรีวรรณะ

ทิพย์รัตน์ เล่าหะวิเชียร

ธีรรัตน์ วรพิเชฐ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลขที่ 50 ถนนงามวงศ์วาน ลาดยาว จตุจักร

กรุงเทพมหานคร 10900

e-mail: Chayanun.k@ku.th*

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้า และประชาชน ในโครงการ

“Everyday Say No to Plastic Bags”

The participation of network partners, stores and people in the project

“Everyday Say No to Plastic Bags”

วิสาखा ภู่อจินดา* และณัฏฐธิดา พัฒนเจริญ

Wisakha Phoochinda* and Natthathida Patthanacharoen

Received: 6 June 2024, Revised: 25 June 2025, Accepted: 28 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน และ 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการเก็บแบบสอบถามภาคีเครือข่ายโครงการฯ จำนวน 18 ราย และร้านค้าทั่วไปที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 412 ราย รวมถึงมีการเก็บแบบสอบถามประชาชนทั่วไป จำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ส่วนใหญ่ยังมีการใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง แต่มีการรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ทั้งนี้ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบมีผลต่อการเลือกใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทนการใช้งานถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง รวมถึงผู้ประกอบการและพนักงานมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก ส่งผลให้เกิดการลดใช้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมากขึ้น ร้านค้าทั่วไป เกิดการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของประเทศอย่างถูกต้อง เกิดการรณรงค์การลดการใช้ถุงพลาสติก เช่น การรณรงค์ผ่านสื่อทางโซเชียลมีเดีย ข่าวสารประเด็นสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต่างเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ได้แก่ 1) ส่งเสริมมาตรการรับบริจาคถุงผ้าตามสถานที่ต่างๆ ของภาคีเครือข่าย เพื่อรณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และนำถุงพลาสติกมาหมุนเวียนใช้ซ้ำ นำไปแปรรูป หรือทำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ 2) ดำเนิน

กิจกรรมเผยแพร่ และการประชาสัมพันธ์นโยบายการลดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วผ่านช่องทางออนไลน์ ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และ 3) ให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในการลดใช้ ถุงพลาสติกหูหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเองได้

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ภาวศีเครือข่าย, ถุงพลาสติก

Abstract

This research aims to 1) study the participation and its, affecting factor of network partners, stores and the people and 2) propose guidelines for promoting the participation of network partners in stores and people to be more effective and efficient. The researcher analyzed the data quantitatively. The collection of questionnaires from 18 project network partners and 412 from stores that did not participate in the project, including the collection of 400 general public questionnaires using the accidental sampling method. Descriptive statistics including frequency distribution and median.

The results found that network partners stores and people still use single-use plastic bags, but they have perceived about the project. Both positive and negative impacts affect the decision of single-use plastic bags. The factors affecting participation having environmentally friendly alternative materials instead of single-use plastic bags, include such as and entrepreneurs and employees having knowledge, understanding, and awareness. These result in a reduction of the use of single-use plastic bags, solving plastic waste problem launching campaigns to reduce the use of plastic bags, such as campaigns through social media, news about environmental issues, etc., By means of promoting the participation of network partners, stores and people are as follows: 1) Measures for accepting cloth bag donations should be promoted in various locations of network partners to campaign for the most cost-effective and beneficial use of resources and plastic bags are recycled, reused, and upcycle. 2) Campaign activities in accordance

should be carried out the policy to reduce the use single-use plastic bags with through various online channels. And 3) Providing knowledge, understanding, and awareness to reduce the use of single-use plastic bags until a change of behavior should be done.

Keywords : Participation, Network partners, Plastic Bags

บทนำ

โครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม จัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการลด ละ เลิกใช้พลาสติก ร่วมกันงดให้บริการถุงพลาสติกหิ้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป โดยโครงการได้รับสมัครภาคีเครือข่ายของธุรกิจภาคเอกชน ประกอบไปด้วย ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อทั่วประเทศ โดยมีภาคเอกชนที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 76 บริษัท ซึ่งตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงธันวาคม 2565 สามารถลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียว รวมทั้งสิ้น 14,349.6 ล้านใบ หรือ 81,531 ตัน ซึ่งประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นด้วยกับการรณรงค์ “Everyday Say No to Plastic Bags” (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2566) โดยในปัจจุบันพร้อมที่จะขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะของประเทศ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565- 2570) และ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 เพื่อจะยกระดับการจัดการขยะให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ได้เตรียมการรณรงค์โครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” เพิ่มเติม เนื่องจากในขณะนี้ผู้ประกอบการรายใหญ่หลายรายเริ่มกลับมาแจกถุงพลาสติกให้ผู้บริโภคอีกครั้ง โดยใช้แนวคิดในการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางก่อนจะไหลลงสู่ปลายทาง โดยมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นตั้งแต่ครัวเรือน ด้วยการใช้หลัก 3Rs คือ ใช้น้อย ลดปริมาณขยะให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด (Reduce) ใช้ซ้ำ หมุนเวียนใช้ใหม่ก่อนทิ้ง (Reuse) นำไปแปรรูป เพื่อมาใช้ใหม่ (Recycle) ที่สำคัญทั้งขยะให้เป็นที่ เป็นทาง รวมทั้งรณรงค์การแจกถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกหิ้วในพื้นที่ 24 ชายฝั่งทะเล เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักถึงการลดการใช้พลาสติก รวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้ถุงผ้าหรือวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2566)

ซึ่งปัญหาหรืออุปสรรคที่พบส่วนใหญ่ของการดำเนินการจัดการขยะพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง จะดำเนินการโดยสมัครใจ (Voluntary Programs) เช่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการลดใช้ถุงพลาสติก ทำให้มีผลกระทบต่อการจัดการขยะพลาสติกน้อย และพบว่ายังมีปริมาณขยะถุงพลาสติกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากสถานการณ์โรคติดต่อโควิด-19 ที่มีนโยบายหลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกับบุคคลอื่นๆ หรือการงดออกไปจากที่บ้าน หรือการ ล็อกดาวน์ ทำให้ต้องเพิ่มการขนส่งอาหารถึงที่บ้าน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้บริโภค จึงต้องใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเพิ่มขึ้น โดยในปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวได้กลับมาดีขึ้น ตั้งแต่ช่วงปี 2565 ทำให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้กลับมาดำเนินการติดตามผลการดำเนินโครงการฯ และหาแนวทางเพื่อจะนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขการดำเนินโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้ดีขึ้นได้ อีกทั้ง เกิดความความตระหนักในสังคมไทยที่นำไปสู่วินัยในการลดใช้ถุงพลาสติกหิ้วและจัดการขยะพลาสติกในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน (วิสาखा ภูจินดา, 2566) โดยผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการลดใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจะส่งผลแค่กับเฉพาะบางกลุ่ม และกับผู้ที่สนใจเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ แต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีให้กับประชาชนในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจ ที่ก่อให้เกิดความตระหนักต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการผลิตและการกำจัดขยะพลาสติก นอกจากนี้ ยังสามารถขยายภาคีเครือข่ายความร่วมมือจากภาคเอกชนของห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อทั่วประเทศได้อีกด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนการลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการขยะพลาสติกในอนาคตได้ (วิสาखा ภูจินดา, 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ร้านค้าทั่วไป และประชาชนในโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน พร้อมทั้งเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะพลาสติกที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ในการลดและเลิกใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single Use Plastics) ให้เป็นไปตาม Roadmap การจัดการขยะ

พลาستيك พ.ศ. 2561 – 2573 รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้ ทำความเข้าใจ และการสร้างความตระหนักในสังคมไทยนำไปสู่วินัยในการลดและเลิกใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และจัดการขยะพลาสติกในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและร้านค้าทั่วไปให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้นในระยะต่อไป

วิธีการวิจัย

1. วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) การจัดทำแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป รวมถึงประชาชนทั่วไปที่มีส่วนร่วมในโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 2) การสอบถามภาคีเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ที่ผ่านมา
- 3) การสอบถามร้านค้าทั่วไป ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” เพื่อสำรวจความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯ
- 4) การสอบถามประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง
- 5) การวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” จากแบบสอบถามภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน
- 6) การจัดทำแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน โครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้นในระยะต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภาคีเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชน ซึ่งเข้าร่วมโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ที่ผ่านมา แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์เซ็นเตอร์ ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อ และร้านค้าปลีกขายสินค้าเฉพาะอย่าง จำนวน 18 ราย

ร้านค้าทั่วไปที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” เพื่อสำรวจความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯ โดยอ้างอิงจำนวนร้านค้าจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ดังนี้ ซูเปอร์มาร์เก็ต จำนวน 905 แห่ง ร้านค้าขายปลีกสินค้าทั่วไป จำนวน 416,998 แห่ง ร้านสะดวกซื้อ/มินิมาร์ท จำนวน 18,153 แห่ง และดิสเคาท์สโตร์/ซูเปอร์เซ็นเตอร์/ไฮเปอร์มาร์เก็ต จำนวน 783 แห่ง

จากสถิติร้านค้าทั่วไป จำนวน 436,839 แห่ง ใช้สูตรของ Taro Yamane ในการพิจารณาจำนวนร้านค้าทั่วไป ดังนั้นจึงแทนค่าในสูตร ค่า N เท่ากับ 436,839 ค่า e เท่ากับ 0.05 โดยใช้สูตร ดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2548 อ้างถึงใน วิสาखा ภูจินดา, 2560)

กำหนดให้ n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ, N = จำนวนประชากร, e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า

$$\text{ได้ดังนี้ } n = \frac{N}{1+Ne^2} = \frac{436,839}{1+436,839(0.05)^2} = 399.63$$

ดังนั้น จำนวนร้านค้าทั่วไปในประเทศไทยที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการฯ ที่ผ่านมา จำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ทั้งนี้จากการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามร้านค้าทั่วไปได้จำนวนทั้งสิ้น 412 ราย จึงนำมาวิเคราะห์ทั้งหมด

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยใช้สูตรของ Taro Yamane พิจารณาจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรแยกรายอายุประชากรปี พ.ศ. 2565 พบว่าประเทศไทยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 66,090,475 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง, 2565)

ดังนั้น จึงแทนค่าในสูตร ค่า N เท่ากับ 66,090,475 ค่า e เท่ากับ 0.05 โดยใช้สูตร ดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2548 อ้างถึงใน วิสาखा ภูจินดา, 2560)

กำหนดให้ n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ, N = จำนวนประชากร, e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า

$$\text{ได้ดังนี้ } n = \frac{N}{1+Ne^2} = \frac{66,090,475}{1+66,090,475(0.05)^2} = 399.99$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั่วไปที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ทั้งที่เคยเข้าร่วมโครงการ และไม่เคยเข้าร่วมโครงการฯ ที่ผ่านมา จำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ผ่าน Social Media ต่าง ๆ เช่น Facebook Line Instagram Twitter เป็นต้น

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

จัดทำแบบสอบถามคำถามปลายปิด (Close Ended Question) ในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ที่ผ่านมา และร้านค้าทั่วไปที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อสำรวจความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯ รวมถึงประชาชนที่มีส่วนร่วมในโครงการฯ เพื่อศึกษาพฤติกรรมลดการใช้ถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง และศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณของผลแบบสอบถามภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามโครงการฯ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าเฉลี่ย หลังสรุปผลการศึกษาแล้วจะได้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ของโครงการฯ ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้นในระยะต่อไป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสอบถามภาคีเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชน ร้านค้าทั่วไป และประชาชนทั่วไปพบว่า มีค่าเฉลี่ยของอายุ Gen Y มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยในระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)		ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)		ประชาชนทั่วไป (400 ราย)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ						
Gen B (พ.ศ. 2489-2507)	1	5.6	161	39.1	15	3.8
Gen X (พ.ศ. 2508-2522)	4	22.2	145	35.2	82	20.5
Gen Y (พ.ศ. 2523-2540)	13	72.2	96	23.3	148	36.9
Gen Z (เกิดหลัง พ.ศ. 2540)	0	0	10	2.4	155	38.8

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความ ร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)		ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)		ประชาชนทั่วไป (400 ราย)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา						
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	0	0	115	27.9	11	2.8
มัธยมศึกษา/ปวช.	1	5.6	127	30.8	56	14.0
อนุปริญญา/ปวส.	2	11.1	45	10.9	16	4.0
ปริญญาตรี	8	44.4	117	28.4	209	52.2
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	7	38.9	8	1.9	108	27.0
การใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single- use plastic)						
ไม่ได้ใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้ง เดียวทิ้ง (Single- use plastic)	14	77.8	1	0.2	173	43.3
ใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single- use plastic)	4	22.2	411	99.8	227	56.7

นอกจากนี้ ประชาชนทั่วไปจะซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อมากที่สุด โดยพบความถี่ของการซื้อสินค้าที่ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ และจะรับถุงพลาสติกเฉลี่ยอยู่ที่จำนวน 1-2 ใบ/ครั้ง(ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของประชาชน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
สถานที่ซื้อสินค้าบ่อยที่สุด		
1. ห้างสรรพสินค้า เช่น เซ็นทรัล โรบินสัน เดอะมอลล์ เป็นต้น	54	13.5
2. ซูเปอร์เซ็นเตอร์ ได้แก่ บิ๊กซี เทสโก้-โลตัส	77	19.3
3. ซูเปอร์มาร์เก็ต ได้แก่ Tops ฟู้ดแลนด์ และ Home Fresh Mart	20	5.0
4. ร้านค้าเฉพาะอย่าง เช่น วัดสัน บิวส์ บิทูเอส ซีเอ็ด เป็นต้น	8	2.0
5. ร้านสะดวกซื้อ หรือร้านขายของชำ เช่น เซเว่น-อีเลฟเว่น แฟมิลี่ มาร์ท Lawson 108	241	60.3
รวม	400	100.0
ความถี่ของการซื้อสินค้า ใน 1 สัปดาห์		
1-2 ครั้ง/สัปดาห์	174	43.5
3-4 ครั้ง/สัปดาห์	158	39.5

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	68	17.0
รวม	400	100.0
ในแต่ละครั้งที่จ่ายซื้อสินค้า จะได้รับถุงพลาสติกจำนวนเท่าใด		
ปฏิเสธ/ไม่รับถุงพลาสติก	173	43.3
1-2 ใบ/ครั้ง	193	48.3
3-4 ใบ/ครั้ง	23	5.8
มากกว่า 5 ใบ/ครั้ง	11	2.8
รวม	400	100.0

อย่างไรก็ตาม การรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ยจะทราบถึงนโยบายการงดใช้ถุงพลาสติก และนโยบายของโครงการฯ ด้วย ซึ่งมีการรับรู้ผ่านสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags”

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความ ร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)		ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)		ประชาชนทั่วไป (400 ราย)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้เกี่ยวกับนโยบายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ 76 แห่งทั่วประเทศ จะงดให้บริการถุงพลาสติกหิ้วให้กับลูกค้า*						
ทราบ	18	100.0	404	98.1	354	88.5
ไม่ทราบ	0	0	5	1.2	33	8.3
ไม่แน่ใจ	0	0	3	0.7	13	3.3
การรับรู้เกี่ยวกับโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ที่ผ่านมาของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม						
ทราบ	16	88.9	255	61.9	219	54.8
ไม่ทราบ	2	11.1	157	38.1	181	45.3
การรับรู้เกี่ยวกับโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” ที่ผ่านมาของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
สื่อโทรทัศน์	6	37.5	199	48.3	130	59.4

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความ ร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)		ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)		ประชาชนทั่วไป (400 ราย)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โปสเตอร์/แผ่นพับ	4	25.0	27	6.6	26	11.9
สื่อสังคมออนไลน์	9	56.3	171	41.5	152	69.4
สถานที่ราชการ	2	12.5	2	0.5	28	12.8
การประชุม/สัมมนา	7	43.8	0	0	10	4.6
ห้างสรรพสินค้า/ร้านสะดวกซื้อ	2	12.5	4	1.0	112	51.1

2. ผลกระทบจากการดำเนินงานของโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags”

ผลกระทบจากการดำเนินงานของโครงการฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุดของผลกระทบเชิงบวก จะทำให้เกิดการสร้างนิสัยในการจัดการขยะที่ถูกต้อง มีการใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และแก้ปัญหาขยะของประเทศ ในทางตรงกันข้าม ค่าเฉลี่ยมากที่สุดของผลกระทบเชิงลบ จะสร้างความลำบากในการใช้ชีวิต หรือทำให้ไม่มีความสุขสบายในการที่ต้องพกถุงผ้าไปข้างนอกแทนการพกถุงพลาสติกทุกครั้ง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลกระทบจากการดำเนินงานของโครงการฯ

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความ ร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)		ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)		ประชาชนทั่วไป (400 ราย)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผลกระทบเชิงบวก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. สร้างนิสัยการจัดการขยะที่ถูกต้อง การใส่ใจสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาขยะของประเทศ	15	83.3	306	74.3	362	90.5
2. เกิดประโยชน์เชิงคะแนนสะสม หรือสิทธิพิเศษต่างๆ	8	44.4	91	22.1	157	39.3
3. ผลประโยชน์เชิงตัวเงิน เนื่องจากไม่ต้องซื้อถุงพลาสติก	10	55.6	252	61.2	159	39.8

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความ ร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)		ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)		ประชาชนทั่วไป (400 ราย)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม	14	77.8	306	74.3	351	87.8
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก	14	77.8	102	24.8	288	72.0
ผลกระทบเชิงลบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. การผลกระทบให้ประชาชนต้อง เตรียมถุงไปเอง	6	33.3	247	60.0	162	40.5
2. เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการซื้อถุง ผ้าใส่ของ หรือถุงพลาสติกที่ สามารถใช้ซ้ำได้	6	33.3	137	33.3	174	43.5
3. ราคาที่เพิ่มขึ้นในการซื้อ ถุงพลาสติกที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม	3	16.7	84	20.4	169	42.3
4. เกิดความลำบากในการใช้ชีวิต หรือไม่มีความสะดวกสบายในการ ที่ต้องพกถุงผ้าไปข้างนอกทุกครั้ง	8	44.4	258	62.6	161	40.3
5. การเรียกร้องการใช้ถุงพลาสติก แบบใช้ได้หลายครั้งแทนที่การ ยกเลิกใช้ถุงพลาสติก	9	50.0	61	14.8	125	31.3

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของโครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags”

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายภาคเอกชน และร้านค้าทั่วไป พบว่า มีค่าเฉลี่ย 3.61 ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของโครงการฯ ของภาคีเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชนและร้านค้าทั่วไป

รายละเอียด	ภาคีเครือข่ายความร่วมมือภาคเอกชน (18 ราย)	ร้านค้าทั่วไป (412 ราย)
1. เกิดการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของประเทศอย่างถูกต้อง	3.7 (มาก)	3.86 (มาก)
2. ปริมาณการใช้ถุงพลาสติกของร้านลดลง	4.0 (มาก)	3.82 (มาก)
3. ร้านค้าสามารถเลิกใช้ถุงพลาสติกได้อย่างถาวร	3.3 (ปานกลาง)	2.82 (ปานกลาง)
4. ร้านค้าเป็นที่รู้จักมากขึ้น จากภาพลักษณ์ของร้านค้าที่เข้าร่วมกิจกรรมลดการใช้ถุงพลาสติก	3.3 (ปานกลาง)	3.25 (ปานกลาง)
5. ร้านค้าลดต้นทุนในการใช้ถุงพลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผู้บริโภค	3.8 (มาก)	3.84 (มาก)
6. มีวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทนการใช้งานถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง	4.1 (มาก)	3.61 (มาก)
7. ร้านค้ามีการจัดการถุงพลาสติกแบบอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การคัดแยกพลาสติกออกจากวัตถุดิบก่อนทิ้ง หลีกเลี่ยงวัตถุดิบที่มีพลาสติก และใช้ถุงพลาสติกแบบหนาเพื่อให้เกิดการใช้ซ้ำได้มากขึ้น เป็นต้น	3.6 (มาก)	3.66 (มาก)
8. ร้านค้ามีการจัดการขยะตามหลักการ 3R คือ การลดปริมาณขยะ การนำมาใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่	3.9 (มาก)	3.78 (มาก)
9. ผู้ประกอบการและพนักงานมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักมากขึ้น เกี่ยวกับผลกระทบด้านลบจากถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง	4.1 (มาก)	3.75 (มาก)
10. มีการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าเข้าร่วมการลดใช้ถุงพลาสติก หรือการปฏิเสธถุงพลาสติกจากร้านค้าอื่นๆ	4.0 (มาก)	3.70 (มาก)

หมายเหตุ	1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด	1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย
	2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง	3.41 - 4.20 หมายถึง มาก
	4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด	

นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า มีค่าเฉลี่ย 3.82 ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของโครงการฯ ของประชาชน

รายละเอียด	เฉลี่ย
1. การส่งเสริมนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการและการลดการใช้ถุงพลาสติก เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และ Roadmap เป็นต้น	3.80 (มาก)
2. การรณรงค์การลดการใช้ถุงพลาสติก เช่น การรณรงค์ผ่านสื่อทางโซเชียลมีเดีย ข่าวสาร ประเด็นสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	3.95 (มาก)
3. มีหน่วยงานสนับสนุนที่ร่วมขับเคลื่อนอย่างชัดเจน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น	3.85 (มาก)
4. มีวัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทนการใช้งานถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง	3.83 (มาก)
5. ปริมาณการใช้ถุงพลาสติกลดลง	3.86 (มาก)
6. การปฏิเสธการรับถุงพลาสติกบ่อยมากขึ้น	3.84 (มาก)
7. ความคุ้นชิน/คุ้นเคย ในการพกถุงผ้า/ถุงพลาสติกใช้แล้ว ไปจับจ่ายใช้สอย	3.85 (มาก)
8. การจัดการขยะตามหลักการ 3R คือ การลดปริมาณขยะ การนำมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle)	3.82 (มาก)
9. ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักมากขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบจากถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง	3.90 (มาก)
10. การบอกต่อหรือรณรงค์ให้บุคคลใกล้ชิดร่วมลดและปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติก	3.78 (มาก)

หมายเหตุ	1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด	1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย
	2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง	3.41 - 4.20 หมายถึง มาก
	4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด	

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามภาคีเครือข่ายความร่วมมือลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้วได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ จำนวน 18 แห่ง ซึ่งบางแห่งมีการลดใช้อย่างถาวร แต่บางแห่งเริ่มกลับมาแจกถุงพลาสติกให้ผู้บริโภคอีกครั้ง คิดเป็นร้อยละ

22.2 เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้า และเป็นความต้องการของลูกค้าเอง ซึ่งที่ผ่านมาโครงการฯ ได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนถึงนโยบายการงดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ทำให้ภาคีเครือข่ายมีการรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ที่ผ่านมาของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี แต่ในการมีส่วนร่วมอาจจะไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากเกิดการเปรียบเทียบกับร้านค้าที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ยังมีการให้ถุงพลาสติก ทำให้ห้างร้านบางแห่งต้องกลับมาให้ถุงพลาสติกอีกครั้ง เนื่องจากเป็นความต้องการของผู้บริโภค จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามร้านค้าทั่วไป เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขของโครงการฯ รวมถึงสำรวจความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ร้านค้าทั่วไปมีความสนใจเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าร้านค้าอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น โดยมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมเพื่อลดค่าใช้จ่ายของถุงพลาสติก ร้อยละ 51.9 และเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะของร้าน ร้อยละ 30.6 ทั้งนี้ร้านค้าส่วนใหญ่มีการรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของนโยบายการงดให้บริการถุงพลาสติกหูหิ้วให้กับลูกค้า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป และมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ ผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ของร้านค้า พบว่าจะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกของประเทศอย่างถูกต้อง โดยมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุดที่ 3.86 ซึ่งอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังลดต้นทุนในการใช้ถุงพลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ให้กับผู้บริโภคด้วย โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.84 ซึ่งสอดคล้องกับ (วิสาखा ภูจินดา และคณะ, 2565) พบว่าในการประเมินผลการดำเนินโครงการตลาดสดต้นแบบด้านการจัดการขยะพลาสติกที่ต้นทาง พบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ถุงใหญ่ใบเดียว คือ ความสะดวกในการใช้งาน ราคาจำหน่ายถุงใหญ่ใบเดียวที่เหมาะสม และความแข็งแรงทนทาน ซึ่งปัญหาที่พบจากการลดการใช้ถุงพลาสติกแบบหูหิ้วนั้นทำให้ลูกค้าเกิดความลำบากในการใช้ชีวิต หรือไม่มีความสะดวกสบายในการที่ต้องพกถุงผ้าไปข้างนอกทุกครั้ง ถึงร้อยละ 62.6 และยังเป็นภาระให้ประชาชนต้องเตรียมถุงผ้าไปเอง ถึงร้อยละ 60.0 โดยร้านค้าทั่วไปมีข้อเสนอแนะต่อโครงการฯ ว่าต้องเริ่มที่ประชาชนเองก่อน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง และสร้างค่านิยมการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง นอกจากนี้การประกาศห้ามใช้ถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้งก็สามารถส่งผลให้โครงการฯ มีประสิทธิผลขึ้นมาได้ เพราะจะเป็นการเลิกใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วได้อย่างถาวร หรืออาจจะหาวัสดุมาทดแทนการใช้พลาสติกได้ เช่น พลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ (วิสาखा ภูจินดา และคณะ, 2565) พบว่าในการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ตลาดสดต้นแบบด้านการจัดการขยะพลาสติกที่ต้นทาง มีการรณรงค์ใช้ถุงใหญ่ใบเดียวร้านสามารถลดปริมาณการแจกถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้

นอกจากนี้ การสอบถามประชาชนทั่วไปเพื่อสำรวจพฤติกรรมของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการฯ และสำรวจการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่จับจ่ายซื้อสินค้าภายในร้านสะดวกซื้อ หรือร้านขายของชำ เช่น เซเว่น-อีเลฟเว่น แฟมิลีมาร์ท Lawson 108 เป็นต้น จำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 60.3 ซึ่งจะมีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่าจากการที่มีจุดตั้งของร้านสะดวกซื้อมากและพบเห็นได้ทั่วไป โดยใน 1 สัปดาห์ประชาชนส่วนใหญ่จะมีการจับจ่ายซื้อสินค้า 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 43.5 และในแต่ละครั้งที่จับจ่ายซื้อสินค้า ส่วนใหญ่จะรับถุงพลาสติกจำนวน 1-2 ใบ/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.3 ทั้งนี้ประชาชนเกือบครึ่งคิดเป็นร้อยละ 43.3 มีการปฏิเสธหรือไม่รับถุงพลาสติกหิ้วจากร้านค้า ซึ่งนับว่าเป็นความสำเร็จของโครงการที่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนได้ และนำไปสู่ความตระหนักและความใส่ใจผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นด้วย ในส่วนของการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการงดให้บริการถุงพลาสติกหิ้ว ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.2563 เป็นต้นไปนั้น ประชาชนส่วนใหญ่รับทราบนโยบายและรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่รับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อโทรทัศน์ ซึ่งพฤติกรรมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของโครงการฯ ส่วนใหญ่เตรียมถุงผ้าหรือถุงพลาสติกใช้ซ้ำ ไปใส่สินค้า ควบคู่ไปกับการปฏิเสธการรับถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ (วิชญ์ คงสุวรรณ และจำลอง โพธิ์บุญ, 2561) พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับถุงพลาสติกหิ้วและมีความตระหนักด้านปัญหาขยะถุงพลาสติกหิ้ว โดยปัญหาและอุปสรรคที่พบในการไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลดหรืองดใช้ถุงพลาสติกหิ้ว คือประชาชนไม่สะดวกในชีวิตประจำวัน อีกทั้งบางร้านยังคงมีการแจกจ่ายถุงพลาสติกอยู่ ประชาชนจึงไม่ได้ปฏิเสธการรับถุงพลาสติกหิ้วซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่สามารถลดปริมาณถุงพลาสติกได้ ซึ่งควรเพิ่มการรณรงค์การลดการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว เช่น การรณรงค์ผ่านสื่อทางโซเชียลมีเดีย ข่าวสารประเด็นสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การให้ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักกับประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบจากถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ควบคู่ไปกับการสร้างค่านิยมการใช้ถุงผ้าทดแทนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกหิ้ว โดยการปฏิเสธหรือการใช้ถุงพลาสติกก็สามารถช่วยให้โครงการฯ ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (วรรณลักษณ์ นกพิงพุ่ม, 2563) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการงดแจกถุงพลาสติกหิ้ว คือความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน เนื่องจากเป็นโครงการที่รณรงค์ทั่วประเทศ โดยมีแนวทางการ

ปฏิบัติและการประชาสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับ (ธาริตา เสนาวงษ์ และคณะ, 2564) พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะพลาสติกให้กับผู้ค้า เพื่อเลิกใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยส่งเสริมให้นำบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้แทน

โดยสรุป โครงการ “Everyday Say No to Plastic Bags” เป็นการขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับการลดใช้ถุงพลาสติก โดยมีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลดใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวในพื้นที่ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อทั่วประเทศที่ดำเนินงานมาตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นมา ได้แก่ การสื่อสาร เผยแพร่ และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม เป็นต้น ร่วมกับการทำป้ายประชาสัมพันธ์ มีการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการลดใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวในห้างร้าน ให้แก่ประชาชน พนักงาน และหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดการรับรู้ ความตระหนัก จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ซึ่งการดำเนินโครงการยังขาดความต่อเนื่อง ทำให้ร้านค้าที่ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายไม่สามารถดำเนินการลดใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวได้อย่างจริงจัง อีกทั้งการขยายเครือข่ายยังเป็นไปได้ยาก เนื่องจากยังขาดความชัดเจนของนโยบายที่ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด ซึ่งควรจะต้องงดหรือลดใช้ถุงพลาสติกหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน

การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน ส่วนใหญ่ยังมีการใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง แต่มีการรับรู้เกี่ยวกับโครงการฯ ทั้งนี้ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบมีผลต่อการเลิกใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งควรส่งเสริมมาตรการรับบริจาคถุงผ้าตามสถานที่ต่างๆ ของภาคีเครือข่าย เพื่อรณรงค์ให้พนักงาน บุคลากร หรือประชาชนทั่วไป เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมมาตรการเพิ่มจุด drop off ตามบริเวณต่างๆ ของห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ เพื่อนำถุงพลาสติกมาหมุนเวียนใช้ซ้ำ นำไปแปรรูป หรือทำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าในแต่ละปัจจัยมีส่วนสำคัญต่อการลดใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งควรสนับสนุนให้มีการจัดการขยะตามหลักการ 3R คือ การลดปริมาณขยะ การนำมาใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เช่น ภาคีเครือข่าย ร้านค้าทั่วไป และประชาชน

เป็นต้น และสนับสนุนการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแทนการใช้งานถุงพลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้ง เช่น ถุงพลาสติกจากชีวภาพ ถุงพลาสติกแบบหนาที่ใช้งานได้ หรือการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกในการซื้อของ เป็นต้น

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อขยายภาคีเครือข่ายความร่วมมือ และเพิ่มผลการดำเนินงานให้เกิดการลดใช้ถุงพลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งควรมีการดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ และการประชาสัมพันธ์นโยบายการลดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วผ่านช่องทางออนไลน์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการลดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วแบบใช้ครั้งเดียวในห้างร้าน ให้แก่ประชาชน พนักงาน และหน่วยงานต่างๆ ให้เกิดการรับรู้ ความตระหนัก จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง และสามารถขยายภาคีเครือข่ายการลดใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วไปยังร้านค้าอื่นๆ ต่อไปได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ ร่วมกับการบังคับใช้กฎหมายการจัดการขยะพลาสติก เพื่อให้เกิดการลดการใช้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งแบบถาวรและยั่งยืนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง. (2565). **จำนวนประชากร ณ ปี พ.ศ. 2565**. ค้นเมื่อ พฤศจิกายน 20, 2565. จาก <https://www.bora.dopa.go.th/home/>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2566). **Everyday Say No to Plastic Bags**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ธาริตา เสนาวงษ์, นริสา อินทร์สอน, พงษ์เพชร ใบงาม, ส่ง่า ทับทิมหิน และปวีณา ลิ้มปิทีปการ. (2564). การรับรู้นโยบายการจัดการขยะพลาสติกและพฤติกรรมการจัดการขยะพลาสติกของผู้ค้าในตลาดเจริญศรี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารศูนย์อนามัยที่ 9**, 15(37).
- วิชณุ คงสุวรรณ และ จำลอง โพธิ์บุญ. (2561). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้วของประชาชนในกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีเขตห้วยขวาง**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วิสาชา ภูจินดา. (2560). **ระเบียบวิจัยและสถิติด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.

วิสาขา ภูจินดา, ณัฐธิดา พัฒนเจริญ และ วราพร งามขำ. (2566). โครงการ ศึกษาและประเมินผลโครงการ “everyday say no to plastic bags”. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

วิสาขา ภูจินดา, วรเชษฐ์ แสงอรุณ, วราพร งามขำ และ ภัทรธิดา สามัคคี. (2565). โครงการถอดบทเรียนและประเมินโครงการ “เปลี่ยนขยะเป็นบุญ (เมื่อคุณหมื่นเวียน)”. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

วรรณลักษณ์ นกพึ้งพุ่ม. (2563). ทศนคติต่อโครงการ "Everyday Say No To Plastic Bags" การแจกถุงพลาสติกหิ้วประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งจากห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อ. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). จำนวนสถานประกอบการธุรกิจด้านการค้าปลีก จำแนกตามประเภทธุรกิจ. ค้นเมื่อ พฤษภาคม 22, 2566. จาก https://catalog.nso.go.th/dataset/os_14_00006/resource/b15c2916-a682-441e-9ecb-1d3f56001fd3

สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง. (2565). จำนวนประชากร ณ ปี พ.ศ. 2565. ค้นเมื่อ พฤศจิกายน 20, 2565. จาก <https://www.bora.dopa.go.th/home/>

ผู้เขียน

วิสาขา ภูจินดา*

ณัฐธิดา พัฒนเจริญ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เลขที่ 148 ถ. เจริญไทย แขวงคลองจั่น บางกะปิ

กรุงเทพมหานคร 10240

e-mail: Wisakha Phoochinda*

การยกระดับท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ ปีงบประมาณ 2563-2565

Upgrading Local Levels According to Sustainable Development Guidelines of
a Higher Education Institution in the Southern Region, Fiscal Year 2020-2022

วันชัย ธรรมสัจการ*, ดำรงค์พันธ์ ใจหาวัระพงศ์, พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, ธณัฐกมล สุขราม,
อภิศักดิ์ ทับชนะ, อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, และสกวรัตน์ บุญวรรณ

Wanchai Dhammasaccakarn*, Damrongphun Jaihowweerapong, Pornpichet Hanghon,
Thanatkamon Sukram, Apisak Taptana, Abdullah Chelong and Sakawrat Boonwanno

Received: 24 April 2024, Revised: 26 June 2025, Accepted: 28 June 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงการยกระดับท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคใต้ ภายใต้ปีงบประมาณ 2563-2565 ที่ครอบคลุม 3 มิติ ตามกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวบรวมข้อมูลจากเอกสารสรุปโครงการและกิจกรรม รวมถึงการลงพื้นที่ภาคสนามติดตามโครงการ สัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ คณาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ และกลุ่มแกนนำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ทำการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และนำเสนอผล ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2563 กรอบการดำเนินการจะเน้นการพัฒนาท้องถิ่นด้านมิติสังคมเป็นหลัก ส่วนปี 2564 และ 2565 เน้นการพัฒนาท้องถิ่นที่เน้นการศึกษาและวัฒนธรรมเป็นหลัก การดำเนินโครงการสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย ขององค์การสหประชาชาติ ที่มีจุดเน้นต่างกัน ปี พ.ศ. 2563 จะเน้นเป้าหมายความเหลื่อมล้ำ ปี พ.ศ. 2564 เน้นเป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน และในปี พ.ศ. 2565 เน้นเป้าหมายขจัดความอดอยากหิวโหย อีกทั้งการติดตามผลพบว่าชุมชนได้รับผลลัพธ์ และผลกระทบในทางบวกอย่างเด่นชัด ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพการผลิต เครือข่ายความร่วมมือ และการบูรณาการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จะมีอุปสรรคอยู่บ้างในด้านระยะเวลา งบประมาณและความต่อเนื่องของโครงการ ซึ่งต้องหาทางปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาอย่างยั่งยืน, สถาบันอุดมศึกษา, การยกระดับท้องถิ่น

Abstract

This research aims to study local upgrading projects according to sustainable development guidelines of a higher education institution in the southern region, under the fiscal year 2020-2022, covering 3 dimensions according to the sustainable development framework. This research gathered information from project and activity summary documents, including going to the field to follow up on the project, interviewed with administrators, officials, and faculty responsible for the project and community leaders participating in the project then analyzed, categorized, and presented results using descriptive analysis methods.

The results of the study found that during the fiscal year 2020, the operational framework will mainly focus on local development in the social dimension. In 2021 and 2022, the focus will be on local development that mainly emphasizes education and culture. The implementation of the project is in line with the UN's 17 Sustainable Development Goals (SDGs), which have different focuses. In 2020, there will be a focus on inequality, in 2021, on industry, innovation, and infrastructure, and in 2022, on eliminating hunger. In addition, following up on results found that the community received results and clearly positive impacts both in terms of quantity and production quality cooperation network and integration of conservation and continuation of local culture and wisdom. There will be some obstacles in terms of timing, budget and continuity of the projects which must find a way to improve and manipulate further.

Keywords : sustainable development, higher education, Local Upgrading

บทนำ

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นหนึ่งในงานบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกผลักดันพร้อมกับการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong education) เป็นแนวคิดที่ถูกกำหนดและให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติจากกระบวนการพัฒนาทรัพยากร

บุคคลในการเรียนรู้ การตกย้ำในเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ซึ่งเป็นแผนแม่บทในเรื่องคุณภาพการศึกษาของชาติที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ถูกนำมาใช้ทั้งการศึกษาในระบบ (formal education) การศึกษานอกระบบ (informal education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (non-formal education) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดกรอบของการออกแบบการศึกษาต่อการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างเช่นโรงเรียน และสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ที่เป็นสถานที่ฝึกฝนบุคคลก่อนไปประกอบอาชีพ ดังเช่น “มหาวิทยาลัย” ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าวจะสามารถดำเนินต่อไปได้ต้องอาศัยการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลการส่งเสริมและพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการพัฒนาท้องถิ่นที่ควบคู่กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏต้องให้ความสำคัญกับประสิทธิผลที่มุ่งเน้นตัวผู้เรียนและสังคมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 8 ข้อ 7 ว่าด้วยการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในมาตรา 7 ว่ามหาวิทยาลัยต้องศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น รวมถึงการแสวงหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (พิมผกา อ้อมอารี และคณะ, 2565; นวรัตน์ ไชยมภู และคณะ 2564; กฤตยากร ลัดดาวัลย์, 2563)

จากการศึกษาข้อมูลมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคใต้ ที่มีแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2561–2565) โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ ได้แก่ **ประการแรก** ผลงานวิจัยและนวัตกรรมถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อยกระดับในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา **ประการที่สอง** ชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนาและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สร้างความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนอย่างยั่งยืน **ประการที่สาม** สืบสาน อนุรักษ์ ประยุกต์ พัฒนาศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่า และ**ประการที่สี่** ทุกภาคส่วนร่วมกัน (collaboration) เพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทภารกิจของตนเอง และได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเอาไว้ 4 แนวทาง (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566) ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาด้านการวิจัยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย การพัฒนาระบบกลไกการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยให้ครบวงจร เพื่อให้สามารถ

ผลิตผลงานวิจัยและสร้างนวัตกรรมที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสากล ตั้งแต่ระยะต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ผ่านหน่วยพันธกิจสัมพันธ์ (university engagement) และหน่วยจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ (area based) และขยายผลต่อยอดสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และการพัฒนาท้องถิ่น บูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนเพื่อสร้างบัณฑิตให้มีทักษะตามอัตลักษณ์ และการยกย่อง เชิดชูเกียรติแก่นักวิจัยที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย 2) แนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยการพัฒนา ศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นภาคใต้ (smart data center) ที่เชื่อมโยงข้อมูลกับ ศูนย์วิจัยเฉพาะทางในการบริการวิชาการ เพื่อยกระดับสินค้าและบริการของชุมชน สร้างภาคี เครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืน สู่ชุมชน ต้นแบบในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 3) แนว ทางการพัฒนาด้านการบูรณาการการพัฒนาท้องถิ่นกับการเรียนการสอน อีกทั้งเป็นการส่งเสริม บนพื้นฐานความเชื่อที่มีเหตุผล แฝงด้วยจริยธรรมและคุณธรรมมากกว่าจารีตประเพณี (Banerjee, 1978) เพื่อสร้างบัณฑิตให้เป็นวิศวกรสังคม และ 4) แนวทางการพัฒนาด้านการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม เป็นโครงการพัฒนางานวิจัย สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนและสมรรถนะภาคีเครือข่าย โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ ยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โครงการส่งเสริม สืบสาน พระบรมราโชบายด้านการศึกษาและแนว พระราชดำริ โครงการอนุรักษ์ ปันฟู สืบทอด และพัฒนาศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เพื่อสร้างให้เกิดความเป็นรูปธรรม ตามโครงการข้างต้น อีกทั้งจะเป็นการพลิกโฉมสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566–2570) ต่อไป

การพัฒนาอย่างสมดุลภายใต้การพัฒนาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการยกเลิกปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน สามารถนำมาใช้ได้อย่างสอดคล้อง และผสมผสาน ได้แก่แนวคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Economic Development) จากรายงานของ World Commission on Environment and Development (1984) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนา ระบบของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการแก้ไขปัญหาความยากจน กับการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในการเพิ่มขีดความสามารถรุ่นต่อรุ่น อีกทั้งการให้ ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดสรรฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ การคำนึงถึงฐานทรัพยากรของคนซึ่ง

เป็นการมองกรอบการจัดสรรระบบที่ยั่งยืน (Becky J. Brown, et al, 1987) ซึ่งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ก็เป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาที่นำกรอบการพัฒนาดังกล่าวมาใช้ในการบริหารและดำเนินการ

กล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้นำกรอบการพัฒนายั่งยืนมาเป็นแนวทางและกำหนดพันธกิจในการผลิตบัณฑิต วิจัย และบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยบูรณาการเรียนการสอน การวิจัยสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ทางความคิด (co-creation) และความร่วมมือ (collaboration) เพื่อบูรณาการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้มีการพัฒนางานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นระยะเปลี่ยนผ่านมาได้ระยะหนึ่งแล้ว การศึกษาในครั้งนี้จึงมีเป้าหมายหลักเพื่อศึกษาผลการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนายั่งยืนในระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงไปสู่การพลิกโฉมของสถาบันในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566–2570) ต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับแผนงานและทิศทางในการพัฒนาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาเพื่อยกระดับท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนายั่งยืนของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคใต้ภายใต้ ปีงบประมาณ 2563-2565

วิธีการวิจัย

การศึกษารัั้งนี้ เป็นการศึกษาลงมือดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสรุปโครงการวิจัย/กิจกรรม ของสถาบันตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563–2565 มาเป็นข้อมูลหลัก โดยมีขั้นตอนการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนาม ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปสำหรับจัดทำรายงาน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลแล้ว

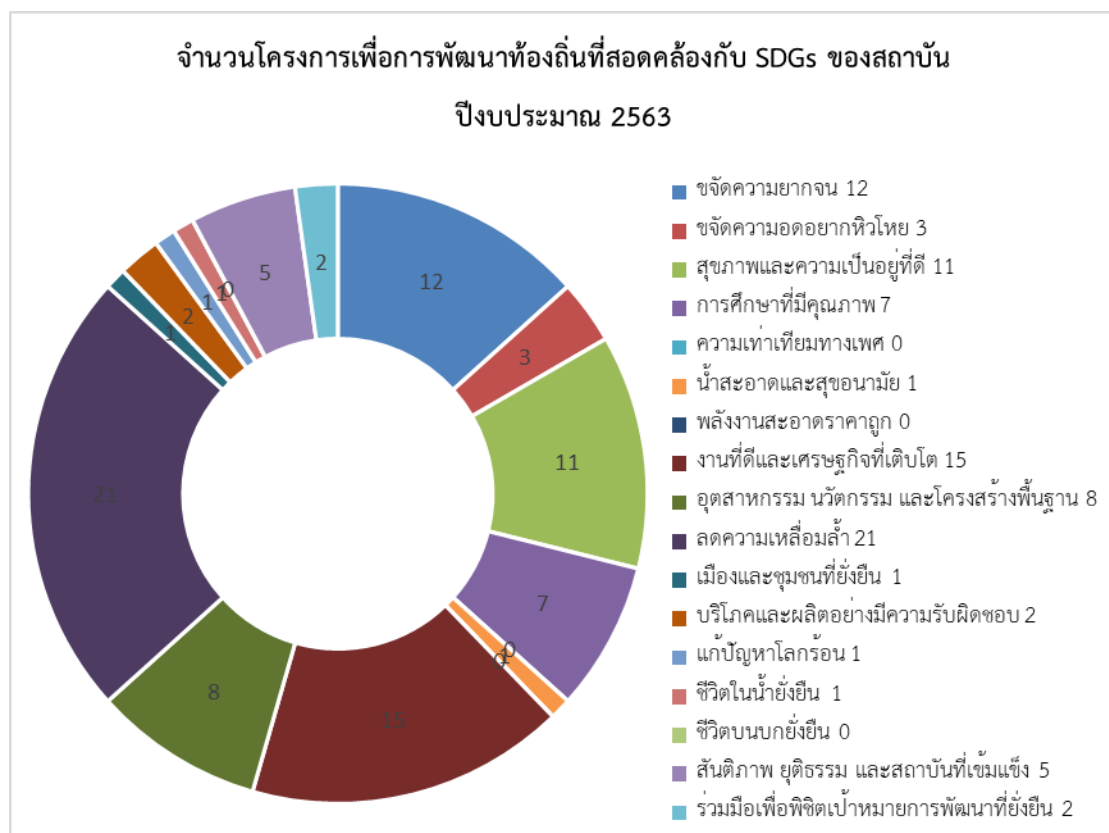
มาทำการวิเคราะห์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกการตอบเป้าหมายตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโครงการที่ดำเนินการระหว่างปีงบประมาณ 2563-2565 ทั้งนี้ในหนึ่งโครงการอาจตอบเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มากกว่าหนึ่งเป้าหมาย และนำเสนอด้วยการนับความถี่ และ 2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) ด้วยการจัดระเบียบข้อมูล แสดงข้อมูล สรุปและตีความ (Silverman, 2001,123-124) จากนั้นทำการสังเคราะห์ สรุปผล ตรวจสอบ และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการดำเนินโครงการของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ปีงบประมาณ 2563-2565 ในครั้งนี้ ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารข้อมูลสรุปโครงการวิจัย/กิจกรรมต่างๆ ของสถาบันมาเป็นข้อมูลหลัก โดยนำข้อมูลมาจำแนกการตอบเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs)) เปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการของปีงบประมาณ 2563, 2564 และ 2565 และมีการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อตรวจสอบผลสำเร็จจากบางโครงการที่น่าสนใจตามกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นประเด็นผลการศึกษาในแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้

1) ผลการดำเนินการตามกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนปีงบประมาณ 2563

ผลการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ปีงบประมาณ 2563 ทั้ง 28 โครงการโดยภาพรวม จะพบว่า มีเพียง 3 เป้าหมายจาก 17 เป้าหมายของ SDGs ที่โครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันที่ไม่ได้ดำเนินการ ได้แก่ เป้าหมาย SDGs 5: ความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) SDGs 7: พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) และ SDGs 15: ชีวิตบนบกยั่งยืน (life on land) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลโดยภาพรวมทั้งหมดสามารถแสดงตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง
ปีงบประมาณ 2563 ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 เป้าหมาย

ปีงบประมาณ 2563 (จำนวน 28 โครงการ) สะท้อนผลการดำเนินโครงการต่างๆ ที่สอดคล้องกับ 17 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แตกต่างกันไป บางโครงการก็สอดคล้องกับ SDGs หลายเป้าหมาย บางโครงการก็สอดคล้องกับ SDGs น้อย และบางโครงการก็ไม่สอดคล้องกับ SDGs ซึ่งเป้าหมาย SDGs ที่โครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2563 สอดคล้องมากที่สุด คือ เป้าหมาย SDGs 10: ลดความเหลื่อมล้ำ (reduced inequalities) โดยมีทั้งหมด 21 โครงการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ อาทิ กิจกรรมการสร้างสื่อโฆษณา OTOP ผ่านส마트โฟนยกระดับสินค้าชุมชน, กิจกรรมพัฒนาศูนย์ตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารและสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร, กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์

สินค้าชุมชน OTOP วิสาหกิจชุมชน, กิจกรรมยกระดับการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP และ กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบ รองลงมา คือ เป้าหมาย SDGs 8: งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต (decent work and economic growth) โดยมีทั้งหมด 15 โครงการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ อาทิ กิจกรรมยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ด้วยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทอาหาร, กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น, กิจกรรมยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP, กิจกรรมพัฒนา ยกระดับ การปฏิบัติการ ส่งเสริมและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ชาวชุมชนท้องถิ่น “การจัดการพื้นที่ทำกินอย่างเหมาะสม ยั่งยืน” (1 ไร่ หายจนคนของพระราชา), และกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น

2) ผลการดำเนินการตามกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนปีงบประมาณ 2564

ผลการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งปีงบประมาณ 2564 ทั้ง 26 โครงการโดยภาพรวม จะพบว่ามี 6 เป้าหมาย SDGs ที่โครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันที่ไม่ได้ดำเนินการ ได้แก่ เป้าหมาย SDGs 5: ความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) SDGs 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย (clean water and sanitation) SDGs 7: พลังงาน สะอาดราคาถูก (affordable and clean energy) SDGs 13: แก้ปัญหาโลกร้อน (climate action) SDGs 14: ชีวิตใต้น้ำยั่งยืน (life below water) และ SDGs 17: ร่วมมือเพื่อพิชิต เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (partnerships for the sustainable goals) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูล โดยภาพรวมทั้งหมดสามารถแสดงในแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

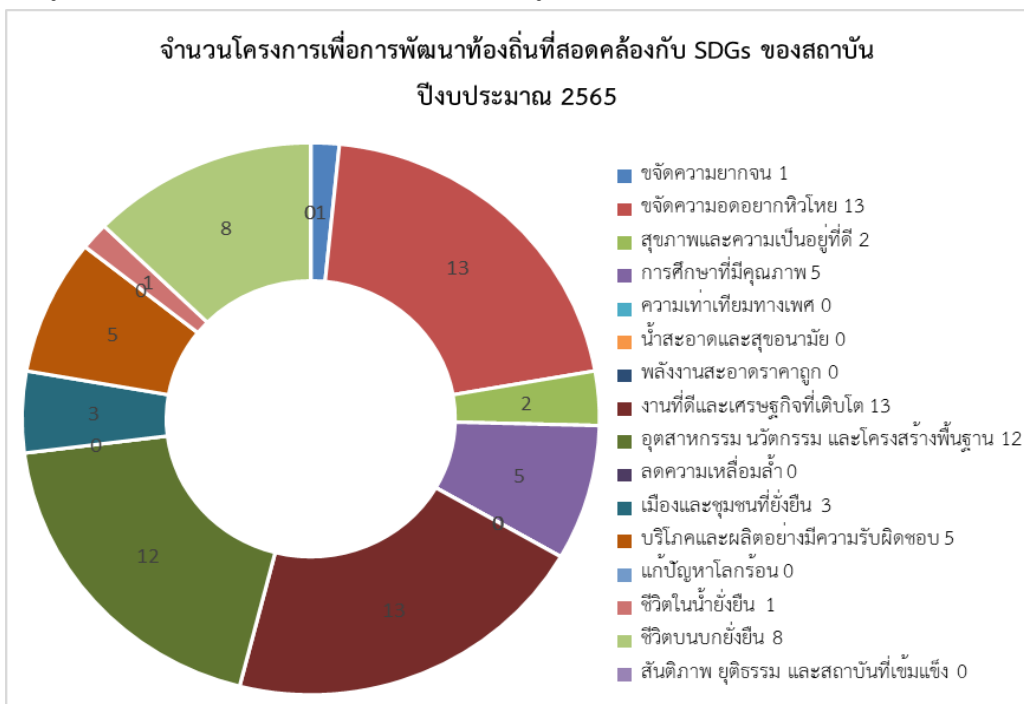
แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ปีงบประมาณ 2564 ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 เป้าหมาย

การดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ปีงบประมาณ 2564 (จำนวน 26 โครงการ) สะท้อนผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับ 17 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แตกต่างกันไป บางโครงการก็สอดคล้องกับ SDGs หลายเป้าหมาย บางโครงการก็สอดคล้องกับ SDGs น้อย และบางโครงการก็ไม่สอดคล้องกับ SDGs ซึ่งเป้าหมาย SDGs ที่โครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา ปีงบประมาณ 2564 สอดคล้องมากที่สุด คือ เป้าหมาย SDGs 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (industry innovation and infrastructure) โดยมีทั้งหมด 15 โครงการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ รองลงมา คือ เป้าหมาย SDGs 4: การศึกษาที่มีคุณภาพ (quality education) โดยมีทั้งหมด 12 โครงการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ และเป้าหมาย SDGs 8: งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต

(decent work and economic growth) โดยมีทั้งหมด 12 โครงการ ที่ตรงตามกรอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) ผลการดำเนินการตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนปีงบประมาณ 2565

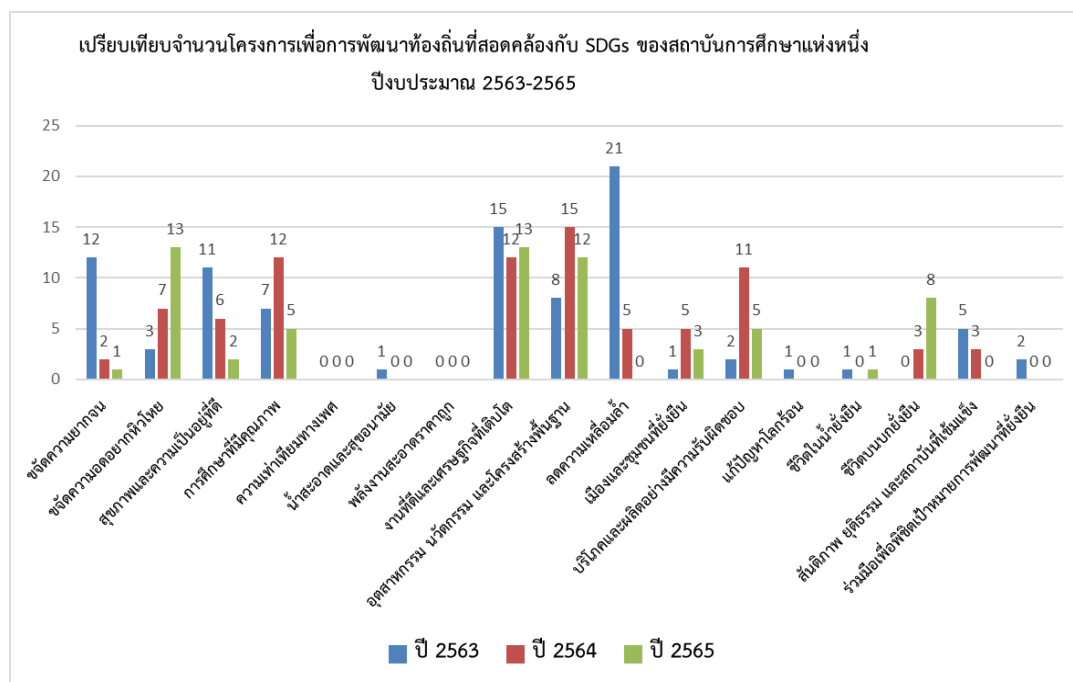
ผลการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งปีงบประมาณ 2565 ทั้ง 20 โครงการโดยภาพรวม จะพบว่ามี 7 เป้าหมาย SDGs ที่โครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันที่ไม่ได้ดำเนินการ ได้แก่ เป้าหมาย SDGs 5: ความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) SDGs 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย (clean water and sanitation) SDGs 7: พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) SDGs 10: ลดความเหลื่อมล้ำ (reduced inequalities) SDGs 13: แก้ปัญหาโลกร้อน (climate action) SDGs 16: สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง (peace and justice strong institutions) และ SDGs 17: ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (partnerships for the sustainable goals) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลโดยภาพรวมทั้งหมดสามารถแสดงในแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งปีงบประมาณ 2565 ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 เป้าหมาย

การดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งปีงบประมาณ 2565 (จำนวน 20 โครงการ) ซึ่งเป้าหมาย SDGs ที่โครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา สอดคล้องมากที่สุด คือ เป้าหมาย SDGs 2: ขจัดความอดอยากหิวโหย (zero hunger) โดยมีทั้งหมด 13 โครงการ และเป้าหมาย SDGs 8: งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต (decent work and economic growth) โดยมีทั้งหมด 13 โครงการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ รองลงมา คือ เป้าหมาย SDGs 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (industry innovation and infrastructure) โดยมีทั้งหมด 12 โครงการ

กล่าวโดยสรุป ผลการประเมินโดยภาพรวมของการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ระหว่างปีงบประมาณ 2563–2565 นั้น พบว่า ในแต่ละปีจะมีจุดเน้นที่สะท้อนผลความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แตกต่างกันไป โดยในปี 2563 (28 โครงการ) จะเน้นไปที่เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ รองลงมานั้นเป้าหมายงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต ในขณะที่ปี 2564 (26 โครงการ) จะเน้นไปที่เป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมานั้นเป้าหมายการศึกษาที่มีคุณภาพ และงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต ส่วนในปี 2565 (20 โครงการ) จะเน้นไปที่เป้าหมายขจัดความอดอยากหิวโหย และงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต รองลงมานั้นเป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน โดยสามารถเปรียบเทียบให้เห็นความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับ 17 เป้าหมาย SDGs ของโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ระหว่างปีงบประมาณ 2563–2565 ในภาพรวมดังแผนภูมิที่ 4 ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาปีงบประมาณ 2563-2565 ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs

จุดน่าสังเกตของการปรับเปลี่ยนจุดเน้นของโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในแต่ละปี แม้ว่าจะเป็นจุดเน้นที่ดี กล่าวคือ เปลี่ยนจากเป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต และขจัดความยากจนในปีงบประมาณ 2563 ไปสู่เป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาที่มีคุณภาพ และงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโตในปี 2564 และไปสู่เป้าหมายขจัดความอดอยากหิวโหย งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต และอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานในปี 2565 แต่การเปลี่ยนแปลงจุดเน้นในเป้าหมาย SDGs เหล่านี้ ได้ส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนความไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs ของโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ จากโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในปีงบประมาณ 2563 ที่ไม่สอดคล้องกับ SDGs จำนวน 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) และชีวิตบนบกที่ยั่งยืน (life on land) เพิ่มขึ้นไม่สอดคล้องกับ SDGs จำนวน 6 เป้าหมาย

ในปีงบประมาณ 2564 ได้แก่ เป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) น้ำสะอาดและสุขอนามัย (clean water and sanitation) พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) แก้ปัญหาโลกร้อน (climate action) ชีวิตใต้น้ำที่ยั่งยืน (life below water) และร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (partnerships for the sustainable goals) และเพิ่มเป็นไม่สอดคล้องกับ SDGs จำนวน 7 เป้าหมาย ในปีงบประมาณ 2565 ได้แก่ เป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) น้ำสะอาดและสุขอนามัย (clean water and sanitation) พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) ลดความเหลื่อมล้ำ (reduced inequalities) แก้ปัญหาโลกร้อน (climate action) สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง (peace and justice strong institutions) และร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (partnerships for the sustainable goals)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาผลการดำเนินโครงการของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคใต้ระหว่างปีงบประมาณ 2563–2565 ในครั้งนี้ ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารข้อมูลสรุปโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้ มาเป็นข้อมูลหลัก โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถิติเชิงปริมาณหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการทั้ง 3 ปี และได้ลงพื้นที่ภาคสนามตรวจสอบผลสัมฤทธิ์จากบางโครงการที่น่าสนใจ สัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่คณาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ และแกนนำกลุ่มของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีผลการประเมินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน สรุปได้ ดังนี้

ในช่วงปีงบประมาณ 2563 (28 โครงการ) เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า โครงการทั้งหมดสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs 10: ลดความเหลื่อมล้ำ (reduced inequalities) มากที่สุด (จำนวน 21 โครงการ) อาทิ กิจกรรมการสร้างสื่อโฆษณา OTOP ผ่านสมาร์ทโฟนยกระดับสินค้าชุมชน และกิจกรรมพัฒนาศูนย์ตรวจสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าชุมชน (OTOP) ประเภทอาหารและสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร เป็นต้น รองลงมาคือ สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs 8: งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต (decent work and economic growth) (15 โครงการ) อาทิ กิจกรรมยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ด้วยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทอาหารและกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น โดยมีเป้าหมาย SDGs ที่ไม่มีโครงการใดสอดคล้องเลย 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมาย SDGs 5: ความเท่าเทียมทางเพศ

(gender equality) SDGs 7: พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) และ SDGs 15: ชีวิตบนบกยั่งยืน (life on land)

ในช่วงปีงบประมาณ 2564 (26 โครงการ) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า โครงการทั้งหมดสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (industry innovation and infrastructure) มากที่สุด (จำนวน 15 โครงการ) อาทิ โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น และโครงการยกระดับการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการวิเคราะห์ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น รองลงมาคือ สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs 4: การศึกษาที่มีคุณภาพ (quality education) (12 โครงการ) และ SDGs 8: งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต (decent work and economic growth) (12 โครงการ) อาทิ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพอนต้นจาก และการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ เป็นต้น โดยมีเป้าหมาย SDGs ที่ไม่มีโครงการใดสอดคล้องเลย 6 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมาย SDGs 5: ความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) SDGs 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย (clean water and sanitation) SDGs 7: พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) SDGs 13: แก้ปัญหาโลกร้อน (climate action) SDGs 14: ชีวิตใต้น้ำยั่งยืน (life below water) และ SDGs 17: ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (partnerships for the goals)

ในช่วงปีงบประมาณ 2565 (20 โครงการ) เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า โครงการทั้งหมดสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs 2: ขจัดความอดอยากหิวโหย (zero hunger) (จำนวน 13 โครงการ) และ SDGs 8: งานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต (decent work and economic growth) มากที่สุด (จำนวน 13 โครงการ) อาทิ กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานสนองโครงการพระราชดำริเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นราชภัฏตามศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพเตาเผา เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไบโอชาร์และน้ำส้มควันไม้จากวัสดุเศษเหลือของจาก เป็นต้น รองลงมาคือ สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (industry innovation and infrastructure) (จำนวน 12 โครงการ) อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพอนต้นจากและการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระถางชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้จากต้นจาก (พอนจาก) ที่มีคุณสมบัติยับยั้งเชื้อก่อโรคเน่าในต้นกล้วย เป็นต้น โดยมีเป้าหมาย SDGs ที่ไม่มีโครงการใดสอดคล้องเลย 7 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมาย SDGs 5: ความเท่าเทียมทางเพศ (gender equality) SDGs 6: น้ำสะอาดและ

สุขอนามัย (clean water and sanitation) SDGs 7: พลังงานสะอาดราคาถูกลง (affordable and clean energy) SDGs 10: ลดความเหลื่อมล้ำ (reduced inequalities) SDGs 13: แก้ปัญหาโลกร้อน (climate action) SDGs 16: สันติภาพ ยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง (peace and justice strong institutions) และ SDGs 17: ร่วมมือเพื่อพิชิตเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (partnerships for the sustainable goals)

กล่าวได้ว่าข้อสรุปของ SDGs สอดคล้องกับการศึกษาของ ไกรสร วันละ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พบว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน “SDG Index” เป็นการประเมินความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ข้อ โดยประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 74.19 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีคะแนนรวม 65.7 โดยประเทศไทยบรรลุเป้าหมาย SDG : จัดความยากจน ทั้งยังมีเป้าหมาย SDGs ที่มีสัดส่วนของตัวชี้วัดที่บรรลุเป้าหมายแล้วและมีแนวโน้มที่จะบรรลุตามเป้าประสงค์ระยะยาว ประกอบด้วย SDGs 4: คุณภาพการศึกษา SDGs 6: การจัดการน้ำและสุขาภิบาล และ SDGs 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน โดยยังมีเป้าหมายที่ยังคงเป็นความท้าทายสูง ได้แก่ SDGs 2: จัดความหิวโหย SDGs 3: มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี SDGs 10: ลดความเหลื่อมล้ำ SDGs 14: การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล และ SDGs 15: การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก ในขณะที่ ภาสกร บุญคุ้ม และรัตนา ด้วยดี (2566) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน: การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยงานวิจัย พบว่า (1) บทบาทงานวิจัยที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ 1.1) งานวิจัยจะช่วยให้เข้าใจสภาพปัญหา ความท้าทายของแต่ละเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่ามีสถานการณ์อย่างไร 1.2) งานวิจัยช่วยกำหนดขอบเขตการพัฒนาที่ยั่งยืนให้มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง 1.3) งานวิจัยช่วยกำหนดการพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหา 1.4) งานวิจัยช่วยในการระบุและประเมินทางเลือกหรือเส้นทางการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และ 1.5) งานวิจัยช่วยในการสนับสนุนการดำเนินงานเป็นไปตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) แนวทางการสนับสนุนให้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นประเด็นวิจัยในมหาวิทยาลัย ได้แก่ 2.1) มหาวิทยาลัยควรทำให้นักวิจัยรู้จักและเข้าใจเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะนักวิจัยรุ่นใหม่ที่จะสร้างผลงานทางวิชาการ (profile) ในระยะยาว 2.2) ช่วยให้นักวิจัยเห็นความเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยของเขากับเป้าหมายต่าง ๆ ทั้ง 17 เป้าหมาย 2.3) วิเคราะห์จุดแข็งด้านงานวิจัยของมหาวิทยาลัยโดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และ

ระบุตัวนักวิจัยหลักให้ชัดเจน 2.4) หมั่นรายงานว่างานวิจัยของมหาวิทยาลัยสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างไร และ 2.5) ส่งเสริมให้นักวิจัยเชื่อมโยงตนเองกับชุมชนนักวิจัยระดับโลก ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินโครงการวิจัยที่เน้นความสอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs มีความสำคัญและได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้น การศึกษาการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการมุ่งพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ (UN) 17 เป้าหมาย ผลการศึกษาโดยภาพรวมจึงสรุปได้ว่าการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ระหว่างปีงบประมาณ 2563–2565 นั้น ในแต่ละปีจะมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs แตกต่างกันไป โดยในปีงบประมาณ 2563 (28 โครงการ) เน้นไปที่เป้าหมายลดความเหลื่อมล้ำ รองลงมาเน้นเป้าหมายงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต สำหรับในปีงบประมาณ 2564 (26 โครงการ) เน้นไปที่เป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเน้นเป้าหมายการศึกษาที่มีคุณภาพ และงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต ในขณะที่ในปีงบประมาณ 2565 (20 โครงการ) ซึ่งเน้นเป้าหมายขจัดความอดอยากหิวโหย และงานที่ดีและเศรษฐกิจที่เติบโต รองลงมาเน้นเป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งสำคัญในการดำเนินงานที่สอดคล้องกันที่ผ่านมา คือ ผลงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยสามารถนำไปปรับใช้ได้ ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้เห็นพ้องต้องกันว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education) เป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในการบรรลุเป้าหมายของความยั่งยืน (กาญจนา เกรียงซี, 2559) สิ่งสำคัญอีกแง่มุมหนึ่งคือการที่ระบบมหาวิทยาลัยต้องมีความพยายามร่วมกันในการอธิบายให้ความรู้ในการทำ ความเข้าใจของข้อกำหนดในเรื่องกรอบของความยั่งยืนและสันติสุขร่วมด้วย ซึ่งเป้าประสงค์ที่สำคัญในการจัดการองค์การของการพัฒนาอย่างแท้จริงดังคำกล่าวของ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร (2558) ย้ำว่า การพัฒนาต้องมีการยกระดับทางการศึกษา ต้องมีการยกระดับทางวัตถุ และจิตใจร่วมด้วย ซึ่งสิ่งสำคัญจะต้องพลิกฟื้นสถานการณ์ให้มีความพร้อมในการตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ความพอเพียงและความต่อเนื่องที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานมุ่งสู่การแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งกล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ได้เดินมาถูกทางแล้ว สามารถนำผลการดำเนินการมาปรับแผนและกระบวนการให้สามารถยกระดับการพัฒนาของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ซึ่งอำพล นววงศ์เสถียร (2562) ชี้ให้เห็นว่าการบรรลุตามแผนของโครงการที่ตรงตามเป้าหมายจะต้องมีการ

รายงานความก้าวหน้าของแผนและข้อเสนอแนะของโครงการร่วมด้วย โดยต้องมีแผนกลยุทธ์และตัวชี้วัดที่ชัดเจน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ เป็นไปตามแผนการพัฒนาประเทศ ดังประเด็นเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยพบว่าครอบคลุมทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในการขับเคลื่อนการศึกษาและการบูรณาการร่วมกับชุมชน ซึ่งมีการวางเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะในการใช้ชีวิตและอาชีพคือการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์คิดริเริ่มสิ่งใหม่ รู้จักการเข้าสู่สังคมเรียนรู้วัฒนธรรม รวมทั้งมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบในหน้าที่ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ได้ช่วยขับเคลื่อนการเรียนรู้ในการออกไปทำงานและพัฒนาอาชีพในอนาคตด้วย อีกทั้งยังช่วยยกระดับสังคมไทยให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตคือกระบวนการศึกษาแบบ Life Long Learning เหมาะกับคนทุกช่วงวัย อีกทั้งยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ถ้าสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นที่มีพันธกิจและแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายส่งเสริมการให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุกมิติซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ และก็มีหวังที่จะเห็นความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาการดำเนินการโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย เป็นแนวทางของสหประชาชาติ (UN) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมาย SDGs ซึ่งสามารถนำแนวทางนี้มาเป็นแผนดำเนินการต่อไปได้

2. การดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการให้กระจายครอบคลุมทุกเป้าหมาย SDGs มากกว่าดำเนิน

โครงการให้กระจุกเฉพาะแต่ละเป้าหมาย SDGs ทั้งนี้ เพื่อยกระดับมาตรฐานการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต ให้เข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสนับสนุนวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน...”

3. การที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ สามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ โดยเฉพาะความสามารถตอบสนองเป้าหมายอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (SDGs 9) ได้ค่อนข้างดี ทั้งที่เป็นสาขาใหม่ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษากลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 138 ตอนที่ 21 ก, 25 มีนาคม 2564 หน้า 2) ทำให้มีความหวังว่าสถาบันการศึกษากลุ่มนี้ จะเป็นอีกความหวังหนึ่งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จะช่วยพัฒนาประเทศในมิติที่ประเทศมีความต้องการและขาดแคลน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษากำหนดโครงการและกิจกรรมของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งในช่วงปีงบประมาณ 2563-2565 สำเร็จลงได้ ก็เนื่องจากการได้รับความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงาน คณาจารย์ ภาควิชาเครือข่าย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ จึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เจริญชัย. (2559). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(2), 13-18.
- กฤตยกร ลดาวัลย์. (2563). การจัดการศึกษาท้องถิ่นสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการธรรมทธรศน์*. 20(4), 210-216.
- ไกรสร วันละ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2564). การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย. *วารสาร มจร บาลีศึกษายุทธศาสตร์*, 9(3), 56-66.
- นารัตน์ ไชยมณี นรินทร์ จุลทรัพย์ และกิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2564). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคใต้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(4), 212-225.

- พิมพ์ภา อ้อมอาร และน้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2565). องค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 24(3), 232-243.
- ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร. (2558). การพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศกลุ่มนอร์ดิก. *วารสารรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. 4(2), 17-37.
- ภาสกร บุญคุ้ม และรัตน ด้ายดี. (2566). การพัฒนาที่ยั่งยืน: การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยงานวิจัย. *วารสารวิชาการ ปชมท.*, 12(1), 165-176. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 138 ตอนที่ 21 ก, 25 มีนาคม 2564 หน้า 2
- อำพล นววงศ์เสถียร. (2562). *ตำราการจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก ถนนสรรรพาวุธ แขวงบางนา เขตบางนา.
- Banerjee, N.V. (1978). *Buddhism and Marxism: A Study in Humanism*. Orient Longman, Telangana.
- Becky. J. Brown, and others. (1987). "Global Sustainability : Toward Definition" Environmental Management.
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press, Oxford and New York.
- Silverman, D., (2001). *Interpreting quantitative data: Methods for analysing talk, text and interaction*. 2nd Ed., London : SAGE, 325 p.

ผู้เขียน

วันชัย ธรรมจักร*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
เลขที่ 15 ถนน กาญจนวณิชย์ ตำบล คอหงส์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
e-mail: dhwanchai03@gmail.com*

ดำรงศัพันธ์ ใจห้าววีระพงศ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
 เลขที่ 15 ถนน กาญจนวณิชย์ ตำบล คอหงส์
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
 e-mail: damrongphunjaihowweerapong@gmail.com

พรนค์พิเชฐ แห่หน

มูลนิธิหลวงปู่สงฆ์จันทโรเพื่อการวิจัย
 e-mail: psu_5410530009@hotmail.com

ธณัฐกมล สุขราม

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
 เลขที่ 15 ถนน กาญจนวณิชย์ ตำบล คอหงส์
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
 e-mail: thanatkamon@hotmail.com

อภิศักดิ์ ทับธนะ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
 เลขที่ 15 ถนน กาญจนวณิชย์ ตำบล คอหงส์
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
 e-mail: a2k_oan@hotmail.com

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
 เลขที่ 15 ถนน กาญจนวณิชย์ ตำบล คอหงส์
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
 e-mail: Abdullah.c@psu.ac.th

สการวรัตน์ บุญวรรณ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
 เลขที่ 15 ถนน กาญจนวณิชย์ ตำบล คอหงส์
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
 e-mail: Sakawrat.b@psu.ac.th

การพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

The Development of the Low Register Exercises for Bassoon

ธามณ์ พจนากนกกุล* และศรัณย์ นักรบ

Dharm Photchanakanokkul* and Saran Nakrob

Received: 9 June 2024, Revised: 27 June 2025, Accepted: 30 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในระดับอุดมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำในระดับอุดมศึกษา 2) แบบประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำในระดับอุดมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และการทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม(E_1/E_2) ผลวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำในระดับอุดมศึกษามีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.55) 2) ผลประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำในระดับอุดมศึกษามีผลประสิทธิภาพเท่ากับ 88.85/85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ 80/80

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะ, เครื่องดนตรีบาสซูน, การบังคับลิ้น, การควบคุมการกดนิ้ว

Abstract

The purposes of this research were: 1) To develop training skills for playing the low register of the Bassoon. For bassoonist in higher education institutions, 2) To study the effectiveness of the low register exercises for bassoon at the higher education level. The sample group was 7 bassoonist at a higher level in Bangkok and surrounding areas. The tools used in the research consisted of the low register

exercises for bassoon at the higher education level and an assessment of the suitability of the low register exercises for bassoon at the higher education level. The data will be analyzed by mean, percentage, and standard deviation. Conformity index value and finding the efficiency of innovation. It was found that the low register exercises for bassoon at the higher education level has high suitability evaluation results ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.55) and the low register exercises for bassoon at the higher education level demonstrated an impressive efficiency of 88.85/85.71, surpassing the researcher's set criteria of 80/80, further validating the program's success.

Keywords : Exercise, Bassoon, Tonguing, Fingering

บทนำ

“บาสซูน” (Bassoon) เป็นเครื่องดนตรีที่จัดจำแนกอยู่ในกลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwind) ประเภทการใช้ลิ้นคู่ (Double reed) ตามวิธีการจำแนกเครื่องดนตรีในวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก ซึ่งมีประวัติและพัฒนาการมายาวนาน และเป็นเครื่องลมไม้ที่มีระดับเสียงต่ำที่สุด ซึ่งสามารถบรรเลงเสียงที่ต่ำที่สุดได้ถึงโน้ต Bb₁

โดยทั่วไปเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องลมไม้ส่วนใหญ่จะมีระดับเสียงอยู่ในช่วงเสียง อัลโต และ โซปราโน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงแนวทำนองหลัก (Melody) หรือแนวทำนองรอง (Counter Melody) โดยส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากเครื่องดนตรีบาสซูนที่มีช่วงเสียงค่อนข้างต่ำ ดังนั้นแนวทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีบาสซูนจึงนิยมนำมาใช้ในการบรรเลงเสียงต่ำ ซึ่งทำให้บาสซูนเปรียบเสมือนเป็นแนวเบสสำหรับเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องลมไม้อื่นๆ จากการที่เครื่องดนตรีบาสซูนมีเสียงที่เป็นเอกลักษณ์และมีช่วงเสียงกว้างมาก เครื่องดนตรีจึงได้รับความนิยมนำไปบรรเลงอยู่ในวงดนตรีหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นวงฮาร์โมนีมุสิก (Harmoniemusik) วงออร์เคสตรา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งวงดุริยางค์เครื่องลมซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายรวมถึงในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ถึงแม้ว่าเครื่องดนตรีบาสซูนจะบรรเลงอยู่ในช่วงเสียงต่ำและไม่ได้บรรเลงแนวทำนองหลักหรือทำนองรองโดยส่วนใหญ่ก็ตาม แต่การบรรเลงโน้ตที่อยู่ในช่วงเสียงต่ำของต้องใช้ทักษะการ

บรรเลงสูงมาก อันเนื่องมาจากความยากในการควบคุมหรือบังคับลมในการเป่าเพื่อให้เสียงที่ถูกต้อง รวมถึงระบบการกดนิ้วของเครื่องดนตรีที่มีความซับซ้อนอย่างยิ่ง ดังนั้นในการบรรเลงเครื่องดนตรีให้มีคุณภาพ ผู้บรรเลงจำเป็นต้องมีพื้นฐานในการบรรเลงที่ดีทั้งในเรื่องของควบคุมลม การออกเสียง การหยุดเสียง น้ำเสียง (Intonation) การควบคุมการกดนิ้ว (Fingering) และการบังคับลิ้น (Tonguing) นอกเหนือจากทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีแล้ว ลักษณะทางกายภาพของเครื่องดนตรีอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้บรรเลงด้วยเช่นกัน กล่าวคือเครื่องดนตรีบาสซูนมีความยาวค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องลมไม้ชนิดอื่น ๆ ดังนั้นผู้บรรเลงจึงต้องมีสรีระร่างกายที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรี ซึ่งหากเป็นผู้บรรเลงในสถาบันการศึกษา ส่วนใหญ่จึงเป็นผู้บรรเลงที่อยู่ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนสำหรับผู้บรรเลงที่อยู่ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ได้นำแบบฝึกทักษะหรือคู่มือการฝึกปฏิบัติจากต่างประเทศมาใช้โดยตรง ซึ่งพบว่ามีเนื้อหาหรือแบบฝึกทักษะบางประการไม่เหมาะสมกับผู้บรรเลงชาวไทย ตัวอย่างเช่น การฝึกควบคุมลมโดยการเป่าให้เสียงยาวนานต่อเนื่องอย่างมาก ซึ่งไม่เหมาะสมกับผู้บรรเลงชาวไทยที่มีสรีระร่างกายเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บรรเลงที่ยังเป็นนักศึกษาในสถาบันการศึกษา ดังนั้นการกำหนดแบบฝึกทักษะจึงควรประยุกต์ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บรรเลงดังกล่าว และจากเหตุผลเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะจัดทำแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา
ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาภายใต้การทำงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้
 - 1.1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนเฉพาะช่วงเสียงต่ำ สำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเท่านั้น มิได้รวมถึงการพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนในช่วงเสียงอื่น ๆ หรือสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอื่น ๆ เช่นกัน

1.2 การศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดให้มีการศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรี บาสซูน ช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยการทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม หรือ E_1/E_2 โดยจะต้องมีเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 80/80

2. ขอบเขตของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 17 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 7 คน

3. ขอบเขตของตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

3.2.2 ทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลหลักจากการเก็บข้อมูลภาพสนาม ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 17 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำในระดับอุดมศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาความหมาย ลักษณะที่ดี องค์ประกอบ วิธีการสร้าง และการหาคุณภาพของแบบฝึกทักษะ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ เพื่อให้เนื้อหาในแบบฝึกทักษะมีความครอบคลุมในทุกด้านของการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำ และผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาซูนจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำ ซึ่งเกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 103) โดยแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นต้องมีค่าเฉลี่ยการประเมินความเหมาะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

2. แบบประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำ

ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดการสร้างแบบประเมินต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งแบบประเมินนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ด้านความถูกต้อง และเหมาะสมของเนื้อหา

ส่วนที่ 2 ความเหมาะสมด้านองค์ประกอบต่าง ๆ

อีกทั้งผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความเหมาะสมไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผล และประเมินผล เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยข้อคำถามในแบบประเมินความเหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ได้จะต้องผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำให้อาจารย์ผู้สอนของกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งผู้วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกตามแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำ

ขั้นตอนที่ 2 อธิบายถึงวิธีการใช้แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำให้อาจารย์ผู้สอนของกลุ่มตัวอย่าง รวมไปถึงวิธีการทดสอบในแต่ละหัวข้อของแบบฝึก และวิธีการทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 8 มกราคม 2567 ถึง 11 มีนาคม 2567 รวมเวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 4 นำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบในแต่ละหัวข้อ และการทดสอบหลังใช้แบบฝึกทักษะของกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์

ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างมาประเมินตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม (E_2/E_2)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 80/80 โดยที่

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดที่ผู้ปฏิบัติได้จากการทดสอบโดยอาจารย์ผู้สอนซึ่งจะอยู่ในตอนท้ายของแต่ละบทของแบบฝึกทักษะ

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติที่ได้จากการทดสอบหลังการใช้แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

5.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5.5 การทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยได้จำแนกเนื้อหาออกเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 น้ำเสียง (Intonation) บทที่ 2 ความเข้มเสียง (Dynamics) บทที่ 3 การบังคับลิ้น (Tonguing) บทที่ 4 การควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) และบทที่ 5 การควบคุมการกดนิ้ว (Fingering) โดยมีรายละเอียดดังนี้

บทที่ 1 น้ำเสียง (Intonation)

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาในเรื่องน้ำเสียง (Intonation) ของผู้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูน โดยการสร้างแบบฝึกทักษะโดยการปฏิบัติโน้ตในลักษณะต่าง ๆ 7 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวด้วยโน้ตเพียงตัวเดียวอย่างต่อเนื่อง (One Note Long Tone & Intonation Exercises) 2) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวในวงจรคู่สี่ (Perfect Fourth Long Tone & Intonation Exercise) 3) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวในวงจรคู่ห้า (Perfect Fifth Long Tone & Intonation Exercise) 4) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวในวงจรคู่สี่แบบขึ้น และลง (Up - Down Perfect Fourth Long Tone & Intonation Exercise) 5) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวในวงจรคู่สี่แบบลง และขึ้น (Down - Up Perfect Fourth Long Tone & Intonation Exercise) 6) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวในวงจรคู่ห้าแบบขึ้น และลง (Up - Down Perfect Fifth Long Tone & Intonation Exercise) 7) แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวในวงจรคู่ห้าแบบลง และขึ้น (Down - Up Perfect Fifth Long Tone & Intonation Exercise) แสดงให้เห็นตามตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 แบบฝึกทักษะการเป่าเสียงยาวด้วยโน้ตเพียงตัวเดียวอย่างต่อเนื่อง โน้ตในวงจรคู่สี่ โน้ตในวงจรคู่ห้า โน้ตในวงจรคู่สี่แบบขึ้นและลง โน้ตในวงจรคู่สี่แบบลงและขึ้น โน้ตในวงจรคู่ห้าแบบขึ้นและลง โน้ตในวงจรคู่ห้าแบบลงและขึ้น

บทที่ 2 ความเข้มเสียง (Dynamic)

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาในเรื่องความเข้มเสียง (Dynamic) ของผู้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี บาสซูน โดยการสร้างแบบฝึกทักษะโดยการปฏิบัติโน้ตในลักษณะต่าง ๆ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะความเข้มเสียง 3 ระดับ (3 Steps Dynamics Exercises) 2) แบบฝึกทักษะความเข้มเสียงตามเครื่องหมายเครเชนโด และติมินูเอนโด (Cres. – Dim. Dynamics Exercise) 3) แบบฝึกทักษะความเข้มเสียงตามเครื่องหมายเครเชนโด และติมินูเอนโดบนบันไดเสียงเมเจอร์ (Cres. – Dim. Major Scale Dynamics Exercise) 4) แบบฝึกทักษะความเข้มเสียงตามเครื่องหมายติมินูเอนโด และเครเชนโดบนบันไดเสียงเมเจอร์ (Dim. – Cres. Major Scale Dynamics Exercise) 5) แบบฝึกทักษะความเข้มเสียงตามเครื่องหมายเครเชนโด และติมินูเอนโดบนบันไดเสียงโครมาติก (Cres. – Dim. Chromatic Scale Dynamics Exercise) 6) แบบฝึกทักษะความเข้มเสียงตาม

เครื่องหมายดีมีนุเอนโด และเครเซนโดบนบันไดเสียงโครมาติก (Dim. – Cres. Chromatic Scale Dynamics Exercise) แสดงให้เห็นตามตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 แบบฝึกทักษะความเข้มเสียง 3 ระดับ ความเข้มเสียงตามเครื่องหมายเครเซนโด และดีมีนุเอนโด ความเข้มเสียงตามเครื่องหมายเครเซนโด และดีมีนุเอนโดบนบันไดเสียงเมเจอร์ ความเข้มเสียงตามเครื่องหมายดีมีนุเอนโด และเครเซนโดบนบันไดเสียงเมเจอร์ ความเข้มเสียงตามเครื่องหมายเครเซนโด และดีมีนุเอนโดบนบันไดเสียงโครมาติก ตามเครื่องหมายดีมีนุเอนโด และเครเซนโดบนบันไดเสียงโครมาติก

♩ = 60-76

♩ = 60

♩ = 60-76

♩ = 60-76

และบทเพลงฝึกทักษะความเข้มเสียง (Dynamic Exercises) 3 บทเพลง เพื่อให้ผู้ฝึกทักษะได้นำสิ่งที่ฝึกไปในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้นมาใช้จริงในบทเพลงซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยเรียงลำดับจาก

ง่ายไปยาก อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้ฝึกทักษะสามารถนำสิ่งที่ฝึกไปในเรื่องความเข้มเสียงมาใช้จริงในการปฏิบัติตามบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3 การบังคับลิ้น (Tonguing)

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาในเรื่องการบังคับลิ้น (Tonguing) ของผู้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูน โดยการสร้างแบบฝึกทักษะโดยการปฏิบัติโน้ตในลักษณะต่าง ๆ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นในโน้ตตัวดำ (Quarter Note Tonguing Exercises) 2) แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นในโน้ตเช็ตหนึ่งชั้น (Eighth Note Tonguing Exercises) 3) แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นในโน้ตสามพยางค์ (Tripled Tonguing Exercises) 4) แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นในโน้ตเช็ตสองชั้น (Sixteenth Note Tonguing Exercises) 5) แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นจากโน้ตตัวดำไปโน้ตเช็ตสองชั้น (Quarter Note to Sixteenth Note Tonguing Exercises) 6) แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นจากโน้ตตัวเช็ตสองชั้นไปโน้ตตัวดำ (Sixteenth Note to Quarter Note Tonguing Exercises) แสดงให้เห็นตามตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3 แบบฝึกทักษะการบังคับลิ้นในโน้ตตัวดำ โน้ตเช็ตหนึ่งชั้น โน้ตสามพยางค์ โน้ตเช็ตสองชั้น โน้ตตัวดำไปโน้ตเช็ตสองชั้น และโน้ตตัวเช็ตสองชั้นไปโน้ตตัวดำ

และบทเพลงฝึกทักษะการบังคับลิ้น (Tonguing Exercises) 7 บทเพลง เพื่อให้ผู้ฝึกทักษะได้นำสิ่งที่ฝึกไปในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้นมาใช้จริงในบทเพลงซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยเรียงลำดับจากง่ายไปยาก อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้ฝึกทักษะสามารถนำสิ่งที่ฝึกไปในเรื่องการบังคับลิ้นมาใช้จริงในการปฏิบัติตามบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4 การควบคุมลักษณะเสียง (Articulation)

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาในเรื่องการควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) ของผู้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูน โดยการสร้างแบบฝึกทักษะโดยการปฏิบัติโน้ตในลักษณะต่าง ๆ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะเครื่องหมายเชื่อมเสียง (Slur Exercises) 2) แบบฝึกทักษะเครื่องหมายขั้คคาโต (Staccato Exercises) 3) แบบฝึกทักษะเครื่องหมายขั้คคาติซซิโม (Staccatissimo Exercises) 4) แบบฝึกทักษะเครื่องหมายแอกเซนต์ (Accent Exercises) 5) กลุ่มของเครื่องหมายควบคุมลักษณะเสียง (Group of Articulation) แสดงให้เห็นตามตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4 แบบฝึกทักษะการควบคุมลักษณะเสียงเครื่องหมายเชื่อมเสียง เครื่องหมายขั้คคาโต เครื่องหมายขั้คคาติซซิโม เครื่องหมายแอกเซนต์ และกลุ่มของเครื่องหมายควบคุมลักษณะเสียง

และบทเพลงฝึกทักษะการควบคุมลักษณะเสียง (Articulation Exercises) 2 บทเพลง เพื่อให้ผู้ฝึกทักษะได้นำสิ่งที่ฝึกไปในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้นมาใช้จริงในบทเพลงซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยเรียงลำดับจากง่ายไปยาก อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้ฝึกทักษะสามารถนำสิ่งที่ฝึกไปในเรื่องการควบคุมลักษณะเสียงมาใช้จริงในการปฏิบัติตามบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5 การควบคุมการกดนิ้ว (Fingering)

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาในเรื่องการควบคุมการกดนิ้ว (Fingering) ของผู้ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูน โดยการสร้างแบบฝึกทักษะโดยการปฏิบัติโน้ตในลักษณะต่างๆ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบฝึกทักษะการควบคุมการกดนิ้วสี่คู่ (M2, M3, P4, P5 Fingering Exercises) 2) แบบฝึกทักษะการควบคุมการกดนิ้วในการปฏิบัติโน้ตแยก (Arpeggio Fingering Exercises) 3) แบบฝึกทักษะการควบคุมการกดนิ้วช่วงเสียงต่ำ (Low Register Fingering Exercises) 4) แบบฝึกทักษะการพรมนิ้วช่วงเสียงต่ำ (Low Register Trill Exercises) แสดงให้เห็นตามตัวอย่างที่ 5

ตัวอย่างที่ 5 แบบฝึกทักษะการควบคุมการกดนิ้วสี่คู่ การควบคุมการกดนิ้วในการปฏิบัติโน้ตแยก การควบคุมการกดนิ้วช่วงเสียงต่ำ การพรมนิ้วช่วงเสียงต่ำ

และบทเพลงฝึกทักษะการควบคุมการกดนิ้ว (Fingering Exercises) 2 บทเพลง เพื่อให้ผู้ฝึกทักษะได้นำสิ่งที่ฝึกไปในหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้นมาใช้จริงในบทเพลงซึ่งถูกสร้างขึ้นโดยเรียงลำดับ

จากง่ายไปยาก อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้ฝึกทักษะสามารถนำสิ่งที่ฝึกไปในเรื่องการควบคุมการกดนิ้วมาใช้จริงในการปฏิบัติตามบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.55)

2. การศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการปฏิบัติบาสซูนช่วงเสียงต่ำ สำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 80/80 แสดงผลการศึกษาตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลคะแนนการทดสอบท้ายบท และหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างในการใช้แบบฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ สำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

กลุ่ม ตัวอย่าง	คะแนนแบบทดสอบทักษะการปฏิบัติท้ายบท					คะแนนแบบทดสอบ ทักษะการปฏิบัติหลัง เรียน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5	
	10	10	10	10	10	
1	10	10	9	9	8	20
2	10	10	10	9	9	18
3	9	10	8	8	7	16
4	10	10	9	7	8	18
5	9	8	8	8	8	16
6	10	10	9	9	8	18
7	10	8	9	9	8	16

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีผลลัพธ์คือ

$$E_1 = \frac{311}{50} \times 100 = 88.85$$

$$E_2 = \frac{120}{20} \times 100 = 85.71$$

ดังนั้น ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงต่ำเสียงมีผลลัพธ์เท่ากับ 88.85/85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ 80/80

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนได้พิจารณาแบบฝึกทักษะแล้วเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.55)

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่ามีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.85/85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ 80/80

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำ ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลตามลำดับของวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในระดับอุดมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 บทย่อย ได้แก่ 1) น้ำเสียง 2) ความเข้มเสียง 3) การบังคับลิ้น 4) การควบคุมลักษณะเสียง 5) การควบคุมการกดนิ้ว ซึ่งในแต่ละบทที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นถือเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนให้มีคุณภาพโดยในแต่ละหัวข้อของแบบฝึกทักษะการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้จัดเรียงให้ผู้ฝึกทักษะได้ฝึกทักษะการปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยจัดเรียงจากแบบฝึก

ทักษะที่มีความซับซ้อนน้อยไปมาก อีกทั้งยังมีการทดสอบท้ายบท และหลังเรียนเพื่อให้ผู้สอน และผู้ฝึกทักษะได้รับรู้ถึงระดับความสามารถ และพัฒนาการของผู้ฝึกทักษะ

2. การศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำสำหรับผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูนในระดับอุดมศึกษา มีผลการศึกษาประสิทธิภาพอยู่ที่ 88.85/85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบโดยผู้วิจัยได้ศึกษาจาก หนังสือ ตำรา เอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งใน และต่างประเทศ ตลอดจนผ่านการวิเคราะห์ และตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาสซูน เพื่อหาข้อบกพร่อง และนำมาแก้ไข ปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของลักษณะแบบฝึกทักษะที่ดี ดังที่ ประภาพร ถิ่นอ่อน (2553, น. 33) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีต้องมีจุดหมายที่แน่นอนจะทำการฝึกทักษะด้านใด ควรใช้ภาษาง่ายๆ และมีความน่าสนใจ เรียงลำดับจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน มีเนื้อหาตรง จัดกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจ และเกิดประสิทธิภาพในการเรียน และปรานี จินฤทธิ์ (2552, น. 32) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีต้องสร้างให้เกี่ยวข้องกับบทเรียน เป็นแบบฝึกสำหรับเด็กเก่ง และใช้ซ่อมเสริมเด็กอ่อนได้ มีความหลากหลายในชุดๆ หนึ่ง มีคำสั่งที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้ฝึกได้คิดท้าทายความสามารถ มีความเหมาะสมกับวัย ใช้เวลาฝึกไม่นาน ผู้ฝึกสามารถนำประโยชน์จากแบบฝึกทักษะไปประยุกต์ปรับเปลี่ยนนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการนำแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำไปใช้ ผู้สอน และผู้ฝึกควรศึกษาแนวทางหรือวิธีการใช้แบบฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินการฝึกทักษะการปฏิบัติอย่างถูกต้อง
2. ผู้สอน หรือ ผู้ฝึกทักษะจำเป็นต้องมีสื่อ และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้พร้อมเพื่อให้การฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาสซูนช่วงเสียงต่ำเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. ในการทดสอบท้ายบทหรือการทดสอบหลังเรียนผู้สอนจำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ฝึกทักษะทราบถึงผลคะแนนทุกครั้งเพื่อให้ผู้ฝึกสามารถรับรู้ถึงระดับความสามารถของตนได้

4. ผู้สอนจำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาในการใช้แบบฝึกทักษะให้เหมาะสมกับเวลาของผู้ฝึกทักษะเนื่องด้วยการฝึกทักษะที่มีคุณภาพ และให้ประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และฝึกฝนตามแบบฝึกทักษะอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำในระดับที่สูงขึ้นไป โดยเน้นให้แบบฝึกทักษะมีการปฏิบัติทักษะที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำโดยใช้แบบฝึกทักษะกับการฝึกตามปกติ
3. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ฝึกทักษะที่มีต่อการฝึกทักษะโดยใช้แบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีบาซูนช่วงเสียงต่ำ
4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะเครื่องดนตรีประเภทอื่น ทั้งเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ตามความเหมาะสมหรือความสนใจของผู้ฝึกทักษะในแต่ละช่วงวัย แต่ละท้องถิ่น และแต่ละวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5 (1), 7-20.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประภาพร ถิ่นอ่อนง. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา.
- ปราณี จินธุฤทธิ์. (2552). ผลการใช้แบบฝึกทักษะที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะประชาสามัคคี จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน.

ผู้เขียน

ธามณ์ พจนานกกุล *

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail: tharm.ph@ku.th

ศรัณย์ นักรบ

อาจารย์ที่ปรึกษา

สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

E-mail: fhumsrn@ku.ac.th

The Factor Analysis of Quality of Life of the Ageing Population in Thailand

Yodfah Ratmanee* and Phattrawan Tongkumchum

Received: 18 April 2024, Revised: 27 June 2025, Accepted: 29 June 2025

Abstract

This study explores the WHOQOL-BREF factor structure, proposes an alternative model, and investigates socio-demographic determinants of Quality of Life (QoL) in Thai adults aged 60 and over. Data from the 11th Regional Health (RH) spanning 2012-2018, with 34,800 participants, were analyzed. Independent variables include age, gender, marital status, education, occupation, income source, caregiver, and medical treatment place, with QoL scores as the dependent variable. Descriptive statistics, factor analysis, and regression were employed, revealing diverse QoL aspects across physical, psychological, social, and environmental domains. Key findings include varying satisfaction levels and insights into pain frequency, mobility, and life meaning.

An alternative factor model consists of three components: environment and enjoyment, life satisfaction, and physical health, with reliability values of 0.924, 0.892, and 0.833, respectively. High socio-economic individuals generally have higher environment and sense of enjoyment scores than the overall mean, except for females aged 75-85. Among different age groups, high socio-economic individuals score lower in the 75-85 age group, while low socio-economic individuals score higher, particularly in regional health (RH) 1, 3, 4, 11, and 12. Life satisfaction is notably higher for both high and low socio-economic males, especially in RH 6-10. In the 75-85 age group, both high and low socio-economic individuals tend to have lower physical health scores, except for the low socio-economic group in RH 3-5 and RH 11-12. In conclusion, low socio-economic status correlates with distress and poor health

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

The Factor Analysis of Quality of Life of the Ageing Population in Thailand

E-mail : yhodpha.nstru@gmail.com

outcomes, necessitating social and psychological support to enhance overall QoL, addressing physical and mental well-being.

Keywords : Factor Analysis, Quality of Life, Ageing Population, WHOQOL-BREF

Introduction

The increasing longevity worldwide, as noted by the World Health Organization (World Health Organization, 2022), doesn't guarantee a better quality of life (QoL) for older adults. Consequently, there's growing interdisciplinary interest in researching QoL, with implications for health services, policymaking, and treatment efficacy evaluation. This has led to assessments of QoL instruments and investigations into predictors of QoL.

The 26-item WHOQOL-BREF questionnaire is widely used for assessing QoL, with approximately 100 culturally adapted translations available (World Health Organization, 2023). However, its factor structure varies, necessitating further assessment. While numerous studies report a 4-domain model (Xiong, 2022; Biagini, Bastiani & Sebastiani, 2022; Lodhi, Montazeri, Nedjat, Mahmoodi, Farooq & Yaseri et al., 2019), they fail to explore alternative factor models that might offer better insights into the data.

Existing research on the WHOQOL-BREF questionnaire for assessing the QoL in older adults in Thailand has mainly focused on the common 4-domain model, neglecting the exploration of alternative factor models. This gap underscores the necessity for a detailed examination of the instrument's factor structure within Thailand's context, considering diverse socio-demographics and challenges of aging. Moreover, comprehensive studies on predictors of QoL among Thai older adults are lacking, despite the growing elderly population and implications for public health and healthcare costs.

QoL declines with age and is tied to health outcomes. Predictors of QoL, beyond health factors, include socio-demographic characteristics. Thailand had about

12.7 million individuals aged 60 and over in 2022, making up 19.21% of the total population (Statista Research Department, 2024). The QoL of older adults is a pressing public health issue due to increased life expectancy. However, research on this topic in Thailand is scarce.

Objectives

1. to examine the factor structure of WHOQOL-BREF among Thai older adults aged 60 years and over.
2. to propose an alternative factor model for measuring their QoL
3. to ascertain the socio-demographic determinants influencing their QoL.

Methods

Data and variables

The study analyzed secondary data on adults aged 60 years and over, sourced from the Regional Health (RH) offices of Thailand's Ministry of Public Health. Data from 34,800 adults between 2012 and 2018 were collected via simple random sampling from elderly association membership lists annually, following a cross-sectional approach.

This study received approval from the Research Ethics Committee for Science, Technology, and Health Science (PSU.PN.1-003/62) at Prince of Songkla University, Pattani Campus.

Dependent variables

The WHOQOL-BREF questionnaire, contains 26 items. Respondents rated items on a 5-point Likert scale, with negative item scores recalibrated positively.

Independent variables

Socio-demographic factors encompassed gender, age, marital status, education, occupation, income source, caregiver, and medical treatment location. Age was grouped into six levels, marital status into four categories, and education into five

levels. Occupation, income source, caregiver, and treatment location were also categorized. RH was categorized into 12 groups, with RH13 combined with RH4 due to data limitations. Years spanned seven categories from 2012 to 2018.

Steps of analysis

The data analysis aims to examine the associations between QoL and socio-demographic factors. Exploratory factor analysis will condense the 26 dependent variables into a more manageable set of linear combinations.

Statistical analysis

The R statistical program will be utilized for all statistical analyses.

Descriptive analysis

Socio-demographic factors were summarized with frequency distributions and percentages, while WHOQOL-BREF items were displayed via a stacked bar chart.

Factor analysis

The factor model analyzes questionnaire responses, aiming to group highly correlated items while minimizing correlations between groups (Goretzko, Pham & Bühner, 2021). It reduces response variables by forming factors representing latent variables. These factors are derived from weighted linear combinations of questions and rotated to optimize interpretation. The choice of rotation method impacts data interpretation, with promax suitable for capturing correlations between factors. Uniqueness indicates variance unexplained by the model, informing variable inclusion/exclusion (Shrestha, 2021). Chi-squared tests assess model fit, while loadings estimate correlations between factors and variables. Weights are assigned based on loadings to classify variables into subgroups, aiding in data interpretation.

Reliability analysis

Reliability analysis assesses measurement scale consistency, commonly using Cronbach's alpha post-factor analysis. This coefficient measures internal item consistency, where higher values indicate greater coherence. It's calculated using item variances and total variance across all items.

Multiple linear regression techniques

The multiple linear regression model investigates the association between QoL factor scores and socio-demographic characteristics.

Results

The study included 34,800 adults aged 60 and over from 13 RH of Thailand between 2012 and 2018. Participation increased from 4,800 to 5,200 adults annually after 2016. Each region typically had 2,800 participants, except RH 13, which had 1,200. Elderly participants' socio-demographic characteristics: Female participants slightly outnumbered males (52.6% compared to 47.4%). The majority were married (97.31%) and had completed primary school education (82.12%). Vendors constituted the largest occupation group (58.07%), and 44.56% received elderly allowances. Nearly all elderly lived with their spouses (87.87%) and utilized government hospitals for healthcare (95.57%) as shown in Table 1.

Table 1 Elderly participants' socio-demographic characteristics

Socio-demographic factors	Number	Percent
Gender-age group		
Male		
60-65	5312	15.3
66-74	5322	15.3
75-85	5877	16.9

Table 1 (Continued)

Socio-demographic factors	Number	Percent
Female		
60-65	5874	16.9
66-74	5938	17.1
75-85	6477	18.6
Marital Status		
Single	425	1.2
Married	33,865	97.3
Widow	266	0.8
Divorce	244	0.7
Education		
Illiterate	450	1.29
Primary School	28,577	82.12
Junior High School	316	0.91
Bachelor degree	5,135	14.76
Other	322	0.93
Occupation		
Agriculture	1,263	3.63
Vendor	20,209	58.07
Employee	7,871	22.61
Pensioner	5,457	15.68
Source of income		
Elderly allowance	15,507	44.6
Business and employee	13,836	39.8
Pension	5,457	15.7

Table 1 (Continued)

Socio-demographic factors	Number	Percent
Caregiver		
Self care	48	0.1
Spouse	30,580	87.9
Children	3,803	10.9
Relatives	369	1.1
Medical treatment place		
Sub-district hospital	226	0.6
Government hospital	33,260	95.6
Private hospital	1,314	3.8

The WHOQOL-BREF analysis revealed that only 19% of older adults rated their overall QoL (item 26) as good/very good, while 17.8% were satisfied/very satisfied with their health (item 1). All older adults rated item 5, 11, 13, 16, 18, and 19 as good/very good, and item 2-4, 12, 22, and 24 as moderate/poor/very poor. For the physical health domain (item 2-4, 10-12, 24), 48.9% seldom suffered from physical pain, and 45.7% quite often suffered from pain. Participants were neither satisfied nor dissatisfied with their energy (71.9%), sleep (61.8%), daily living activities (59.4%), and work capacity (51.1%). Additionally, 55.6% wanted a moderate amount of medical treatment, and 70.5% were neither poor nor good in mobility. In the psychological domain (item 5-9, 23), participants were satisfied with life (40.6%), dissatisfied with themselves (42.9%), and neither satisfied nor dissatisfied with their body appearance (74.9%). Some participants could concentrate moderately (40.7%), while 37.6% experienced frequent negative feelings. Regarding social relationships (item 13-14, 25), participants were satisfied with personal relationships (40.4%), and neither satisfied nor dissatisfied with friend support (55.7%) and sex life (52.3%). In the environment

domain (item 15-19, 22), 35.5% were neither satisfied nor dissatisfied with physical safety, 39.5% were satisfied with living conditions, and 77.2% with transport. Participants could meet moderate needs (54.2%), and 36.8% had a very healthy physical environment. Correlation coefficients within each domain vary: physical (0-0.40), psychological (0.22-0.51), social relationships (0.41-0.53), and environmental (0.35-0.55) as shown in Figure 1.

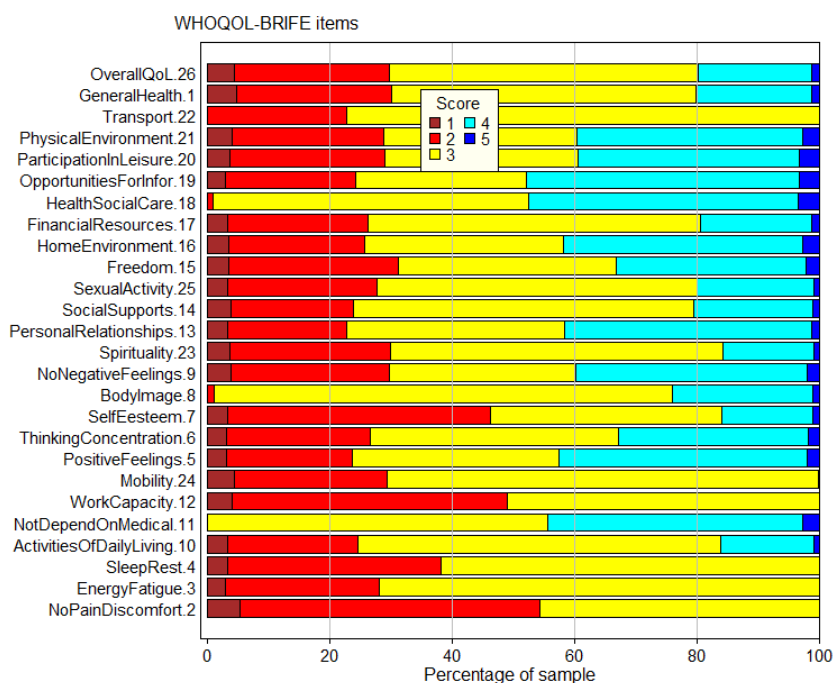

Figure 1 Percent of responses

Items across domains, especially item 5, 9, 10, and 23 exhibit high correlation. Based on the results of the factor analysis, we have opted to utilize the three-factor model because they are more suitable for this dataset. The three-factor model was utilized to construct QoL dependent variables from WHOQOL-BREF items. Table 2 presents item loadings exceeding 0.3 in magnitude and item uniqueness (Unique). The results are presented by ordering the items by their loadings for each factor. Some

variables (item 6-8, 15) are presented in more than one group. Item 2 has high uniqueness, so should be omitted from the factor model.

Table 2 Factor analysis results showing only loading greater than 0.3 for the three-factors model

Items	WHOQOL-BREF items	F1: Environment and sense of enjoy	F2: Life satisfaction	F3: Physical health	Unique
1	Not Dependence on medicinal substances and medical aids	0.922			0.516
5	Positive feelings	0.714			0.457
18	Health and social care: accessibility and quality	0.692			0.612
16	Home environment	0.660			0.480
13	Personal relationships	0.626			0.511
21	Physical environment	0.621			0.508
9	No Negative feelings	0.605			0.511
20	Participation in and opportunities for recreation/leisure activity	0.559			0.522
19	Opportunities for acquiring new information and skills	0.531			0.605
6	Thinking learning memory and concentration	0.406		0.387	0.490
15	Freedom, physical safety, and security	0.370		0.391	0.559

Table 2 (Continued)

Items	WHOQOL-BREF items	F1: Environ- ment and sense of enjoy	F2: Life satisfaction	F3: Physical health	Unique
7	Self-esteem	-0.300	0.970		0.382
8	Bodily image and appearance		0.849	-0.406	0.501
25	Sexual activity		0.627		0.434
26	The overall QoL		0.554		0.509
23	Spirituality/religion/ personal beliefs		0.549		0.459
17	Financial resources		0.541		0.472
10	Activities of daily living		0.539		0.508
14	Social supports		0.523		0.520
1	General health		0.512		0.516
12	Work capacity			0.798	0.532
4	Sleep and rest			0.530	0.704
3	Energy and fatigue			0.529	0.700
22	Transport			0.393	0.566
24	Mobility			0.371	0.671
2	No Pain and discomfort				0.959

Correlations between the residuals after fitting the three-factor model. Positive correlations are filled in black and negative correlations are filled in red. The factor model reduces correlation. However, there is a substantial correlation remaining between factors in the three-factor model, especially, between factors 1 and 2.

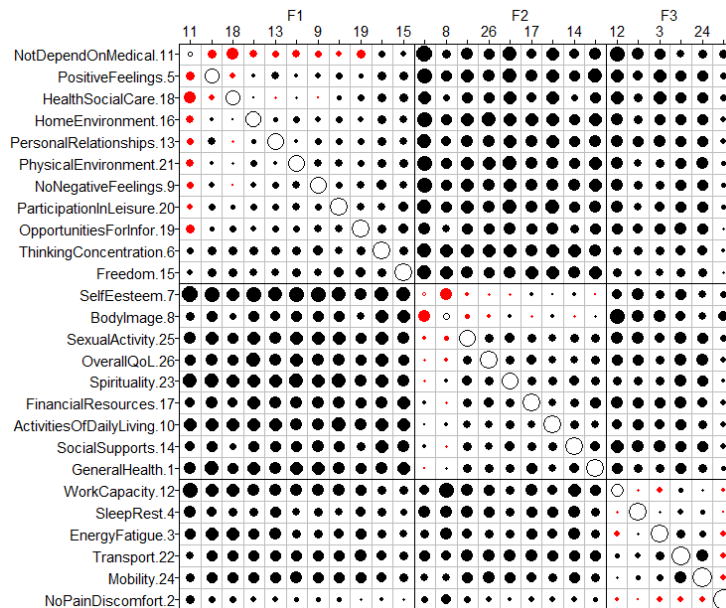

Figure 2 Correlation between residuals after fitting the three-factor model

The reliability analysis results for the three-factor models are based on coded outcome items, with loadings greater than 0.3, as displayed in Table 3.

Table 3 Reliability analysis results

Factor	Items included	α
1	5, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 21	0.893
1	5, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 21	0.897
2	1, 7, 8, 10, 14, 17, 23, 25, 26	0.892
3	2, 3, 4, 6, 8, 12, 15, 18, 22, 24	0.758
3	3, 4, 6, 8, 12, 15, 22, 24	0.777
3	3, 4, 6, 12, 15, 22, 24	0.788

In our study, we have three dependent variables (y1: environmental and sense of enjoyment, y2: life satisfaction, y3: physical health) and nine predictor variables: gender-

age group (categorized into six levels), marital status (binary coded), education level (categorized into five levels), occupation group (categorized into four levels after merging state enterprise workers with company employees), source of income (categorized into three levels after merging self-employed individuals and employees), caregiver (binary coded), medical treatment place (binary coded), RH (categorized into 12 levels), and year (categorized into 7 levels). To address multicollinearity and confounding, we fitted a single predictor model. We then analyzed confidence intervals for environmental factors and enjoyment levels across 144 combinations of region, socio-economic status, and gender-age groups. With three predictors out of seven included in the models, we achieved r-squared values of 45.42%, 63.79%, and 57.98%. Q-Q plots from these three models are shown in Figure 3.

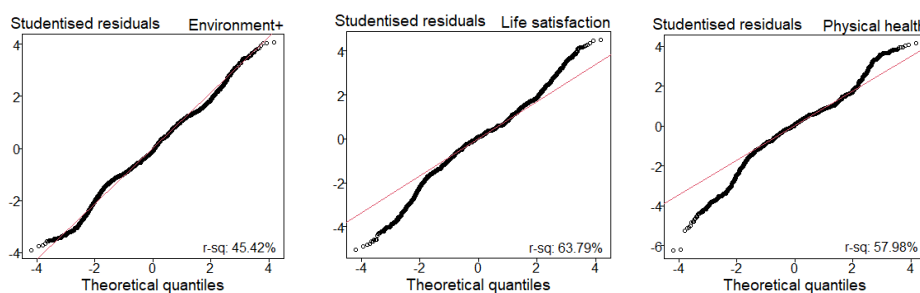
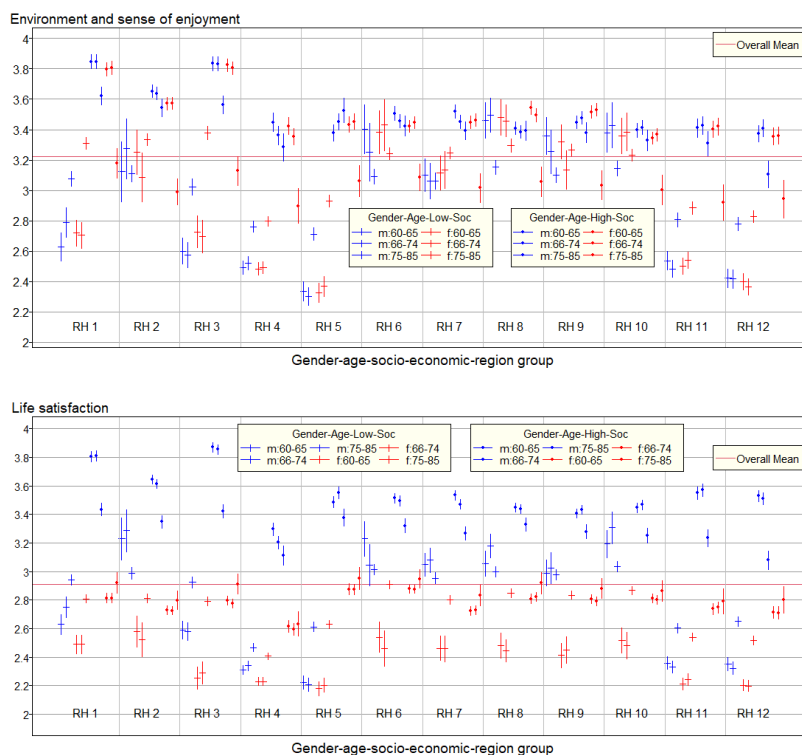

Figure 3 Quantile-quantile plots of the studentized residuals from linear regression models of the three domains

In the confidence interval plots, high socio-economic individuals generally exhibit higher scores in environment and sense of enjoyment compared to the overall mean, except for females aged 75-85. A distinct pattern emerges when comparing age groups, with high socio-economic individuals showing lower scores in the 75-85 age group, whereas low socio-economic individuals display higher scores in the same age group (particularly evident in RH 1, 3, 4, 11, and 12). Life satisfaction is notably higher than the overall mean for both high and low socio-economic males, particularly in RH

6-10. Among low socio-economic individuals, both males and females show consistently high life satisfaction in the 75-85 age group, a pattern mirrored in high socio-economic females (except for RH 2 and 6). In terms of physical health, high socio-economic individuals aged 60-74 generally exhibit higher scores, except in specific RH where the low socio-economic group fares better (e.g., RH 10). However, in the 75-85 age group, both high and low socio-economic individuals tend to have lower physical health scores, except for the low socio-economic group in RH 3-5 and RH 11-12 as shown in Figure 4.

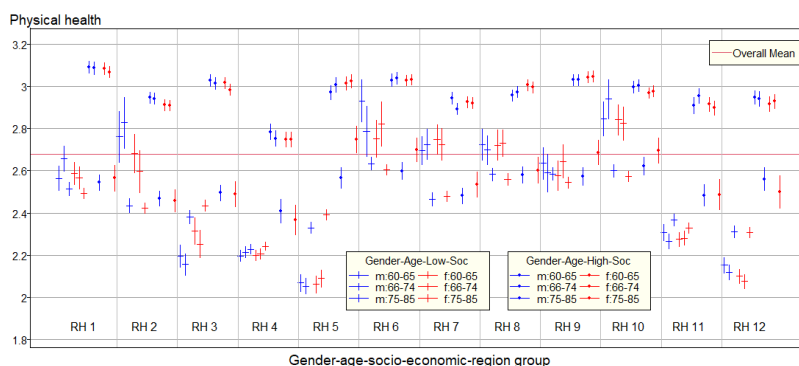

Figure 4 Confidence interval plots of a single predictor in the model

Discussion

The analysis results allowed us to categorize the domains into three factors. Factor 1 combines questions from the Environmental domain and aspects related to feelings and concentration from the Psychological domain, labeled as "Environment and Sense of Enjoyment". Factor 2 encompasses items predominantly focused on life satisfaction, covering aspects like self-satisfaction, appearance, sexuality, health, friendships, and finances, termed as "Life Satisfaction". The third factor primarily consists of questions related to physical health, including work capacity, daily activities, sleep quality, and mobility, labeled as "Physical Health".

In high socio-economic individuals, environment and sense of enjoyment scores are generally higher, except for females aged 75-85. may be attributed to various factors. Older females in this demographic might face unique challenges such as health issues, reduced social support, or limited resources compared to their male counterparts or younger individuals in the same socio-economic bracket. Additionally, the declining scores in this age bracket within high socio-economic groups compared to low socio-economic groups suggest specific stressors associated with aging in higher socio-economic strata, possibly due to increased expectations or pressures related to maintaining a certain lifestyle. The findings from this study align with research conducted in several countries such as Indonesia (Gondodiputro, Hidayati & Rahmiati, 2018), India (Singh, Palaniyandi,

Palaniyandi & Gupta, 2022; Ramadass, Rai, Gupta, Kant, Wadhwa & Sood et al., 2018), Poland (Cwirlej-Sozanska, Sozanski, Wisniowska-Szurlej & Wilmowska-Pietruszynska, 2018), and Hungary (Rétsági, Prémusz, Makai, Melczer, Betlehem & Lampek et al., 2020), where a consistent trend is observed. However, they may contradict findings from other countries such as the Netherlands (Gobbens & Remmen, 2019), Brazil (Hargreaves, Nakano, Han, Raposo, Ariza-Montes & Vega-Muñoz et al., 2021), and West Java (Vinsalia & Handajani, 2021). The consistent trend observed across various countries, regardless of age, suggests that socio-economic status plays a significant role in shaping perceptions of environment and enjoyment of life. However, it's noteworthy that age itself doesn't seem to be the determining factor, as evidenced by studies conducted in diverse cultural contexts. This indicates that while age may influence certain aspects of well-being, the broader socio-economic context remains a critical factor in understanding disparities in life satisfaction.

The higher life satisfaction among males in both high and low socio-economic groups, particularly in the 75-85 age bracket, could be influenced by factors like social support, financial stability, and a sense of purpose. This trend seems consistent across genders and socio-economic statuses, indicating a broader societal pattern. Research findings from countries like Indonesia (Gondodiputro et al., 2018), India (Ramadass et al., 2018), and Poland (Tanski, Wójciga & Jankowska-Polanska, 2021) support this trend. However, variations in life satisfaction across different countries such as the Netherlands (Gobbens & Remmen, 2019), Brazil (Resende Rodrigues, Santos Tavares, Aparecida Dias, Sousa Pegorari, Fiori Marchiori & dos Santos Tavares, 2017), Iran (Eliasi, Rasi & Tavakoli, 2017), Nigeria (Faronbi JO & Olaogun, 2017), and West Java (Vinsalia & Handajani, 2021), suggest that cultural, economic, and social differences play significant roles in shaping individuals' QoL. Health disparities and economic inequalities significantly influence life satisfaction among elderly men and women aged 75-85 (Carmel, 2019), with men facing higher health challenges and financial adversities (Schultz, Kelli, Lisko, Varghese, Shen & Sandesara et al., 2018), while women benefit more from social dynamics and societal changes (Galassi, Merizzi,

D'Amen & Santini, 2022). Recognizing women's roles is crucial in creating supportive environments, highlighting the complex nature of these disparities.

Physical health tends to be above average among both males and females aged 60-65 and 66-74 in the high socio-economic group. However, there are instances where the low socio-economic group exhibits better physical health, possibly due to factors like community support networks or access to preventive healthcare services. These findings align with research conducted in various countries such as the Netherlands (Gobbens & Remmen, 2019), India (Ramadass et al., 2018), and Poland (Cwirlej-Sozanska et al., 2018). Conversely, in the 75-85 age group, both males and females from both high and low socio-economic groups generally experience lower physical health (Rockwood & Howlett, 2019). Nevertheless, conflicting research findings are also evident in countries like Indonesia (Gondodiputro et al., 2018), Brazil (Hargreaves et al., 2021) and West Java (Vinsalia & Handajani, 2021).

This study sheds light on the intricate dynamics shaping the QoL among elderly individuals. By considering factors such as gender, age, socio-economic status, environment, enjoyment, life satisfaction, and physical health, a comprehensive understanding of well-being in older age emerges. Cultural nuances, societal expectations, and individual coping mechanisms further influence perceptions of QoL, highlighting the importance of adopting a holistic research approach.

Conclusions:

The 75-85 age group, representing the oldest segment of both male and female populations, is of significant importance in Thai society due to various contributing factors. This demographic may experience increased susceptibility to health issues, emphasizing the importance of ensuring access to healthcare and appropriate treatments to preserve their QoL. Changes in health status or social environment can influence happiness and satisfaction levels, underscoring the need for engaging in fulfilling activities and building robust support systems. Proactive measures

to address age-related concerns, such as chronic diseases, and fostering strong social connections are crucial for enhancing overall QoL in this age group. Tailored support efforts should encompass healthcare, understanding changing perceptions of happiness, preparation for increased care requirements, and fostering strong social connections. This proactive approach not only benefits the well-being of the elderly but also prepares for the challenges posed by an aging population in the future.

Acknowledgements

We express our heartfelt appreciation to the 11th Regional Health for their invaluable support in providing the data, and to the Graduate School of Prince of Songkla University for their generous funding.

References

- Alavi, M., Visentin, D. C., Thapa, D. K., Hunt, G. E., Watson, R., & Cleary, M. (2020). Chi-square for model fit in confirmatory factor analysis. *Journal of advanced nursing*, 76(9), 2209-2211.
- Biagini, A., Bastiani, L., & Sebastiani, L. (2022). The impact of physical activity on the quality of life of a sample of Italian people with physical disability. *Frontiers in sports and active living*, 4, 884074.
- Carmel, S. (2019). Health and well-being in late life: Gender differences worldwide. *Frontiers in medicine*, 6, 218.
- Cwirlej-Sozanska, A., Sozanski, B., Wisniowska-Szurlej, A., & Wilmowska-Pietruszynska, A. (2018). Quality of life and related factors among older people living in rural areas in south-eastern Poland. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 25(3).
- Eliasi, L. G., Rasi, H. A., & Tavakoli, A. (2017). Factors affecting quality of life among elderly population in iran. *Diabetes*, 5, 26-30.

- Faronbi, J. O., & Olaogun, A. A. (2017). The influence of caregivers' burden on the quality of life for caregivers of older adults with chronic illness in Nigeria. *International psychogeriatrics*, 29(7), 1085-1093.
- Galassi, F., Merizzi, A., D'Amen, B., & Santini, S. (2022). Creativity and art therapies to promote healthy aging: A scoping review. *Frontiers in Psychology*, 13, 906191.
- Gobbens, R. J., & Remmen, R. (2019). The effects of sociodemographic factors on quality of life among people aged 50 years or older are not unequivocal: comparing SF-12, WHOQOL-BREF, and WHOQOL-OLD. *Clinical interventions in aging*, 231-239.
- Gondodiputro, S., Hidayati, A. R., & Rahmiati, L. (2018). Gender, age, marital status, and education as predictors to quality of life in elderly: WHOQOL-BREF Indonesian Version. *International Journal of Integrated Health Sciences*, 6(1), 36-41.
- Goretzko, D., Pham, T. T. H., & Bühner, M. (2021). Exploratory factor analysis: Current use, methodological developments and recommendations for good practice. *Current psychology*, 40, 3510-3521.
- Hargreaves, S. M., Nakano, E. Y., Han, H., Raposo, A., Ariza-Montes, A., Vega-Muñoz, A., & Zandonadi, R. P. (2021). Quality of life of brazilian vegetarians measured by the whoqol-bref: Influence of type of diet, motivation and sociodemographic data. *Nutrients*, 13(8), 2648.
- Lodhi, F. S., Montazeri, A., Nedjat, S., Mahmoodi, M., Farooq, U., Yaseri, M., ... & Holakouie-Naieni, K. (2019). Assessing the quality of life among Pakistani general population and their associated factors by using the World Health Organization's quality of life instrument (WHOQOL-BREF): a population based cross-sectional study. *Health and quality of life outcomes*, 17, 1-17.
- Ramadass, S., Rai, S. K., Gupta, S. K., Kant, S., Wadhwa, S., Sood, M., & Sreenivas, V. (2018). Prevalence of disability and its association with sociodemographic

- factors and quality of life in a rural adult population of northern India. *National Medical Journal of India*, 31(5).
- Resende Rodrigues, L., Santos Tavares, D., Aparecida Dias, F., Sousa Pegorari, M., Fiori Marchiori, G., & dos Santos Tavares, D. M. (2017). QUALITY OF LIFE OF ELDERLY PEOPLE OF THE COMMUNITY AND ASSOCIATED FACTORS. *Journal of Nursing UFPE/Revista de Enfermagem UFPE*, 3.
- Rétsági, E., Prémusz, V., Makai, A., Melczer, C., Betlehem, J., Lampek, K., ... & Hock, M. (2020). Association with subjective measured physical activity (GPAQ) and quality of life (WHOQoL-BREF) of ageing adults in Hungary, a cross-sectional study. *BMC Public Health*, 20, 1-11.
- Rockwood, K., & Howlett, S. E. (2019). Age-related deficit accumulation and the diseases of ageing. *Mechanisms of ageing and development*, 180, 107-116.
- Schultz, W. M., Kelli, H. M., Lisko, J. C., Varghese, T., Shen, J., Sandesara, P., ... & Sperling, L. S. (2018). Socioeconomic status and cardiovascular outcomes: challenges and interventions. *Circulation*, 137(20), 2166-2178.
- Shrestha, N. (2021). Factor analysis as a tool for survey analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 9(1), 4-11.
- Singh, A., Palaniyandi, S., Palaniyandi, A., & Gupta, V. (2022). Health related quality of life among rural elderly using WHOQOL-BREF in the most backward district of India. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 11(3), 1162-1168.
- Stathi, A., Western, M., De Koning, J., Perkin, O., & Withall, J. (2018). Implementing physical activity programmes for community-dwelling older people with early signs of physical frailty. *The Palgrave handbook of ageing and physical activity promotion*, 401-422.
- Statista Research Department. (2023). *Total population in Thailand from 2018 to 2028*. Retrieved 2024, January 9, from <https://www.statista.com/statistics/331889/totalpopulationof-thailand/>

- Tanski, W., Wójciga, J., & Jankowska-Polanska, B. (2021). Association between malnutrition and quality of life in elderly patients with rheumatoid arthritis. *Nutrients*, 13(4), 1259.
- Vinsalia, T., & Handajani, Y. S. (2021). Life satisfaction is the most significant determinant of quality of life in the elderly. *Universa Medicina*, 40(1), 14-21.
- World Health Organization. (2022). *Ageing and health*. Retrieved 2024, January 9, from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>.
- World Health Organization. (2023). *WHOQOL: Measuring Quality of Life*. Retrieved 2024, January 9, from <https://www.who.int/tools/whoqol>
- Xiong, S. (2022). *The Relationship Between Childhood Trauma, Cultural Values, Quality of Life, and Psychological Well-Being Among Hmong Adults in the United States* (Doctoral dissertation, Alliant International University).

Author

Miss.Yodfah Ratmanee*

PhD. Student Doctor of Philosophy Program in Research Methodology,
Faculty of Science and Technology, Prince of Songkla University,
Pattani Campus, Muang Patani District, Pattani Province, 94000.
E-mail: yhodpha.nstru@gmail.com

Associate Professor Dr. Phattrawan Tongkumchum

Advisor Faculty of Science and Technology, Prince of Songkla University,
Pattani Campus.
Muang Patani District, Pattani Province, 94000.
E-mail: phattrawan@gmail.com

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ

อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Performance Competency of Personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province

ศักรินทร์ ถวาย, ปณัฐดา โมรา และกนกภักดิ์ บุญสิทธิ์*

Sakkarin Thaway, Panatda Mora and Kanokpak Boonsit*

Received: 11 March 2025, Revised: 27 June 2025, Accepted: 29 June 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สังกัดหน่วยงาน สถานภาพ ระยะเวลาในการทำงาน ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 217 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า ร้อยละ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต สำหรับวิเคราะห์สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับการกระจายข้อมูล การเปรียบเทียบสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ โดยใช้ การวิเคราะห์ T-test ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรสองกลุ่ม การวิเคราะห์ F-test (One-way ANOVA) ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป ส่วนคำถามปลายเปิดในการตอบแบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สังกัดหน่วยงานกองตรวจโรคผู้ป่วยนอก มีสถานภาพสมรส และมี

ระยะเวลาในการทำงาน 6 – 10 ปี 2)สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3)สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีด้านอายุ ด้านการศึกษา ด้านสังกัดหน่วยงาน ด้านสถานภาพ และด้านระยะเวลาในการทำงาน แตกต่างกัน ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แตกต่างกัน ส่วนด้านเพศ แตกต่างกัน มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่าง 4)ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียว โดยเปิดโอกาสให้การแสดงความคิดเห็น กำหนดหน้าที่ชัดเจนเพื่อปฏิบัติงานเกินกว่ามาตรฐาน และปฏิบัติงานที่ทำหยาบความสามารถได้ บริการที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร มีการกำหนดระยะเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน เปิดให้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยง มีการให้บริการที่เหนือความคาดหมายของประชาชน การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จัดการความขัดแย้ง มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างความรักสามัคคี และความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากที่สุด ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างทัศนคติในการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป้าหมายของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ เพื่อกระตุ้นการทำงานในการให้บริการ การทำงานเป็นทีม จัดอบรมทำความเข้าใจในเรื่องการให้บริการประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรมีการปรึกษาหารือกันก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การปฏิบัติงาน, บุคลากร, โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ

Abstract

The research study on The Performance Competency of Personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, has the following objectives: 1) To study the performance of personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. 2) To study the personal factors that have differences in gender, age, education level, department affiliation, status, and working period that affect the performance of personnel at

Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, which are different. 3) To study the recommendations for developing the performance of personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. The sample group used in the research was 217 personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, and the accidental sampling method was used. Data analysis was done by finding percentages for general data analysis, finding arithmetic means for analyzing performance of personnel at Wachirawut Hospital, and finding standard deviations for data distribution. Comparing performance of personnel at Wachirawut Hospital using T-test analysis to compare the means of two groups of variables. F-test analysis (One-way ANOVA) was used to compare the means of three or more groups of variables. The open-ended questions in the questionnaire were analyzed for content. The research results found that: 1) Most of the sample were female, aged 31-40, had a bachelor's degree, belonged to the Outpatient Department, were married, and had worked for 6-10 years. 2) The overall performance of personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province was at a high level. 3) The performance of personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, which were different in terms of age, education, affiliation, status, and length of work, affected the performance of personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, which were different. However, the difference in gender resulted in no difference in the performance of personnel at Wachirawut Hospital, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. 4) Recommendations for developing performance of personnel at Wachirawut Hospital Focus on results, work in the same direction, allowing opportunities for expressing opinions, setting clear duties to work beyond the standard, and working to challenge one's abilities. Good service creates a good sense of the organization, and a clear service period is set. Open during lunch break, provide services beyond the public's expectations,

accumulate professional expertise, manage conflicts, focus on behavioral change, create unity, and should be committed to work to increase work efficiency as much as possible, adhere to correctness, justice and ethics. The administrators should create a clear attitude to work together that the goal of Wachirawut Hospital is to stimulate work in providing services, work as a team, organize training to understand public service, exchange opinions, listen to each other's opinions, and should consult each other before actually working.

Keywords : Competency, Operation, Personnel, Wachirawut Hospital

บทนำ

สภาพการณ์ของโลกในปัจจุบันที่ทุกสิ่งทุกอย่างถูกผลักดันและขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้เราไม่สามารถทำนายหรือคาดการณ์กับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ การบริหารงานขององค์กรก็ เช่น กันการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวข้างต้นย่อมมีผลกระทบต่อองค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้หลายองค์กร ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของตนไม่เพียงแต่เฉพาะในองค์กรภาคธุรกิจเท่านั้น ในส่วนขององค์กรภาครัฐก็ได้มีการปรับปรุง และดำเนินการปฏิรูประบบในการบริหารจัดการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นต้องใช้สมรรถนะหลักในการทำงาน โดยมีพระราชบัญญัติประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ตามมาตรา 52 ของรัฐธรรมนูญ รับรองสิทธิของบุคคลให้มีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายที่จะก้าวกระโดดให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อศักยภาพของคนชุมชนท้องถิ่น ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และประเทศอย่างมาก เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาระบบราชการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (นักฐนรินทร์ สุขลิ้ม, 2562)

ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาหน่วยงานราชการไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลมากขึ้น เพราะทรัพยากรบุคคลถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมากกว่า

ทรัพยากรอื่น ๆ เนื่องจากสามารถพัฒนาได้เพิ่มคุณค่าในตัวเองได้ แต่ทว่ามนุษย์ล้วนมีความหลากหลาย มีความรู้สึกนึกคิดที่ซับซ้อน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ฉะนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร เพื่อมุ่งสู่องค์กรที่มีสมรรถนะบุคลากร สามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบ 7 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ/ เจตคติ (Attribute / Attitude) การประยุกต์ใช้ (Application) การกระทำ/ การปฏิบัติ (Performance) 6) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks / Jobs / Situations) และผลสำเร็จ (Success) ตามเกณฑ์ที่ กำหนด (Performance Criteria) เตรียมพร้อมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (พิสมัย ชัยมหา, 2558 : 56)

โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ สังกัดกองทัพภาคที่ 4 เป็นอีกหนึ่งโรงพยาบาลมีการวัดสมรรถนะของบุคลากรเป็นประจำ คือ 6 เดือนต่อ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรของโรงพยาบาลได้ให้บริการด้านการรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสุขภาพแก่ทหารครอบครัว และประชาชนทั่วไปอย่างมีคุณภาพ และยังให้การสนับสนุนภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากกองทัพกองอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ ได้มีโครงสร้างความรับผิดชอบงานและการประสานงานออกเป็น 6 กอง 5 แผนก โดยในแต่ละกอง แต่ละแผนก ได้มีการแบ่งหน้าที่ออกตามความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันไป ทำให้บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธมีความพร้อมที่สามารถให้บริการต่อประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งยังมีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถช่วยส่งเสริมสมรรถนะขององค์กรให้ดีขึ้น และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมทั้งปัจจุบันสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกองค์กร มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของทรัพยากรบุคคลในด้านความรู้ความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวที่กำลังจะเกิดขึ้นกับองค์กรและจะส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากร โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธในการปฏิบัติหน้าที่ (โรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ, 2565)

ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สังกัดหน่วยงาน สถานภาพ ระยะเวลาในการทำงาน ส่งผลต่อสมรรถนะ

ในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ ที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก
2. บุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องนี้ สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

- 1.1 ศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 1.2 ศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.3 ศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปร ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

2.1.1. เพศ	2.1.2 อายุ
2.1.3 ระดับการศึกษา	2.1.4 สังกัดหน่วยงาน
2.1.5 สถานภาพ	2.1.6 ระยะเวลาในการทำงาน

2.2 ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

- 2.2.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์
- 2.2.2 ด้านบริการที่ดี
- 2.2.3 ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ
- 2.2.4 ด้านยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม
- 2.2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ คือ

3.1 ประชากร แบ่งออกเป็น บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 524 คน (ฝ่ายกำลังพลโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ, 2565)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยเปิดตารางสุ่มของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

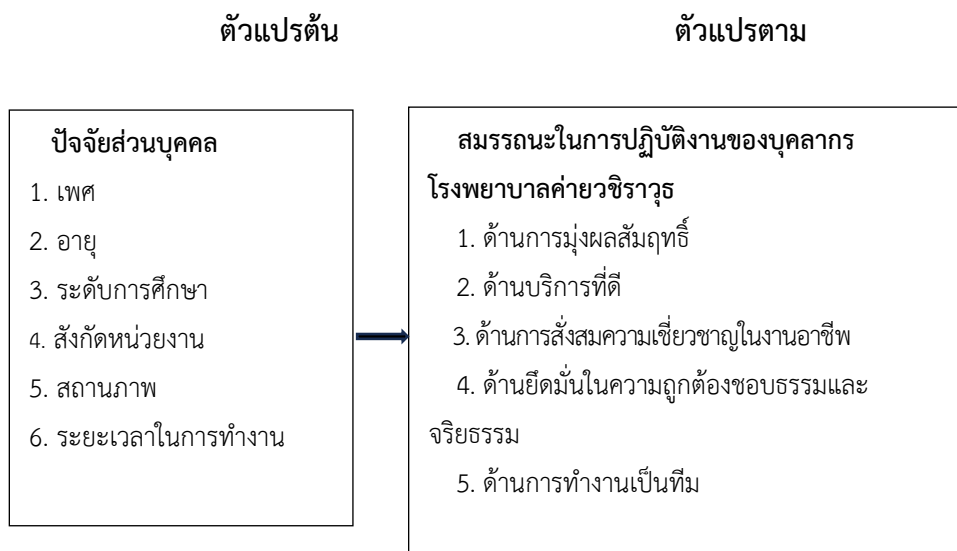
การศึกษาเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย คือ เดือนธันวาคม 2566 – เดือนมีนาคม 2567

5. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ โรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ทราบถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. นำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธและโรงพยาบาลอื่นได้ในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร แบ่งออกเป็น บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरารุ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 524 คน (ฝ่ายกำลังพลโรงพยาบาลค่ายชिरารุ, 2565)

2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น บุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरารุ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยเปิดตารางสุ่มของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม จะใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ โรงพยาบาลค่ายชिरารุ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरารุ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายปิดในรูปแบบตรวจรายการโดยเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Questions)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ โรงพยาบาลค่ายชिरารุ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการให้รูปแบบของคะแนนมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale Questions)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชिरารุ อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ กำหนดไว้ แบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะในการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरาวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งแบบสอบถาม มีขั้นตอนการเก็บ รวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1.1 ผู้วิจัยสร้างสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง
- 1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
- 1.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ในคำตอบในแบบสอบถาม

และรับ แบบสอบถามกลับคืน หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว

- 1.5 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาใช้ในการวิเคราะห์สรุปผลสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरาวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ วารสาร สื่อสารสนเทศ รายละเอียดของโครงการ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็น ข้อมูลเบื้องต้นในการสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลในแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รวบรวมในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตามความสำคัญของสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरาวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การหาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป
2. การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) สำหรับวิเคราะห์สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरาวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับการกระจายข้อมูล
4. การเปรียบเทียบสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายชिरาวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ T-test และ F-test (One-way ANOVA) ในกรณีดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ T-test ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรสองกลุ่ม

4.2 การวิเคราะห์ F-test (One-way ANOVA) ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป

5. ส่วนคำถามปลายเปิดในการตอบแบบสอบถามจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สังกัดหน่วยงานกองตรวจโรคผู้ป่วยนอก มีสถานภาพสมรส และมีระยะเวลาในการทำงาน 6 – 10 ปี

2. สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่ผู้บังคับบัญชากำหนดได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างมีความมุ่งมั่น อดทน ขยันหมั่นเพียรต่อการทำงาน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการทำงานได้เป็นอย่างดี และมีการติดตาม ประเมินผลการทำงานทุก ๆ 6 เดือน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ด้านบริการที่ดี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านบริการที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการอย่างทันท่วงที มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างมีความมุ่งมั่น เต็มใจในงานบริการ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสามารถให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นประโยชน์สำหรับผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถวางแผนและจัดลำดับความสำคัญของงานได้ มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงานได้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างความสามารถในการกำหนดแผนงาน วิธีปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาในงานที่ตนรับผิดชอบได้อย่างดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ด้านยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้สามารถให้ข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นประโยชน์สำหรับผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างมีความมุ่งมั่น เต็มใจในงานบริการ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีการให้บริการด้วยความเท่าเทียมกันทุกคน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถสนับสนุนช่วยเหลือผู้ร่วมงานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างยอมรับในความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานได้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในแต่ละด้าน

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียว โดยเปิดโอกาสให้การแสดงความคิดเห็น กำหนดหน้าที่ชัดเจน เพื่อปฏิบัติงานเกินกว่ามาตรฐาน และปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถได้

2. บริการที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร มีการกำหนดระยะเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน เปิดให้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยง มีการให้บริการที่เหนือความคาดหมายของประชาชน

3. การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ มีจัดการความขัดแย้ง มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างความรักสามัคคี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากที่สุด

4. ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างทัศนคติในการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป้าหมายของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ เพื่อกระตุ้นการทำงานในการให้บริการ และควรอุทิศเวลาให้กับการบริการประชาชน

5. การทำงานเป็นทีม จัดอบรมทำความเข้าใจในเรื่องการให้บริการประชาชน มีการจัดประชุม/สัมมนาทำความเข้าใจในการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรมีการปรึกษาหารือกันก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง

สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียว โดยเปิดโอกาสให้การแสดงความคิดเห็น กำหนดหน้าที่ชัดเจนเพื่อปฏิบัติงานเกินกว่ามาตรฐาน และปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถได้ 2. บริการที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร มีการกำหนดระยะเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน เปิดให้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยง มีการให้บริการที่เหนือความคาดหมายของประชาชน 3. การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จัดการความขัดแย้ง มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างความรักสามัคคี และควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากที่สุด 4. ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างทัศนคติในการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป้าหมายของโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ เพื่อกระตุ้นการทำงานในการให้บริการ 5. การทำงานเป็นทีม จัดอบรมทำความเข้าใจในเรื่องการให้บริการประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรมีการปรึกษาหารือกันก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านบริการที่ดี ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักของบุคลากร

เทศบาลตำบลคูคต ของศักดิ์ชาย สุริยา และศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2559) ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของบุคลากร เทศบาลตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี รายด้าน ซึ่งประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นใน ความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กร และระบบงาน การบริการเป็นเลิศ และการทำงาน เป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของศรีฉันทน์พัชร ไม้พูล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมือกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะ การปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมือ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ใน ระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา ปัตตะสงคราม (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะ ในการปฏิบัติงาน ของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความร่วมมือร่วมใจ อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการบริการที่ดี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการส่งเสริมความ เชื่อวชาญในงาน และด้านจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิภัทร หนูขวัญแก้ว (2559) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะของบุคลากรสังกัด สำนักปลัดเทศบาลเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัด สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสังกัดสำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี มี ระดับสมรรถนะโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสมรรถนะด้านจริยธรรม อยู่ในอันดับ สูงสุด รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือร่วมใจ และอันดับต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมความเชื่อวชาญในงาน อาชีพ แนว ทางการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากร ประกอบด้วย ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านการ บริการที่ดี ด้านการส่งเสริมความเชื่อวชาญในงานอาชีพ ด้านจริยธรรมและด้านความร่วมมือร่วมใจ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของอธิภัทร หนูขวัญแก้ว (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะของบุคลากร สังกัด สำนักปลัดเทศบาลเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอ พัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ด้านจริยธรรมและ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมความเชื่อวชาญในงานอาชีพ ด้าน การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการบริการที่ ดี ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอมือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีด้านอายุ ด้านการศึกษา ด้านสังกัดหน่วยงาน ด้าน

สถานภาพ และด้านระยะเวลาในการทำงาน แตกต่างกัน ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชาย สุริยา และศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะ หลักของบุคลากรเทศบาลตำบลคูคต ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีที่มีอายุ การศึกษา สังกัดหน่วยงาน สถานภาพ และระยะเวลาการทำงาน และหน่วยงานภายในที่ต่างกันมีสมรรถนะหลักรายด้านและโดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่จะดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จามรี บัวทุม (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะบุคลากรของเทศบาลตำบล ทับมา ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลัก ด้านอายุ ด้านการระดับ การศึกษา และด้านอายุงานแตกต่างกัน ตามปัจจัยส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สมรรถนะตามหน้าที่งานแตกต่างกันทุกด้าน ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านสถานภาพ ด้านตำแหน่งงาน และด้านอัตราเงินเดือนแตกต่างกันตามปัจจัย ส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ส่วนด้านเพศ ต่างกัน มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของพิสมัย ชัยมหา (2558) ได้ศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร หน่วยงานสำนักงานอัยการสูงสุด ภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรหน่วยงานสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ภาค 1 ที่มีเพศ มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน โดยรวมและราย ด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชาย สุริยา และศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลตำบลคูคต ผลการวิจัยบุคลากรเทศบาลตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีที่มี เพศที่ต่างกัน มีสมรรถนะหลักรายด้านและโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานของศุภพัชรา ลำถึ และสุรวี คุนาลัย (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถนะการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าสายลวด ที่มีเพศ มีสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าสายลวด ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าศาลามีสถานภาพที่แตกต่างกัน ต้องมีบริบทส่วนตัวไม่เหมือนกัน สมรรถนะการปฏิบัติงานจึงไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียว โดยเปิดโอกาสให้การแสดงความคิดเห็น กำหนดหน้าที่ชัดเจนเพื่อปฏิบัติงานเกินกว่ามาตรฐาน และปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถได้ 2. บริการที่ดี สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร มีการกำหนดระยะเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน เปิดให้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยง มีการให้บริการที่เหนือความคาดหมายของประชาชน 3. การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จัดการความขัดแย้ง มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างความรักสามัคคี และควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากที่สุด ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างทัศนคติในการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป้าหมายของโรงพยาบาลค่ายชิวราวุธ เพื่อกระตุ้นการทำงานในการให้บริการ 5. การทำงานเป็นทีม จัดอบรมทำความเข้าใจในเรื่องการให้บริการประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรมีการปรึกษากันก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ เจือไธสง (2557) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะในการปฏิบัติงานของ พนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานวางแผนการ ปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทาง เดียวให้ความสำคัญ และเปิดโอกาสกว้างในการแสดงความคิดเห็น และควรมีปรับข้อกฎหมายที่ เกี่ยวข้องให้มีความสมดุล กำหนดอำนาจหน้าที่แต่ละฝ่ายให้ชัดเจน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ด้านการทำงานเป็นทีม ควรจัดอบรมทำความเข้าใจในเรื่องวินัยแก่ข้าราชการการเมือง และพนักงานส่วนตำบล ควรมีการจัดประชุม/สัมมนาทำความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ปรึกษากันหรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นบ่อย ๆ ทำความเข้าใจโดยเร็วเมื่อเกิดปัญหา รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรมีการปรึกษาหารือกันก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง ทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์กฎหมายให้เข้าใจ ด้านจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างทัศนคติในการทำงานร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป้าหมายขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นคืออะไรสร้างกระบวนการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ครอบคลุม เพื่อกระตุ้นการทำงาน และควรเป็นกลางทางการเมือง ด้านบริการที่ดี สร้าง จิตสำนึกที่ดีต่อองค์กร จิตสำนึกสาธารณะ การบริการประชาชน มีคุณธรรมจริยธรรม ปลุกฝัง จิตสำนึกในการรักท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ จัดการความขัดแย้ง

โดยเน้นไป ที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความสัมพันธ์ทางสังคม ทักษะคิด จิตสำนึกภายใน สร้างความรักสามัคคี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และควรมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีธนพัชร ไม้พูล (2559) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมือกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอมือ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ควรปฏิบัติงานบนพื้นฐานที่เกินมาตรฐานที่มีอยู่บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากได้ดี และปฏิบัติงานที่ทำหายความสามารถได้ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม คือ ควรจะสละเวลาให้กับการปฏิบัติภารกิจหลักของหน่วยงานให้บรรลุผล ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน คือ ควรศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่ม เช่น ศึกษาต่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จากการอบรม สัมมนา สามารถเข้าใจระบบภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ ด้านการบริการเป็นเลิศ คือ ควรมีการกำหนด ระยะเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน เปิดให้บริการในช่วงเวลาพักเที่ยง มีการให้บริการนอกสถานที่ในแต่ละชุมชน และด้านการทำงานเป็นทีม คือ ควรมีการช่วยประสานรอยร้าวแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทีม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง สมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายวชิราวุธ อำเภอมือ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. บุคลากรควรมีการพัฒนาในเรื่องการปฏิบัติงานบนพื้นฐานที่เกินมาตรฐานที่มีอยู่สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากได้ดี และปฏิบัติงานที่ทำหายความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการจัดการความรู้ในองค์กรเพื่อนำข้อมูล ความรู้มาวิเคราะห์ ประมวลผล จัดเก็บ และจัดการความรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร
2. ผู้บริหารควรมีการสร้างแรงกระตุ้นหรือสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น มีการให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณ เพื่อให้พนักงานได้แสดงสมรรถนะออกมาให้เต็มที่ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการทำงานได้อย่างเต็มที่ควรมีการตั้งรางวัลในการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะและประเมินผลสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการทำงานเป็นทีม
2. ควรศึกษาส่งเสริมและเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการทำงานร่วมกันของบุคลากร
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายชิวาุธ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์วรา ผลเจริญ. (2559). การศึกษาสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กลุ่มงานทรัพยากรบุคคล โรงพยาบาลค่ายชิวาุธ. (2561). **คู่มือการประเมินสมรรถนะของ
บุคลากร โรงพยาบาลค่ายชิวาุธ. นครศรีธรรมราช : โรงพยาบาลค่ายชิวาุธ อำเภอ
เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.**
- กองแผนงานสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2555). **ประโยชน์ของการนำ
สมรรถนะมาใช้ในองค์กร. ค้นเมื่อ กันยายน 10, 2565 จาก**
<https://zhort.link/xvb.com>
- จามรี บัวทุม. (2558). **สมรรถนะบุคลากรของเทศบาลตำบลทับมา. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- จิราภรณ์ พงษ์วาปี. (2560). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนัก
ปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองหนองคาย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- ธนชัย ยมจินดา และคณะ. (2558). **การจัดการเชิงกลยุทธ์และการจัดการเพื่อสร้าง
สมรรถนะ. พิมพ์ครั้งที่ 7. การจัดการกลยุทธ์และการจัดการเพื่อสร้างสมรรถนะ
สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**

- ธีระพล เจริญสุข. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขต กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุษยมาศ แสงเงิน. (2559). การนำสมรรถนะไปใช้ในระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในด้าน การ ประเมินผลงาน. ค้นเมื่อ ตุลาคม 4, 2565 จาก <https://shorturl.asia/WtLF5>.
- ปริญญานาคปทุม. (2558). โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบสมรรถนะหลักบุคลากรของ บริษัท จัดการจุดหมายปลายทางเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวเพื่อเป็น รางวัล. วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิสมัย ชัยมหา. (2558), สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรหน่วยงานสำนักงานอัยการสูงสุด ภาค 1. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- พันธุ์พรหม รังสิธารานนท์. (2558). การพัฒนาสมรรถนะฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรม ยานยนต์และชิ้นส่วน.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มะลิ ผงจำปา. (2557). สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรท้องถิ่นองค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชนิดา รักกาญจน์. (2560). การพัฒนาบุคลากรตามกรอบสมรรถนะของข้าราชการ สายงานวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ สาขาบริหารรัฐกิจ หลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โรงพยาบาลค่ายาชिरาวุธ. (2565). แผนการดำเนินงานของโรงพยาบาลค่ายาชिरาวุธ. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <https://fortwachirawuthospital.rta.mi.th/homepage/>.
- ศิริรัตน์ เจือไชสง. (2557). สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.

- ศักดิ์ชาย สุริยา และ ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี. (2559). **สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล ตำบลคูคต**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณนพัชร ไม้พูล. (2559). **สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2558). **การบริการบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย**. กรุงเทพฯ : บริษัท จุดทอง จำกัด.
- ศุภพัชรา ล่ำลี่ และ สุรวี คุนาลัย. (2560). **สมรรถนะการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก**. งานวิทยานิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สุกัญญา ปัตตะสงคราม. (2557). **สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลใน เขต อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรพงษ์ มาลี. (2556). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักสมรรถนะ ในประมวลสาระชุด วิชาการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ นนทบุรี** : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. (2553). **คู่มือการพัฒนาข้าราชการตาม สมรรถนะหลัก**. กรุงเทพฯ : บริษัท แอร์บอร์น พรินต์ จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2564 – 2565**. ออนไลน์ เข้าถึงได้จาก www.opdc.go.th.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). **คู่มือสมรรถนะ ในระบบจำแนกตำแหน่ง และคำตอบแทนที่ปรับปรุงใหม่ของภาคราชการพลเรือนไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กพ..
- อัญชลี กองแก้ว. (2561). **การพัฒนาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเทศบาลตำบลบางละมุง จังหวัดชลบุรี**. สารนิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อธิภัทร หนูขวัญแก้ว. (2559). สมรรถนะของบุคลากรสังกัดสำนักงานปลัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. งานวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ปทุมธานี.

ผู้เขียน

ศักรินทร์ ถวาย

ปณัฐดา โมรา

กนกภักดิ์ บุญสิทธิ์*

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจีว อำเภอมะเข จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

e-mail: Kanokpak_saw@nstru.ac.th

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : Kanokpak_saw@nstru.ac.th

The Performance Competency of Personnel at Wachirawut Hospital,
Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province

รูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช

The Model for Local Community Management of Green Cities in Nakhon Si Thammarat Province

พีรดา สุจริตพันธ์,* เพ็ญศรี ฉิรินัง, วรเดช จันทรศร และวิพัฒน์ หมั่นการ
Peeradaw Sutcharitpan,* Pensri Chirinang, Voradej Chandarasorn and Wiphat Mankan

Received: 24 September 2024, Revised: 28 June 2025, Accepted: 29 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพั่นจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพั่นจังหวัดนครศรีธรรมราช (3) เพื่อเสนอแนะรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนในเทศบาลกลุ่มตัวอย่างเทศบาลละ 400 คนทั้งหมด 1,200 คน วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวโดยใช้สถิติ Multiple Regression Analysis (MRA) นำผลการวิจัยเชิงปริมาณมาทำการ Focus group กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยจะมีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ เทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 12 คน เทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 20 คน และเทศบาลเมืองปากพั่น จำนวน 22 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของทั้ง 3 เทศบาล พบว่าเทศบาลเมืองปากพั่นมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ ($\bar{X}$ = 4.42) ขณะที่เทศบาลเมืองทุ่งสงมีคะแนนต่ำสุดที่ ($\bar{X}$ = 4.25) ส่วนเทศบาลเมืองปากพูนมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันที่ ($\bar{X}$ = 4.28) และ (1) ด้านการเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียว พบว่าแตกต่างกันโดยเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง แตกต่างกับเทศบาลเมืองปากพั่นด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และด้านการประหยัดพลังงาน (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียว พบว่า มี 6 ด้าน ได้แก่ (ก) ด้านผู้นำ (ข) ด้านการมีส่วนร่วม (ค) ด้านงบประมาณ (ง) ด้านบุคลากร (จ) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (ฉ) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน และ (3) ด้านรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มี 3 องค์ประกอบได้แก่ (ก) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี (ข) การประหยัดพลังงาน และ (ค) การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น

คำสำคัญ : ชุมชนท้องถิ่น, เมืองสีเขียว, การจัดการ, รูปแบบ, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to (1) study and compare the effectiveness of local green city community management between Pak Phun Municipality, Thung Song Municipality, and Pak Phanang Municipality in Nakhon Si Thammarat Province; (2) analyze the factors affecting the effectiveness of local green city community management of Pak Phun Municipality, Thung Song Municipality, and Pak Phanang Municipality in Nakhon Si Thammarat Province; and (3) propose a model for managing local green city communities in Nakhon Si Thammarat Province.

This research is a mixed-method study, combining quantitative and qualitative research. The research tool used is a questionnaire, with data collected from a sample of 1,200 individuals, 400 from each municipality. The study analyzes factors affecting the effectiveness of local community management for green cities using Multiple Regression Analysis (MRA). The quantitative findings are then followed by a focus group discussion with local community leaders, selected through purposive sampling. The focus group includes 12 participants from Pak Phun Municipality, 20 from Thung Song Municipality, and 22 from Pak Phanang Municipality. Additionally, in-depth interviews with 12 executives are conducted.

The research findings revealed that when comparing the effectiveness of green city local community management across the three municipalities, Pak Phanang Municipality had the highest average score ($\bar{X} = 4.42$), while Thung Song

Municipality had the lowest average score ($\bar{X}$ = 4.25). Pak Phun Municipality had a similar average score of ($\bar{X}$ = 4.28). (1) in terms of the comparative effectiveness of the management of green local communities found that they were different, with Pakpoo Municipality and Thungsong Municipality differing from Pak Phanang Municipality in terms of good environmental management. and in terms of energy saving (2) in terms of factors affecting the effectiveness of green city local community management, it was found that there were 6 aspects: (a) leadership (b) participation (c) budget (d) personnel (e) information technology and (f) support from agencies and (3) in terms of the management model of green city local communities in Nakhon Si Thammarat Province, it was found that there were 3 components: (a) good environmental management (b) energy saving and (c) increasing green space.

Keywords : Local community, Green city, Management, Model, Effectiveness

บทนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กล่าวถึงบริบทของโลกและประเทศไทยที่ส่งผลต่อการจัดการพื้นที่สีเขียวในเมือง จากรายงานของ UN Habitat ในปี 2011 พบว่า อัตราส่วนของประชากรทั่วโลกที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เมืองมีอัตราสูงกว่าในเขตพื้นที่ชนบทเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ และคาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วโดยองค์การสหประชาชาติเพื่อการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ระบุว่าภายในปี ค.ศ.2030 มีแนวโน้มว่าประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นเกือบทั้งหมดจะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง (UN-HABITAT,2011) ซึ่งจะส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมา การวิเคราะห์แบบแผนและแนวโน้มความเป็นเมือง (Urbanization pattern and trend) ของประเทศไทยกว่า 50 ปีที่ผ่านมาภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งกระจายความเจริญไปยังเมืองหลักในภูมิภาคต่างๆ ทำให้เมืองต่างๆ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยภาครัฐและเอกชน ทำให้ประเทศไทยมีอัตราส่วนความเป็นเมืองมากขึ้น สถานการณ์พื้นที่สีเขียวเมืองในประเทศไทยเกิดขึ้นจากการ

เพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม และความต้องการที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนให้เกิดการขยายตัวของเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อการลดลงของพื้นที่สีเขียวตามธรรมชาติ และความท้าทายในการที่จะอนุรักษ์และจัดสรรพื้นที่สีเขียวในเมือง และปัญหาของพื้นที่สีเขียวเมือง (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2560)

การจัดการพื้นที่สีเขียวเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างยั่งยืนนั้นสามารถกระทำได้หลายแนวทาง ตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และระดับโครงการ แนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับชุมชนเมืองในประเทศไทย คือ การพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำ (Low-Carbon City) การพัฒนาเมืองนิเวศ (Eco Town) และการพัฒนาเมืองสีเขียว (Green City) เมืองสีเขียวคือ เมืองที่มีพื้นที่สีเขียวที่มีประโยชน์ต่อการใช้งาน รวมไปถึงการใช้ชีวิตของประชากร ทั้งตามสภาพดั้งเดิมตามธรรมชาติ หรือที่ถูกออกแบบและสร้างขึ้นมาให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของเมืองนั้น ๆ เน้นการส่งเสริมการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานสะอาดลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) เพิ่มพื้นที่สีเขียวมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และต้องมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด เน้นการสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นในพื้นที่เมือง ประเด็นหลักที่ต้องพิจารณาในการพัฒนาเมืองสีเขียวมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน 2) ด้านการขนส่ง 3) ด้านสาธารณูปโภคชุมชน 4) อาคารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2560)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเมืองสีเขียวจึงได้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนแนวทางเขตพัฒนาเศรษฐกิจ การดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีนโยบายผ่านมายังสำนักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด โดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเข้าร่วมโครงการการดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวอย่างเป็นรูปธรรม จากที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เข้าร่วมประชุมคณะทำงานกรอบการประชุมระดับมุขมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัด (Chief Ministers and Governor's Forum Thailand Committee: CMGFTC) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 แผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (IMT-GT) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวโดยนำยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองสีเขียวของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ที่ใช้ขับเคลื่อนเมืองสีเขียวใน 14 จังหวัดภาคใต้เป็นต้นแบบ โดยมีมอบหมายให้ท้องถิ่นจังหวัดร่วมบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสีเขียวร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายแผนปฏิบัติ

การพัฒนาเมืองสีเขียวสู่การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ประจำปี 2562 ตามมติคณะรัฐมนตรี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561)

จากนโยบายดังกล่าวพบว่า เมืองครูปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชแจ้งความประสงค์เข้าร่วมโครงการเพียง 2 องค์การเท่านั้นจากองค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมด 185 องค์การ คือ เทศบาลเมืองปากพูน และเทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นที่น่าสังเกตว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ทั้งที่เป็นนโยบายมาจากส่วนกลางคือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นผ่านมายังสำนักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราชภายใต้วิสัยทัศน์ “นครแห่งอารยธรรม น่าอยู่น่าเที่ยว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน” กำหนดจุดยืนการพัฒนาของจังหวัด 3 ประเด็น คือ (1) เมืองสืบสานศิลปวัฒนธรรม สงบสุข น่าเที่ยว (2) เมืองเกษตรนวัตกรรม และอุตสาหกรรมสีเขียว (3) ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง และกระจายสินค้าของภาคใต้ ซึ่งในประเด็นที่ 2 สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเมืองสีเขียวตามหัวข้อวิจัยที่กำลังสนใจศึกษา ในประเด็นการพัฒนาที่ 1 การบริหารจัดการเกษตร และอุตสาหกรรมสู่มาตรฐานครบวงจร และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนา คือ เป็นเมืองเกษตรสุขภาพ เกษตรคุณภาพ เกษตรนวัตกรรมท่องเที่ยวเกษตร และเกษตรอุตสาหกรรมสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช (พ.ศ. 2561-2565), 2562) โดยการดำเนินการต้องมีการเริ่มต้นจากการพัฒนาเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสีเขียวดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ด้านการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากร การสร้างความมั่นคงและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษ ขีดความสามารถในการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากความสำคัญข้างต้นงานวิจัยฉบับนี้จึงสนใจศึกษารูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผล และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช นำไปสู่การกำหนดนโยบาย และวางแผนเพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประสิทธิภาพ

ด้านการจัดการโครงการการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และจากผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพั่นจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพั่นจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อเสนอแนะรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยรูปแบบการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ประชากรในการวิจัย คือ กลุ่มประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ เทศบาลเมืองปากพูนทั้งหมด 12 หมู่บ้าน จำนวน 34,598 คน และเทศบาลเมืองทุ่งสงทั้งหมด 20 ชุมชน จำนวน 26,365 คน รวมทั้ง 2 เทศบาล จำนวนทั้งหมด 60,963 คน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เข้าร่วมการ คือ เทศบาลเมืองปากพั่น ทั้งหมด 22 ชุมชน จำนวน 19,629 คน (รายงานสถิติประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตร Taro Yamane คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดค่าความคาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 (Yamane, 1973) และการคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับเทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 395 คน เทศบาลเมืองทุ่งสง 394 คน และเทศเมืองปากพั่นจำนวน 392 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเป็นจำนวนเต็มเทศบาลละ 400 คนเท่ากันทั้ง 3 เทศบาลเพื่อป้องกันแบบสอบถามมีข้อผิดพลาด และใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified sampling)

กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น คือ ประธานชุมชนทุกชุมชน และผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน โดยจะมีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ เทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 12 คน เทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 20 คน และเทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 22 คนทำการ Focus group สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือในการวิจัย

2) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้เท่ากับ 0.918

3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสี่แคว จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 96 ข้อ

4) นำข้อคำถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ชุดและได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ได้ค่าแอลฟา (Alpla Coefficient) ได้เท่ากับ 0.96

5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือสร้างเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

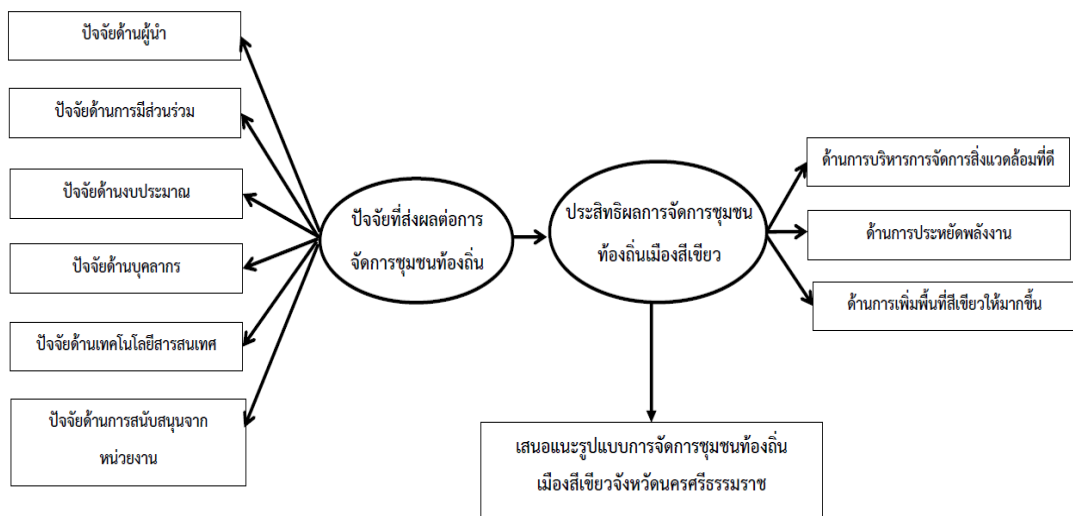
6) แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi Structural Interview) เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสี่แควของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพูนจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

7) นำแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อให้มีความเหมาะสมและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งในการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม นำแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ที่แก้ไขและปรับปรุงตามที่ยุเชี่ยวชาญตรวจสอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ เทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพูนจังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนกลุ่มผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำการ Focus group กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีบทบาทต่อประสิทธิภาพการจัดการชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพูนจังหวัดนครศรีธรรมราช เปรียบเทียบกับการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis (MRA)

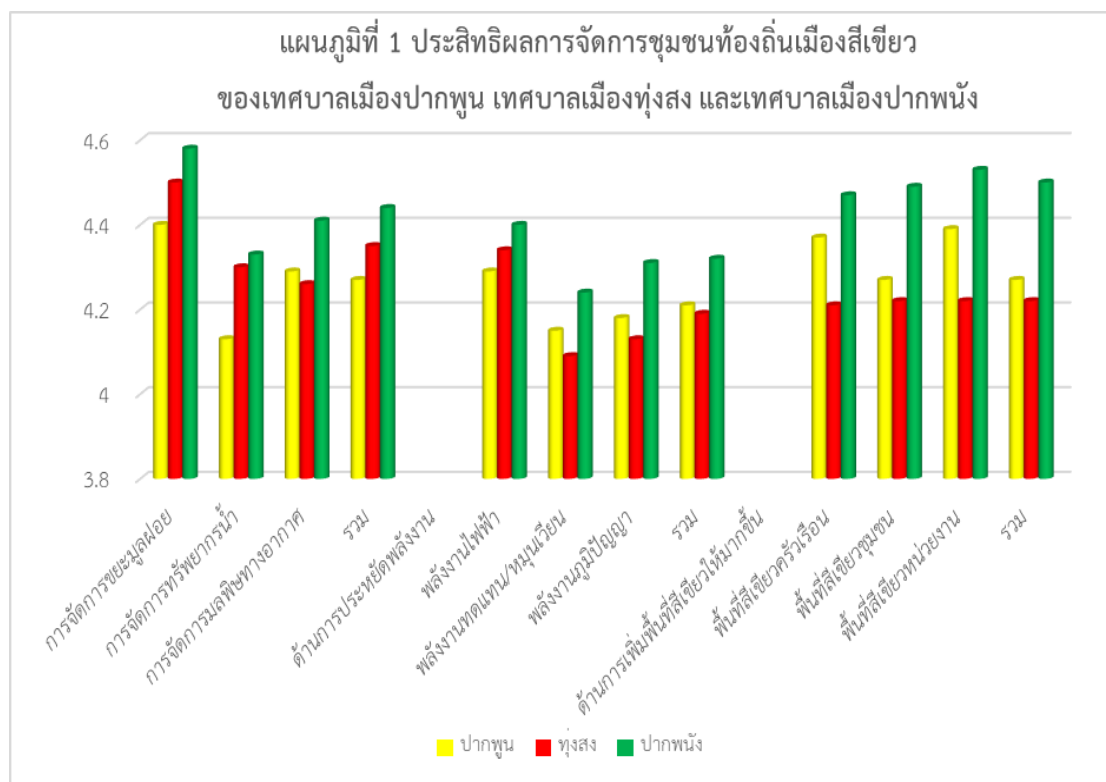
กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพูนจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ เทศบาลเมืองปากพูนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.42, SD= .45) รองลงมาคือ เทศบาลเมืองปากพูนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28, SD= .56) และน้อยที่สุดคือ เทศบาลเมืองทุ่งสงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.25, SD= .43) ดังแผนภูมิที่ 1

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรปัจจัย ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ (X1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (X2) ปัจจัยด้านงบประมาณ (X3) ปัจจัยด้านบุคลากร (X4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X5) และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน (X6) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวม

(n = 1,200)

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
ปัจจัยด้านผู้นำ (X ₁)	.590**					
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (X ₂)	.715**	.470**				
ปัจจัยด้านงบประมาณ (X ₃)	.718**	.547**	.718**			
ปัจจัยด้านบุคลากร (X ₄)	.674**	.580**	.598**	.696**		
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X ₅)	.540**	.345**	.531**	.449**	.409**	
ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน (X ₆)	.686**	.549**	.594**	.614**	.655**	.509**

ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียว (Y) **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตัวแปรปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำ (X₁) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (X₂) ปัจจัยด้านงบประมาณ (X₃) ปัจจัยด้านบุคลากร (X₄) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X₅) และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน (X₆) สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) ได้ร้อยละ 68.7 (Adj. R² = .687) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (F-stat = 440.121; p-value = .000) สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Yβ) เป็นดังนี้ คือ

$$Y\beta = .142(X_1) + .253(X_2) + .199(X_3) + .128(X_4) + .117(X_5) + .193(X_6)$$

ข้อมูลในตารางที่ 4.62 แสดงให้เห็นผลการทดสอบสมมติฐาน ($H_1 - H_6$) ซึ่งสรุปได้ว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ คือ

H_1 : ปัจจัยด้านผู้นำ (X₁) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .142 ($\beta = .142$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

H_2 : ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (X_2) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่น เมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .253 ($\beta = .253$) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

H_3 : ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_3) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่น เมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .199 ($\beta = .199$) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

H_4 : ปัจจัยด้านบุคลากร (X_4) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .128 ($\beta = .128$) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

H_5 : ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_5) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .117 ($\beta = .117$) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

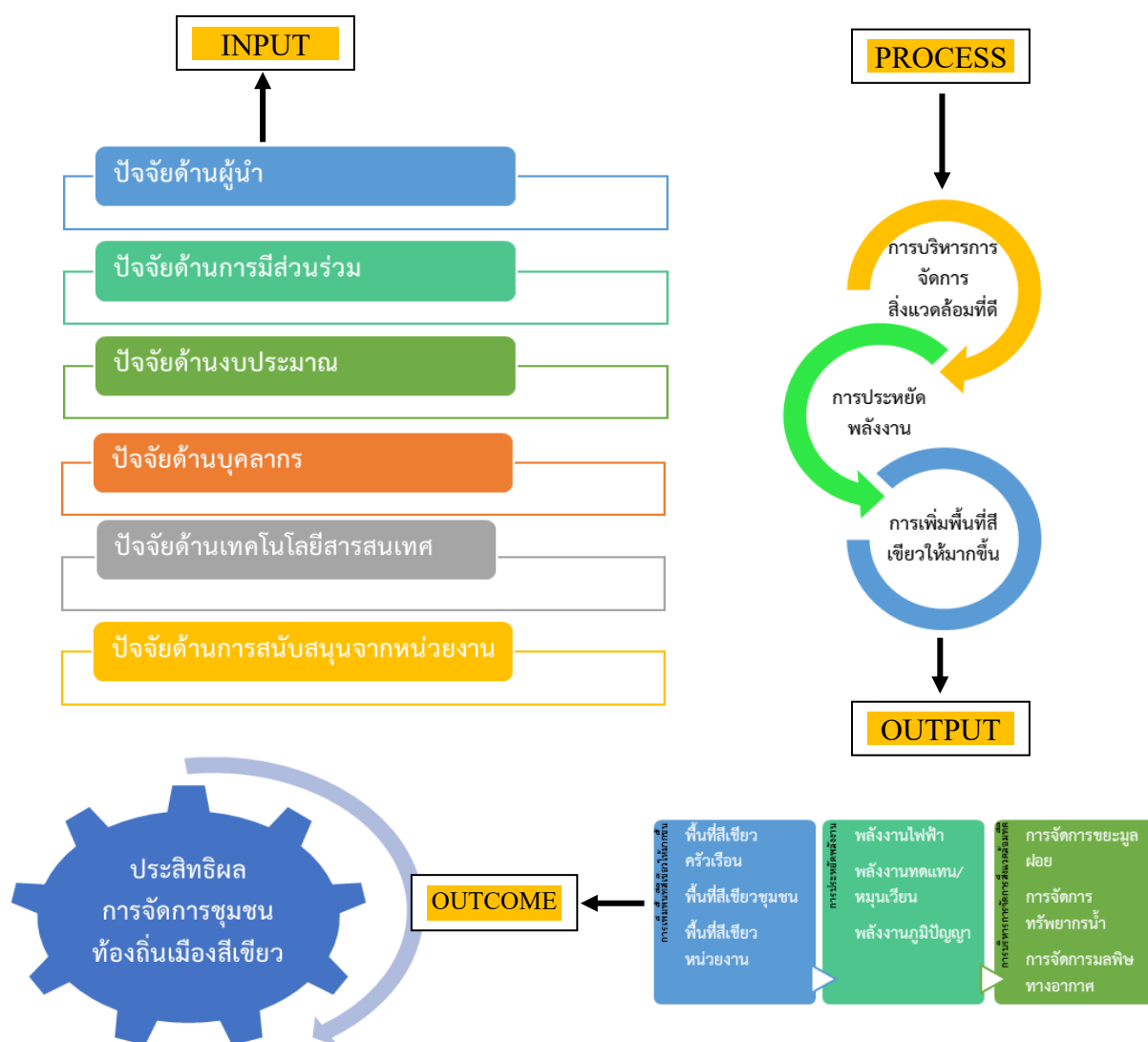
H_6 : ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน (X_6) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .193 ($\beta = .193$) อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .000$) ซึ่งตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัย	B	SE	β	t	p-value	VIF
ปัจจัยด้านผู้นำ (X_1)	.143	.021	.142	6.778	.000**	1.686
ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (X_2)	.207	.021	.253	10.022	.000**	2.434
ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_3)	.152	.021	.199	7.367	.000**	2.797
ปัจจัยด้านบุคลากร (X_4)	.101	.020	.128	5.032	.000**	2.464
ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_5)	.083	.014	.117	5.864	.000**	1.516
ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน (X_6)	.155	.019	.193	8.011	.000**	2.232
$R^2 = .689$; Adj. $R^2 = .687$; $SE_{est} = .269$; (F-stat = 440.121; p-value = .000), N=1,200						

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียว (Y) **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ และการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยรวบรวมเอาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช และเสนอแนะรูปแบบภายใต้ทฤษฎีระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยนำออก แผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าเทศบาลที่เข้าร่วมโครงการตามนโยบายของรัฐ 2 องค์การคือ เทศบาลเมืองปากพูน และเทศบาลเมืองทุ่งสง ผลที่ได้คือเทศบาลเมืองปากพนังมากที่สุด รองลงมาเทศบาลเมืองปากพูน และน้อยที่สุดเทศบาลเมืองทุ่งสง ทำให้ทราบว่าโครงการที่เข้าร่วมโครงการกับโครงการที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมีผลการดำเนินการที่แตกต่างกัน และที่น่าสนใจคือ เทศบาลเมืองปากพนัง ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากการบริหารจัดการเชิงรุก การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจากผู้นำ ส่วนเทศบาลที่เข้าร่วมโครงการเทศบาลเมืองปากพูน และเทศบาลเมืองทุ่งสงอาจมาจากปัจจัยภายใน เช่น ความพร้อมของบุคลากร และข้อจำกัดด้านงบประมาณ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการภายในและการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนเทศบาลเมืองปากพูนและเทศบาลเมืองทุ่งสงแม้จะเข้าร่วมโครงการ แต่ยังต้องพัฒนาการจัดการในบางมิติ โดยเฉพาะการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ ผลการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวเทศบาลเมืองปากพนังประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง บูรณาการทุกภาคส่วน และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและส่งเสริมการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้านการประหยัดพลังงาน ส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าอีกสองเทศบาล มีโครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เข้มข้นกว่า โดยเฉพาะการรณรงค์ปลูกต้นไม้ในชุมชน และการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราชของเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพนัง จากผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 เทศบาลมีผลการดำเนินงานในระดับมากที่สุด แสดงถึงความสัมพันธ์ในการบริหารงานระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตามแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบบนลงล่างประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนระดับมหภาค และขั้นตอนระดับจุลภาค (วรเดช จันทรศร, 2542, หน้า 35-47)

2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าปัจจัยด้านผู้นำ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านงบประมาณ

ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 68.7 (Adj. $R^2 = .687$ F-stat = 440.121; p-value = .000) จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับตัวแบบการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติตามทัศนะของนักวิชาการ คือวรเดช จันทรศร (2551) ตัวแบบทางด้านการจัดการ คือบุคลากรซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง งบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ และตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การด้านการมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำของผู้บริหารในองค์การ และตัวแบบการกระจายอำนาจ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2543, หน้า 459) และสอดคล้องกับตัวแบบการประเมินแบบระบบเปิด วรเดช จันทรศร (2542) และยังสอดคล้องกับพสุ เดชะรินทร์ (2547, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเทคโนโลยี คือ วิธีการที่ผู้บริหารจะสามารถเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของเทคโนโลยี พัฒนาและประยุกต์ใช้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี เพื่อที่จะช่วยให้การดำเนินงานสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

เสนอแนะรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ และการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยรวบรวเอาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช และเสนอแนะรูปแบบภายใต้ทฤษฎีระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยนำออก รูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นสีเขียวของจังหวัดนครศรีธรรมราชดังกล่าวสอดคล้องกับเมืองสีเขียวตามแนวคิด Peter Newman (2010) เมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เมืองนิเวศ เมืองคาร์บอนต่ำ เมืองแห่งความสุข และวิถีเมืองยุคใหม่ เมืองสีเขียวกล่าวได้ว่าเป็นเมืองที่ออกแบบโดยตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาการบริโภคพลังงานสิ้นเปลือง โดยเน้นการเป็นเมืองที่ปลอดมลพิษ (Zero-Emission) ไร้ขยะ หรือของเสีย (Zero-Waste) มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการชุมชนเทศบาลเมืองปากพูน เทศบาลเมืองทุ่งสง และเทศบาลเมืองปากพูนัง 3 ด้าน คือ (1) ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ (2) ด้านเครือข่าย (3) ด้านการปกป้องและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การดำเนินการดังกล่าว สอดคล้องกับตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งมีมิติที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการตนเอง และการประเมินตนเองของชุมชน โดยมีกระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการใช้สิทธิของชุมชนในการจัดการตนเอง

แสดงให้เห็นกระบวนการจัดการชุมชนเข้มแข็งของสังคมไทย เป็นกระบวนการที่อิงอาศัยหรือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การตัดสินใจและการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่มการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น การฟื้นฟู ผลิตซ้ำ และสร้างใหม่ และการใช้สิทธิชุมชนในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายคือ ความเข้มแข็งและยั่งยืนของ "คน" "ความรู้" "กระบวนการ" และ "ทรัพยากรชุมชน" ที่เชื่อมโยงเรื่องราวของอดีต ปัจจุบัน และ อนาคตเข้าด้วยกัน (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2553)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำผลการที่ได้ไปพัฒนาสู่เมืองสีเขียวของชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาเมืองสีเขียวของชุมชนท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช และพัฒนาข้อเสนอแนะในการทำให้โครงการการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวของชุมชนท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปสู่แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช และยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดในบริบทที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่สนใจด้านการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวสามารถนำรูปแบบการจัดการชุมชนท้องถิ่นเมืองสีเขียวจังหวัดนครศรีธรรมราช ไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียวขององค์กรสืบต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นอื่น ๆ เช่น บริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ ระบบนิเวศของเมืองจัดเป็นระบบนิเวศของเมืองเป็นพื้นที่สีเขียว ลักษณะทางกายภาพของเมือง คือ ให้ความสำคัญลักษณะทางกายภาพของเมือง ภูมิประเทศ โครงข่ายคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน และการออกแบบผังเมืองเหมาะสมตามธรรมชาติ และในส่วนของการเสนอรูปแบบควรมีการประเมินความถูกต้องของรูปแบบร่วมด้วย โดยด้านความถูกต้องจะใช้ประเมินรูปแบบที่นำไปทดลองใช้ก่อน จะเป็นลักษณะการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้เนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). **โครงการการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสีเขียว**. กรุงเทพฯ : ปณณช รุทธโก. (2557). **การประเมินคุณภาพและแนวทางการจัดการพื้นที่สีเขียวในชนบท** ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคลองส อำเภหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.การจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช (พ.ศ. 2561-2565) ฉบับปรับปรุง. (2562). สำนักงาน เลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- พสุเดชะรินทร์. (2547). **ความสำคัญของการบริหารเทคโนโลยีกับการแข่งขันขององค์กรธุรกิจ** Management Technology Transfer. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการ บัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2560). **แนวทางการจัดการพื้นที่สีเขียวและมาตรฐานอัตราส่วน พื้นที่สีเขียวสำหรับชุมชนเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำนักสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ.
- วรเดช จันทรศร. (2542). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.
- วรเดช จันทรศร. (2551). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- สมบัติ อารังธวัช. (2546). **นโยบายสาธารณะ แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมารธรรม.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ. (2562). **แผนพัฒนาจังหวัด นครศรีธรรมราช (พ.ศ. 2561 – 2565)**. จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). **ข้อมูลประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราชปี 2565**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2564. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://nksitham.nso.go.th/statistical-information-service/infographic-interactive/interactive-dashboard/population2565.html>
- Newman, P. (2010). *Green urbanism and its application to Singapore*. Environment and urbanization Asia, 1(2), 149-170.

UN-HABITAT, 2011. Cities and climate change : Global report on human settlement 2011. London: Earthscan.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรดาว สุจริตพันธ์*

คณะสังคมศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
ปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
เลขที่ 1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
E-mail : Peeradaw_mud@nstru.ac.th

รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง

ศ.ดร.วรเดช จันทศร

รศ.ดร.วิวัฒน์ หมั่นการ

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
96 หมู่ 3 ถนน พุทธรณทล สาย 5 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

The Integration of Buddha dhamma for Enhancement the Role of Negotiator
to Negotiate of Conflict Incenter of Civil Sector Conflict Negotiation
Trang Province

ณภัทร ไชยศิลป์ และกัณตภณ หนูทองแก้ว*

Napat Khaisil and Kantaphon Nuthongkaew*

Received: 5 March 2025, Revised: 28 June 2025, Accepted: 29 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง 2) เพื่อวิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง 3) เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 รูป/คน และจัดเวทีเสวนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางที่จะช่วยประสานความเข้าใจในการเจรจา หาทางออก ประนีประนอม อำนวยความสะดวก เสนอแนะแนวทางในการหาทางออกให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเพื่อหาข้อยุติ โดยอาศัยกระบวนการการสานเสวนา ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลากหลายศาสตร์วิชา มีประสบการณ์ ที่มากมาย เข้าใจสังคม ไร้อคติ จิตใจมั่นคงไม่เอนเอียงไปยังคู่พิพาท ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ความเป็นกลาง เปิดเผยอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางการเงิน ธุรกิจ วิชาชีพ ครอบครัว หรือทางสังคมกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รักษาความลับของข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยไว้เป็นความลับ ประพฤติตนให้ถูกต้องตาม

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : Kantaphon_27@hotmail.com

The Integration of Buddha dhamma for Enhancement the Role of Negotiator

to Negotiate of Conflict Incenter of Civil Sector Conflict Negotiation Trang Province

กฎหมายและครรลองธรรม ไม่มีหนี้สินรุงรัง มีมารยาทที่งดงามใช้กิริยาสุภาพเรียบร้อย ให้เกียรติคู่ความทุกฝ่ายและต่อบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังสามารถใช้จิตวิทยาในการคาดคะเนทิศทางของการไกล่เกลี่ยสามารถควบคุมสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์ของคู่พิพาทอีกด้วย 2) หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการลดความขัดแย้ง เป็นคนกลางในประสานข้อพิพาทของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้เกิดความเข้าใจกัน ผู้ไกล่เกลี่ยจึงจำเป็นที่มีทักษะในการฟัง เขียน อ่าน และสามารถคิดหาแนวทางเพื่อหาข้อยุติที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับ ดังนั้น นอกเหนือจากการใช้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อีกด้วย ได้แก่ สาราณียธรรม 6 หัวใจ นักปราชญ์ สังคหวัตถุ 4 ขันติ 4 อคติ 4 และอิทธิบาท 4 3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง เรียกว่า NEGO Model ประกอบด้วย คุณลักษณะภายใน คือ N (Normative) มีบรรทัดฐาน E (External Control) การควบคุมภายนอก และคุณลักษณะภายนอก คือ G (Good Character) บุคลิกที่ดี และ O (Orderly) มีวินัย

คำสำคัญ : การบูรณาการ, หลักพุทธธรรม, การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, ข้อพิพาทภาคประชาชน

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1) to analyze the general conditions regarding the role of negotiator to negotiate of conflict incenter of civil sector conflict negotiation Trang province, 2) to analyze principles, concepts, and theories regarding the role of negotiator to negotiate of conflict incenter of civil sector conflict negotiation Trang province 3) to create knowledge on the Integration of Buddha dhamma for enhancement the role of negotiator to negotiate of conflict incenter of civil sector conflict negotiation Trang province. This research is qualitative research by collecting document data. In-depth interviews with 25 persons and a group discussion stage. From a number of experts 10 persons. Research tools include interviews and data analysis using descriptive methods. 1.

General conditions regarding the role of negotiator to negotiate of conflict incenter of civil sector conflict negotiation Trang province, found that mediators are mediators who will help consolidate understanding in Negotiate, find a solution, compromise, facilitate. Suggest ways to find solutions for both parties to reach a resolution. By using the process of dialogue, therefore, the mediator must be someone who has knowledge and expertise in various science subjects have a lot of experience, understand society, have no bias, mind steady and not inclined towards any one side of the dispute. neutral clearly disclosed whether relationship matters, financial, business, professional, family, or social with any of the litigants. Maintain the confidentiality of any information or facts related to the mediation process. Behave in accordance with the law and moral principles. No debt. Have good manners and use good manners. Polite Respect all litigants and the general public. You can also use psychology to anticipating the direction of mediation can control the situation very well. Taking into account the treatment, the relationship of the dispute as well. 2) Principles, concepts, and theories regarding the role of negotiator to negotiate of conflict incenter of civil sector conflict negotiation Trang province, found that mediators are considered to play an important role in reducing conflict, be a mediator in coordinating disputes between both parties to create mutual understanding. Therefore, the mediator it is necessary to have skills in listening, writing, reading, and being able to think of ways to find a solution that is beneficial to both parties. Accepted, therefore, in addition to using various laws, regulations, and regulations, the mediator can you can also use Dhamma principles in your work, including Saraniyadhamma 6, Heart of the Wise Man, Sangha Vattu 4, Khanti 4, Bias 4 and Iddhipada 4 3) Integrating Buddhist principles the Integration of Buddha dhamma for enhancement the role of negotiator to negotiate of conflict incenter of civil sector conflict negotiation Trang province, is called the NEGOT Model, consisting of the internal characteristics

are N (Normative), E (External Control), external control and the external characteristics are G (Good Character), O (Orderly).

Keywords : Integration, Buddhist principles, Dispute Mediation, Public Disputes

บทนำ

โลกในปัจจุบันนี้มีจำนวนประชากรมากมายที่พร้อมต่อสู้ เอาตัวรอด แข่งขัน เอาชนะกันอยู่ท่ามกลางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ประชากรได้รับการศึกษา ฐานะทางสังคม การเลี้ยงดูบ่มเพาะ สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้แต่ละบุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อประเด็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งฝ่ายที่มีความเห็นแตกต่างจากตนกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือยอมรับสภาพหรือสถานะอย่างใดอย่างหนึ่ง และเกิดการเรียกร้อง หรือที่เรียกว่า “ข้อพิพาท” ซึ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นหลายฝ่ายมักเลือกการเจรจาและการไกล่เกลี่ย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้คู่พิพาทสามารถพูดคุยถึงความต้องการของแต่ละฝ่าย จึงเป็นกระบวนการที่ดีข้อพิพาทบางกรณีได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสามารถทำได้ทั้งก่อนและหลังฟ้อง (สำนักงานกิจการยุติธรรม : 2559 : 1) กระบวนการยุติธรรมเป็นเสาหลักสำคัญหนึ่งของสังคม ช่วงสิบปีที่ผ่านมาประสบปัญหาสำคัญเนื่องจากการเพิ่มของจำนวนประชากรโลก และการพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร ทำให้ผู้คนมีโอกาสที่จะกระทบกระทั่งจนนำไปสู่การฟ้องร้องกันมากขึ้น ช่วงปีพุทธศักราช 2540 - 2550 มีคดีความขึ้นศาลมากกว่าห้าแสนคดี นอกจากนี้นักฟ้องร้องส่วนใหญ่ใช้เวลาในการพิจารณาตัดสินเป็นปีหรือมากกว่านั้น ตามความซับซ้อนของข้อพิพาท ดังนั้นกระบวนการต่าง ๆ จึงประสบปัญหาเรื่องความล่าช้า ส่งผลถึงค่าใช้จ่ายแพงที่สูงขึ้นสำหรับผู้เกี่ยวข้อง และปัจจุบันเริ่มมีการตั้งคำถามว่ากระบวนการยุติธรรมกระแสหลักให้ความสำคัญกับ “คน” น้อยเกินไปหรือไม่ เห็นได้จากลักษณะโทษทางอาญา ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สินทั้งหมดนี้เป็นการมุ่ง “ล้างแค้น” ด้วยการทำร้ายผู้กระทำผิดให้เท่ากับความผิดที่ทำไปถือเป็นการหนุนเสริมความรู้สึกเป็นปฏิกิริยา เผชิญหน้าระหว่างคู่กรณีและละเลยการฟื้นฟูสภาพจิตใจหรือความเสียหายในระดับบุคคลทั้งต่อผู้กระทำและถูกกระทำ กระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ศึกษาเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท ทบทวนกฎหมาย เปรียบเทียบระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศช่วง

ระหว่าง พุทธศักราช 2556 - 2557 พบว่า ประเทศไทยมีการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทโดยนาระบบจารีตประเพณีดั้งเดิมมาใช้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และภาคประชาชนต้องการให้มีกฎหมายรองรับการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนแก้ปัญหาระหว่างกันเองได้ ลดการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสมานฉันท์ในชุมชน จึงได้จัดทำ “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน พุทธศักราช ...”

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พุทธศักราช 2562 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 67ก เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2562 มีที่มาจากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เห็นควรให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนัก และข้อพิพาททางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลาง เพื่อให้ประกาศให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว โดยคำนึงถึงความยินยอมคู่กรณีเป็นสำคัญทำให้ปริมาณคดีเข้าสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข นอกจากนี้ ยังมีการประสานงานและบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชนผ่านกลไกคณะอนุกรรมการส่งเสริม พัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเป็นอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยมุ่งหวังให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในภาพรวมมีประสิทธิภาพและบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมถึงสอดคล้องกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 สำหรับการจัดทำ “คู่มือปฏิบัติงานศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน (คกช.) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พุทธศักราช 2562” เสมือนเป็นคู่มือให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน (คกช.) ได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงสามารถนำไปปรับใช้เป็นกรอบแนวทาง และเป็นเครื่องมือที่ช่วยปฏิบัติงานได้อย่างมีมาตรฐานในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้องครบถ้วน และบรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นกระบวนการจัดการความขัดแย้งที่อาศัยบุคคล ซึ่งได้รับการยินยอมจากคู่ขัดแย้ง มีความเป็นกลาง และไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด มีทักษะความเชี่ยวชาญในการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ผู้ดำเนินกระบวนการให้เกิดข้อตกลงอันเกิดจากการเสนอทั้งสองฝ่าย

แต่ไม่ใช่ผู้ตัดสินชี้ขาดในข้อพิพาท และการไกล่เกลี่ยนั้นเป็นวิธีระงับข้อพิพาทรูปแบบหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการระงับข้อพิพาททางเลือก คือทางเลือกอื่นนอกจากให้ศาลชี้ขาดตัดสินและการไกล่เกลี่ยนี้กล่าวได้ว่าเป็นการระงับข้อพิพาทที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด (กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ : 2562 : 12) โดยผู้ไกล่เกลี่ยนั้นเป็นบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือในการเจรจาต่อรอง ซึ่งจะเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมอย่างไว้อคติ โดยมีการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการมาใช้ในการไกล่เกลี่ยได้ อาทิเช่น การนำหลักขันธ์ทิพรหมวิหารธรรม อริยสัจ 4 สาราณียธรรม มัชฌิมาปฏิปทา สามัคคีธรรม และอื่น ๆ มาใช้เพื่อเป็นหลักการสร้าง ความเชื่อถือ สร้างความราบรื่นและเกิดความไว้วางใจของคู่กรณีได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นว่าปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนัก และข้อพิพาททางอาญาบางประเภทกำหนดเป็นกฎหมายกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือส่วนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการยุติหรือระงับข้อพิพาทดังกล่าว และเห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นได้แก่ 1) ประหยัดเวลาและเงินในบางกรณี กล่าวคือ คู่พิพาทไม่จำเป็นต้องนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการฟ้องศาลซึ่งมักกินเวลาหลายปี ทำให้ต้องเดินทางมาตามนัดและหมายเรียก รวมถึงการฟ้องร้องมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจากการเดินทาง ค่าทนายความ ซึ่งสำหรับการไกล่เกลี่ยนั้นคู่พิพาทสามารถเดินทางไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยของชุมชนหรือตามสถานที่อื่น ๆ ได้อย่างสะดวกและกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ 2) การรักษาความลับ เนื่องจากคู่พิพาทและผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีข้อตกลงในการรักษาความลับและเรื่องราวต่าง ๆ ในระหว่างไกล่เกลี่ย ซึ่งแตกต่างจากการนำคดีเข้าสู่ชั้นศาลจะต้องมีการนับสืบคดี และการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ สู่สาธารณชน โดยข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ยจะไม่ถูกนำไปพิจารณาในชั้นศาลอีกต่อไป 3) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการหาทางออกร่วมกัน ไม่ใช่การตัดสินว่าฝ่ายใดถูกหรือผิด ทำให้ลดการกระทบกระทั่งกันระหว่างคู่พิพาทได้ 4) อำนาจการตัดสินใจ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่มีการตัดสินใด ๆ แต่หากเกิดความไม่พอใจสามารถตัดสินใจยุติการไกล่เกลี่ยได้ 5) การไกล่เกลี่ยทำให้เกิดการยุติข้อพิพาทที่ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ส่งผลต่อการลดคดีในชั้นศาลได้ เป็นต้น โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ย่อมทำให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดินและเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง
2. เพื่อวิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) แบบเจาะจงบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง ได้แก่ พระสงฆ์ ข้าราชการ ผู้ไกล่เกลี่ยในพื้นที่จังหวัดตรัง นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักกฎหมาย ตำรวจ ประชาชนผู้ผ่านการไกล่เกลี่ยในพื้นที่จังหวัดตรัง จำนวน 25 รูป/คน และการเสวนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ พระสงฆ์ ข้าราชการ ผู้ไกล่เกลี่ยในพื้นที่จังหวัดตรัง นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักกฎหมาย ตำรวจ ประชาชนผู้ผ่านการไกล่เกลี่ยในพื้นที่จังหวัดตรัง จำนวน 10 รูป/คน

2. การศึกษาเอกสาร

เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สืบค้นข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย คุชชีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือ บทความ งานเขียนของหอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงสื่อสารสนเทศ โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ (In-depth informal interview) ผ่านการตรวจสอบโดยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการพูดคุย ชักถามและจดบันทึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง”

5. การเสวนากลุ่ม

เป็นลักษณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยกำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลบทสัมภาษณ์มาเขียนเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยนำเสนอผลงานการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยายในรูปแบบเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเนื้อหา หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง”

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า

สภาพทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางที่จะช่วยผสานความเข้าใจในการเจรจาทางออก ประนีประนอม อำนวยความสะดวก เสนอแนะแนวทางในการหาทางออกให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเพื่อหาข้อยุติ โดยอาศัยกระบวนการการสานเสวนา ทั้งนี้ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 10 และ 11 ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พุทธศักราช 2562 ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดแนวทางและจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี

ที่สมัครใจ และหากการไกล่เกลี่ยที่ประสบผลสำเร็จจะทำให้คู่กรณีสามารถหันหน้าเข้าหากันได้อีก อย่างฉันท์มิตร มีความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายและในบางกรณีสามารถดำเนินธุรกิจร่วมกันได้ ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของคู่กรณีลดลง ลดขั้นตอนการบังคับคดี และลดปริมาณคดีค้างพิจารณาในศาล ทำให้ย่นระยะเวลาในการพิจารณาคดีให้เร็วขึ้น ส่งผลให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลากหลายศาสตร์วิชา มีประสบการณ์ที่มากมาย เข้าใจสังคม ไร้อคติ จิตใจมั่นคงไม่เอนเอียงไปยังคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความเป็นกลาง เปิดเผยอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางการเงิน ธุรกิจ วิชาชีพ ครอบครัว หรือทางสังคมกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รักษาความลับของข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการไกล่เกลี่ยไว้เป็นความลับ ประพฤติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายและทำนองครองธรรม ไม่มีหนี้สินรุงรัง มีมารยาทที่ดีงามใช้กิริยาสุภาพเรียบร้อย ให้เกียรติคู่กรณีทุกฝ่าย และต่อบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังสามารถใช้จิตวิทยาในการคาดคะเนทิศทางของการไกล่เกลี่ยสามารถควบคุมสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์ของคู่พิพาทอีกด้วย

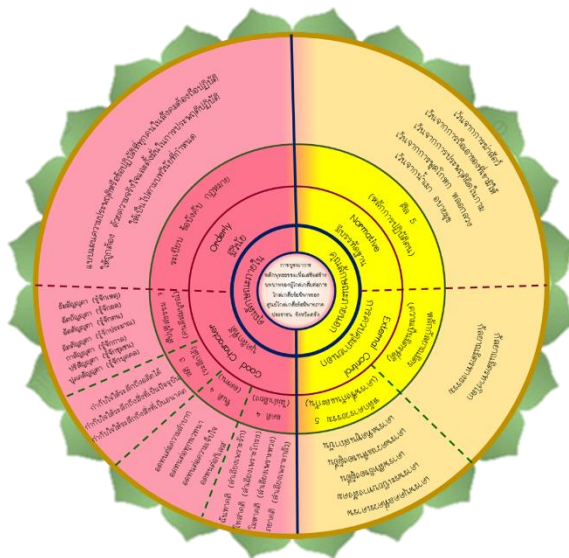
หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการลดความขัดแย้ง เป็นคนกลางในประสานข้อพิพาทของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้เกิดความเข้าใจกัน ผู้ไกล่เกลี่ยจึงจำเป็นที่มีทักษะในการฟัง เขียน อ่าน และสามารถคิดหาแนวทางเพื่อหาข้อยุติที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับ ดังนั้น นอกเหนือจากการใช้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถนำหลักการมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อีกด้วย ได้แก่ 1) สาราณียธรรม 6 ธรรมอันเป็นไปเพื่อเสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกัน จนก่อให้เกิดความสามัคคีให้แก่ผู้ที่อยู่ร่วมกัน คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ มีวาจาสร้างสรรค์ มองผู้อื่นในแง่ดี ให้โอกาสคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีความโลภเห็นแก่สินบน มีความประพฤติดีงาม มีวินัย เคารพกฎระเบียบและสิทธิของผู้อื่น และรู้จักปรับตัว และต้องไม่เป็นผู้สร้างข้อขัดแย้งให้เกิดขึ้นในระหว่างการหาข้อยุติ 2) หัวใจนักปราชญ์ วิธีทางที่ช่วยสร้างให้บุคคลเป็นผู้รอบรู้ มีปัญญา คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้ฟังที่ดี มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาผ่านกระบวนการคิดให้เกิดประโยชน์ ตั้งคำถามที่สงสัย หรือข้อมูลที่ยังคลุมเครือของคู่กรณี และต้องจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ ระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อนำมาทบทวนให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้รับทราบ 3) สังคหวัตถุ 4 ธรรมที่ใช้ในการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเกื้อกูลผู้อื่นด้วยการให้ มีวาจาสุภาพ โดยไม่พูดเท็จ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมยุติธรรม ด้วยกำลังกาย กำลัง

ความคิด และกำลังใจ และวางตนเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ 4) ชั้นดี 4 ความอดทน คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความลำบากต่อความสับสนวุ่นวายที่มีต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องรักษาจิตใจและอาการของตนเองให้อยู่ในสภาวะปกติไม่เป็นไปตามอำนาจของความเจ็บใจ และไม่หลงใหลไปกับอำนาจหรืออารมณ์สินจ้างที่คู่กรณีเสนอให้ 5) อดคติ 4 ความลำเอียง หรือการคิดเห็นในทางที่ผิด คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องไม่ลำเอียงเพียงเพราะชอบพอกันเคยช่วยเหลือกันมาก่อน ไม่ลำเอียงเพราะโกรธหรือชิงชังเพราะมีทัศนคติไม่ตรงกัน ไม่ลำเอียงเพราะหลงใหลในสิ่งตอบแทนที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอให้ ไม่ลำเอียงเพราะกลัวในตำแหน่ง อิทธิพลของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และ 6) อิทธิบาท 4 หนทางแห่งความสำเร็จที่นำไปสู่ผลที่มุ่งหมาย คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความรักในงานที่ทำ ทุเมเท พากเพียร มีความใส่ใจ และใช้สติปัญญาไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยความจริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรียกว่า NEGOTIATOR Model ประกอบด้วย

1) คุณลักษณะภายนอก คือ N (Normative) มีบรรทัดฐาน หมายถึง การนำหลักศีล 5 มาใช้ปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดการละเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต, เว้นจากการถือเอาของที่เขามาได้ให้มาเป็นของตนเอง, เว้นจากการประพฤติดื้อในกาม, เว้นจากการพูดโกหก หลอกลวง และเว้นจากน้ำเมา สุรา อบายมุขทางแห่งความเสื่อมทั้งปวง และ E (External Control) การควบคุมภายนอก หมายถึง การนำหลักกัลยาณมิตร และหลักการวธธรรม มาใช้ เพื่อให้ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ชื่อว่ามิตรดี เพื่อนดี และการเคารพซึ่งกันและกัน

2) คุณลักษณะภายใน คือ G (Good Character) บุคลิกที่ดี หมายถึง การนำหลักสัปปุริสธรรม 7, สติ 3, ชั้นดี 4 และอดคติ 4 มาใช้ในการปฏิบัติเพื่อทำให้ตนเองนั้นเป็นผู้ที่มีเหตุมีผล มีสติอยู่ตลอดเวลา มีความอดทน อดกลั้นต่ออุปสรรค และเป็นผู้ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรม และ O (Orderly) มีวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนตามแบบแผนระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่ทุกคนในสังคมต้องถือปฏิบัติให้ถูกต้อง ด้วยความจริงใจและตั้งมั่นในการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามบทวินัยที่กำหนด ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคนในสังคมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อสังคมและประเทศชาติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ย

ต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัย สภาพทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนกลางที่จะช่วยผสานความเข้าใจในการเจรจา หาทางออก ประนีประนอม อำนวยความสะดวก เสนอแนะแนวทางในการหาทางออกให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเพื่อหาข้อยุติ โดยอาศัยกระบวนการการสานเสวนา ทั้งนี้ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 10 และ 11 ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พุทธศักราช 2562 ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดแนวทางและจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่มีสมัครใจ และหากการไกล่เกลี่ยที่ประสบผลสำเร็จจะทำให้คู่กรณีสามารถหันหน้าเข้าหากันได้อีกอย่างฉันทมิตร มีความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายและในบางกรณีสามารถดำเนินธุรกิจร่วมกันได้ ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของคู่กรณีลดลง ลดขั้นตอนการบังคับคดี และลดปริมาณ

คดีค้างพิจารณาในศาล ทำให้ย่นระยะเวลาในการพิจารณาคดีให้เร็วขึ้น ส่งผลให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหลากหลายศาสตร์วิชามีประสบการณ์ที่มากมาย เข้าใจสังคม ไร้อคติ จิตใจมั่นคงไม่เอนเอียงไปยังคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความเป็นกลาง เปิดเผยอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางการเงิน ธุรกิจ วิชาชีพ ครอบครัว หรือทางสังคมกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รักษาความลับของข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยไว้เป็นความลับ ประพฤติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายและทำนองครองธรรม ไม่มีหนี้สินรุงรัง มีมารยาทที่ดีงามใช้กิริยาสุภาพเรียบร้อย ให้เกียรติคู่กรณีทุกฝ่ายและต่อบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังสามารถใช้จิตวิทยาในการคาดคะเนทิศทางของการไกล่เกลี่ยสามารถควบคุมสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์ของคู่พิพาทอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตร นาไชยเวช และศิริรัตน์ ชูสกุลเรียง (2566 : ก) ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมในการช่วยเหลือไกล่เกลี่ยปัญหาครอบครัวในคดีครอบครัว เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายพัฒนาระบบกระบวนการไกล่เกลี่ย” พบว่า การไกล่เกลี่ยให้เกิดผลสำเร็จแบบเครือข่ายชุมชนร่วมกันในองค์กร ซึ่งได้มาจากรูปแบบการให้ความร่วมมือระหว่างบุคลากรในองค์กรเป็นฐานในการพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยให้เกิดผลสำเร็จ เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยรูปแบบภาคีเครือข่ายพัฒนาระบบกระบวนการไกล่เกลี่ยให้เกิดผลสำเร็จแบบเครือข่ายชุมชนร่วมกันในองค์กรของศาลเยาวชนและครอบครัวและศาลอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และ ประสิทธิภาพสูงสุด และงานวิจัยของสิทธิโชค อุบลขาว และจันทราทิพย์ สุขุม (2565 : ก) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน” พบว่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน เสนอแนะ ให้จัดฝึกอบรมพนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนเพื่อกำหนดเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมถึงประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวน

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการลดความขัดแย้ง เป็นคนกลางในประสานข้อพิพาทของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้เกิดความเข้าใจกัน ผู้ไกล่เกลี่ยจึงจำเป็นที่มีทักษะในการฟัง เขียน อ่าน และสามารถคิดหาแนวทางเพื่อหาข้อยุติที่คู่กรณีทั้ง

สองฝ่ายยอมรับ ดังนั้น นอกเหนือจากการใช้กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อีกด้วย ได้แก่ 1) สาราณียธรรม 6 ธรรมอันเป็นไปเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกัน จนก่อให้เกิดความสามัคคีให้แก่ผู้ที่อยู่ร่วมกัน คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ มีวาจาสร้างสรรค์ มองผู้อื่นในแง่ดี ให้โอกาสคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีความโลภเห็นแก่สินบน มีความประพฤติดีงาม มีวินัย เคารพกฎระเบียบและสิทธิของผู้อื่น และรู้จักปรับตัว และต้องไม่เป็นผู้สร้างข้อขัดแย้งให้เกิดขึ้นในระหว่างการหาข้อยุติ 2) หัวใจนักปราชญ์ วิธีทางที่ช่วยสร้างให้บุคคลเป็นผู้รอบรู้ มีปัญญา คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นผู้ฟังที่ดี มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาผ่านกระบวนการคิดให้เกิดประโยชน์ ตั้งคำถามที่สงสัย หรือข้อมูลที่ยังคลุมเครือของคู่กรณี และต้องจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ ระหว่างการหาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อนำมาทบทวนให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้รับทราบ 3) สังคหวัตถุ 4 ธรรมที่ใช้ในการยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเกื้อกูลผู้อื่นด้วยการให้ มีวาจาสุภาพ โดยไม่พูดเท็จ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมยุติธรรม ด้วยกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังใจ และวางตนเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ 4) ขันติ 4 ความอดทน คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความลำบากต่อความสงสัยที่มีต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องรักษาจิตใจและอาการของตนเองให้อยู่ในสภาวะปกติไม่เกินไปตามอำนาจของความเจ็บใจ และไม่หลงใหลไปกับอำนาจหรืออารมณ์สั่นไหวที่คู่กรณีเสนอให้ 5) อคติ 4 ความลำเอียง หรือการคิดเห็นในทางที่ผิด คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องไม่ลำเอียงเพียงเพราะชอบพอกันเคยช่วยเหลือกันมาก่อน ไม่ลำเอียงเพราะโกรธหรือชิงชังเพราะมีทัศนคติไม่ตรงกัน ไม่ลำเอียงเพราะหลงใหลในสิ่งตอบแทนที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอให้ ไม่ลำเอียงเพราะกลัวในตำแหน่ง อิทธิพลของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และ 6) อิทธิบาท 4 หนทางแห่งความสำเร็จที่นำไปสู่ผลที่มุ่งหมาย คือ ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความรักในงานที่ทำ พุเมเท พากเพียร มีความใส่ใจ และใช้สติปัญญาไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยความจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของมากุล คชชา (2561 : ก) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักพุทธสันติวิธีของผู้พิพากษาสมทบ : กรณีศึกษา ศาลแรงงานภาค 2” พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่ใช้ในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ “สติ ขันติ สันติ” บูรณาการร่วมกับ “องค์ประกอบของธรรม” ได้แก่ หลักอริยสัจ หลักอคติ หลักพรหมวิหาร และหลักสัปปุริสธรรมในการเสริมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ด้วยวิธีบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความขัดแย้ง โดยการพัฒนาสติเป็นฐานแล้วออกไปสู่การไกล่เกลี่ยของคู่กรณี ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เตรียมความพร้อมและลดภาวะอารมณ์ 2) วิเคราะห์และค้นหาสาเหตุข้อพิพาท 3) จัดการปัญหาความขัดแย้ง 4)

หาทางออกหรือข้อตกลงร่วมกันใน การแก้ปัญหาและขจัดอุปสรรค ประสบความสำเร็จ คู่กรณีมีสัมพันธที่ดีต่อกันตลอดไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิณฐา ไส้ไหม (2566 : 2105) ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมกับการไกล่เกลี่ยในคดีอาญา” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่เป็นกลาง มีทัศนคติเชิงบวก พฤติกรรมน่าเคารพเชื่อถือ รักษาความลับ เป็นต้น ในมุมมองพระพุทธศาสนาการทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องมุ่งให้คู่ขัดแย้งรู้จักควบคุมอารมณ์ ลดละอกุศลมูลให้เบาบางลง กระตุ้นสร้างให้เกิดการอุทิศด้วยเหตุผล การจะกระทำได้ดังกล่าวต้องมีองค์ประกอบหลักธรรม คือ การมีสติตื่นรู้ การใคร่ครวญ ระมัดระวัง สุขุม และมีจิตเมตตา ด้วยหลัก 3 ประการ คือ นำปฏิบัติ พัฒนาจิต พิชิตทางสว่าง จะสามารถเกิดการเชื่อมโยงสู่การไกล่เกลี่ยคดีอาญา ตามหลักพุทธสันติวิธีที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพรอบด้าน การนำหลักธรรมมาใช้ไกล่เกลี่ยจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เหมาะสมในการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1.1 ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ควรจัดให้การอบรมผู้ไกล่เกลี่ยให้เข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ อำนาจ รวมถึงการศึกษาดูงานในสถานการณ์จริง

1.2 ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงขั้นตอนการทำงาน และประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยเมื่อมีข้อขัดแย้ง

1.3 ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ควรมีการจัดสรรพื้นที่ของศูนย์ให้เป็นเอกเทศ การไกล่เกลี่ยต้องเป็นความลับและส่วนตัว

1.4 ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ควรมีการประเมิน และพัฒนาศักยภาพของผู้ไกล่เกลี่ยเป็นประจำ และติดตามผลของคู่พิพาทอยู่เสมอ

1.5 ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ควรมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้ผู้ไกล่เกลี่ยได้เข้าร่วม เช่น การวิปัสสนา กรรมฐาน ฟังเทศน์ ฟังธรรม ตักบาตร และศาสนาอื่น ๆ ตามโอกาสอำนวย เพื่อให้ผู้ไกล่เกลี่ยมีสติและเป็นการเปิดรับเอาคำสอนของศาสนาอื่น ๆ มาปรับใช้ในการไกล่เกลี่ยได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน จังหวัดตรัง” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัย “หลักธรรมที่ส่งเสริมให้การไกล่เกลี่ยเกิดประสิทธิภาพ”

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัย “การพัฒนาศักยภาพผู้ไกล่เกลี่ยโดยการนำหลักศาสนามาใช้”

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัย “ประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยที่ประชาชนควรรู้”

เอกสารอ้างอิง

- กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2554). การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ฉบับไทย - อังกฤษ Mediation : Thai – English. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กองส่งเสริมการระงับข้อพิพาท. เอกสารชุดความรู้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.
- วิจิตร นาไชยเวช และศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง. (2565). บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมในการช่วยเหลือไกล่เกลี่ยปัญหาครอบครัวในคดีครอบครัว เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายพัฒนาระบบกระบวนการไกล่เกลี่ย. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มากุล คชชา. (2561). กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักพุทธสันติวิธีของผู้พิพากษาสมทบ : กรณีศึกษา ศาลแรงงานภาค 2. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาสันติศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- สิทธิโชค อุบลขาว และจันทราทิพย์ สุขุม. (2565). ประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2563). คู่มือปฏิบัติงานศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน (คกช.) ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พุทธศักราช 2562. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : รีปรี้น จำกัด.
- อภิณะภา ไส้ไหม. (2566). หลักธรรมกับการไกล่เกลี่ยในคดีอาญา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 11(5) : 2105-2119.

ผู้เขียน

พันตำรวจโท ณภัทร ไชศิลป์

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
24 หมู่ที่ 1 ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

รศ.ดร.กัณตภณ หนูทองแก้ว*

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
128 หมู่ 6 ถนนนครศรีฯ-ร้อนพิบูลย์ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม จังหวัด
นครศรีธรรมราช
e-mail : Kantaphon_27@hotmail.com

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)
E-mail : Kantaphon_27@hotmail.com

The Integration of Buddha dhamma for Enhancement the Role of Negotiator
to Negotiate of Conflict Incenter of Civil Sector Conflict Negotiation Trang Province

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ ของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

Strengthening Political Leadership Model of Local Politicians based on Buddhist Principles in Nakhon Si Thammarat Province

โสรยา ประสพสุข* และพระมหาเอกวิน ปิยวีโร

Soraya Prasopsuk* and Phramahaekkawin Piyaweero

Received: 4 March 2025, Revised: 28 June 2025, Accepted: 29 June 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อวิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด และทฤษฎี การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) เพื่อสร้างรูปแบบองค์ความรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช บทความวิจัยในครั้งนี้ เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 รูป/คน และจัดเวทีเสวนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แนวโน้มของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกโดยส่วนใหญ่นั้นมักจะเป็นบุคคลที่ประชาชนมีความไว้วางใจอยู่ในระดับหนึ่ง โดยวัดจากบุคคลที่ใกล้ชิดของผู้สมัครว่าครั้งที่เคยดำรงตำแหน่งนั้นได้บริหารงานแล้วเป็นอย่างไร หรือเป็นที่นับว่าถือตาของประชาชนในพื้นที่ และเมื่อนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งนั้นเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ดูแล บริหารให้เป็นไปตามที่ประชาชนมุ่งหวังก็มักที่จะได้รับเลือกในวาระต่อไปอีก หรือแม้กระทั่งบุคคลใกล้ชิดมาลงสมัครก็มักได้รับคะแนนเสียงตามไปด้วย แต่ในทางกลับกันหากได้รับเลือกแล้วไม่มีการพัฒนา มุ่งหาแต่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ใช้อำนาจที่มีอยู่ในทางที่มิชอบ ประชาชนก็จะหมดความนิยม ทำให้ประชาชนมีความเฉยชาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นลดน้อยลง เพราะทัศนคติด้านลบของนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกมาไร้ซึ่งความโปร่งใส ไม่มีการทำงานด้านการพัฒนามีแต่สร้างอิทธิพลเพื่อ

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author)

E-mail : tantara0906@hotmail.com

ผลประโยชน์ แต่งตั้งบุคคลใกล้ชิดให้เข้ามาทำงานเพื่อรับคำตอบแทนอย่างมีเส้นสาย โดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถที่ตรงกับสายงาน 2) หลักธรรม แนวคิด และทฤษฎีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่านักการเมืองท้องถิ่นเปรียบได้ว่าเป็นตัวแทนของประชาชน มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ จึงได้รับเลือก เพราะประชาชนไว้วางใจ ดังนั้น ผู้นำที่ขึ้นต้องเป็นผู้มีศีลมีธรรมเป็นพื้นฐาน (1) การครองตน โดยใช้หลักอหิสา 4 คือ ผู้นำควรมีคุณลักษณะความใฝ่รู้ รักในงานที่ได้รับ (ฉันทะ) มีความพยายามให้งานที่ได้รับประสบผลสำเร็จ (วิริยะ) เอาใจใส่คนรอบข้าง ทุ่มเทในงาน (จิตตะ) มีการวางตัวดี เหมาะสม เป็นต้นแบบที่ดี (วิมังสา) (2) การครองคน โดยใช้สังคหวัตถุ 4 คือ การรู้จักแบ่งปัน (ทาน) กล่าวถ้อยคำสุภาพ (ปิยวาจา) การทำตนเป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) วางตนเหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) และ (3) การครองงานโดยใช้พรหมวิหาร 4 คือ การปกครองคนด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพตนด้วยความถูกต้องทั้งทางกฎหมายและถูกต้องตามครรลองครองธรรม 3) รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านรูปแบบที่เรียกว่า 4Controls Model ประกอบด้วย Self Control คือ นการควบคุมตนเอง ด้วยการนำหลักอหิสา 4 มาใช้ Staff Control คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่น ด้วยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ Task Control คือ การปฏิบัติงาน ด้วยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 Government Control คือ การปกครอง ด้วยการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ, นักการเมืองท้องถิ่น, พระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research were as follows: To analyze the general condition of political leadership of local politicians in Nakhon Si Thammarat province. 2) To analyze principles, concepts and theories strengthening Buddhist political leadership of local politicians in Nakhon Si Thammarat province. 3) To create a knowledge model for strengthening Buddhist political leadership among local politicians. In Nakhon Si Thammarat province. This research is qualitative research by collecting document data In-depth interviews with 25 persons and

a group discussion stage from 11 persons. Research tools include interview and from data analysis using descriptive methods. The findings were as follows: 1) The general condition of the political leadership of local politicians in Nakhon Si Thammarat Province found that the tendency of the majority of those selected are usually people who the public trusts at a certain level. It is measured by the people close to the applicant and how they were managed when they held the position. Is it respected and respected by the people in the area and when local politicians who are elected to office are people who behave well, act rightly, and take care. If managed in accordance with what the people hope for, they will often be elected for the next term or even close people. When they come to apply, they often receive votes as well. But on the other hand, if chosen, there will be no development. Seeking only personal benefit and those of others use the power you have in an illegal way. People will lose their popularity. This causes people to be apathetic about local politics. Giving importance to local politics reduces less because of the negative attitude of the elected local politicians, lack of transparency, no working in development only creates influence for profit. Appoint close people to come work to receive compensation with connections regardless of knowledge and abilities that match the line of work. 2) Dhamma principles, concepts, and theories for strengthening Buddhist political leadership of local politicians in Nakhon Si Thammarat province. It was found that local politicians can be compared to being representatives of the people, having knowledge and abilities that are evident and therefore being chosen. Because the people trust the leaders a good person must be a person who has morality and dhamma as a basis. (1) Self-rule using the 4 principles of Iddhipada, that is, leaders should have the characteristic of eagerness to learn. Love the work you receive (chantha), make an effort to make the work you receive successful (viriya), care for those around you, be dedicated to your work (chitta), have a good, appropriate posture, be a good role model (vimansa). (2) Domination Person by using the four sangha

vatthu: knowing how to share (dana), speaking polite words (piyavaca), making oneself useful (atthacariya), acting appropriately and consistently (samanatta), and (3) holding one's work. Using the four brahmavihara: governing people with kindness, compassion, kindness, equanimity, and right livelihood. Earning one's livelihood in a legal and ethical manner. 3) Model for strengthening Buddhist political leadership of local politicians in Nakhon Si Thammarat Province Through a model called the 4Control Model consisting of Self Control, which is the principle used to control oneself by applying the 4 Iddipada principles, Staff Control is a dhamma principle used in treating others by applying the 4 principles of Sangha Vatthu, Task Control is a principle used in operation by applying the principles of Sappurisa Dhamma 7, Government Control, which is the principle used in govern by applying the Virtues of the King.

Keywords : Buddhist political leadership, local politicians, Buddhism

บทนำ

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีประวัติมาอย่างยาวนานกว่า 1,800 ปี เป็นเมืองที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนา ปัจจุบันสามารถแบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 23 อำเภอ 165 ตำบล 1,552 หมู่บ้าน ในส่วนของการจัดการปกครองในส่วนของท้องถิ่นนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 185 แห่ง แบ่งออกเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 50 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 130 แห่ง (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช : 2564 : 1) ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในภาคใต้ของประเทศไทย

ประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการเพิ่มอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่นนั้น คือ การปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางมีการกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งการที่มีการจัดการปกครองโดยส่วนกลางนั้น ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดระบบการเมืองท้องถิ่นแบบประชาธิปไตยตัวแทนที่เป็นทางการขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ เมื่อมีการได้รับการกิจ รายได้ และเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญของการเมืองท้องถิ่นในฐานะตัวแทนของประชาชน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกิจการบ้านเมืองที่สามารถพัฒนาต่อไปเป็นพลเมืองที่แข็งขันของประเทศชาติได้ (ณัฐพล ใจจริง : 2560 : 1) ซึ่งการที่ประชาชนมีการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเรียกว่า “นักการเมืองท้องถิ่น” ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น

นักการเมืองท้องถิ่นจัดว่าเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับประชาชน เป็นที่ได้รับความไว้วางใจ มีหน้าที่เป็นผู้มีและใช้อำนาจในหน่วยงาน ที่จะดำเนินการดูแล ช่วยเหลือ กำกับ ติดตาม ประสานงาน สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานตามกฎหมายและขอบเขต เพื่อเกิดผลงานบรรลุเป้าหมายสูงสุดโดยเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ นักการเมืองท้องถิ่นที่ดีควรมีคุณลักษณะที่สามารถอดทนอดกลั้นต่อความเครียด มีความมั่นใจในตนเอง ซื่อสัตย์ มีความมุ่งมั่น มีความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน รวมถึงเป็นตัวกลางสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างภาครัฐกับประชาชน ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักธรรมในเชิงพุทธแล้วพบว่ามีนัยที่ใกล้เคียงกัน อนึ่ง ผู้นำในเชิงพุทธนั้นก็มิคุณสมบัติคือการนำ สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม โดยการนำหลักธรรมอันได้แก่ พรหมวิหารธรรม ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุธรรม และสัพพริสธรรม มาใช้เป็นหลักยึดเหนี่ยวในการปกครองคน ปกครองงาน และปกครองตน นอกเหนือจากการใช้เพียงกฎระเบียบข้อบังคับเพียงอย่างเดียว ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในโคบาลสูตร (อง.จตุกก (ไทย) 21/70/98) โดยการเปรียบเทียบฝูงโค และโคจำฝูง เกี่ยวกับผู้นำและผู้ตามไว้ว่า “เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็คดตามกันเพราะมีผู้นำที่คด ฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้นบุคคลผู้ใดได้สมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคลผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรมหมู่ประชาชนนอกนั้นก็จะประพฤติเสียหาย แฉ่นแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ศีลธรรม เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปตรงตามกันเพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ หากผู้นั้นประพฤติชอบธรรมหมู่ประชาชนนอกนั้นก็พลอยดำเนินตามทั้งแฉ่น

แคว้นก็จะอยู่เป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งใจอยู่ในธรรม” จากพุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ผู้นำที่มีต่อความอยู่รอด รวมถึงสันติสุขของผู้ตาม เปรียบเสมือนจำโคและฝูงโคนั่นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษา “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อให้ให้นักการเมืองท้องถิ่นได้นำการบริหารด้านการเมืองและหลักธรรมมาใช้ประยุกต์กับความรู้ ความสามารถ สติ ปัญญา หรือ อานาจิตธิพลต่าง ๆ ก่อเกิดเป็นการเมืองเชิงพุทธ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่บรรลุมัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์หลักธรรม แนวคิด และทฤษฎี การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อสร้างรูปแบบองค์ความรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) แบบเจาะจงบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ด้านการเมืองท้องถิ่น ด้านรัฐศาสตร์ และตัวแทนผู้นำชุมชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 25 รูป/คน และการเสวนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ พระภิกษุ นักวิชาการด้านศาสนา นักวิชาการด้านการปกครองในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 รูป/คน

2. การศึกษาเอกสาร

เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สืบหาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือ บทความ งาน

เขียนของหอสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงสื่อสารสนเทศ โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ (In-depth informal interview) ผ่านการตรวจสอบโดยที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการพูดคุย ซักถามและจดบันทึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช”

5. การเสวนากลุ่ม

เป็นลักษณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยกำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลบทสัมภาษณ์มาเขียนเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยนำเสนอผลงานการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยายในรูปแบบเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเนื้อหา หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช”

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

สภาพทั่วไปของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักการเมืองท้องถิ่น คือ บุคคลที่เสนอตัวเข้าไปเพื่อให้ประชาชนเลือกเข้าไปเพื่อทำหน้าที่แทนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่การจะได้มาซึ่งคะแนนเสียงนั้นต้องมีการโน้มน้าว จูงใจประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดเวทีปราศรัยนโยบาย การหาเสียงแบบเคาะประตูบ้าน การจัดทำป้ายโฆษณา หรือแม้กระทั่งการโจมตีจุดอ่อนของผู้สมัครอื่น ๆ และการซื้อเสียงในรูปแบบต่าง ๆ ก็มีให้เห็นกันอยู่เสมอ แนวโน้มของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกโดยส่วนใหญ่แล้วนั้นมักจะเป็นบุคคลที่ประชาชนมีความไว้วางใจอยู่ในระดับหนึ่งโดยวัดจากบุคคลที่ใกล้ชิดของผู้สมัครซึ่งจะต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงที่ดีในการดำรงตำแหน่งมาก่อน ทั้งนี้ต้องเป็นที่นับถือนับถือตาของประชาชนในพื้นที่ตลอดจนความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองที่เป็นผู้สนับสนุนนั่นเอง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณานักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้วนั้น นักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งนั้นเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ดูแล บริหารให้เป็นไปตามที่ประชาชนมุ่งหวังก็มักที่จะได้รับเลือกในวาระต่อไปอีก หรือแม้กระทั่งบุคคลใกล้ชิดมาลงสมัครก็มักได้รับคะแนนเสียงตามไปด้วย แต่ในทางกลับกันหากได้รับเลือกแล้วไม่มีการพัฒนา มุ่งหาแต่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ใช้อำนาจที่มีอยู่ในทางที่มีชอบ ประชาชนก็จะหมดความนิยมรวมไปถึงบุคคลใกล้ชิดที่ต้องการมาลงสมัครในคราวถัดไปด้วย ทำให้ประชาชนมีความเฉยชาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นลดน้อยลง เพราะทัศนคติด้านลบของนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกมาไร้ซึ่งความโปร่งใส ไม่มีการทำงานด้านการพัฒนามิแต่สร้างอิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ แต่งตั้งบุคคลใกล้ชิดให้เข้ามาทำงานเพื่อรับค่าตอบแทนอย่างมีเส้นสายโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถที่ตรงกับสายงาน ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีใจที่ทำงาน มีความคิดริเริ่ม วิสัยทัศน์กว้างไกล พร้อมรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริง

หลักธรรม แนวคิด และทฤษฎีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักการเมืองท้องถิ่น เป็นผู้นำที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รู้และเข้าใจความต้องการของประชาชน มีความคิดก้าวหน้าสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นในทางบวกต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน มีความคิดเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ พุ่มเท

เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ต้องมีการวางตัวเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี นักการเมืองท้องถิ่นเปรียบได้ว่าเป็นตัวแทนของประชาชน มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ จึงได้รับเลือก เพราะประชาชนไว้วางใจ ดังนั้น ผู้นำที่ดีนั้นต้องเป็นผู้มีศีลมีธรรมเป็นพื้นฐาน 1) การครองตน โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ผู้นำควรมีคุณลักษณะความใฝ่รู้ รักในงานที่ได้รับ (ฉันทะ) มีความพยายามให้งานที่ได้รับประสบผลสำเร็จ (วิริยะ) เอาใจใส่คนรอบข้าง ทีมงาน (จิตตะ) มีการวางตัวดี เหมาะสม เป็นต้นแบบที่ดี (วิมังสา) 2) การครองคน โดยใช้สังคหวัตถุ 4 คือ การรู้จักแบ่งปัน (ทาน) กล่าวถ้อยคำสุภาพ (ปิยวาจา) การทำตนเป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) วางตนเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) และการครองงานโดยใช้พรหมวิหาร 4 คือ การปกครองคนด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพตนด้วยความถูกต้องทั้งทางกฎหมายและถูกต้องตามครรลองครองธรรม

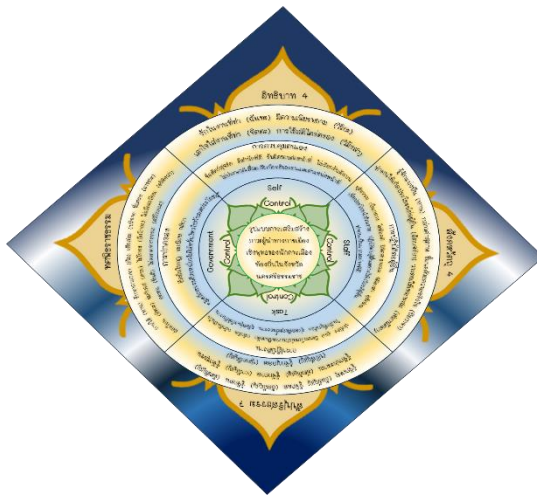
องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรียกว่า 4Controls Model ประกอบด้วย

1. Self Control คือ การควบคุมตนเอง ให้มีความซื่อสัตย์ มีสำนึกที่ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่เรียกรับสินบน ไม่ประพฤติเสื่อมเสียเกียรติของตนและตำแหน่งหน้าที่ ด้วยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ ได้แก่ รักในงานที่ทำ (ฉันทะ) มีความเพียร (วิริยะ) เอาใจใส่ (จิตตะ) และการใช้สติไตร่ตรอง (วิมังสา) หลักธรรมที่ใช้ในการควบคุมตนเอง ด้วยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้

2. Staff Control คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่น ต้องมีความยุติธรรม เป็นกลาง ไม่มีอคติ มีจิตสาธารณะ จิตอาสา อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างให้เกียรติ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ ได้แก่ รู้จักการแบ่งปัน (ทาน) กล่าวคำสุภาพ ชี้แนะด้วยความจริงใจ (ปิยวาจา) ทำตนให้เป็นประโยชน์ (อรรถจริยา) และวางตัวเหมาะสม (สมานัตตตา)

3. Task Control คือ การปฏิบัติงาน ต้องปกป้อง ดูแล ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก กล้าคิด กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน อุทิศทุ่มเทให้กับงาน ด้วยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาใช้ ได้แก่ รู้จักเหตุ (ธัมมัญญ) รู้จักผล (อรรถัญญ) รู้จักตน (อัตตัญญ) รู้จักประมาณ (มัตตัญญ) รู้จักกาล (กาลัญญ) รู้จักชุมชน (ปริสสัญญ) รู้จักบุคคล (บุคคลัญญ)

4. Government Control คือ การปกครอง ต้องยึดมั่นในกฎ ระเบียบ กติกา ใช้หลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ให้หวั่นไหวไปกับผลประโยชน์ ด้วยการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ ได้แก่ การให้ (ทาน) รักษากายวาจา (ศีล) เสียสละ (บริจาค) ซื่อตรง (อาชชวะ) อ่อนโยน (มัททวะ) ช่มกิลเลส (ตบะ) ไม่โกรธ (อภิกโรธะ) ไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) อุดหนุน (ขันติ) ไม่คลาไคลจากธรรม (อวิโรธนะ)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ
ของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัย สภาพทั่วไปของภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งนั้นเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ดูแล บริหารให้เป็นไปตามที่ประชาชนมุ่งหวังก็มักที่จะได้รับเลือกในวาระต่อไปอีก หรือแม้กระทั่งบุคคลใกล้ชิดมาลงสมัครก็มักได้รับคะแนนเสียงตามไปด้วย แต่ในทางกลับกัน หากได้รับเลือกแล้วไม่มีการพัฒนา มุ่งหาแต่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องใช้อำนาจที่มีอยู่ในทางที่มีชอบ ประชาชนก็จะหมดความนิยมรวมไปถึงบุคคลใกล้ชิดที่ต้องการมาลงสมัครในคราวถัดไปด้วย ทำให้ประชาชนมีความเฉยชาเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับการเมืองท้องถิ่นลดน้อยลง เพราะทัศนคติด้านลบของนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกมาไร้ซึ่งความโปร่งใส ไม่มีการทำงานด้านการพัฒนามีแต่สร้างอิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ แต่งตั้งบุคคลใกล้ชิดให้เข้ามาทำงานเพื่อรับค่าตอบแทนอย่างมีเส้นสาย โดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถที่ตรงกับสายงาน ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีใจที่ทำงาน มีความคิดริเริ่ม วิสัยทัศน์

กว้างไกล พร้อมรับใช้ประชาชนอย่างแท้จริงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ แก้วนะ (2562 : 39) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลตามหลักพุทธธรรม” ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ ควรให้ความสนใจกับวิถีคิดของผู้นำ จะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้นำ ซึ่งจะพัฒนาเป็นพลังร่วมกันเข้มแข็งมากขึ้น วิสัยทัศน์ของผู้นำในการจัดการกับปัญหาอย่างถูกวิธี เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน มีชื่อเสียงของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับระดับการบริหาร การสื่อสารของผู้นำ จนเป็นที่เข้าใจถึงผลประโยชน์ที่ได้รับรู้ร่วมกันอย่างทั่วถึง การบริหารมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ในการปฏิบัติงานนั้นเกิดประสิทธิภาพและยังส่งผลให้เกิดการกระทำซึ่งมุ่งไปในทิศทางอันเป็นเป้าหมาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานรินทร์ สุรบุญโณ (เอนพันธ์) (2564 : 52) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพทั่วไปของจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิที่มีความสำคัญ ได้แก่ 1) ยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม 4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยการติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา 6) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ โดยการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา มารยาทของสังคม และ 7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทาง

หลักธรรม แนวคิด และทฤษฎีการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช นักการเมืองท้องถิ่นเปรียบได้ว่าเป็นตัวแทนของประชาชน มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ประจักษ์จึงได้รับเลือก เพราะประชาชนไว้วางใจ ดังนั้นผู้นำที่ต้นนั้นต้องเป็นผู้มีศีลมีธรรมเป็นพื้นฐาน 1) การครองตน โดยใช้หลักอหิสา 4 คือ ผู้นำควรมีคุณลักษณะความใฝ่รู้ รักในงานที่ได้รับ (ฉันทะ) มีความพยายามให้งานที่ได้รับประสบผลสำเร็จ (วิริยะ) เอาใจใส่คนรอบข้าง ห่วงเทในงาน (จิตตะ) มีการวางตัวดี เหมาะสม เป็นต้นแบบที่ดี (วิมังสา) 2) การครองคน โดยใช้สังคหวัตถุ 4 คือ การรู้จักแบ่งปัน (ทาน) กล่าวถ้อยคำสุภาพ (ปิยวาจา) การทำตนเป็นประโยชน์ (อัตถจริยา) วางตนเหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) และการครองงานโดยใช้พรหมวิหาร 4 คือ การปกครองคนด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพตนด้วยความถูกต้องทั้งทางกฎหมายและถูกต้องตามครรลองครองธรรม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม) (2565 : 263)

บทความวิชาการเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” กล่าวคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า อันจะเป็นการเตรียมความพร้อม การปรับตัวในการบริหารประเทศ ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน การตกต่ำของระบบเศรษฐกิจ และความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งการมีภาวะผู้นำทางการเมืองนั้น ผู้บริหารประเทศ จะต้องเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม มีความรอบรู้ มีความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ ไม่มีอคติ ปฏิบัติงานโดยยึดหลักกฎหมาย มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับบทความของพระมหาธณัญญกรณ จันทวนโณ (วรตันติ) (2564 : 1) บทความเรื่อง “หลักการครองตน ครองคน และครองงาน : รูปแบบการบริหารในยุค 4.0” ผลการวิจัยพบว่า นักบริหารที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งในการบริหารให้ประสบความสำเร็จนั้น มีองค์ประกอบที่จำเป็น 3 ประการ ได้แก่ ตัวผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน และงานที่บริหาร โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหาร ได้แก่ หลักการครองตน หลักการครองคน และหลักการครองงาน ดังนี้ 1) หลักการครองตน สำหรับผู้บริหาร ได้แก่ หลักการเป็นกัลยาณชน ประกอบด้วย มีความพร้อมในเรื่องศรัทธา ศีล การเสียสละ และปัญญาความรู้ความสามารถ 2) หลักการครองคน ประกอบด้วย หลักสังคหัตถุธรรม 4 ประการ ได้แก่ การเสียสละ การพูดจาสุภาพ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และการวางตนเหมาะสม และ 3) หลักการครองงาน ประกอบด้วย หลักอิทธิบาท 4 ประการ ได้แก่ รักศรัทธาในงานที่ทำ ขยัน เอาใจใส่ และหมั่นตรวจสอบปรับปรุง ซึ่งหากผู้บริหารใช้ หลักธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน จะทำให้เป็นนักบริหารที่ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและผู้นำในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดให้ผู้บริหารได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรม วิปัสสนากรรมฐาน การสวดมนต์ข้ามปี การเรียนหลักธรรมขั้นพื้นฐาน กิจกรรมฟั่งธรรม

เทศนาในวันพระ เป็นต้น กับประชาชนในท้องถิ่นเป็นประจำเพื่อสร้างความใกล้ชิด ปรับทัศนคติเชิงบวกของประชาชนที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นได้ดี

1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลตำบล ผู้นำชุมชน และผู้นำในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราชจัดให้มีการศึกษาพระธรรมในวันหยุด โดยมีนักการเมืองท้องถิ่นร่วมเข้าศึกษาด้วย

1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลตำบล ผู้นำชุมชน และผู้นำในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดให้ผู้บริหารได้เป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดหลักธรรมที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันผ่านทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้ที่สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัย “คุณธรรมจริยธรรมที่นักการเมืองท้องถิ่นควรมี”

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัย “บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อพระพุทธศาสนา”

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัย “การนำหลักธรรมไปประยุกต์ในการปกครองของนักการเมืองท้องถิ่น”

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ใจจริง. (2566). มองระบอบเก่าผ่านสายตาผู้แทนราษฎรเลือกตั้งชุดแรก. ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2567 จาก <https://today.line.me/th/v2/article/Kw11pmR>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสวัญพัฒนพุทธิคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม). (2565). ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(2): 263-274.
- พระมหาธณัญญกรณ จันทวนโณ (วรตันติ). (2564). หลักการครองตน ครองคน และครองงาน : รูปแบบการบริหารในยุค 4.0. บทความมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2567 จาก <https://plg.onab.go.th/th/file/get/file/20210727477926165c77710a0f6ac83e96d8e923163038.pdf>

- พระมหานรินทร์ สุรพลโณ (เอมพันธ์). (2563). การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ. (คุษฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุวรรณ แก้วนะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ. (คุษฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2564). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนครศรีธรรมราช. ค้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://nakhonsithammarat.moc.go.th/th/content/page/index/id/1055>

ผู้เขียน

โสรยา ประสพสุข*

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
124 หมู่ที่ 3 ถนนภักดีฤทธิ์ ตำบลเชียรใหญ่ อำเภอเชียรใหญ่
จังหวัดนครศรีธรรมราช
e-mail : tantara0906@hotmail.com

พระมหาเอกริน ปิยวีโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
128 หมู่ 6 ถนนนครศรีฯ-ร้อนพิบูลย์ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม จังหวัด
นครศรีธรรมราช

หลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับ

วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความทางวิชาการทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ประยุกต์ ของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และจากหน่วยงานภายนอก

1. ประเภทของผลงานที่จะพิมพ์

1.1 บทความวิจัย ความยาวไม่เกิน 20 หน้ากระดาษขนาด B5 ใช้ตัวพิมพ์ TH SarabunPSK ขนาด 16 Point และต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือหนังสือใดมาก่อน

2. รูปแบบของการเขียนผลงาน

2.1 รูปแบบของการเขียนบทความวิจัย

เพื่อความเป็นมาตรฐานของวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ข้อเขียนที่เป็นบทความการวิจัยที่จะลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ ควรมีลักษณะเรียบเรียงตามลำดับดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้วิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.3 ตำแหน่ง อีเมลของผู้เขียนบทความ และสถานที่ทำงานของผู้วิจัย

2.1.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้เริ่มต้นด้วยบทคัดย่อที่เป็นภาษาไทยและท้ายบทคัดย่อให้กำหนดคำสำคัญ (Keyword)

2.1.5 เนื้อหาจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ เป็นการเขียนบทความที่ใช้งานวิจัยที่ศึกษาเป็นฐานในการเขียน ในเนื้อหาจะประกอบด้วย

1) บทนำ

2) วิธีการวิจัย

3) ผลการวิจัย

4) สรุปและอภิปรายผล (หากมีข้อเสนอแนะให้ใส่ในหัวข้อนี้)

2.1.6 เอกสารอ้างอิง (Reference)

2.1.7 กรณีบทความภาษาอังกฤษไม่ต้องมีภาษาไทย

2.2 รูปแบบของการเขียนบทความทางวิชาการ

บทความทางวิชาการที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ควรมีลักษณะเรียงลำดับก่อนหลัง ดังนี้

2.2.1 ชื่อบทความ

2.2.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และอีเมลของผู้เขียนบทความ

2.2.3 สถานที่ทำงานของผู้เขียนบทความ

2.2.4 บทคัดย่อทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษและคำสำคัญ

2.2.5 บทความ (บทนำ เนื้อหา และบทสรุป)

2.2.6 เอกสารอ้างอิง

3. การเขียนเอกสารอ้างอิงของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ให้จัดเรียงตามลำดับอักษร ชื่อผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตามตัวอย่างดังนี้

3.1 กรณีอ้างอิงจากหนังสือให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปีที่พิมพ์.//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

ไพรัช รัชพงษ์ และฤกษ์ ช่างหล่อ. (2541). **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

3.2 กรณีอ้างอิงจากวารสารให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี, เดือนที่วารสารออก.//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร, ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าของบทความ.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และรัตนา ตุศสวัสดิ์. (2542). วิวัฒนาการและทางเลือกของนโยบายการศึกษาของรัฐบาลไทย. **วารสารครุศาสตร์**, 27 (2), 98-106.

3.3 กรณีพิมพ์อ้างอิงอินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เขียนตามรูปแบบ

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//(ปีที่จัดทำ).//ชื่อเรื่องของเอกสาร.//ค้นเมื่อ/เดือน/วัน,/ปี,/จาก/URLของเว็บไซต์ที่เข้าถึง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **จรรยาบรรณนักวิจัย**. ค้นเมื่อ พฤษภาคม 3, 2556, จาก <http://www.nrct.go.th~research/ethies.html>

4. ก่อนส่งต้นฉบับให้ส่งพร้อมแผ่นซีดี (Microsoft Word)

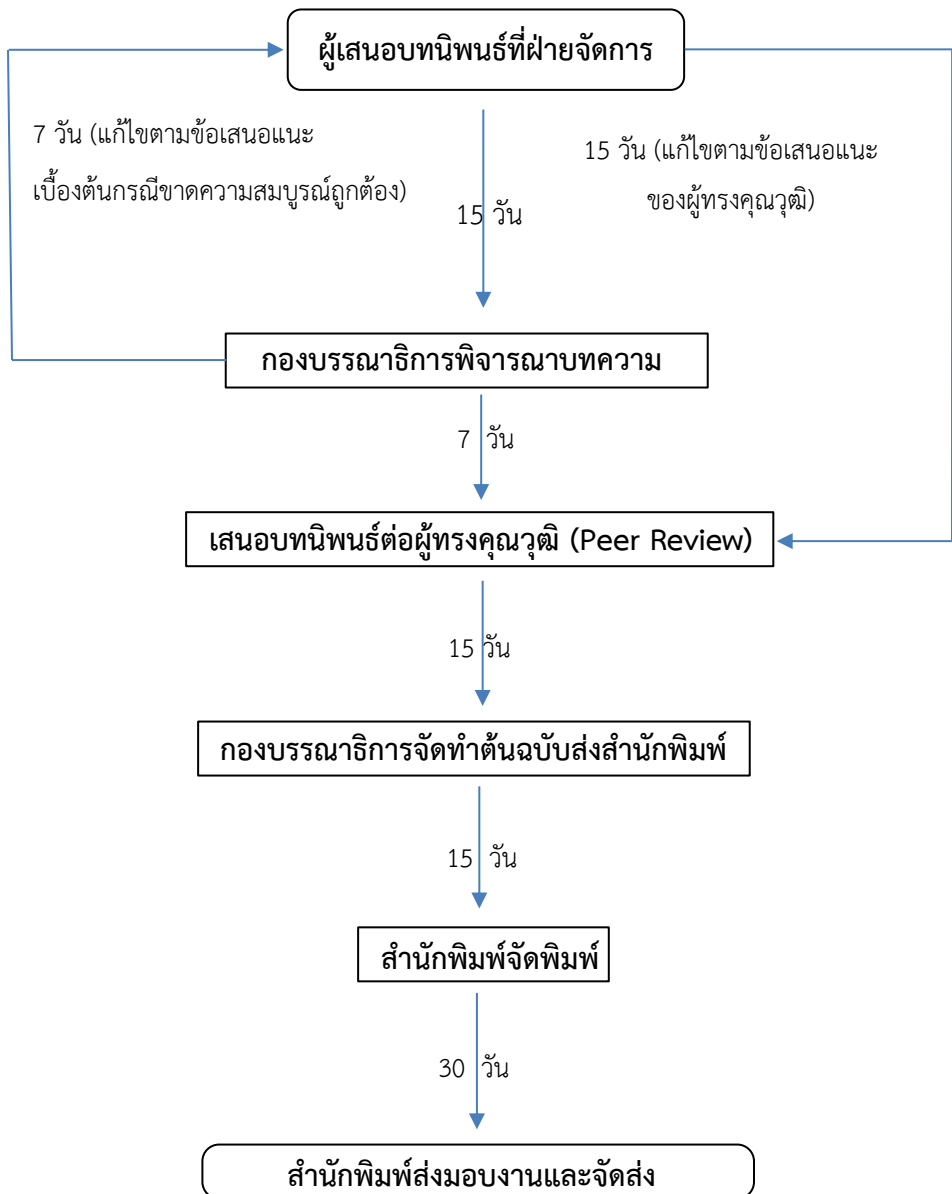
5. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีที่บรรณาธิการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ตรวจบทความวิจัยหรือบทความทางวิชาการมีความเห็นว่าควรแก้ไขความบกพร่องทางกองบรรณาธิการ จะส่งต้นฉบับให้ผู้เขียนพิจารณา จัดการแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะลงพิมพ์ ทั้งนี้กองบรรณาธิการจะยึดถือความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเกณฑ์

6. กองบรรณาธิการจะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้ ไม่ว่าบทความวิจัยหรือบทความวิชาการนั้นจะได้รับ การลงพิมพ์หรือไม่

7. ต้นฉบับจะต้องมีชื่อผู้เขียน ผู้เรียบเรียงหรือผู้แปล โดยแจ้งชื่อ นามสกุลจริง ตำแหน่งผู้เขียนบทความ สถานที่ทำงานและหมายเลขโทรศัพท์หรืออีเมล ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ขั้นตอนการตีพิมพ์เผยแพร่วารสารวิชาการ สังคมมนุษย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ใช้ระยะเวลา 90-120 วัน

แบบประเมินคุณภาพบทความวิจัย

บทความวิจัย/รายงานวิจัย เรื่อง

.....

.....

ชื่อนักวิจัย

.....

ก.การประเมินคุณภาพบทความวิจัย/รายงานวิจัย

1. หัวข้อวิจัย

- () เป็นหัวข้อใหม่ไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่เคยมีมาก่อน
- () มีความซ้ำซ้อนแต่ใช้วิธีการที่แตกต่างออกไป
- () มีความซ้ำซ้อนทั้งหัวข้อและวิธีการ

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

2. วิธีวิจัย : มีวิธีการหรือขั้นตอนที่ถูกต้องรัดกุม มีการเก็บข้อมูลตามหลักวิธีการวิจัยได้ดี ฯลฯ

- () ถูกต้องดีมาก
- () ดี
- () พอใช้
- () ยังไม่ถูกต้อง

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความครอบคลุมในทุกประเด็นของรายงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เป็นต้น

() ครอบคลุมทุกประเด็น

() ไม่ครอบคลุม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข.ข้อวินิจฉัยสำหรับการตีพิมพ์

- () มาตรฐานยังไม่ดีพอสำหรับตีพิมพ์
- () ตีพิมพ์ได้โดย
- () ไม่ต้องแก้ไข
- () มีการแก้ไข ดังนี้

รายละเอียดที่เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข

หน้าที่	หัวข้อ	บรรทัดที่	ข้อความที่เสนอให้ปรับปรุงแก้ไข

พร้อมนี้ได้ส่งต้นฉบับบทความแนบมาด้วยแล้ว

(ลงนาม).....

(.....)

ผู้ประเมิน

วันที่.....

Journal of

HUMAN

society

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
HSSF_NSTRU
[HTTP://HUMAN.NSTRU.AC.TH](http://human.nSTRU.ac.th)
0-7537-7442 / 0-7580-9842

DESIGN BY THAMMARAT RATTANAPAN